

T1470

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Burak TAKMER

+

LYKIA OROGRAFYASI

T 1470 1-1

Danışman
Doç. Dr. Mustafa ADAK

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ KÜTÜPHANESİ

Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü

Antalya, 2002

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri
Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ OLARAK kabul edilmiştir

İmza

Prof. Dr. Sencer SAHİN Başkan

Doç. Dr. Mustafa ADAK

Üye (Danışman):

Doç. Dr. Burhan VAROLCAN

Üye

Üye

.....

Üye

.....

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

.....

İmza

Müdür

ὄλβιος ὅστις τῆς ἱστορίας
ἔσχε μάθησιν,
μήτε πολιτῶν ἐπὶ πημοσύνην
μήτ' εἰς ἀδίκους πράξεις ὀρμῶν,
ἀλλ' ἀθανάτου καθορῶν φύσεως
κόσμον ἀγήρων, πῆ τε συνέστη
καὶ ὄπη καὶ ὄπως.
τοῖς δὲ τοιούτοις οὐδέποτ' αἰσχροῶν
ἔργων μελέδημα προσίζει.

*Bahtlıdır bilimle uğraşan,
kendini yoran, araştıran.
Düşünmez yurttaşlara zarar vermeyi,
haksızlığa varmaz eli.
Doğanın bitimsiz düzenine bakar,
gözünü ayırmaz; bu kosmos nereden,
nasıl doğmuştur, bunu sorar.
Temizdir, lekesizdir böyle bir kişi,
Kötülükten, şüpheden uzaktır her işi.
Euripides, frg. 910.*

τῆ μητρὶ μόνη μου, ἢ ἐπιδίδωσι πάντα βίον τοῖς τέκνοις αὐτῆς

(Bütün hayatını çocuklarına adayan biricik anneme)

ÖZET

Anadolu'nun güneybatı köşesinde konumlanan, bugünkü adıyla Teke Yarımadası, Antik Dönem'de Lykia olarak bilinmektedir. İÖ 2. binyıla kadar geri giden yazılı kaynakların ve arkeolojik envanterin gösterdiği gibi Lykia, kendine özgü politik ve kültürel bir gelişmeye sahne olmuştur. Bu sahnenin dekorunda en belirgin öğeyse kuşkusuz dağlardır. Nitekim, taşıdıkları özgürlük bilinci antik yazarlarca destansı bir çok hikayeye konu edilen Lykia'lılar, dağlarının oluşturduğu kalkanla, Kroisos'a, Harpagos'a, Melasandros'a, Aleksandros'a, Mithridates'e ve Brutus'a karşı, kimi zaman trajik yenilgilerle sonuçlansa da, övgüye değer bir savunma gösterebilmişlerdir.

Dağlar Lykia'nın manevi dünyasında da önemli bir yer tutmuş gözükmektedir. Bu olgu en açık olarak Lykia'nın kendine özgü kaya mezarlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu yöndeki diğer bir veri de Lykia dağlarını konu alan mitoslardır. Bunlardan en önemlisi olan ve Homeros'tan Platon'a sayısız yazarın ilgisini çeken Khimaira, söz konusu mitos kimliğini, Batı dünyası tarafından yeniden keşfedildiği 19. yy.'a kadar korumuştur.

Dağlar Lykia'lıların politik kaderlerini, kültürel ve sosyal kimliklerini belirlediği gibi, onların sosyo-ekonomik yapılarında da belirleyici olmuştur. Batı Tauros'larına dahil edilen Lykia dağları birbirine paralel uzanan üç ana kütlede oluşmaktadır. Bu kütleler arasında oluşan ovalar, yine bu dağlar sayesinde yıl boyu sulanarak tarım için verimli araziler sunmaktadır. Bunun dışında 1500-2000 m rakımda yetişen ve gemicilik için hayati önem taşıyan sedir, Lykia'nın en önemli zenginlik kaynaklarından biridir.

Lykia'nın tarihsel ve kültürel coğrafyasını anlamak açısından oldukça önemli olan dağlar, bu önemlerine karşın yeterince araştırılmamıştır. Bunun en belirgin kanıtı Lykia orografyasına ilişkin 100 yılı aşkın bir süredir koruna gelen yanlışlar yumağıdır. Lykia *oronyma*'sında (Dağ isimleri) süre giden yanlışların giderilmesinde ilk veriyse 1994 yılında Patara'da bulunan Stadiasmus Patarensis Anıtı'ndan (Patara Yol Kılavuz Anıtı) elde edilmiştir. Bu veriden hareketle Lykia Oronyma'sı daha sağlam bir temele oturtulabilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, bölgenin politik, kültürel ve ekonomik tarihini antik kaynaklar, nümismatik ve epigrafik veriler ışığında inceleyerek Lykia Oroğrafyası'nı irdelemektir.

SUMMARY

That which lies on the southeastern corner of Asia Minor, which is now Teke Peninsula, was named Lycia in the Antiquity. As revealed by the written documents which go back to 2nd millennium BC., as well as archeological evidence, Lycia became a peculiar stage of cultural and political development of herself. As to the most evident elements within the very scenery of that stage, those are no doubt the mountains of Lycia. As a matter of fact, the Lycians whose consciousness of freedom had been made a subject of numerous legendary stories, could show praiseworthy defences that should be esteemed, against Croesus, Harpagus, Melasander, Alexander, Brutus and Mithridates as well, by the means of prophylaxis which the Lycian mountains supply.

Mountains, moreover, seem to play an important role in the moral life of the Lycians. Such a phenomenon can easily be traced in their peculiar rock-tombs. Within that theme myths related to the Lycian mountains such as Chimaera, Cragus and Solyma may be seen as an other evidence. Of those the most well-known Chimaera, which attracted the interest of numerous ancient writers from Homer to Plato, preserved the mythological genuine of itself in question till down 19th century when it was rediscovered by the western scholars.

Mountains determining the Lycians' political fate, as well as their cultural and social identity had a prominent role in their socio-economic structure. The Lycian mountains lying in the western Taurus are formed into three principal chains which run parallel to each other extending from northeast to southwest. The alluvial plains which are broken by those chains being watered by the rivers which the mountains generate all the year round, have provided the most favorable areas for agriculture and urbanism. Furthermore, the products of Lycia, naturally, were gathered from that mountainous region. Its principle source of wealth was its forests, containing the pines which still clothe the slopes of the great ranges, as well as a variety, cedar which grows up at the altitude between 1500 and 2000 meters, and also has a vital importance for ship-building.

In spite of significance for analysing the cultural and historical geography of Lycia, the Lycian mountains are not well-studied. One can see the mistakes related to the Lycian Orography which were preserved for over than one hundred years as an evident proof for such a state of investigation. Nevertheless, Stadiasmus Patarensis discovered in 1994 gave way to

pioneer investigations in order to solve those problems; so that the Lycian Oronyma can be reconstructed on a more accurate base

As a consequence, the main purpose of the thesis is to investigate Lycian Orography by analysing the political, cultural and economic history of the region by the means of ancient literary, numismatic and epigraphic evidence.

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
GİRİŞ	1
1. LYKIA COĞRAFYASI	3
1.1 Tarihi Coğrafya ve Sınırlar	3
1.1.1 Batı Sınırları	3
1.1.2 Doğu Sınırları	4
1.1.3 Kuzey Sınırları	7
2. JEOMORFOLOJİK VE COĞRAFİ AÇIDAN DAĞLAR	8
2.1 Jeomorfoloji	8
2.2 Topoğrafya ve Stadiasmus Patarensis Işığında Lykia Oroğrafyası.....	9
2.2.1 Lykia'nın Topoğrafik Yapısı	9
2.2.2 Lykia Dağları ve Stadiasmus Patarensis	11
3. ORONYMA (DAĞ İSİMLERİ) AÇISINDAN DAĞLAR	13
3.1 Antikragos (Αντίκραγος "Oros = Boncuk Dağları ?):.....	13
3.1.1 Antik Kaynaklar Işığında	13
3.1.2 Modern Literatür Işığında	14
3.2 Daidala (Δαίδαλα "Oros = Kızıldağ).....	15
3.2.1 Antik Kaynaklar Işığında	15
3.2.2 Modern Literatür Işığında	15
3.3 Kaisar Oros (Καῖσαρ "Oros = Alacadağ)	16
3.3.1 Antik Kaynaklar Işığında	16
3.3.2 Modern Literatür Işığında	16
3.4 Khimairas Oros (Χιμαίρας "Oros = mons Chimaera [Çıralı Dağı])	17
3.4.1 Antik Kaynaklar Işığında	17
3.4.2 Modern Literatür Işığında	18
3.4.3 Antik Dönem Kalıntıları	20
3.4.4 Khimaira Efsanesi	21
3.5 Klados (κάβο ya da βουνός Κλάδος, mons Clarus, Lo Clar [Kızıldağ]).....	26
3.5.1 Antik Kaynaklar ve Modern Literatür Işığında	26

3.6	Klimaks (Ὄρος Κλίμαξ καλούμενον)	27
3.6.1	Antik Kaynaklar Işığında	27
3.6.2	Modern Literatür Işığında	28
3.7	Kragos (Κράγος Ὄρος, Cragus, Gragus [Akdağ])	30
3.7.1	Antik Kaynaklar Işığında	30
3.7.2	Modern Literatür Işığında.....	31
3.7.3	Epigrafik Veriler Işığında.....	35
3.7.4	Nümizmatik Veriler Işığında	36
3.4.5	Tremiles'le Praksidike'nin oğlu Kragos	37
3.8	Masikytos (Μασ[σ]ίκυτος Ὄρος, mons Masicytus [Beydağları])	39
3.8.1	Antik Kaynaklar Işığında	39
3.8.2	Modern Literatür Işığında.....	39
3.8.3	Nümizmatik veriler Işığında	42
3.9	Mega Oros (Μέγα Ὄρος [Akdağ ?])	43
3.9.1	Epigrafik Veri ve Modern Literatür Işığında	43
3.10	Olympos Oros I (Ὀλυμπος Ὄρος) (Tahtalı Dağı)	
	Olympos Oros II = Phoinikus Oros (Φοινικοῦς Ὄρος) [Musa Dağı]	44
3.10.1	Antik Kaynaklar Işığında	44
3.10.2	Modern Literatür Işığında.....	44
3.11	Ore Khelidonos (Χελιδονία Ἀκρωτήριον, Ὄρη Χελιδόνος, κάβο Χηλιδόνι/Χελιδόνι/Χελιδώνη/Χελιδόνη) [Görece Dağları]	47
3.11.1	Antik Kaynaklar Işığında.....	47
3.12	Patareis Dağı (Παταρ(η)ίς Ὄρος) [Kuşunlu Tepe?]	48
3.12.1	Antik Kaynaklar Işığında.....	48
3.12.2	Modern Literatür Işığında	49
3.13	Sardemisis (Sardemisis mons)	50
3.13.1	Antik Kaynaklar ve Modern Literatür Işığında.....	50
3.14	Seksa'ya Komşu Dağlar (Montes Sexis Vicinos)	51
3.14.1	Antik Kaynaklar ve Modern Literatür Işığında	51
3.15	Solyma Dağları (τὰ Σόλυμα)	
	Solymos (Σόλυμος λόφος) [Güldere=Güllük Dağı]	51
3.15.1	Antik Kaynaklar Işığında.....	51
3.15.2	Modern Literatür Işığında.....	52
3.15.3	Nümizmatik Veriler Işığında.....	56
3.15.4	Solymos	57
3.16	Tarbelos (Τάρβηλος)	59
3.16.1	Antik Kaynaklar ve Modern Literatür Işığında	59
3.17	Telandros (Τήλανδρος)	60
3.17.1	Antik Kaynaklar ve Modern Literatür Işığında	60

4.	İDARİ VE COĞRAFİ BÖLGELERİN SINIR BELİRLEYİCİSİ OLARAK DAĞLAR	61
5.	SAVUNMA DUVARI OLARAK DAĞLAR	66
6.	EKONOMİ.....	71
6.1	Zenginliğin kaynağı.....	71
6.1.1	Tahıl.....	71
6.1.2	Bağcılık ve zeytincilik	72
6.1.3	Sebzecilik	72
6.1.4	Çiçekçilik	73
6.1.5	Ormancılık.....	73
6.1.6	Hayvancılık	74
6.1.7	Avcılık	74
6.1.8	Purpur Üretimi	75
6.1.9	Süngercilik	75
6.1.10	Madencilik ve El İşçiliği.....	75
EK-1	TESTIMONIA MONTIUM NOMINATORUM (TN).....	77
EK-2	TESTIMONIA MYTHOLOGICA (TM)	124
EK-3	TESTIMONIA HISTORICA (TH).....	136
EK-4	TESTIMONIA INSCRIPTIONUM (TI).....	144
	SONUÇ.....	148
	KAYNAKÇA KISALTMALARI.....	150
	KAYNAKÇA	152
İNDEKS-I	ANTİK YAZARLARA GÖRE.....	179
İNDEKS-II	DAĞ İSİMLERİNE GÖRE.....	197
İNDEKS-III	MİTOSLARA GÖRE.....	207
İNDEKS-IV	TARİHİ OLAYLARA GÖRE.....	216
	ÖZGEÇMİŞ.....	222

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Harita 1: Lykia Pamphylia Sınırı (Şahin, <i>Olbia</i> , Harita 1)	6
Harita 2: Ptolemaios'un koordinatlarına göre Lykia <i>toponymon'ları</i>	41
Harita 3: Lykia Oronyma'sını gösteren harita	149
Res. 1: a. IV. Periyot Kragos sikkesi (Troxel, <i>Coinage</i> , Lev. XVIII, 105).	
b. V. Periyot Telmesos-Kragos sikkesi (Troxel, <i>Coinage</i> , Lev XXXIII, 181b).	
c. V. Periyot Hlos-Kragos sikkesi (Troxel, <i>Coinage</i> , Lev XL, 219a).....	37
Res. 2: a. IV Periyot Masikytos sikkesi (Troxel, <i>Coinage</i> , Lev. XVII, 97).	
b. V. Periyot Myra-Masikytos sikkesi (Troxel, <i>Coinage</i> , Lev. XXXVI, 191γ)	43
Res. 3: Yalburt Anıtı'nda Patar Dağı'nın anıldığı bölümün çizimi.....	49
Tablo I: Troia önünde savaşan Lykia krallarının soy atası Bellerophon'tes'in <i>genealogia'sı</i> ..	23
Tablo II: Proitos'un soy ağacı	24
Tablo III: Khimaira ve Pegasos'un <i>genealogia'sı</i>	25
Tablo IV: Lykia'lılara ismini veren Tremiles ile kayın pederi Ogyges'in ve Solymos'lulara adını veren Solymos'un <i>genealogia'sı</i>	38

KISALTMALAR LİSTESİ

age.	adı geçen eser
agy	adı geçen yazar
aş.	aşağıda
bak.	bakın
bl.	bölüm
dn.	dipnot
d.	devamı
dd.	devamının devamı
frag	fragman
güz.	güzergah
İÖ	İsa'dan önce
İS	İsa'dan sonra
lev.	levha
nr.	numara
res.	resim
s.	sayfa
str.	satır
s. v.	sub voce
yk.	yukarıda
yy.	yüzyıl

GİRİŞ

Antik Dönem'de Lykia olarak adlandırılan bölge Indos (Dalaman Çayı) Nehri'nden Antalya Körfezi'ne kadar çizilen hattın güneyinde kalan bütün Teke Yarımadası'nı kapsamaktadır. Anadolu'nun güneybatı köşesinde Akdeniz'e doğru çıkıntı oluşturan bu bölge, zor geçit veren yüksek dağları ile korunaklı bir coğrafyaya ve dış etkilere oldukça kapalı etnik yapısıyla da kendine özgü politik bir gelişmeye sahne olmuştur¹.

Hem coğrafi olarak hem de kültür tarihi içindeki bu özgün konumuyla Lykia, batılı araştırmacıların ilgisini çekmeye başlamıştır. Bu ilgi 18. yy.'ın sonuna doğru, daha sonra Osmanlı İmparatorluğu'nda büyük elçi olan Graf Choiseul-Gouffier'in² 1776'da Telmessos'u keşfederek agorasındaki yapıların çizimlerini ve tasvirlerini yayınlamasından sonra uyanmıştır³. Bu ilk yayının ivmesiyle, İngiliz Donanması adına Lykia sahilini dolaşan Kaptan F. Beaufort, Patara ile Ksanthos'u keşfetmiş ve Lykia sahilinin bir haritasını hazırlamış⁴; W. M. Leake ise, Antiphellos'ta araştırmalara başlamıştır⁵. Bununla birlikte, bölgede etkili olan salgın bir hastalık nedeniyle Lykia araştırmaları bir süreliğine kesintiye uğramıştır. Bundan yaklaşık 10 yıl sonra bölgeye gelen F. V. J. Arundell⁶, Ch. Texier⁷ ve T. A. B. Spratt-E. Forbes'in⁸ incelemeleriyle Lykia araştırmaları yeniden hız kazanmıştır. Bunların dışında Lykia incelemelerinde Ch. Fellows'un seyahatleri önemli sonuçlar doğurmuştur⁹.

Seyahat incelemeleri niteliği taşıyan bu araştırmaların ardından bilimsel bir temelde Lykia'yı inceleyen ilk ciddi araştırmacı profesör Schönborn olmuştur. Ne yazık ki, Schönborn'un tuttuğu notlar kaybolup gitmiş ve ancak C. Ritter'in alıntı ve dolaylı

¹ Strab. XIV, 3, 2.

² Comte de Choiseul-Gouffier, *Voyage pittoresque dans l'Empire ottomane, en Grèce, dans la Troade, les îles de l'Archipel et sur les côtes d'Asie Mineure* (Paris, 1782).

³ Lykia araştırmalarının tarihçesi için kırs : Kolb-Kupke, *Lykien*, s. 32dd; Metzger, *Lycien*, 4dd; Keen, *Dynastic Lykia*, 3d; Akşit, *Lykia Tarihi*, 7dd.

⁴ F. Beaufort, *Karamania, or a brief Description of the South Coast of Asia Minor and of the Remains of Antiquity* (London, 1817).

⁵ W. M. Leake, *Journal of a Tour in Asia Minor with Comparative Remarks on the Ancient and Modern Geography of that Country* (London, 1824).

⁶ F. V. J. Arundell, *Discoveries in Asia Minor, Including a Description of the Ruins of Several Ancient Cities, and Especially Antioch of Pisidia, I-II* (London, 1834).

⁷ Ch. Texier, *Description de l'Asie Mineure, faite par ordre du gouvernement français, de 1833 à 1837, I-III* (Paris, 1839-1849).

⁸ T. A. B. Spratt-E. Forbes, *Travels in Lycia, Milyas, and the Cibyratis, in company with the late Rev. E. T. Daniell* (London, 1847).

⁹ Ch. Fellows, *An Account of Discoveries in Lycia* (London, 1840).

anlatımları aracılığıyla korunabilmiştir¹⁰. Bunun ardından, 1844 yılında Alman filolog L. Ross Lykia'ya bir seyahat yapmış ve buradaki kalıntıları çizmiştir¹¹.

Belirli bir amaç çerçevesinde sistematik olarak düzenlenmiş ilk Lykia araştırmaları ise Avusturya Bilimler Akademisi'nin desteğiyle O. Benndorf'un yönetiminde başlamıştır. Bölgenin arkeolojik ve epigrafik envanterine büyük katkıda bulunan bu araştırmaların¹² disiplinli yönteminden, ciddiyetinden ve muazzam başarısından bilim dünyası bugün dahi yararlanmaktadır. Benndorf ve çalışma arkadaşlarının başlattıkları ve içinde Lykia'dan yazıtların da bulunduğu "Tituli Asiae Minoris" projesi kapsamında yazıtların sistemli bir biçimde toplanması devam etmektedir.

I. ve II. Dünya Savaşı arasındaki yıllarda Lykia araştırmaları ikinci kez kesintiye uğramıştır. Bölgedeki ilk kazı çalışmaları 1950 yılından itibaren Fransız ekibi tarafından Ksanthos ve Letoon'da başlatılmıştır¹³. Takip eden yıllarda Amerikalı kazı ekibi Elmalı Ovası, Karataş-Semahöyük'te, Türk kazı ekibi Arykanda'da ve Avusturya kazı ekibi Limyra'da kazılara başlamıştır. Bunları 70'li yıllarda Türk kazı ekiplerinin Ağva, Idyros ve Phaselis'te başlattıkları kazılar takip etmiştir. Lykia araştırmaları özellikle son 20 yılda büyük aşama kaydetmiştir¹⁴.

Lykia sikkeleri üzerindeki çalışmalar da 19. yüzyılın sonlarında başlamıştır. Ch. Fellows¹⁵ ve J. P. Six'in¹⁶ ilk denemelerinden sonra bu sikkeler G. F. Hill¹⁷ tarafından gruplandırılmış ve onun ortaya sürdüğü kronoloji E. Babelon¹⁸ ve B. V. Head¹⁹ tarafından kabul edilmiştir.

Tarih sahnesinde hak ettiği önemine koşut olarak iki yüz elli yıla yaklaşan uzun bir süredir Lykia üzerine yürütülen yoğun incelemelere karşın Lykia Oroğrafyası başlı başına irdelenmemiş ve sorunlar yumağı çözümsüzlüğünü bugüne kadar korumuştur.

¹⁰ C. Ritter, *Die Erdkunde im Verhältnis zur Natur und zur Geschichte des Menschen usw. 19. Theil Klein-Asien, Band II* (Berlin, 21859).

¹¹ L. Ross, *Kleinasien und Deutschland* (Halle, 1850).

¹² O. Benndorf, "Vorläufiger Bericht über zwei österreichische Expeditionen nach Kleinasien", AEMitt 6, 1882, 151-252; O. Benndorf-G. Niemann, *Reisen in Lykien und Karien (Reisen im südwestlichen Kleinasien I)* (Wien, 1884); O. Benndorf-G. Niemann, *Das Heroon von Gjölbashi-Trysa* (Wien, 1889).

¹³ Kazı ve araştırma sonuçları FdX serisinde düzenli olarak yayınlanmaktadır.

¹⁴ 1989 yılında Türk ekibi Patara'da kazıya, Kyaneai ve çevresinde Alman ekibi yüzey araştırmasına başlamış ve yine Türk epigrafistleri Arykanda ile Termessos teritoryumunda uluslararası kabul gören çalışmalar yapmışlardır (Şahin, *Inscriften von Arykanda*; İplikçioğlu-Çelgin, *Epigraphische Forschungen I-III*). Lykia üzerine 1979 yılında Paris'te (Actes Lycie), 1990 yılında Viyana'da (Akten Lykien) olmak üzere iki uluslararası sempozyum düzenlenmiştir.

¹⁵ Ch. Fellows, *Coins of Ancient Lycia before the Reign of Alexander* (London, 1855).

¹⁶ J. P. Six, *Monnaies lyciennes* (Paris, 1887).

¹⁷ G. F. Hill, *Catalogue of the Greek Coins in the British Museum Lycia, Pamphylia, Pisidia* (London, 1897).

¹⁸ E. Babelon, *Traité des Monnaies Grecques et Romaines* (Paris, 1901).

¹⁹ B. V. Head, *Historia Numorum* (Oxford 21911)

1. LYKIA COĞRAFYASI

1.1 Tarihi Coğrafya ve Sınırlar

Lykia'nın politik sınırlarını belirlemek modern bilimciler için her zaman büyük bir sorun olmuştur. Bunun ana nedeni 'Lykia' kavramının politik, kültürel ve ırksal çok farklı anlamlar taşımasıyla²⁰ Antik Kaynaklar'ın bu hususta çok çelişik anlatımlarda bulunmasıdır. Bununla birlikte Stadiasmus Patarensis (Patara Yol Kılavuz Anıtı) en azından, Lykia'nın İS 43'te Roma Eyaleti olmasından sonraki sınırlarını belirlemede önemli veriler sunmaktadır²¹. Burada Lykia'nın sınırlarına ilişkin sorun kronolojik bir şekilde kısaca incelenecektir.

1.1.1 Batı Sınırları

Strabon bölgenin batı sınırını Telmessos'un batısında Daidala ile başlatır [TN 47h]. Mela [TN 25c] ve Plinius [TN 30h] da Stadiasmus Maris Magni gibi [TN 44e] batı sınırı olarak Telmessos'u verir. Ptolemaios, Kaunos'tan sonra Kalinda (doğrusu Kalynda olmalı), Lydai (ya da Khydai) ve Kıya'yı Lykia'da sayarak batı sınırını Indus'a kadar genişletmektedir [TN 35b]²².

Telmessos'lular İÖ 446/445 yıllarına ait Atina Tribut Listeleri'nde Lykia'lılardan ayrı gözüktürler²³. Bu verilerden, Telmessos'un politik olarak Lykia'ya dahil olmadığı, ama idari amaçlarla Atina tarafından Lykia ile birlikte gruplandırıldığı ortaya çıkmaktadır. Telmessos, İÖ 4 yy'da, Perikles tarafından fethedildiğinde [Phot. *Bibl.* cod. 176, 120b (= FGtHis F 2b, 155 F Frg. 103 [Theopompos]); Polyainos, *strat.* 5,42] kısa bir süreliğine Lykia'ya dahil olmuştur. Ptolemaios'ların İÖ 4.-3. yüzyıl boyunca süren hakimiyetleri sırasında Telmessos da Mısır egemenliğine girmiş²⁴; Apameia antlaşması ile birlikte İÖ 189'da Romalılar tarafından Pergamon Kralı Eumenes'e verilmiştir [Plybios, 21, 45, 10]. Bu tarihten Mithridates savaşının sonuna kadar Telmessos Lykia kentleri arasında sayılmamaktadır.

²⁰ Zahle, *Tombs and Cities*, s. 37dd.

²¹ Şahin/Adak, *Stadiasmus Patarensis*.

²² Batı sınırları için bak : Magie, *Roman Rule*, s. 517dd; Jameson, *Lykia*, s. 267d; Arkwright, *Frontier*, s. 94d; Kolb-Kupke, *Lykien*, s. 14.

²³ ATL, I, 9: Τελεμέσοι[οι] Λύκιοι καὶ συν[τελεῖς] (İÖ 452/1)

Burada geçen synteles kavramının içeriği için bak : Jones, *Cities of the Eastern*, s. 97; Childs, *Lycian Relations*, s. 56dd; Bryce, *Lycians*, s. 105dd.

²⁴ Telmessos'un Mısır ve Pergamon egemenliği altında olması hak. Bak : Magie, *Roman Rule II*, bl. I dn 56

Appianos Rhodos'luların Mithridates'e karşı τινές Τελμισσέων τε καὶ Λυκίων tarafından yardım gördükleri anlatımı [App. *Mithr.* 24], Telmessos'un bu dönemde de Lykia kentleri arasında bulunmadığını ve Pergamon Kırallığı'nın İÖ 133'te son bulmasıyla, Strabon'un dediği gibi Lykia'lular tarafından tekrar ele geçirilmesi (ἀπέλαβον πάλιν οἱ Λύκιοι) arasında uzun bir fasla geçtiğini düşündürmektedir²⁵. Strabon [TN 47c], Mela [TN 25c] ve Plinius [TN 30h] tarafından bir Lykia kenti olduğunun söylenmesi, Augustus Dönemi'nde Lykia sınırının Telmessos'a kadar genişlediğini göstermektedir.

Stadiamus Patarensis'e göre yeni eyaletin batı sınırı Kaunos olmuştur²⁶. İS 2. yüzyılda yazan Ptolemaios'un Lykia sınırını Kaunos'tan başlatması da bu durumla uyumludur. Böylece yeni sınır olasılıkla, geniş Indos çayı olmalıdır. Nitekim Ptolemaios, sınırı Kalynda ile Kaunos arasına koyarken [TN 35b]²⁷, Quintus Smyrnaios ise Lindos'u (Indos okunmalı) Karia'nın sonu, Lykia'nın başı olarak nitelemektedir [Quin. Smyrn. VIII, 81].

Lykia'ya özgürlüğü bir süreliğine geri verilmişse de²⁸ İS 74'te kesin bir düzenlemeye varılmış; Lykia-Pamphylia ortak eyaleti oluşturulmuştur²⁹. Peraiası elinden alından Rodos aynı yıl içinde özgürlüğünü de kaybetmiştir. Lykia sınırlarının eski Rodos Peraia'sının bir kısmını da içerecek şekilde batıya doğu genişlemesi bu dönemde gerçekleşmiş olmalıdır³⁰. Bizans dönemde vuku bulan bir genişleme daha sonra Kaunos'u da içermiş gözükmektedir³¹.

1.1.2 Doğu Sınırları

Doğuda politik olarak Lykia, Khelidonia (Gelidon) Burnu'ndan, Strabon tarafından Solyma olarak adlandırılan dağ kütlesine kadar uzanır. Gelidonya Burnu'yla Antalya Körfezi arasında kalan dar arazi Grek kentleri Olympos ve Phaselis tarafından iskan edilmekteydi. Bu kentlerden Olympos Helenistik bir temele dayanırken, Phaselis'se 3 limanı ve avantajlı konumundan dolayı İÖ 7 yy'ın başlarında kurulan bir Rhodos kolonisiydi³².

²⁵ Magie, *Roman Rule II*, s. 1371, dn. 4; kış.: Treuber, *Geschichte*, s. 179

²⁶ Şahin/Adak, *Stadiasmus Patarensis*

²⁷ Ptolemaios, V, 3 Aynı döneme ait olan Opramos yazıtı da Calynda'yı içermektedir.

²⁸ Jameson, *Lykia*, s. 271'ye göre: Lykia'nın özgürlüğü, Nero'nun, İS 66-67 yılında Yunanistan'ı ziyareti sırasında (Cassius Dio LXII, 8) Achaia'nın özgürlüğü ilan edildiği sırada gerçekleşmiş olmalıdır

²⁹ Treuber, *Geschichte*, s. 208 dd

³⁰ İS 77'de yazan Plinius, sınırı hala Daedala'nın Doğusuna yerleştirmektedir [TN 30i] Ama, o genelde kendinden önceki yazarları takip etmektedir

³¹ Arkwright, *Frontier*, s. 95.

³² Magie, *Roman Rule II*, s. 1374, dn. 4'e göre: Herodotos II, 178'e göre Phaselis bir Dor kentidir. Phaselis'in Lindos'tan gelen Rhodoslular tarafından kurulması hakkında bkz. Athen. *deipn.* VII, 51; Steph Byz. s. v Γέλας. Bu gelenek Mausolos'la yapılan bir antlaşmanın dialekti aracılığı ile de doğrulanmaktadır (IAM II 1183)

Strabon'da Khelidonia Adaları, Lykia ve Pamphylia arasındaki sınır olarak geçer [TN 47g, m]. Stadiasmus Maris Magni Hiera Akra'yı (Gelidoya Burnu) Lykia'nın doğu sınırı olarak kabul eder [SMM 233]. Perge'yi Lykia'ya dahil olarak gösteren Skylaks'taki listeyse [TN 43] kesinlikle doğru değildir³³. Bununla birlikte Strabon, başka bir pasajda Phaselis'i Lykia'ya dahil eder [TN 47n] ve Olbia'nın Pamphylia'nın ilk kenti olduğunu söyler [Strab. XIV, 4, 1]. Jameson'ın da düşündüğü gibi Strabon'un burada iki farklı kaynak kullandığı açıktır. Bu sorunun çözümü için Phaselis'in tarihsel konumu incelenmelidir.

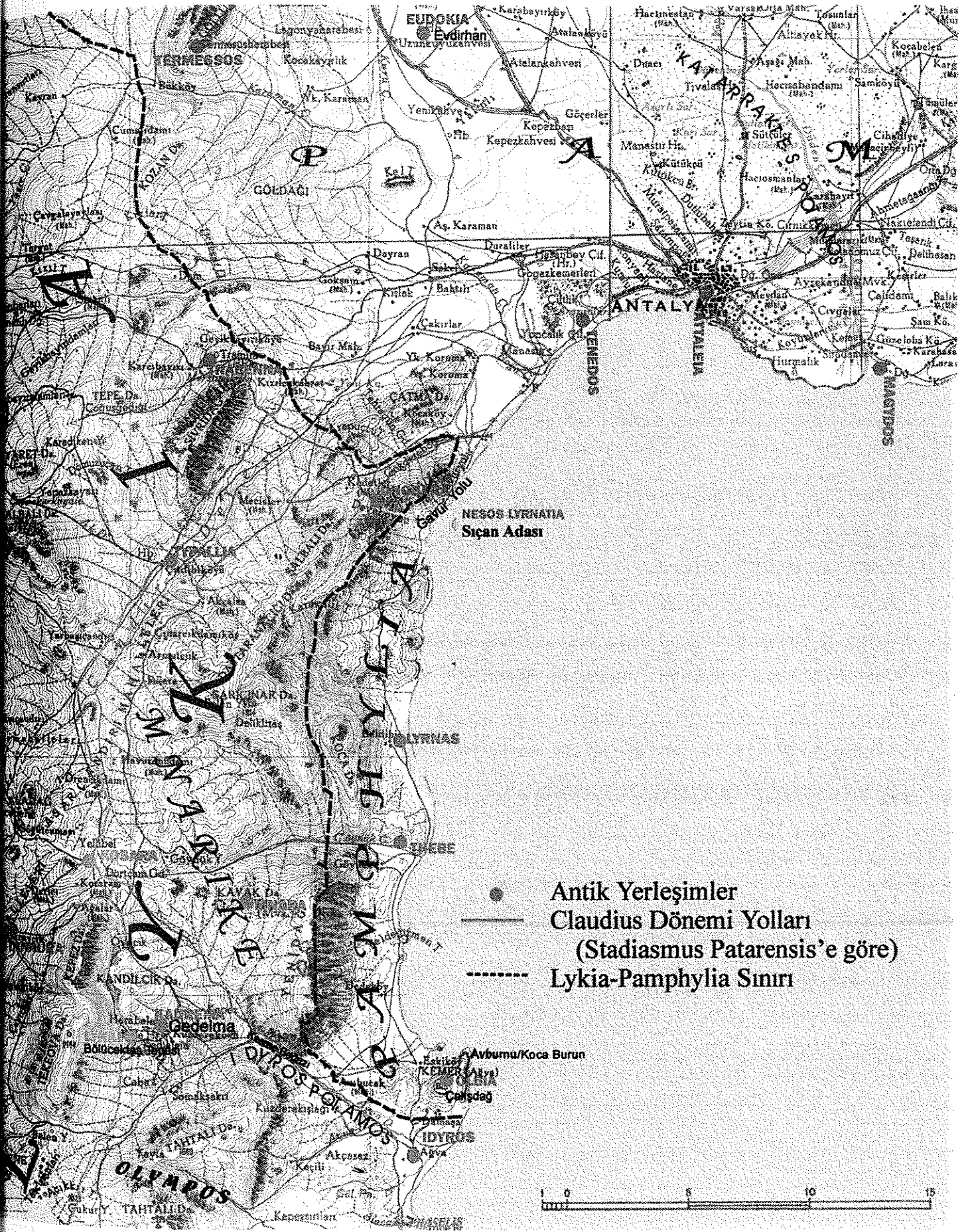
Phaselis'liler ATL'de Lykia'lılar ve Λύκιοι καὶ συν[τελείς] (ATL, I, 9) arasında yoktur (ATL I nr. 12-14,22,23 ve 37). Diodoros Kimon'un Lykia'lıları ikna yoluyla Deniz Birliği'ne kattığını söylerken [Diod XI, 60, 4], Plutarkhos, Kimon'un Phaselis'lilere karşı zor kullandığını aktarmaktadır [Plut Kim XII, 3-4]. Bu anlatım, İÖ 5. yy.'da Phaselis'in Lykia'ya dahil olmadığını düşündürmektedir. Ayrıca Aristodemos Kallias Barışı'yla Pers deniz sahasının Gelidonya Burnu ile sınırlandığını bildirmesi aynı doğrultuda anlaşılmalıdır [Aristod. Frag. 249-258]. Livius ise, İÖ 190'lı yılları anlatırken, Phaselis'in o zamanki muallak konumunu vurgular (Liv. XXXVII, 23: *in confinio Lyciae et Pamphyliae Phaselis est*). Bununla birlikte Phaselis İS 2 yy boyunca Lykia Birliği tipinde sikkeler basmış olsa da bunlarda Λυκίων lejanti bulunmamaktadır³⁴. Strabon Phaselis'i bir Lykia kenti olarak göstermesine rağmen onun Lykia Koinon'una dahil olmadığını ekler [TN 47n]. Phaselis'in Korsan savaşları sırasındaysa, Lykia kenti olarak görüldüğü açıktır. Nitekim Cicero, Phaselis'i Servilius tarafından fethedilen Lykia kentleri arasında sayar [Verr. IV 21] (*Lycii illam, Graeci homines, incolebant*). Eutropios [TH 5] ve Sallustius'un [TH 9] verdikleri bilgi bunu doğrular. Böylelikle Phaselis'in Cicero zamanında Lykia'ya ait bir kent olduğu kabul edilebilir. Aynı şey Olympos ve Korykos için de geçerlidir. Böylece, Strabon'un, Lykia/Pamphylia sınırı olarak Gelidoya Burnu'nu gösterirken politik sınırdan ziyade soy temelli bir sınırı göz önünde bulundurduğu tahmin edilebilir³⁵. Strabon'un Phaselis hakkındaki yorumunda Artemidoros'un bilgilerini aktardığı düşünülürse, Phaselis'in İÖ 100'den sonra Lykia'ya katıldığı kabul edilmelidir.

Lykia'nın doğu sınırı için daha sonraki yazarlar da çelişkili anlatımlarda bulunmuşlardır. Örneğin, Mela Phaselis'i Lykia'ya dahil etmez [TN 25a]. Plinius'ta, Olbia ve Lynessos kesin olarak Pamphylia kentleri olarak verilirken, Phaselis için muğlak bir ifadeye bulunmuş ve onun bölgenin son kenti olduğu söylenerek Pamphylia'ya mı yoksa Lykia'ya mı ait olduğu açık bir şekilde belirtilmemiştir [TN 30d]. Bu konuda en açık bilgiyi yine

³³ Magie, *Roman Rule*, s 1370, dn 2

³⁴ Hill, *BMC Lycia*, s 81, no. 16

³⁵ Jameson, *Lykia*, s 270.

Harita 1: Lykia-Pamphylia sınırını gösteren harita (Şahin, *Olbia*, Harita 1)

Ptolemaios vermiş ve Phaselis'i Lykia'da sayarken [TN 35b], Strabon gibi Olbia'yı Pamphylia'nın ilk kenti olarak göstermiştir [Ptol. V, 5, 2]³⁶.

Stadiasmus Patarensis'e göreyse Lykia Pamphylia sınırını, Olbia ile Attaleia arasında uzanan ve Strabon'a göre Klimaks olarak adlandırılan Dağ sırasının doğu yakası oluşturmaktadır. Bu durumda Lykia'nın sahildeki son kenti Phaselis, Pamphylia'nın ilk kentiye Olbia'dır. Klimaks'ın batı yüzünde ise sınır Trebenna ve onun bir demosu olan Onobara'dır (bak. Harita I)³⁷. Ptolemaios'un Lykia'nın doğu sınırı için verdiği bilgi bu durumla uyumludur. Nitekim o, Lykia ile Pamphylia arasındaki sınırı, denize kadar inen Masikytos'un çizdiğini söyler [TN 35a]³⁸.

1.1.3 Kuzey Sınırları

Kuzey sınırları içinse, Kibyra Tetrapolis'ine (Bubon, Balbura ve Oinoanda) İÖ 84 yılında Licinius Murena tarafından son verilmesi ve Bubon'la Balbura'nın Lykia'ya dahil edilmesi hakkında tek kaynak⁴ Strabon'dur [TH 29a]. Strabon'un anlattığı üzere, Balbura ve Bubon kentleri Roma tarafından Lykia Birliği'ne verilmiş; Kibyra'ysa Asia Eyaleti'ne dahil edilmiştir. Bununla birlikte Lykia'ya verilen kentlere Oinoanda da dahil olmalıdır. Nitekim, Sulla'nın çağdaşı olan Aleksandros Polyhistor bu kentin bir Lykia kenti olduğunu bildirmektedir [TH 28=FGrH 273 F 52]. Plinius da Oinoanda'yı da Lykia'da gösterir [TN 30h]. Ptolemaios'sa Kabalia Bölgesi kentleri olarak Bubon, Balbura ve Oinoanda'yı sayarak Oinoanda'nın Lykia'da olduğunu bildirir [V, 3, 8]. Bu durum Kibyra'yı sınır kenti olarak veren Stadiasmus Patarensis ile uyumludur³⁹.

Böylece Roma Dönemi'nde Lykia, politik bir kavram olarak, batıda Indos'tan doğuda Antalya Körfezi'nin batı sahiline, kuzeydeyse Kibyra'ya kadar uzanan tüm Teke Yarımadası'nı kapsamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın sınırlarını Batı'da Kaunos, Doğu'da Attaleia, Kuzey'de de Kibyra çizmektedir.

³⁶ Lykia'nın doğu sınırları için bak Şahin, *Olbia*, Jameson, *Lykia*, s. 268dd, Magie, *Roman Rule*, 517dd, Kolb-Kupke, *Lykien*, s. 14.

³⁷ Daha ayrıntılı bilgi için bak. Tüner, *Yeni Lokalizasyonlar*, s. v. Onobara

³⁸ Bu durum Masikytos ve Solyma maddelerinde daha detaylı olarak tartışılacaktır.

³⁹ Şahin/Adak, *Stadiasmus Patarensis*.

2. JEOMORFOLOJİK ve COĞRAFİ AÇIDAN DAĞLAR

2.1 Jeomorfoloji

Lykia ve Pamphylia büyük oranda Batı Tauros'lar içinde yer almaktadır. Batı Tauros'lar güneyde Akdeniz'e, batıda ise Iasos Körfezi'ne kadar uzanırlar ve oradan da Mylasa ve Denizli üzerinden Eğridir Gölü'nün kuzey ucuna kadar devam ederler. Batı Tauros'lar ile Orta Tauros'lar arasındaki sınır Isparta kavsî içinde takip edilebilir. Kuzeydoğu/güneybatı doğrultusunda devam eden Tauros sırası ile bunların yukarısında, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda ilerleyen Tauros sırası arasında bir ayırım hattı vardır; bu hat, Barla Dağı'ndan itibaren Eğridir ve Kovada Gölleri üzerinden Aksu Vadisi'ni takip ederek Pamphylia'ya ulaşır ve Suğla Gölü'nden Manavgat'a kadar bir ayırma hattı çekilebilir. Buna göre, Orta Pamphylia'nın bir kısmı ile tüm Doğu Pamphylia Orta Tauros'lar sistemine dahildir.

Batı Tauros'lar ile Orta Tauros'lar arasında jeolojik ve tektonik bakımdan da büyük farklar vardır. Orta Tauros'lardaki oluşumlar Oligosen Çağı'nın sonunda bitmişken Batı Tauros'larda Miosen Çağı'nın sonuna kadar güçlü kıvrımlar oluşmuştur. Bu yüzden Batı Tauros'lar Doğu Tauros'lara nazaran daha az müşterek bir yapı gösterirler. Batı Tauros'lar kütleli içinde farklı büyüklüklerde pek çok havza ve ova bulunur. Bunlar kısmen geçitsizdir ve oldukça yüksektirler. Buna karşın, Orta Tauros'lar çok daha düzenli bir yapıda olup kesintisiz, uzun sıralar oluştururlar ve tek tek öne çıkan karst havzalarına sahiptirler.

Batı Tauros'lar yukarıda anlatılan tektonik hareketlenmelere bağlı olarak daha kolay bir biçimde bölümlenebilir: Zira Dalaman Tauros'ları, ortadaki Elmalı Tauros'larından ve kuzeydeki Isparta Tauros'larından farklı yapıdadır. Bunların dışında bir de kıyı şeridi ve Antalya Traverten Tauros'ları vardır. Başka bir adlandırmayla Batı Tauros'lar, içinde Dalaman Vadisi, Fethiye Dağlık Bölgesi, Fethiye-Kaş çevresi, Beydağları, Acıpayam Havzası ve çevresi, Elmalı Havzası ve çevresi, Korkuteli Havzası ve çevresinin yer aldığı Teke Dağlık Bölgesi olarak da adlandırılabilir.

Dalaman Tauros'ları kuzeyde Dalaman Çayı, güneyde ise Gölgele Dağları'na eşlik eden sıradağlardan oluşur. Barza Havzası (Karia'daki Bahçeköy'ün batısı), Tefenni, Acıpayam, Gölhisar ara öbeklerdir. Kaunos'un hinterlandında 2295 m yüksekliğinde Tarbelos (Çiçekbaba, daha önceden Sandras Dağı) uzanır. Batı Tauros'ların orta kısmı, merkezinde bulunan Elmalı ilçesine izafeten Elmalı Tauros'ları olarak adlandırılmaktadır. Söz konusu

kütle bu noktada dört öbeğe ayrılmaktadır: Boncuk Dağları, Akdağ, Beydağları ve Görece Dağı...

Boncuk Dağları 2000 metrenin üzerindedir. Kalkanın kuzeyindeki Dumanlı Dağları'ndan başlayarak Koca Dağ'dan Kemer Dağı'na kadar yaklaşık 150 km boyunca takip edilebilirler. Eşen-Koca Çay Vadisi Boncuk Dağları'nı doğudaki Akdağ'dan ayırır. 3024 m yüksekliğindeki Akdağlar, Kalkan'ın kuzeyindeki Dumanlı Dağı'ndan Korkuteli'nin 20 km kuzey batısındaki Domuz Dağı'na kadar 100 km kadar takip edilebilir. Elmalı ve Korkuteli çukuru Akdağlar'ı Doğu'daki Beydağları'ndan ayırır. Beydağları güneydeki 3086 m'lik Kızlar Sivrisi ile Lykia'nın en yüksek dağıdır. Bu kütle, havzalar ve platolar halinde verimli arazilere sahiptir. Bu araziler Lykia'nın tahıl zenginliğine katkıda bulunmuşlardır. Beydağları Kaş'tan Kyaneai ve Myra'nın kuzeyindeki Alacadağ (2328 m) ile Yavu Dağlık Bölgesi ve asıl Beydağları üzerinden Bucak'ın güneyindeki Katran Dağı'na kadar yaklaşık olarak 150 km. uzanmaktadır.

•

2.2 Topoğrafya ve Stadiasmus Patarensis Işığında Lykia Oroğrafyası

2.2.1 Lykia'nın Topoğrafik Yapısı

Lykia Dağları doğu-batı doğrultusunda uzanan Batı Tauros'ların güney-güneybatıya kıvrılarak Akdeniz içine kadar sokulmasıyla oluşmuştur. Bölgenin tümü dağlık bir yapıda olmasına karşın Lykia'yı iki farklı coğrafi oluşum içinde algılamak mümkündür. Buna göre, Lykia'nın en yoğun iskan gören güney kesimi güçlü yarıkların oluşturduğu ve kuzey güney istikametinde devam eden nehirlerin beslediği ovalara sahiptir. Kuzeydeki yüksek havzanın sert havasından yalçın dağ sıralarınca korunan bu sahil bölgesi kışları ılık, yazları sıcak ve kurak olan Akdeniz iklimine sahiptir. Kuzey Lykia yüksek ovalarıysa (Seki ve Elmalı) Orta Anadolu havzasının jeomorfolojik bir devamıdır. Buranın iklimi yazları sıcak, kışları soğuk olan orta Avrupa iklimine benzer.

Lykia'nın iç kısımlarının en karakteristik coğrafik özelliği kuşbakışıyla bölgenin büyük bir kısmını kapsayan bir atnalı ile karşılaştırılabilecek büyük dağ sıralarıdır. Kuzeydoğudan güneye doğru uzanan Tauros'lar, bu sıranın en yüksek dağı olan 3000 m yüksekliğindeki Akdağlar'dan itibaren geniş bir bütün oluşturarak denize doğru alçalır. Buradan birçok isim altında tekrar kuzeydoğuya doğru dönerek Beydağları'yla birleşir. Bu ana dağ gurubundan hem kuzeybatıya hem de güneye doğru daha küçük sıralar çıkmaktadır. Bu büküm noktasının merkezinde, Milyas Bölgesi'nin yer aldığı ve çevresindeki doruklardan inen ama denize

ulaşamayıp bataklık göllerle yer altı kaynaklarına dökülen kaynaklarca bolca sulanan geniş bir ova bulunmaktadır.

Bu merkezi çevre içinde kuzey güney doğrultusunda akan üç önemli nehir bulunmaktadır: Ksanthos, Myros, Arykandos ve Alakır Çayı. Bu nehirler kendilerini kuşatan dağ kütlelerinin sularıyla yıl boyunca bol miktarda beslenir; bunların meydana getirdiği alüvyonlu ovalar tarım için oldukça verimli arazileri oluşturur.

Bu nehirlerden en önemlisi olan Ksanthos Lykia kültürünün merkezidir. Merkezdeki, büyük dağ halkasının kuzey yakasından doğan ve bu dağdan gelen kaynaklarla beslenen Ksanthos Nehri, geniş Ksanthos Vadisi'ne doğru akarak Akdağ'ın kuzeybatısını kesmektedir. Bu noktada kendisine katılan nehirlerle iyice beslenip güneye doğru bükülerek, doğuda Akdağ, batıdaysa Kragos ile sınırlanan, 60 km. uzunluğunda ve bazı yerlerde 4.5 km'ye ulaşan genişlikteki bir ova boyunca Akdeniz'e kadar akar.

Ksanthos Vadisi'nin batısındaki merkezi kütle içindeyse alışılmamış şekilde büyük ve derin bir karst ovası olan Kasaba Ovası yer alır. Bu ova bölgenin tek büyük su kaynağı olan Myros Nehri tarafından sulanmaktadır. Birçok kaynak tarafından beslenen Myros, önce kuzeydoğuya ardından güneydoğuya doğru akar ve Akdeniz boyunca uzanan dağlık bölgeyi merkezi kütlelerin yamaçlarından ayırır. Merkezi Lykia'nın güney kısmındaki dağlar, kaynakları bütün yıl boyu besleyecek yükselti ve büyüklüğe sahip olmadığından, bölgede yaz ayları yoğun bir kuraklık baş gösterir. Orta Lykia'daki dağlık bölge yerleşimlerinden sadece Seyret ve Phellos kurumayan kaynaklara sahiptir.

Doğu Lykia'da merkezdeki halkayla Solyma kütlesi arasında (Beydağları'nın Alakır Vadisi'nin doğu yakasında kalan kısmı), birçok kaynağın oluşturduğu Alakır Çayı dar bir vadi boyunca Fenike ovasına değin ve oradan da denize kadar akmaktadır. İşte bu iki nehrin ortasında ve her ikisinden de daha kısa olan Arykandos Nehri, Podalia Ovası'ndan Akdağ'ı aşarak güneye doğru yol veren geçitin yakınında doğar ve yine Fenike Ovası'na doğru güneydoğu istikametinde akar⁴⁰.

⁴⁰ Bu bölüm, Magie, *Roman Rule*, s. 516d; Kolb-Kupke, *Lykien*, s. 8d; Fowden, *Late Roman Lycia*, s. 374d' ve kısmen bölgede bölümümüzce yürütülen araştırmalardan elde edilen sonuçlar kullanılarak oluşturulmuştur.

2.2.2 Lykia Dağları ve Stadiasmus Patarensis

Bu dağlık ülkede ulaşım da elbette oldukça zahmetliydi. Etrafı dağlarla çepeçevre kuşatılan Lykia topraklarına karayoluyla dışardan geçit veren sadece üç giriş noktası bulunmaktadır. Bunlardan en batıdaki, kuzeydeki Boncuk Dağları'yla güneydeki Baba Dağı arasında bir koridor oluşturan Kemer üzerinden Ksanthos Vadisine⁴¹; kuzeydeki Kibyra üzerinden Ksanthos Vadisi aksının kuzeydoğu uzantısı olan Seki Ovası'na ve Doğu'daki ise Pamphylia Ovası'ndan Çandır Vadisi aracılığı ile Kemer ve Kumluca Ovalarına açılmaktadır. Bu üç nokta dışında Lykia dağları geçit vermemektedir.

Bununla birlikte iç ulaşımın sağlandığı belli yollar da vardı. Tabula Peutingeriana'ya göre, Karia boyunca Physkus'a doğru güneye devam ederek Kalynda üzerinden Telmessos'a buradan da güneye dönerek Ksanthos Vadisi'ne ulaşan büyük güzergah nehri takip ederek Patara'ya varmaktadır. Buradan Akdağ'ın güneyde denize inen eteklerinden Myros'un ağzına, oradan da Beydağları'na ait bir kütle olan Gülmez Dağı'nı aşarak Fenike ovasına, daha sonra da Beydağları'nın Alakır Vadisi'nin öte yüzünde kalan kütlelerini geçerek Antalya körfezine ulaşıyordu⁴².

Tabula Peutingeriana'nın bildirdiği bu ana güzergah Stadiasmus Patarensis aracılığıyla daha da netlik kazanmaktadır. Buna göre Karia'dan Lykia'ya iki güzergah verilmektedir. Kalynda'da birbirlerinden ayrılan bu güzergahlardan biri Boncuk Dağları'nın güney eteklerini takip ederek Kemer üzerinden, Boncuk Dağları'yla Akdağ'ın çatallandığı Araksa'ya (güz. 13-16, 18), ardından Ksanthos'un yatağı boyunca Oinoanda'ya (güz. 21), buradan da Trimilinda üzerinden Kibyra'ya (güz. 22-24) ulaşmaktadır. Böylece, Kuzeyden Lykia'ya giriş veren tek güzergah da bu şekilde sağlanmış olmaktadır. Kalynda'dan ayrılan ikinci güzergahsa biraz daha güneyden geçerek yine Kemer üzerinden Tlos'a (güz. 10-11), buradan da Ksanthos Nehri'ni takip ederek Patara'ya (güz. 1, 5) ulaşmaktadır. Yol Patara'dan sonra Phellos (güz. 49), Kyaneai (güz. 51) ve Myra'ya (güz. 52), buradan Masikytos'u aşarak Limyra (güz. 54) ve Korydalla'ya (güz. 55) varmaktadır. Burada ikiye ayrılarak, sahilde Gagai (güz. 56) ve Korykos (güz. 58) üzerinden Phaselis'e (güz. 59); iç kesimdeyse Pygela (güz. 48), Lykai (güz. 46) ve Kosara (güz. 44) üzerinden Trebenna'ya (güz. 39-40) ulaşmaktadır.

⁴¹ Strabon XIV, 3, 2; Aleksandros'dan önce Harpagos ve Melesandros'un da Lykia'ya girebilmek için bu geçiti kullanmış olmaları gerektiği hakkında bkz. Keen, *Alexander's Invasion*, s. 111.

⁴² Tab. Peut. X 2, aşağıdaki istasyonları saymaktadır: Kaunos, Kalynda, Telmessos, Patara, Antiphellos, Limyra, Korydalla, Phaselis.

Lykia'nın iç kesimlerindeki ulaşımdaysa bölgenin, birbirine paralel uzanan üç sıradağı tamamen belirleyici olmaktadır. Bu nedenle kuzey-güney doğrultusundaki ulaşımın bu dağ sıralarını kesen nehir vadileri aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu nehir vadileri sırasıyla, Boncuk dağları ile Akdağ'ı kesen Ksanthos Nehri (Eşen Çayı); Akdağ'la Beydağları arasından akan Aidesa (Akçay); Beydağları içinden geçit veren Myros (Demre Çayı) ve Arykandos (Başgöz Çayı) nehirleri ile Beydağları'nı Solyma kütesinden ayıran geniş Alakır Nehri vadileridir⁴³. Stadiasmus Patarensis'in güzergahları da Lykia topoğrafyasının bu özelliğini yansıtmaktadır. Nitekim, Lykia'ya Kibyra'dan giren yol Ksanthos'un yatağını takip ederek Tlos'a (güz. 25), buradan da ya yine Ksanthos'u takip ederek Patara'ya (güz. 1, 5) ya da Aidesa'yı takip ederek Milyas Bölgesi olarak bilinen Elmalı Ovası'na (güz. 26-27) açılmaktadır. Elmalı Ovası'ndansa Arykandos'un yatağını takip ederek Limyra'ya (güz. 33, 64) inilebilmektedir. Kuzey-güney istikametindeki bir diğer yolla da Arneai'dan Myros'u izleyerek Myra'ya (güz. 53) gidilebilmekte böylece kuzeyden gelen her üç güzergah Patara'dan Attaleia'ya devam eden ana güzergahla birleşebilmektedir.

⁴³ Lykia Hydroğrafisi için bak : Onur, *Lykia Hydroğrafisi*.

3. ORONYMA (DAĞ İSİMLERİ) AÇISINDAN DAĞLAR

Lykia'nın tarihsel ve kültürel coğrafyasını anlamak açısından oldukça önemli olan dağlar, bu önemlerine karşın yeterince araştırılmış bir konu değildir. Bunun en belirgin kanıtı Lykia orografyasına ilişkin 100 yılı aşkın bir süredir koruna gelen yanlışlar yumağıdır. Bunun ana nedeni, isimlendirmelerin temelini, bölgeye uğramadığı açık olan Strabon'un çelişik anlatımlarının oluşturmasıdır.

Bu güne kadar çözümsüzlüğünü koruyan sorunların merkezinde, Lykia'nın önemleri Antik Kaynaklarca'da onanan üç Dağ sırasının lokalizasyonu bulunmaktadır. Bunlar batıdan doğuya doğru sırasıyla Boncuk Dağları, Akdağ ve Tahtalı kütesini de içeren Beydağları'dır. Lykia üzerine sistemli olarak yürütülen ilk incelemelerle birlikte başlayan, dağların antik dönem isimlerini koyma denemeleri sonucunda Ksanthos Vadisi'nin batı yakasını örten Baba Dağı Kragos, San Dağı'ysa Antikragos'la; Ksanthos Vadisi'nin doğusunu kuşatan ve etekleri kuzeyde Boncuk Dağları'yla birleşen Akdağ Masikyto's'la ve Lykia'nın doğuda Pamphylia ile sınırlarını oluşturan Beydağları'ysa Solyma⁴⁴ ile özdeşleşmişlerdi.

Oronyma bu şekilde oluşturulunca, Lykia'nın üç büyük dağ silsilesinden biri olan Boncuk Dağları'nın, antik yazarların dikkatinden kaçtığını düşünmek; buna karşın ülkenin bu en büyük ve en yüksek üç dağ silsilesinin yanında oldukça küçük ve önemsiz kalan Baba Dağı'nı Lykia'nın en ünlü dağı Kragos'un yerine koymak gibi mantık dışı bir yorumdan başkası mümkün gözükmemektedir.

Antik kaynaklarda, kendi içinde çelişen böyle bir durumun söz konusu olduğuna ilişkin bir çok işaret bulunmakla birlikte, konunun yeniden ele alınıp incelenmesine Patara'da 1994 yılında ele geçen Stadiasmus Patarensis Anıtı'ndaki bazı güzergah bilgileri vesile olmuştur⁴⁵.

3.1 Antikragos (Αντίκραγος "Ορος = Boncuk Dağları?):

3.1.1 Antik Kaynaklar Işığında

Antikragos Strabon'a göre, sahilde Telmessos'tan sonra gelen ve üzerinde dar bir vadide iskan edilmiş olan Karmylessos'un bulunduğu sarp bir dağdır [TN 47k]. Eustathios'sa Antikragos'un Kragos'un karşısında uzandığını [TN 10b] ve Telmessos Burnu'ndan sonra bu

⁴⁴ Modern araştırmacılar için Solyma Dağları, çoğu zaman Tahtalı ile özdeş görülmüştür.

⁴⁵ Bu konu, Şahin/Adak, *Stadiasmus Patarensis*; Takmer, *Oroğrafya* başlıklı çalışmalarda ele alınmıştır.

dağa gelindiğini [TN 10d] söyler. Stephanos Byzantios da Kragos'u anlatırken Antikragos adında bir başka dağ daha bulunduğunu söylerken [TN 46c, kış.: TN 16a]; Appianos, Pompeius'a ilkin Kragos ve Antikragos Dağları'nda mevzi tutan korsanların teslim olduğunu aktarır [TN 3].

3.1.2 Modern Literatür Işığında

Benndorf-Niemann Strabon'daki anlatıma dayanarak Antikragos'u Telmessos yakınındaki Baba Dağı'na yerleştirmiştir. Yine ona göre, Plinius [TN 30g] ve Mela'nın [TN 25d] anlatımları bu durumla uyumlu olup, Sidyma yazıtları⁴⁶ da bu konuda kesin kanıtlar sunmaktadır. Benndorf-Niemann, Strabon'un Pınara'yı Kragos'un iç kısımdaki eteğine yerleştirmesi hususundaysa, yine onun tanımları uyarınca burada aslında Antikragos'un bahis konusu yapılmasının beklenir olduğunu söylemekte ve bu karışıklığın nedenini de, Strabon'un kullandığı bir periplus'un iç kısımlardan bahsederken yapmış olabileceği bir hataya bağlamaktadır⁴⁷. Antikragos'un Benndorf-Niemann tarafından Baba Dağı'yla özdeşlenmesi savını Hirschfeld⁴⁸, Petersen-Luschan⁴⁹, Kiefert⁵⁰ ve Treuber⁵¹ de kabul etmiştir⁵². Sanuto ve Uzzano'da dile gelen ifadelere dayanan Tomaschek de Antikragos'u Baba Dağı'na yerleştirmektedir⁵³.

Bununla birlikte ilkin Schönborn, Kragos'un Ksanthos Vadisi'nin batısında aranamayacağını söyleyerek yukarıda dile gelen lokalizasyonları reddetmiş ve Kragos'u

⁴⁶ Benndorf-Niemann, *Reisen I*, nr. 53 = IAM II/174

⁴⁷ Benndorf-Niemann, *Reisen I*, s. 57, dn. 1

⁴⁸ Hirschfeld, *Antikragos*, s. 2427.

⁴⁹ Petersen-Luschan, *Reisen II*, s. 3.

⁵⁰ Treuber, *Geschichte*, s. 3-4 ve dn. 1'e göre: "Lykia'nın batı duvarını, Telmessos'tan güneye doğru Pydnai'a kadar uzanan ve Kiefert'in 1884 yılında yayınlanan Lykia haritasında Kragos ve Antikragos adının verildiği dağ sırası oluşturmaktadır. İki kütlede oluşan bu sırayı Avlan Boğazı ayırır. Bunlardan kuzeydeki, daha büyük kütleyle Kiefert Antikragos, güneydekineyse Kragos adını vermiştir. Bununla birlikte, Kiefert daha önce, Schönborn'a uyararak Ksanthos Vadisi'nin batısındaki bütün kütleyle Antikragos; Ksanthos Vadisi'nin doğusundaki Akdağ'ın şimdi Masikyos adını verdiği bütün batı kütleline de Kragos adını vermişti"

⁵¹ Treuber, *Geschichte*, s. 3-4, dn. 1

⁵² Spratt-Forbes'in Antikragos'un Bahadağı olduğu görüşü için bak.: Spratt-Forbes, *Travels I*, s. 10

⁵³ Tomaschek, *Kleinasien*, s. 45: "Sanuto ve Uzzano'nun ifadelerine göre Perdikiiai Antikragos'un batı eteğinde yer alan ve Stadiasmus'ta bir istasyon olan (SMM, 251) Περδικίαι için bir delil buluyoruz (kış: Steph. Byz s. v. Περδικίαι, ουδετέρως, χώρα καὶ λιμὴν Λυκίας τὸ ἐθνικὸν Περδικιεύς. Bunu deniz haritalarında 'Septem capita, sette cavi' takip eder; bu Uzzano'da, Kragos'un 7 burnu anlamına gelen (oysa Strabon 8 zirveden bahseder, ἄκρας ὀκτώ) Türkçe'de ise Yediburun olarak adlandırılan 'Seracap' olarak geçer".

Oysa, Sanuto ve Uzzano'da Perdikiiai'in Antikragos'un eteğinde bulunduğu dair kesin bir ifade yoktur

Akdağ'a yerleştirirken, kuzeyde Baba Dağı, güneyde de San Dağı'ndan oluşan kütleinin tümüyle Antikragos olabileceğini düşünmüştür⁵⁴.

Appianos'un bahsettiği Antikragos ve Kragos Dağları için Benndorf-Niemann, bunların Kilikia sahilinde aynı isimli dağlar olmaları gerektiğini söylerken⁵⁵ Hirschfeld⁵⁶ ve Hild-Hellenkemper⁵⁷ Lykia'daki dağlardan söz edildiğini düşünmektedir.

Lokalizasyon: Antikragos'un lokalizasyonu sorunu Kragos'un lokalizasyonu ile birlikte yeniden ve daha detaylı bir biçimde ele alınacaktır.

3.2 Daidala (Δαΐδαλα ὄρος = Kızıldağ, TH Fethiye IIç/26)

3.2.1 Antik Kaynaklar Işığında

Strabon, Lykia'nın Rhodos Peraia'sının sınırı olan Daidala kentinden başladığını, Daidala kentinden sonra Lykia'daki Daidala Dağı'na geldiğini [TN 47h] ve bu dağın Daidala kenti ile Telmessos arasında bulunduğunu söylemektedir [TN 47j]. Herodianos ve Stephanos Byzantios da Lykia'da Daidala adında bir dağ bulunduğunu aktarmaktadır [TN 16c, karşı: TN 46b].

3.2.2 Modern Literatür Işığında

Daidala Dağı hakkında Ruge sadece onun Daidala kenti yakınında olduğunu söylerken⁵⁸ Arkwright, Strabon'un dağı Daidala kentinin doğusuna yerleştirdiğine değinerek Daidala

⁵⁴ Ritter, *Kleinasien II*, s. 980: "Orta kısmını Akdağ'ın oluşturduğu Lykia'nın merkezindeki büyük dağ sistemi Tauros ve Kragos'u oluşturur, bunun orta çekirdeğinden bütün dağ seyredilirse Ksanthos Vadisi'nin batısındaki dağ gurupları belkide, tıpkı doğudaki Antitauros gibi, Antikragos diye adlandırılabilir. Schönborn'un bu düşüncesine karşın Ritter, *Kleinasien II*, s. 977'de Antikragos ve Kragos için Baba Dağı ve San Dağı lokalizasyonlarını kabul etmiş gözükmektedir.

⁵⁵ Benndorf-Niemann, *reisen I*, s. 57 dn. 1

⁵⁶ Hirschfeld, *Antikragos*, s. 2427: "App Mithr 96'da Antikragos'un tahkimli bir kale olmasından daha çok; bütün Antikragos'un korsanlar için bir sığınak yeri olması akla daha yatkındır".

⁵⁷ Hild-Hellenkemper, *TIB 8*, s. v. Antikragos.

⁵⁸ Ruge, *Daidala*, s. 1991.

Dağı'nın Kızıldağ olması gerektiğini düşünmektedir⁵⁹. Fraser-Bean, Rhodos Peraia'sının sınırlarını incelediği pasajda, Arkwright'ın bu görüşüne katılmaktadır⁶⁰.

Lokalizasyon: Buna göre Daidala Dağı, Daidala kentinin doğusunda, Telmessos'un 20 km. kuzey-kuzeybatısında, 984 m. yüksekliğindeki Kızıldağ olmalıdır⁶¹.

3.3 Kaisar Oros (Καῖσαρ "Ορος = Alacadağ TH Kaş IIg/35)

3.3.1 Antik Kaynaklar Işığında

Sion'lu Aziz Nikolaos'un yaşamını kaleme alan esere göre, Arnabanda Köyü sakinleri kaynakları kuruyunca Aziz'e başvururlar; o da köylülerin büyüklerinin yakındaki Kaisar Dağı'nda bildikleri ama şimdi unutulmuş olan bir kaynağı onlar için açığa çıkarır [TN 49a].

3.3.2 Modern Literatür Işığında

Foss, Arnabanda Köyü'nün bu eserde diğer bir çok yere nazaran daha büyük bir sıklıkla geçmesini göz önüne alarak, onun Sion'daki Manastır'a yakın olduğunu düşünmektedir. Yine de Arnabanda yerel bir merkez değil, sadece küçük bir köydür. Foss bütün bu koşullar göz önüne alındığında Arnabanda'nın, Sion'daki manastırın mimarisini andıran bir kiliseye sahip olan Karabel'den bir saatlik yürüyüş mesafesindeki bir dağın tepesinde kurulu ve çevresinden izole, küçük bir yerleşim olan Alacahisar'a yerleştirilebileceğini düşünmektedir⁶².

Lokalizasyon: Buna göre Kaisar Oros, Orta Lykia'daki dağlık bölgede yer alan Hagia Sion'un yukarısında, Alacahisar'a yerleştirilebilecek Arnabanda Köyü yakınında bir dağdır. Yeri tam olarak belli olmamakla birlikte, Myra teritoryumunun kuzeyinde, bölgenin en yüksek ve en hakim dağı 2238 m. yüksekliğindeki Alaca Dağ, 'Kaisar' adlandırılması için uygun gözükmektedir⁶³.

⁵⁹ Arkwright, *Frontier*, s. 95.

⁶⁰ Fraser-Bean, *Peraea*, s. 55.

⁶¹ Hild-Hellenkemper, *TIB 8*, s. v. Daidala.

⁶² Foss, *Cities and Villages*, s. 331; bölgenin küçük bir haritası için bak : Foss, age. s. 338.

⁶³ Hild-Hellenkemper, *TIB 8*, s. v. Kaisar Oros

3.4 Khimairas Oros (Χίμαιρας Ὄρος = mons Chimaera [Çıralı Dağı])

3.4.1 Antik Kaynaklar Işığında

Antik Kaynaklar'da, birinde Khimaira Kanyonu'nun (Saklıkent Kapızı)⁶⁴ diğeriindeyse Khimaira'nın ölümsüz ateşlerinin (Yanartaş) dile geldiği iki lokalizasyon bulunmaktadır Lykia coğrafyasının bu iki mucizevi oluşumu antik dönem yazarlarının bunları Khimaira efsanesiyle özdeşleştirmesine neden olmuştur.

Khimaira'nın ölümsüz ateşlerinden bahsetmeyen Strabon, efsanenin sekiz tepeli Kragos Dağı civarında geçtiğini söylerken [TN 47k]; birkaç sayfa sonra Limyra ile Myra'dan bahsettiği yerde Khimaira'nın iç kısmında Antiphellos ve Phellos'tan sonra Myra'nın yakınlarında olduğunu ima etmektedir [TN 47l]. Burada da yine kullandığı farklı kaynakların neden olduğu bir çelişki söz konusudur.

Euripides, Kragos civarındaki vahşi hayvanlardan ve haydutlardan kaynaklanan tehlikelerden bahsederken [TN 9] Khimaira'nın Ksanthos Vadisi'nde lokalizasyonu yönünde iz verir. Bunun dışında Ovidius, Miletos'un kardeşi Byblis'in Kragos'a ve Khimaira'nın yaşadığı dağ doruğuna uğradığını söyleyerek Khimaira'yla Kragos arasında bir bağlantı kurar [TN 27]. Plinius ise bir yandan Ktesias'tan alıntı yaparak Khimaira Dağı'nın ölümsüz ateşlerinden bahsederken [TN 30a] başka bir pasajda da Fethiye Körfezi'nden Gelidonia Burnuna kadarki adaları Khimaira'nın karşısındaki adalar sayar [TN 30k]. Quintus Smyrnaios Glaukos'un yoldaşı Skylakeus'in Ilos'ta, Bellerophontes'in 'Yalçın Titan' kayalığı civarındaki Temenos'u yakınında öldüğünü aktarır [TN 36f]. Khimaira'yı Porphyrio Kragos'a [TN 33]; Nymphis Ksanthos teritoryumuna [TM 11a]; Ps-Nonnos Patara'ya [TN 34]; Etymologicum Magnum Dneus'a [TN 8] ve Palaiphatos da Ksanthos ile Telmessos arasındaki dağlara yerleştirmektedir [TN 28].

Khimaira efsanesiyle Doğu Lykia'daki Yanartaş arasında özdeşlik kuran ilk yazar, Phaselis yakınındaki ölümsüz ateşten bahseden Antiginos Karystios'tur [TN 1]. Yine yaklaşık aynı dönemde yazan Ktesias, Phaselis yakınındaki ölümsüz ateşten [TN 23]; Skylaks da Siderus Limanının yukarısındaki Hephaistion kutsal alanının hiç sönmeyen ateşlerinden [TN 43] bahseder. Plinius Phaselis'teki Khimaira Dağı'nın ateşini anlatırken Ktesias'tan alıntı yapar [TN 30a; TN 30g]. Mela, Khimaira'nın ateşlerinin büyük bir tehlike oluşturduğunu söylerken [TN 25b]; Maximus, Olympos Dağı'ndaki ateşi Aitna'nın ateşiyle karşılaştırır ve ondan farklı olarak çevresindekilere büyük bir yarar sağladığını [TN 24]; Seneca, Maximus ve Ktesias'ın

⁶⁴ Saklıkent Kapızı'nın Kragos Dağı'na lokalizasyonu için bak aş Bl. 3.7.

aktarımlarına benzer bir şekilde Lykia'daki Hephaistion'un ünlü ateşlerinin çevrede yaşayan canlılara hiç zarar vermediğini [TN 42]. Solinus da Kampania'daki Vesubius (Vezüv), Scilya'daki Aita gibi Olympos civarındaki Hephaistia kenti yakınında da Khimaira Dağı'nın ateş çıkaran bir yapıda olduğunu belirtmektedir [TN 45].

Quintus Smyrnaios'a göre Khimaira Vadisi Masikytos Dağı ve Sarp Phoiniks'in yakınlarındadır [TN 36e] ve Hepaistos'un Korykie kayalığında hiç sönmeyen bir ateş vardır [TN 36g]. Ateşli bir doğaya sahip olan bu dağın Eustathios'la [TN 10b] Tarsus Piskoposu Diodoros [TN 29b] Lykia sınırında; Hagios Nikolaos [TN 15]; Athanasios [TN 6] ve Piskopos Methodios [TN 29c] Olympos yakınında; Ioannes Malalas ise Myra yakınlarında bulunduğunu söyler [TN 20]. Zygomalas'ın kaleme aldığı 16. yüzyıl periplus'unda ise Çıralı Dağı'nın (Τζιραλήταγι) gece gündüz yanan ateşi betimlenmektedir [TN 50].

3.4.2 Modern Literatür Işığında

Deliktaş'ın yakınında, antik yazarların "Khimaira" olarak adlandırdıkları ünlü 'Yanar'ı ya da 'ebedi ateşi' modern çağda ilkin Kaptan Beaufort yeniden keşfetmişti. Daha sonra, Spratt-Forbes bölgeyi ziyaret etmiş ve burayı en az Beaufort'un zamanındaki kadar görkemli ve onun anlattığı kadar muhteşem bulduklarını belirtmişlerdi. Bu ilk keşiflerin notlarında bölgeye ilişkin antik geleneklerin 19. yüzyıla kadar korunduğu ortaya çıkmaktadır. Beaufort, kendisine rehberlik eden Türk'ün, Yanar'ın ateşinin hiç duman çıkarmayan parlak ve ebedi bir ateş olduğunu ve hiç bir sıvıyla söndürülemediğini anlattığını aktarmaktadır⁶⁵. Spratt-Forbes ise ateşin yakınında, Türkler'in her türlü deri hastalığına şifa verdiğiğine inandıkları sülfürlü ve bulanık bir su birikintisi bulunduğunu ve ateşlerin, ağırlı göz kapaklarına şifa verdiği söylenen kurumlarından toplamak için çok uzaklardan gelmiş iki Türk'le karşılaştıklarını kaydetmişlerdir⁶⁶.

Khimairas Oros'un lokalizasyonu sorunuyla ilgili en ciddi çalışmaysa, yine Benndorf-Niemann tarafından kaleme alınmıştır. Onlar, Strabon'un Χίμαιρα φάραγξ'ı ve Khimaira mitosunu Kragos yakınlarına yerleştirmesinden hareket ederek Khimaira Kanyonu'nu, Kragos Dağı'nı lokalize ettikleri Baba Dağı'ndaki Avlan Boğazı'yla özdeşleştirirler. Diğer bilim adamlarınca Khimaira'nın lokalize edildiği Yanartaş'ın volkanik karakterininse Hephaistos kültü ile ilişkili olduğunu ve bu geleneğin Bellerophon'tes söylencesiyle hiç bir ilgisinin olmadığını; zira, Kral Iobates'in Ksanthos Vadisi'nde oturduğunu;

⁶⁵ Beaufort, *Karamania*, s. 45.

⁶⁶ Spratt-Forbes, *Travels I*, s. 193.

Bellerophontes'in onun verdiği görevler için buradan yola çıktığını ve Homeros'un anlatımına göre ilkin Khimaira daha sonra da doğuda oturan Solymos'lara karşı savaştığını söylerler. Yine onlara göre, Bellerophontes'in görevlerinin bu sırası, Homeros'un Khimaira'nın Solymos'luların bölgesinde bulunduğunu düşündüğü sonucunun çıkarılamayacağını göstermektedir⁶⁷ Nitekim, Euripides'in parçalar halinde ele geçen Stheneboia adlı *tragodia*'sına ait bir fragman, Kragos civarındaki, Khimaira imgesini akla getiren vahşi hayvanlardan ve haydutlardan kaynaklanan tehlikeler dile getirilmektedir [TN 9]. Bunun yanında Khimaira'yı Porphyrio Kragos'a [TN 33]; Nymphis Ksanthos teritoryumuna [TM 11a]; Ps-Nonnos Patara'ya [TN 34]; Etymologicum Magnum Dneus'a [TN 8] ve Palaiphatos da Ksanthos ile Telmessos arasındaki dağlara yerleştirirken [TN 28], bunun kökeninde Batı Lykia'ya ait bir mitos olduğunu düşündürürler. Üstelik, Benndorf-Niemann'ın bu iddiasını doğrulayacak biçimde πῦρ ἀθάνατον ya da αὐτόματον (=ölümsüz ya da kendiliğinden yanan) ateşinden bahsedilen bu dağda Hephaistos kutsal alanı bulunmaktadır. Ünlü Mikail Kilisesi de olasılıkla Hephaistion'un kült geleneği içinde yer almakta olup⁶⁸; bu kült merkezi yazıtlara göre Olympos'un teritoryumu içindedir⁶⁹. Hadrianus, İS 131'de bölgeye yaptığı gezide olasılıkla burayı da ziyaret etmiştir⁷⁰. Bununla birlikte Skylaks [TN 43], Ktesias [TN 23], Plinius [TN 30a], Seneca [TN 41] Khimaira adını anmadan bu ölümsüz ateşi Olympos ve Phaselis yakınına yerleştirirken, geç dönem tarihçilerinden Ioannes Malalas [TN 20] da Myra yakınında tanrının gizemi olarak kendiliğinden yanan bir ateşten bahsetmektedir. Servius ise Khimaira efsanesinin Kilikia dağlarında yaşayan hayvanlardan türetildiğini belirtirken, tamamen yanlış bir aktarımda bulunarak Khimaira'nın Kilikia'da olduğunu dile getirir [TM 13].

Khiamaira efsanesinin kökeni konusunda Ruge ve Bethe de aynı görüştedir⁷¹. Bu görüşe göre Khimiara ile Yanartaş arasındaki bağlantı daha sonradan ve ilkin Antigonos Karystios [TN 1] tarafından kurulmuş olmalıdır. Karışık yaratıkları öldüren kahramanlar ve kanatlı at gibi motiflerin 'Doğu' kökenli olduğunu ve buradan Yunanistan'a taşındığı görüşünde olan Bryce da Bellorophontes'le ateş soluyan canavar arasındaki mücadelenin kökeninin Yanartaş olamayacağı görüşündedir. Bunun için de üç neden öne sürer: a) Yanartaş'ın bulunduğu bölge Ilias'tan birkaç yüzyıl sonrasına kadar dahi Homer Lykia'sının dışında kalmaktadır b) antik yazarlar tarafından bu geleneğin akılcı açıklamasını vermek için yapılan girişimlerden

⁶⁷ Benndorf-Niemann, *Reisen I*, s. 83; krş : Magie, *Roman Rule II*, s. 1375d, dn 16

⁶⁸ Hild-Hellenkemper, *TIB 8*, s. v. Chimaira Oros; krş : Spratt-Forbes, *Travels I*, s. 194

⁶⁹ IAM II, nr 1172-82.

⁷⁰ Hild-Hellenkemper, *TIB 8*, s. v. Chimaira Oros.

⁷¹ Ruge, *Chimaira*, s. 2281; krş : Bethe, *Chimaira*, s. 2281

hiç biri onu Yanartaş'la ilişkilendirmemektedir c) Antik Kaynaklar canavarı genelde, en erken Lykia'luların kesin olarak yerleştiği Batı Lykia'daki Kragos'a yerleştirirler⁷².

Böylece, bu sahada çalışmış olan bilim adamları arasındaki genel kanının Khimaira'nın kökünde Batı Lykia'daki Kragos Dağı'nda geçen bir efsane olduğu ve Doğu Lykia'daki Yanartaş'la daha geç bir dönemde ilişkilendirildiği ortaya çıkmaktadır. Lykia'nın en erken halklarının önce Batı Lykia'ya yerleştiği ve Doğu Lykia'nın Klasik Dönem'e kadar Lykçe yazıtlarla Lykia kaya mezarlarının dağılımına göre 'Asıl Lykia" olarak belirlenen bölgenin dışında kaldığı savıdır. Oysa bölümümüzce Olympos ve çevresinde yürütülen araştırmalarda altı adet kaya mezarı bulunmuş, böylece bu bölgede kaya mezarı bulunmadığı düşüncesi çürütülmüştür. Dahası Panyasis'in fragmanından elde edilen sonuçların İÖ 2. binyıl belgeleriyle karşılaştırılması durumunda Doğu Lykia en erken Lykia'luların vatani olarak görülebilir⁷³. Bu yönde Termessos-Attarimma özdeşliği önemli veriler sunmaktadır. Yine bölümümüzce Olympos'un 10 km güneybatısında bulunan Eretepe yerleşiminde⁷⁴ geniş bir sahaya yayılmış Klasik Dönem kalıntıları bu görüşü destekler niteliktedir. Dolayısıyla, köken tartışması anlamsızdır. Khimaira efsanesi için iki farklı lokalizasyon bulunmasının asıl nedeni Lykia coğrafyasının, antik dönemden beri insanı büyüleyen iki mucizevi oluşumudur. Bunlardan biri Kragos'taki Saklıkent Kanyonuna lokalize edilen Khimaira Kanyonu (Χίμαιρα φάραγγ) diğeri de Khimaira Dağı'nın (Χίμαιρας Όρος) lokalize edildiği Çıralı Dağı'ndaki Yanartaştır.

3.4.3 Antik Dönem Kalıntıları

Yamacın alt tarafında iç kısımları oldukça korunmuş ve yan binalara sahip bir kilise yer almaktadır. Bir çok yapı evresi geçiren kilise üç neflidir⁷⁵. Kuzey yamacının aşağısında Roma dönemi yapıları bulunmaktadır. Bunlar arasında küçük bir kaynak havuzu ile bunun 5 m. ötesinde S. Severus Dönemi'ne ait bir bina yazıtının bulunduğu hamam yer almaktadır. Yazıtın verdiği bilgiye göre, Olympos'lu Apphia hamamın inşasını finanse etmiştir⁷⁶.

⁷² Bryce, *Lycians*, s. 19d.

⁷³ Takmer, *Ogyges*, s. 12dd

⁷⁴ Eretepe kalıntıları hakkında daha ayrıntılı bilgi için abk : Tüner, *Yeni Lokalizasyonlar*, s. 34

⁷⁵ Hild-Hellenkemper, *TIB 8*, s. v. Chimaira Oros, dn. 11

⁷⁶ Ruggieri-Girdano-Furnari, *Chimera (2)*, s. 367d

Çıralı köyündeki çeşmede yapı malzemesi olarak kullanılmış yazıt ise erken Bizans dönemine ait bir vakıf yazıtıdır⁷⁷. Korykos sahili ile Yanartaş arasında antik bir yol bulunmaktadır⁷⁸.

Kayadaki yarıklardan çıkan ve hiç sönmeyen ateş fenomeni alev soluyan Khimaira ile özdeşlendiğinden bu dağ antik dönemde Χιμαίρας Ὄρος, mons Chimaera, Ὀλυμπος Ὄρος ya da Κωρυκίη πέτρα olarak adlandırılmıştır. İS 16 yüzyıla ait bir *periplus*'tan Tekirova'dan sonra Λιμὴν Τζιραλῆ'den bahsetmektedir.

Lokalizasyon: Lykia'nın doğu sahilinde, Deliktaş'ın 4 km kuzey-kuzeybatısında, Çıralı'nın 2,5 km. kuzeybatısında bulunan Yanartaş. Strabon'un Kragos'ta bulunduğunu söylediği Khiamaira Kanyonu'ysa Saklıkent Kapısı olmalıdır.

3.4.4 Khimaira Efsanesi

Ilias, VI, 144-211'de Glaukos hem soyu, hem de atası Bellerophontes'in icraatları hakkında bilgi vermektedir⁷⁹. Buna göre, Bellerophontes, Anteia/Stheneboia'nın haksız suçlaması yüzünden, yanına sığındığı Argos Kralı Proitos tarafından, içinde öldürülmesi emrinin yazılı olduğu uğursuz işaretlerle birlikte Argos Kralı'nın kayınpederi Lykia Kralı Iobates/Amphianaks'a gönderilir. Bellerophontes burada sırasıyla Khimaira, Amazon'lar ve Solymos'luların hakkından gelir. Bunun üzerine kral, ona kızını vererek bütün krallık onurlarını paylaşır. Bellerophontes de böylece Hellas'tan gelip, Lykia'luların Troia önlerindeki ünlü kralları Sarpedon ve Glaukos'un soy atası olur. Ön kısmı aslan, ortası keçi ve kuyruğu da yilandan oluşan Khimaira, kanatlı at Pegasus'la birlikte birer doğu motifidir⁸⁰. Dolayısıyla, bu efsanenin, Sami kökenli adının da gösterdiği gibi, Hitit İmparatorluğunun yıkılmasından sonra Doğu Lykia'da koloni kurmuş gözükten Fenikeliler aracılığıyla getirildiği düşünülebilir. Nitekim, İÖ 10. ve 9. yy.'da Fenikeliler'in önemli koloni merkezlerinden biri olan Kilikia'daki Tarhunt mitosunu, bu tip karışık yaratıklar için bir prototip oluşturmuş olmalıdır.

Bununla birlikte, daha geç dönemlerden itibaren Khimaira efsanesinin kökeni için akılcıl bir açıklama bulma girişimleri de olmuştur. Örneğin Heraklitos, Khimaira'nın misafirlerini

⁷⁷ Ruggieri, *Chimaera*, s. 69d

⁷⁸ Hild-Hellenkemper, *TIB 8*, s. v. Chimaira Oros, dn 21

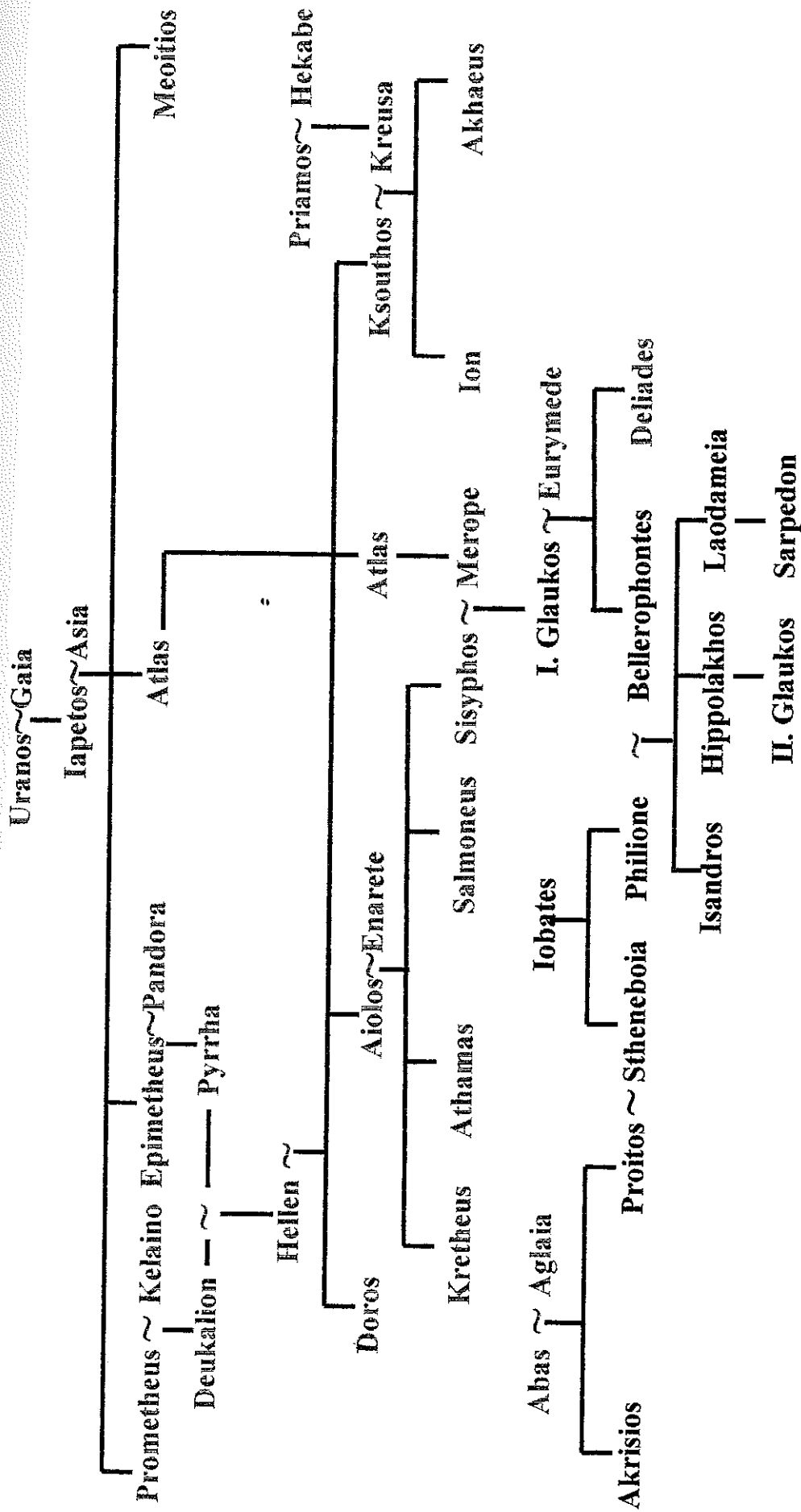
⁷⁹ Soyağacının Homeros'un aktardığı üyeleri dışında kalanlar için bak : Apollod, *Bibl I*, 9, 3; II, 2, 1; II, 3, 1; II, 3, 2

⁸⁰ Asur ve Hitit sanatında kanatlı at betileri için bak : Yalouris, *Pegasus*, s. 15; Lykia'daki Khimaira motifinin Yeni Hitit sanatındaki karışık yaratıkların yerel bir çeşitlemesi olduğu hakkında bak : Tritsch, *Chimaera*, s. 279d.

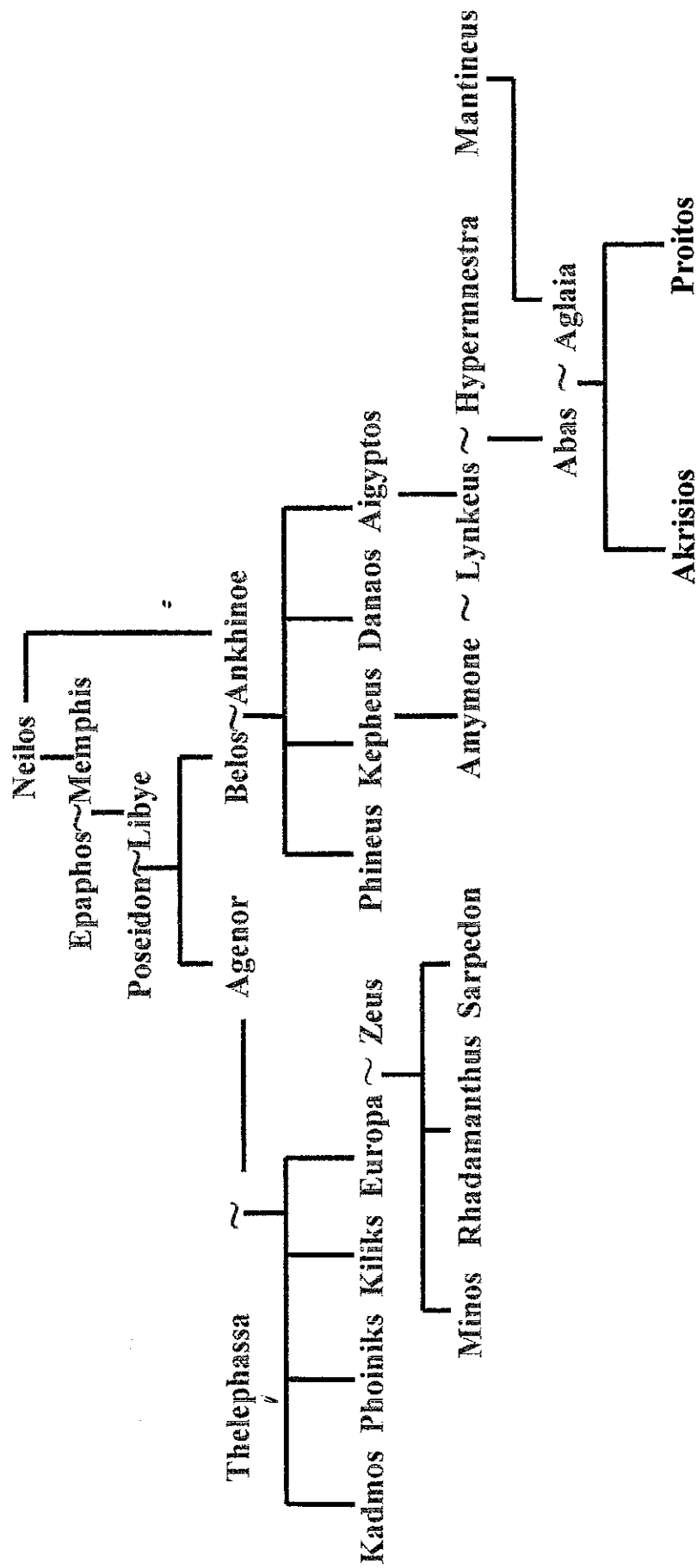
acımasızca öldüren kadın bir hancı olduğunu [TM 6] söylerken; Ilias'a düşülen bir *scholion* da onun müşterileriyle birlikte olan bir hancı olduğunu [TM 12] dile getirmektedir.

Rasyonalizmin önemli mihenk taşlarından olan Plutarkhos ise bu mitosun altında yatan gerçekleri şu şekilde açıklamaya çalışmıştır: a) Khimaira aslında Ksanthos'luların arazilerini yağmalayan bir yaban domuzudur b) Lykialılar'ın Isaras olarak bildikleri Amisodoros, yanında, kana susamış, savaşçı bir adam olan Khimarkhos komutasındaki korsan gemilerini de getirerek Lykialılar'ın, Zeleia yakınındaki kolonisinden gelmiştir. Gemisinin pruvasında aslan, kış kısmında ise yılan betisi bulunmaktadır. Onun bölgede bulunduğu sırada ne denizde seyahet etmek ve hatta ne de deniz kenarındaki kentlerde yaşayabilmek mümkündür. Bellerophontes, bunun üzerine, Pegasos'la peşine düşerek onu ölmüştür c) Khimaira olarak bilinen şey, güneşi cepheleyen bir dağdan başka bir şey değildir. Bu dağ yaz aylarında güneşin ışınlarını daha da kızartır ve bunların bütün ovayı kaplayarak ürünleri kurutmasına sebep olur. Bellerophontes ise bunun farkına vararak ışınların en çok düştüğü yarın en uygun yerini kırar [TM 11a],

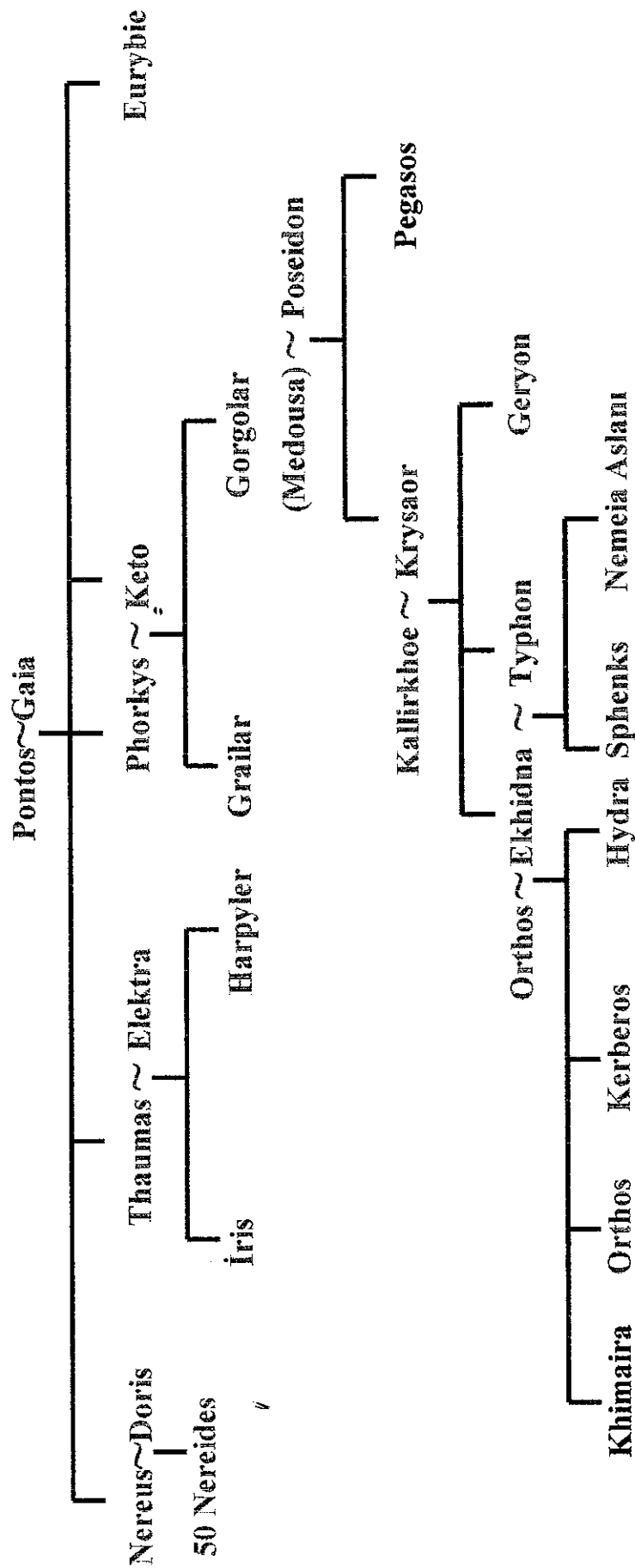
Palaiphatos da bu konuda şunları söylemektedir: *Derler ki, Bellerophontes'i kanatlı at Pegasos taşırmış, böyle bir atın varlığı, kuşların tüm kanatlarını taşısa bile, bana pek olası gözüküyor. Üstelik, böyle bir at yaşasaydı bile, bugün de (benzerlerinin) olması gerekirdi. Bellerophontes'in Amisodaros'un Khimaira'sını öldürdüğünü söylerler: Khimaira'nın önü aslan, arkası yılan, ortası ise keçiymiş. Bazıları, hayvanın üç kafası ve bir bedeni olduğunu söylerler. Oysa, yılan, aslan ve keçinin aynı bedende bulunmaları imkansızdır: Ölümlü bir yaratılışın ateş püskürtmesi de aptalca geliyor. Bu kadar baş tek bir bedene nasıl uyum sağlar? Buna göre gerçek şöyle olmalıdır: Bellerophontes bir sürgündü, Korinthos soylu ve iyi yetişmiş biriydi. Büyük bir gemi yaparak, deniz kıyısındaki memleketleri tümüyle ele geçirdi ve yakıp yıktı. Gemisinin ismi Pegasos'tu (Bugün bile her bir geminin ismi vardır: bana göre Pegasos bir attan çok bir gemi için kullanılabilir). Kral Amisodaros Ksanthos nehrinin üzerinde ulu bir dağda oturuyordu, buradan ormanlık Telmissis kontrol edilir, bu dağ için iki erişim noktası vardır, biri ön tarafta Ksanthos kentinden, diğeri ise arkada Karia'dandır: diğer tarafları ise yüksek uçurumlardır. Bunların ortasında büyük bir yarık vardır ve buadan ateş çıkar. Bu dağın ismi Khimaira'dır. Hal böyleyken, orada yaşayanların da dediğine göre, ön taraftaki geçit aslanların evlerine, arkadaki geçit yılanların evlerine aitmiş ve bunlar oduncularla çobanlara zarar verirlermiş. Bunun üzerine Bellerophontes gelerek dağı ateşe vermiş. Telmissis yanıp kül olmuş ve hayvanlar da ölmüş. Orada yaşayanlar, Pegasos'la gelen Bellerophontes'in Amisodaros'un Khimaira'sını öldürdüğünü söylerler. Bütün bunlar olup bitince bu bir mitos haline bürünmüştür.*

Tablo I: Troia önde savaşan Lykia krallarının soy atası Bellerophon'tes'in genealogia'sı.

Tablo II: Proitos'un soy ağacı

Tablo III: Khimaira ve Pegasos'un *genealogia'sı*.

3.5 Klados (κάβο ya da βουνὸς Κλάδος, mons Clarus, Lo Clar [Kızıldağ])

3.5.1 Antik Kaynaklar ve Modern Literatür Işığında⁸¹

Bir ortaçağ *periplus*'una göre, Gelidonia Burnu ile Porto Ceneviz arasında bulunan Klados Tepesi, denizden çıplak olarak görülür, burası fidansız kızıl bir tepedir ve yukarıdan aşağıya doğru inererek Venedik Limanı'na (Adrasan Limanı) ulaşır⁸². Adrasan Limanı'nın kuzeydoğusunda, yukarıdaki *periplus*'un verdiği tanıma uyan ve bugün Kızıldağ adını taşıyan bir tepe bulunmaktadır. 13. yy.'ın ilk çeyreğine ait bir *periplus*'ta da Gelidonia Adaları'nın Klarus'a yakın olduğu belirtilmektedir⁸³. 13. yy.'ın ortalarına ait bir başka *periplus*'ta da benzer bir ifade bulunmaktadır⁸⁴. 1442 yılında kalem alınmış bir *periplus*'ta Venedik Limanı Porto Ceneviz'le karıştırılarak Gelidonia Burnu'ndan 20 mil ötede üzerinde Klar adında büyük bir dağ yükselen Ceneviz Limanı bulunduğu kayıtlıdır⁸⁵. Tomaschek, Olympos'un ("Όλυμπος) parıltılı zirvesinin Phoinikus (Φοινικῶς) olarak da adlandırıldığını, Ceneviz'lilerinse ona Lo Clar (parlak) adını verdiklerini söylerken yanılmaktadır. Nitekim, ileride de değinileceği üzere Olympos olarak da adlandırılan Phoinikus Dağı Deliktaş'ın 2. km güneyindeki Musa Dağı'dır.

16 yy.'a ait bir başka *periplus*'taysa bir sıcak, bir de soğuk su kaynağına sahip olan Büyük Klados Tepesi'nden bahsedilmektedir⁸⁶. Burada geçen kaynak büyük ihtimalle Moron Hydor olmalıdır⁸⁷.

Lokalizasyon: Adrasan Limanı'nın kuzeydoğusunda, 990 m yüksekliğindeki Kızıldağ

⁸¹ Bu madde hakkındaki bütün bilgiler, Hild-Hellenkemper, *TIB* 8, s. v Klados'tan elde edilmiştir.

⁸² Delatte, *Les Portulans*, s. 22: κάβο Κλάδος ὑπὸ τοῦ πέλαγος φαίνεται φιλός, κόκκινος χωρὶς κλαδῖν καὶ κατέβαινε ἐπάνω τοῦ καὶ εὕρισκει τὸ πόντο Βενετζιάνο

⁸³ Dalché, *Carte*, s. 132: cui preminet mons quem vulgariter dicimus Clarum iuxta caput predictarum insularum Yscilidonum

⁸⁴ Motzo, *Compasso*, s. 59: Le montagne de sopra le Silodonie so acute, che se appella lo Claro.

⁸⁵ Uzzano, *Compasso*, s. 243: dal Sirodinies a 20 miglia lungi e uno porto, che a nome Gienovese, e sopra le detto porto a una gran montagna, ch' a nome lo Clar; krş.: Tomaschek, *Kleinasien*, 51d

⁸⁶ Legrand, *Zygomalas*, s. 194.

⁸⁷ Moron Hydor hakkında daha ayrıntılı bilgi için bak : Onur, *Lykia Hydrografyası*.

3.6 Klimaks ("Όρος Κλίμαξ καλούμενον)

3.6.1 Antik Kaynaklar Işığında

Aleksandros'un Lykia'dan Pamphylia'ya geçerken Klimaks'ı aşışı hakkında Kallisthenes, Strabon, Flavius Iosepus, Arrianos, Appianos ve Plutarkhos ilginç anlatımlarda bulunmaktadır. Bunlardan, kendisi de Aleksandros'un seferine katılmış olan Kallisthenes, Eustathios'un, "Homeros'un Ilias'ı Üzerine Yorum" adlı eserinde aktardığına göre, Pamphylia Denizi'nin Aleksandros'un geçişine izin vermekle kalmadığını; ona kralı olarak da büyük bir hürmet gösterdiğini anlatmaktadır [TN 11]. Strabon ise, "Pamphylia Denizi kenarında Klimaks olarak adlandırılan bir dağ bulunduğunu; bu dağın sahil kenarında, durgun havalarda yolcuların ancak geçebileceği kadar açığa çıkan; deniz kabardığında ise dalgalarla tamamen örtülen, dar bir geçiş noktası bıraktığını; dağ aşırı giden yol dolambaçlı ve dik olduğu için, iyi havalarda sahil yolunun kullanıldığını; Aleksandros'unsa kışa yakalanmasına rağmen, şansına aşırı inanan birisi olarak dalgalar çekilmeden yola çıktığını ve askerlerinin bütün gün göbeklerine kadar suya batarak yürüdüklerini" söylemektedir [TN 47n]. Flavius Iosepus ise, kutsal kitaplarda nasıl bulduysa olayları o şekilde anlattığını söyleyerek, Pamphylia denizinin Aleksandros'la yanındakilere tanrının iradesiyle yol verdiğini, zira onun işlerini anlatan yazarlarının tümünün bu görüşte olduğunu ve o cesur insanlar için böyle bir durumun varlığına pek şaşılmanması gerektiğini bildirmektedir [TN 14]. Arrianos'a göre, "Aleksandros Phaselis'ten ayrılırken ordusunun bir kısmını Perge'ye, Thraklar'ın kendisi için zahmetli ve uzun bir yol açtıkları dağdan gönderdi. Kendisi de yanındakileri deniz boyunca, sahilden götürdü. Burası, kuzey rüzgarları yerine güney rüzgarları hakim olduğunda ilerlemenin mümkün olmadığı bir yoldur. İşte bu sırada, güçlü kuzey rüzgarlarından olan Boreas estiği için, kendisinin ve yanındakilerin de belirttikleri gibi, sorunsuz ve hızlı bir geçiş tanrısal bir durum söz konusu olmadan mümkün değildi" [TN 4a] demektedir. Appianos ise bu konuda, Kaiser'la Aleksandros'u karşılaştırarak, her ikisinin de onurseverlikte, cengaverlikte, çabuk karar verip bunları uygulamada, tehlikelere atılmada, hayatlarını hiçe saymada ve askeri yetenekleri kadar cesaretleri ve talihlerine de güvenmede (tarihin gördüğü) en üstün kişiler olduğunu söylemektedir. Buna örnek olarak da Aleksandros'un, Ammon Tapına'ğını ziyaret etmek için yazın en kurak döneminde çölde uzun bir yolculuğa çıktığını, denizin yükseldiği bir sırada tanrısal bir şekilde Pamphylia Denizi'ni aştığını, zira tanrısal bir durumun o geçene kadar denizi dizginlediğini ve ancak yol boyunca ilerlerken yağmur yağdırdığını bildirmektedir [TH 3a]. Plutarkhos da "Aleksandros'un Pamphylia'ya geçişi, tarihçilerin bir çoğu için, sanki deniz kendisine

tanrısal bir talihle yol vermişmiş gibi, hayret uyandırıcı ve abartılı hikayelere konu olmuştur. Nitekim, kıyı her zaman sert dalgalarla örtülüyor ve ancak çok ender zamanlarda, deniz kenarında uzanan çökmüş engebelerin altında dar ve yankılı kayalar açığa çıkabiliyordu. Öyleki, Menandros bir komedyasında, inanılması güç böylesi bir hikayeyi alaya almıştı. Aleksandros'sa mektuplarında bundan bir mucize olarak bahsetmez; tersine, Klimaks olarak adlandırılan yolu yaptığını ve Phaselis'ten çıkarak buraya ulaştığını söyler" [IN 31] demektedir.

3.6.2 Modern Literatür Işığında

Beaufort, Aleksandros'un buradan geçişini teşvik eden kuzey rüzgarları sırasında gerçektende denizin yaklaşık iki ayak alçaldığını ve güney rüzgarı hüküm sürdüğü sırada deniz seviyesinin Adalia körfezine ve Klimaks'a karşı yükseldiğini farketmiştir⁸⁸. Spratt-Forbes de Beaufort'un tanımlamasına benzer bir ifadede bulunarak, Klimaks adlandırmasının bölgenin doğal yapısına tam olarak uyduğunu söyler: "Zira, gerçektende, çok parçalanmış durumdaki sahil şeridi içlere doğru tam bir merdiven formunda, birbiri üzerinde yükselir ve denizin uygun olduğu durumlarda sahil kenarında bir ordunun yürüyüşü için dağ aşını yoldan daha rahat olan dar bir geçiş noktası bırakır, fakat bu geçit güney rüzgarı estiğinde çok tehlikeli olur⁸⁹. Ritter de, Kemer'in kuzeyinde, Klimaks (merdiven, ya da dağ kademesi) adıyla bilinen bütün sahil şeridinin Aleksandros'un geçişi vesilesiyle tarihsel bir öneme sahip olduğunu, söylemektedir⁹⁰.

Daniell, bölgede at üstünde yaptığı seyahat sırasında, Adalia'dan itibaren kıyı boyunca Avova'ya (Kemer) kadar devam eden, bazı engelli güzergahlar dışında rahat bir güzergah sunan bir yol bulmuştur⁹¹. Anti'nin de değindiği⁹² söz konusu bu yol Ormerod tarafından da görülmüştür: Arrianos'un, Aleksandros'un Phaselis'ten Pamphylia Ovası'na geçişini anlattığı pasaj sahil yolunun zorluğunu göstermektedir. Avova Burnu'ndaki Eskiköy'ün (Kemer) sakinleri günümüzde, Klimaks üzerinden giden güzergahın zorluğu karşısında, deniz yolculuğunu tercih ederler. Pamphylia Ovası'nın bitiminden Phaselis'e ulaşmak 11 saat sürer. Klimaks kenarındaki yol sakin havalarda yeterince kolay bir güzergah olsa da, atlarımız yol boyunca semerlerine kadar suya battılar, dolayısıyla deniz yükseldiğinde bu

⁸⁸ Beaufort, *Karamania*, s xxx.

⁸⁹ Spratt-Forbes, *Travels I*, s 199

⁹⁰ Ritter, *Kleinasien II*, s. 764

⁹¹ Spratt-Forbes, *Travels II*, s 11

⁹² Anti, *Esplorazioni*, s 785d.

yolda ilerlemek imkansız gözükmektedir. Yolculuğumuz sırasında, kayalar üzerinden geniş blokları göze batan ve Gavur Yolu olarak bilinen bir yol bulduğumuzu da kaydetmek gerekir⁹³. Ormerod'un bahsettiği bu yol⁹⁴, Tünek Tepe⁹⁵'nin Attelebusa/Lyrnas'ın (Sıçan Adası) karşısına düşen yamacında, büyük bloklarla örülmüş Gavur Yolu olmalıdır⁹⁶.

Stadiasmus Patarensis Aleksandros ve yanındakilerin, Phaselis'ten sonra izledikleri bu sahil yolunu vermez. Bunun nedeni, Lykia sınırının sahilde Idyros'un (Ağva Çayı) güneyinde son bulmasıdır⁹⁷. Böylece sahilde Lykia/Pamphylia sınırını Klimaks'ın güney ucu çizerken, bu kütlelin doğu yüzü Pamphylia'ya batı yüzüyse Trebenna'ya kadar Lykia'ya aittir. Zira, Lykia'nın doğuda en son kenti Trebenna'dır⁹⁸. Buna göre, yeni oluşturulan eyaletin sınırları içinde kalan ve Phaselis'ten Trebenna'ya uzanan güzergah, sahilden Pamphylia'nın ilk kenti Olbia'nın teritoryum sınırına kadar gelip buradan Kesme Boğazı üzerinden Kosara'ya, buradan da Çandır Vadisi'ni takip ederek Typallia ve eyaletin son kenti Trebenna'ya ulaşmaktadır⁹⁹. Bu güzergah Aleksandros'un, dağ aşırı yoldan Pamphylia'ya gönderdiği ordusunun izlediği güzergah olmalıdır.

Arrianos, Aleksandros Phaselis'lerin ürünlerini ve hayvanlarını yağmalayan barbarları, onların isteği üzerine kuşattığını söylerken [IN 4a], Diodoros Aleksandros tarafından kuşatılan bu halkın Marmara'lılar olduğunu bildirmektedir. Lykia tarihinde trajik bir savunmaya daha imza atan Marmara'lılar kuşatmaya uzun süre direnememişler ve sonunda kentin ortaklaşa aldığı kararla, kadınlarını, çocuklarını ve yaşlılarını öldürdükten sonra kuşatmayı yararak karşıdaki dağlık alana kaçmayı başaramışlardır [TH 9d-e].

Marmara kentinin lokalizasyonu Klimaks'ın doğru yorumu için hayati bir önem taşımaktadır. Bölümümüzün yürüttüğü çalışmalar sonucunda Kavakdağı'ndaki Helenistik yerleşime lokalize edilen Marmara kenti¹⁰⁰, Phaselis'ten Pamphylia Ovası'na açılan güzergahta stratejik bir konuma sahiptir. Aleksandros'un kenti kuşatmasının asıl sebebi de budur. Zira, ağır teçhizatlı ordusunu, Pamphylia'ya kendisinin izlemiş olduğu sahil yolundan

⁹³ Ormerod, *Isauricus*, s. 41, dn. 2.

⁹⁴ Krş.: Ritter, *Kleinasien II*, s. 764; Anti, *Esplorazioni*, s. 785d; Schachermayr, *Alexander*, s. 187, dn. 199; Seibert, *Eroberung*, s. 53, dn. 75; Stark, *Alexander's Path*, s. 73-88; Hild-Hellenkemper, *TIB 8*, s. v. Klimax

⁹⁵ TH Elmalı IIc/40

⁹⁶ bak. Takmer, *Oroğrafya*, res. 45.

⁹⁷ Şahin/Adak, *Stadiasmus Patarensis*; Şahin, *Olbia*, s. xxx.

⁹⁸ Şahin/Adak, *Stadiasmus Patarensis*, güz. 47 από Κοσάρων τῆς Μναρικῆς εἰς Φασήλιδα στάδια.

güz. 39 από Κοσάρων εἰς Τυπάλλια στάδια.

güz. 40 από Τυπαλλίων εἰς Τράβεννα στάδια.

güz. 41 από Τραβέννων εἰς Ἀτταλείαν τῆς Παμφυλίας στάδια.

⁹⁹ krş.: Tüner, *Yeni lokalizasyonlar*

¹⁰⁰ Şahin/Adak, *Stadiasmus Patarensis*; Tüner,

geçirmesi kış mevsiminin yaklaşmış olması nedeniyle mümkün değildi. Bu nedenle, ordusunu Pamphylia Ovası'na, Thrakia'lılara yaptırdığı ve Kesme Boğazını geçerek Çandır Vadisi'ni takip eden yoldan gönderebilmek için Marmara (Mnara) kentini alması gerekiyordu.

Kesme Boğazı'ndan Güneşli'ye (Gedelma) kadar kısmen takip edilebilen ve Stadiasmus Patarensis'in Phaselis'ten Kosara'ya verdiği güzergaha uyan bir yolun varlığı Arrianos ilettiği bilgiyi doğrulamaktadır. Bununla birlikte, Plutarkhos'un, Aleksandros'un Klimaks olarak bilinen yolu yaptırdığı aktarımı¹⁰¹ [TN 31] bu noktada önem kazanmaktadır. Dolayısıyla, Klimaks adının, hem Kemer ile Antalya arasında, denize kadar inerek geçiş imkanı tanımayan dağlar; hem de Aleksandros'un bu dağları aşmak için yaptırdığı yolların adı olduğu ortaya çıkmaktadır¹⁰².

Lokalizasyon: Kemer'le (Olbia) Antalya (Attaleia) arasında sahil boyunca uzanan dağ sırası ve bu dağlar üzerinde basamaklı olarak inşa edilmiş yollar.

3.7 Kragos (Κράγος "Ορος, Cragus, Gragus [Akdağ])

3.7.1 Antik Kaynaklar Işığında

Appianos, Kragos ve Antikragos Dağları'nda korsanların büyük kaleleri bulunduğunu söyler [TN 3]. Strabon, Telmessos'tan sonra Antikragos ve sekiz tepeye sahip Kragos geldiğini söyler [TN 47k]. Buna karşılık Eustathios 8.yerine sadece iki zirveden bahseder [Eust Hom II 284]. Strabon'a göre bazıları Tauros'un Khelidonia Dağları'ndan başladığını düşünse de Rhodos Peraia'sından Pisidia'ya kadar uzanan ve bir bütünlük arzeden dağlara da Tauros denir [TN 47g, m]. Nitekim, Dionysios Periegetes'e göre de Tauros'un Ksanthos yakınındaki doruklarına Kragos denir [TN 7]. Eustathios da boğaya benzerliğinden dolayı bu şekilde adlandırılan Tauros'un Lykia'dan Pamphylia'ya uzanan kısmına Kragos dendiğini aktarır [TN 10a-b]. Seneca Iunior da (Kragos'tan) Pamphylia'ya doğru esen Krageus rüzgarından bahseder [TN 42]. Plinius'a göre de Tauros'un bir kısmı Kragos olarak adlandırılmaktadır: Tauros'ların denize doğru olan güney kolları Sarpedon, Korakesion, Kragos'tur [TN 30f]. Ayrıca, Plinius Patara'dan sonra Sidyma ve Promunturium Cragus'u

¹⁰¹ Plut Aleks. XVII, 8: ὁδοποιῆσαι φησι τὴν λεγομένην Κλίμακα

¹⁰² Ruge, *Klimax* (3), s. 845d: Klimaks, Doğu Lykia'da bir dağ patikasıdır

(Kragos Uzantısı) sayar [TN 30g]. Mela Kragos'un Telmessos ile Ksanthos arasında olduğunu bildirir [TN 25c]. Expositio Totius Mundi, Caucasus'un (Kragos) kendi kendine yeten bir bölge olan Lykia'da bulunduğunu söyler [TN 13]. Ptolemaios'a göreyse Kragos Dağı etrafındaki kentler: Kydna, Symbra, Oktapolis, Komba, Sidyma, Pinara, Araksa, Tlos ve Ksanthos'tur [TN 35d]. Stabon'a göre Pinara da Kragos'un eteğindedir [TN 47k; krş : TN 46e; TN 16d] ve Kragos'ta aynı taşıyan bir kent daha vardır [TN 40k]. Stephanos Byzantios da Pinara'nın Kragos'a koloni gönderen Ksanthos'lular tarafından kurulduğunu ve kente tepenin yuvarlaklığına izafeten Pinara adını verdiklerini aktarır [TN 46e]. Oracula Sibyllina'da Kragos Lykia'nın en ulu dağı olarak gösterilir ve doruklarından bir yarığa çağlayan suyun Patara kehanet alametini işlevsiz kılacağı kehanet edilir [TN 26].

Stabon, Khimaira efsanesinin Kragos civarında geçtiğini ve Khimaira Kanyonu'nun da Kragos'ta bulunduğunu söyler. Nitekim, Euripides'in parçalar halinde ele geçen Stheneboia adlı *tragodia*'sına ait bir fragman, Kragos civarındaki, Khimaira imgesini akla getiren vahşi hayvanlardan ve haydutlardan kaynaklanan tehlikeler dile getirilmektedir [TN 9]. Bunun yanında Khimaira'yı Porphyrio Kragos'a [TN 33]; Nymphis Ksanthos teritoryumuna [TM 11a]; Ps-Nonnos Patara'ya [TN 34]; Etymologicum Magnum Dneus'a [TN 8] ve Palaiphatos da Ksanthos ile Telmessos arasındaki dağlara yerleştirirken [TN 28], Khimaira Kanyonu'nun Kragos'la bağlantısını açığa vururlar.

Bunun dışında Horatius Leto'yu Kragos Dağı'yla birlikte anar [TN 19]. Ovidius'a göreyse Miletos'un kardeşi Byblis, Kragos'a ve Khimaira'nın yaşadığı dağ doruğuna uğrar [TN 27]. Stephnos Byzantios da Kragos Dağı'nın, adını, Tremiles ile Nynphe Praksidike'nin oğlundan aldığını ve yakınında Antikragos adında bir başka dağ daha bulunduğunu belirtir [TN 46c, krş : TN 16a].

Ptolemaios [TN 35f], Stadiasmus Maris Magni [TN 44a] ve Strabon'un [TN 47p] verdiği bilgilere göre Kilikia'da Kragos olarak bilinen bir de bölge vardır.

3.7.2 Modern Literatür Işığında

Benndorf-Niemann, ilkin Spratt-Forbes'in söylemiş olduğu gibi, Antikragos'u Telmessos yakınına, Kragos'u ise daha güneydeki, "Sette Capi", "Efta Kavi" ve Türkçe'de "Yedi Burun" olarak bilinen coğrafyaya yerleştiren Strabon'un açık tasviri aracılığıyla Ksanthos Vadisi'nin batısındaki dağadasıyla özdeşleşmesi gerektiğini düşünmektedir. Nitekim yine onlara göre, Plinius ve Mela'daki anlatımlar bu durumla uyumludur. Sidyma yazıtları [TI 1-2] da bu konuda kesin kanıtlar sunmaktadır. Pinara'nın Strabon tarafından Kragos'un iç kısmındaki eteğine yerleştirilmesi (krş : Steph Artymnesos ve Pinara) hususundaysa, yine

onun tanımları uyarınca aslında burada Antikragos'un anılması gerektiğini söyleyip, bunu Strabon'un kullandığı bir periplus'un iç kısımlardan bahsederken yapmış olabileceği hataya bağlarlar¹⁰³. Lykia'nın batı duvarını, Telmessos'dan güneye doğru Pydnai'a kadar uzanan Kragos ve Antikragos'un oluşturduğunu ve bu iki kütleli Avlan Boğazı'nın ayırdığını söyleyen Treuber¹⁰⁴; Kragos ile Antikragos arasındaki ayırım çizgisini Avlan Boğazı'nın belirlediğini söyleyen Ruge¹⁰⁵ ve 1884 yılında yayınlanan haritasında Pydnai'dan Telmessos'a uzanan dağları Kragos ve Antikragos olarak adlandıran Kipert¹⁰⁶ Benndorf-Niemann'la aynı görüştedir.

Görüldüğü üzere Lykia *Oronyma*'sı için ilk ciddi denemelerin temelini Strabon'un bölge hakkında verdiği verdiği bilgilerin yorumu oluşturmaktadır¹⁰⁷. Nitekim Tomaschek de Sanuta'ya göre, Aziz Nikolaos'un doğduğu Patara'dan 4 mil ötede olan Sperdi(chia)s'ın, Stadiasmus Maris Magni'de¹⁰⁸ Kalabatia'dan 50 stadia ötedeki Perdikia (Περδικία) ile aynı yer olduğunu söyler ve Antikragos'un eteğindeki Perdikia'dan sonra ortaçağ periplus'larında "Septem capita, sette cavi"nin (Yedi Burun) geldiğini ekler. Yine Tomaschek'e göre, "Strabon'daki anlatıma paralel bir biçimde Kragos'un 7 burnunu temsil eden bu ifade Uzzano'da "Seracap" olarak geçer. Söz konusu bu yedi burnun en yükseği ise Stadiasmus Maris Magni'de 'λεπὰ ἄκρα (Kutsal Burun) olarak adlandırılmıştır"¹⁰⁹.

Bununla birlikte Kragos'u Ksanthos Vadisi'nin doğusuna çekmek isteyen Schönborn'un görüşü birkaç kişi dışında sonraki araştırmacılar tarafından dikkate alınmamıştır. Schönborn'un ileri sürdüğü görüşler tanıtıldıktan sonra bu noktaya tekrar geri dönülecektir.

Schönborn'a Kragos'un Ksanthos Vadisi'nin batısında aranmayacağı tersine onun doğu tarafında, asıl kenti ile birlikte Akdağ'da bulunması zorunluluğu muhtemel gözükmiştir. Nitekim, ona göre Strabon'dan başka, Dionysios Periegetes ve Plinius gibi diğer yazarlar Kragos'u Ksanthos'un doğu tarafına kaydırırlar. Schönborn, Strabon'da dile gelen 8 burnun *periplus*'ların Yedi Burun olarak adlandırdıkları yerle özdeş olduğu düşüncesinin yeterince ikna edici olmadığını da söylemektedir. Zira, Strabon'un ifadesinin sahildeki dağlara uygulanamayacağı, bunun daha çok Lykia'nın merkezindeki dağ halkasını oluşturan ve Ksanthos'un doğusunda kalan kütle için uygun olduğu görüşündedir. Merkezdeki bu kütleli

¹⁰³ Benndorf-Niemann, *Reisen I*, nr. 53

¹⁰⁴ Treuber, *Geschichte*, s. 3.

¹⁰⁵ Ruge, *Kragos*, s. 1567

¹⁰⁶ Treuber, *Geschichte*, s. 3.

¹⁰⁷ Spratt-Forbes'in de daha önceden bu düşünceye varmaları hakkında bak : Spratt-Forbes, *Travels*, I, 16-18; 37.

¹⁰⁸ SMM, 251: 'Απὸ Καλαβαντίων εἰς Περδικίας στάδιοι ν'; κρῆ: κρῆ: Steph. Byz. s.v. Περδικία Περδικία, οὐδετέρως, χώρα καὶ λιμὴν Λυκίας. τὸ ἐθνικὸν Περδικιεύς

¹⁰⁹ Tomaschek, *Kleinasien*, s. 45.

de Tauros ve Kragos oluşturmaktadır Ksanthos Vadisi'nin batısında kalan dağlarda Antikragos olarak adlandırılmalıdır. Sonuç olarak, Tlos ve Ksanthos'un da Kragos etrafında olduğunu söyleyen Ptolemaios'un anlatımları da göz önüne alındığında Kragos'un, Schönborn'a göre, Akdağ ile özdeş olması gerekmektedir¹¹⁰.

Benndorf-Niemann, Schönborn'un söz konusu vargısının, Lykia coğrafyası hakkındaki bilgiler sadece *periplus*'lardan kaynaklandığından iç kısım dağlarının kesin olmayan tanımlarına dayandığını söylemektedir¹¹¹. Treuber de, Avlan Boğazı'nın ayırdığı kuzeydeki Babadağı'na Kiepert'in Antikragos, güneydeki San Dağı'naysa Kragos adını verdiğini; bununla birlikte, daha önce, Schönborn'a uyararak Ksanthos Vadisi'nin batısındaki bütün kütleyle Antikragos; Ksanthos Vadisi'nin doğusundaki Akdağ'ın şimdi Masikytos adını verdiği bütün batı külesine de Kragos adını verdiğini belirtmektedir¹¹².

İlkin Spratt-Forbes tarafından dile getirilen, bilimsel temelere de Benndorf-Niemann tarafından oturtulan bu görüş, Schönborn'un haklı eleştirisine karşın, bilim çevrelerinde yaygın kabul görmektedir¹¹³. Zira, sorunu çözecek olan Sibylla kehaneti [TN 26] gözden kaçmıştı¹¹⁴. Buradaki kehanete göre, Lykia'nın en yüce dağı Kragos'un doruklarından bir kanyona çağlayan su Patara'nın kehanet alametlerini işlevsiz kılacaktır. Bu anlatım, Akdağ'ın Ksanthos Vadisi eteğinde dar ve derin bir kanyon olan Saklıkent'te kayalar arasından çağlayan kaynağın oldukça etkileyici betimlemesinden başka bir şey değildir. Dolayısı ile Kragos=Akdağ eşleşmesi yönünde önemli bir veridir. Böylece, Strabon'un Kragos üzerinde olduğunu söylediği Khimaira Kanyonu'nun burada düzeltilen görüşün sahiplerince ileri sürüldüğü gibi Babadağı'yla San Dağı'nı kesen Avlan Boğazı değil; Akdağ'ın doruklarından Ksanthos Vadisi'ne ulaşınca değin, dar ve derin bir kanyon boyunca, 18 km kadar uzayan Saklıkent olması gerektiği açıktır. Üstelik, Quintus Smyrnaios'un Tlos yakınlarında olduğunu bildirdiği "Titan Kayalığı", Khimaira'nın Kayalığı olarak yorumlanınca bu ifadenin büyük olasılıkla Khimaira Kanyonu'nu temsil ettiği düşünülebilir. Bu doğrultuda kullanılacak son veri de Bérard'ın Kragos isminin, İbranice *k.r.g* kökünden geldiğini söylemesidir¹¹⁵. Nitekim, Strabon'un Kilikia'daki Kragos için

¹¹⁰ Ritter, *Kleinasien II*, s. 980. Bununla birlikte, Ritter, Spratt-Forbes'in notlarını aktardığı 977. sayfada, onların görüşleri doğrultusunda Kragos'u Ksanthos Vadisi'nin doğusunda kabul etmektedir.

¹¹¹ Benndorf-Niemann, *Reisen I*, s. 57; krş : Ruge, *Mas(s)ikytos*, s. 2068.

¹¹² Treuber, *Geschichte*, s. 4.

¹¹³ Magie, *Roman Rule I*, s. 517; Jameson, *Lykia*, s. xxx; Fraser-Bean, *Peraea*, s. 56, dn. 4; U Hailer, *Kragos*, s. 788; Foss, *Cities and Villages*, s. 1; Foss, *Lycian Coast*, s. 3; Troxel, *Coinage*, s. xxx gibi daha geç yazarlar Kragos'un Ksanthos Vadisi'nin batısındaki konumu kabul etmektedir.

¹¹⁴ Krş : Şahin/Adak, *Stadimus Pataraensis*, Onur, *Lykia Hidroğrafisi*.

¹¹⁵ Bérard, *Les Phéniciens*, s. 332.

kullandığı ve “sarp, uçurum, falez” gibi anlamlara gelen περίκρημνος ifadesi, Sami dil ailesi içinde “kesmek, oymak, çözmek” anlamına gelen *kr g* köküyle tam bir anlam bütünlüğü göstermekte olup, Kragos’u 18 km boyunca boydan boya yaran Khimaira Kanyonu için de oldukça uygun düşmektedir. Böylece, hem Kragos üzerindeki Khimaira Kanyonu’nun Akdağ’daki Saklıkent’le, hem de Kragos’un Akdağ’la özdeşliği bir kez daha ispatlanmış olmaktadır. Sonuç olarak, tıpkı Korykie Petra’nın üzerindeki Yanartaş’ın hiç sönmeyen ateşleri gibi bir doğa harikası olan bu kanyon da Antik Dönem’de Khimaira efsanesi ile özdeşleştirilmiştir.

Strabon’a göre bazıları Tauros’un Khelidonia Dağları’ndan başladığını düşünse de Rhodos Peraia’sından Pisidia’ya kadar uzanan ve bir bütünlük arzeden dağlara da Tauros denir [TN 47m]. Nitekim, Dionysios Periegetes’e göre de Tauros’un Ksanthos yakınındaki doruklarına Kragos denir [TN 7] Eustathios da boğaya benzerliğinden dolayı bu şekilde adlandırılan Tauros’un Lykia’dan Pamphylia’ya uzanan kısmına Kragos dendiğini aktarır [TN 10a-b]. Seneca İunior da (Kragos’tan) Pamphylia’ya doğru esen Krageus rüzgarından bahseder [TN 42]. Tauros’ların denize doğru olan güney kolları olarak Sarpedon, Korakesion, ve Kragos’u sayan Plinius’a göre de Tauros’un bir kısmı Kragos olarak adlandırılmaktadır: [TN 30f]. Kragos’un, biraz abartılı da olsa, Doğu’da Pamphylia’ya kadar uzandığı, bu nedenle doğuda Eşen Çayı (Ksanthos) tarafından kesilen Babadağı ve San Dağı kütleleriyle özdeş olamayacağı açık seçik ortaya çıkmaktadır.

Yine, Lykia ve Pamphylia coğrafyası için en güvenilir bilgileri veren Ptolemaios’un tanıklığında bu sonuç doğrulanmaktadır. Ptolemaios’a göre, Lykia’nın, Kragos etrafındaki iç bölge kentleri şunlardır: Kydna (Pydnai olmalı), Symbra, Oktapolis, Komba (Gömbe), Sidyma, Pinara, Araksa, Tlos, Ksanthos [TN 35d]. Nitekim, Tlos ve Ksanthos Baba Dağı’nın değil, Akdağ’ın eteklerindedir; Komba ise Baba Dağı’ndan çok daha uzakta, Akdağ’ın doğu eteklerinde yer almaktadır. Üstelik, Araksa Antikragos’un konumunu açıklayacak biçimde Ksanthos Vadisi’nin kuzey ucunda, Akdağ ile Boncuk Dağları’nın düğüm noktasında; Symbra ve Oktapolis ise Boncuk Dağları’nın güneybatı eteklerinde yer almaktadır. Böylece birbirlerinden ayrılmaz bir bütün oluşturan ve bölgeyi yeterince tanımayan Plinius ve Mela gibi yazarlarca bahis konusu bile yapılmayan Antikragos çoğu zaman Kragos’dan ayrı düşünülmemiş olmalıdır. Kaldı ki, Boncuk Dağları ve Akdağ tam da "anti-" (karşısında) anlamını somutlayacak denli birbirlerine paralel uzanmaktadırlar. Böylelikle, Antikragos adının neden sadece Strabon tarafından kullanıldığı da açıklık kazanmış olmaktadır. Bu noktada Plinius’un tanımladığı "promunturium Cragus" (Kragos uzantısı) ifadesi de Boncuk Dağları’nın sanki güneyde bir uzantısıymış gibi duran Baba Dağı ve San Dağı için oldukça uygundur.

Appianos'un, Kragos ve Antikragos Dağları'nda korsanların büyük kaleleri bulunduğunu [TN 3] söylemesi bu yönde önemli ip uçları sunmaktadır¹¹⁶. Korsanların Kuzeybatı Lykia ile Ortabatı Lykia'ya kadar ilerlemiş olmaları kuşku ile karşılanacak olsa da burada, gerçekten de, Lykia'nın iki büyük dağı söz konusu ise bunların denizin hemen kenarındaki Baba Dağı ile San Dağı olmaları, korsanlığın doğası gereği pek olası gözükmemektedir. Zira, Mithridates Savaşı yüzünden bir süreliğine kesintiye uğramış olsa da Roma'nın korsanlara karşı son 25 yıldır giriştiği mücadelenin giderek yoğunluk kazanmasından dolayı korsanların, Kilikia'da olduğu gibi¹¹⁷, daha iç kesimlerde ve daha yüksek ve korunaklı dağlarda mevzi edinmeleri akla daha yatkındır. Dolayısıyla Appianos'un anlatımları da Antikragos ve Kragos'un sırasıyla Boncuk Dağları ve Akdağ olmaları yönünde diğer kanıtı oluşturmaktadır.

3.7.3 Epigrafik Veriler Işığında

Oinoanda'da bulunmuş olan ve Kragos civarındaki συντέλεια'nın arkhiphylakesliğini, kutsal kasayı vergilerle dolduracak biçimde destansı ve pek onurlu bir biçimde yapan Oinoandalı M. Aurelius Apollonius'un onurlandırıldığı¹¹⁸ İS 3. yy'a ait bir onur yazıtı Kragos'un Oinoanda'ya kadar uzunmuş olabileceğini göstermesi açısından önemlidir [TI 3].

Sidyma bulunmuş olan ve Ksanthos Vadisi kentleri arasındaki akrabalığı vurgulayan yazıtta göre, Sidyma Kragos kızı Kelidon ile Tloos'un oğulları olan Sidymos tarafından kurulmuştur. Böylece Sidyma'nın konumlandığı, Ksanthos Vadisi'nin batı yakasındaki kütleli güneyinde yer alan San Dağı'nın da Kragos'un bir parçası olarak görüldüğü ortaya çıkmaktadır [II 1]¹¹⁹. Nitekim, yine Sidyma'da bulunan ve Kragos etrafındaki topraklarını kente bağışlayan Marcus Aurelius Eukarpos'un onurlandırıldığı yazıt da aynı çerçevede anlaşılmalıdır [II 2]¹²⁰.

¹¹⁶ Appianos'un bahsettiği Antikragos ve Kragos Dağları için Benndorf-Niemann, bunların Kilikia sahilinde aynı isimli dağlar olmaları gerektiğini söylerken, Hirschfeld ve Hild-Hellenkemper Lykia'daki dağlardan söz edildiğini düşünmektedir: krş : yk s 10.

¹¹⁷ Servilius Isauricus'un deniz seferinin yanı sıra, korsanların Tauroslar'ın iç kısımlarına sığınmaları ve burada mevzi edinmelerini önlemek üzere karadan da bir sefer düzenlemenin gerektiğini hissetmesi hakkında bkz. Ormerod, *Isauricus*, s. 36d.

¹¹⁸ OGIS565=IGRR, IV 488; Bull. Hell. X, 225; krş.: Troxell, *Coinage*, s. 114

¹¹⁹ Ayrıca bak : Benndorf-Niemann, *Reisen I*, s. 75-77, nr. 53; TAM II 174; FgrHist. 770 F 5; Chaniotis, *Historiker*, s. 75-85 I 19. Ayrıca, 1-10 satırlar için Robert, *Opera Minora VII*, s. 423 dn. 139'da bir tamamlama önerisi bulunmaktadır Burada verilen metin, yazıt üzerindeki en son yayın olan Merkelbach, *Glanz der Städte*, s. 115-126'ya göreye düzenlenmiştir Merkelbach'ın gözlemine göre, metin bir kodeks olarak, yani kitap sayfaları şeklinde bloklar üzerine yazılmıştır.

¹²⁰ Ayrıca bak : Benndorf-Niemann, *Reisen I*, nr. 46.

3.7.4 Nümizmatik Veriler Işığında

Bu sonucu destekleyecek son veri ise Lykia Birlik sikkeleri aracılığı ile elde edilmektedir. Son Lykia dynastı Perikle'nin düşüşünden, Lykia'nın Rodos hakimiyetinden çıkarıldığı İÖ 167 yılına kadar sikke basılmamıştır. Kendisi hakkında ilk bilgileri, Araksa'da bulunmuş olan ve İÖ 2. yy.'ın başlarına ait Orthagoras yazıtından edindiğimiz Lykia Birliği, İÖ 167'den Lykia'nın, İS 43'te Claudius tarafından Roma eyaletine dönüştürülmesine kadar kendi adına sikke basmıştır. Bununla birlikte, birlik sikkeleri içinde İÖ 1. yy.'ın ilk yarısının ortalarında iki yeni darp yeri ortaya çıkmaktadır: Kragos ve Masikytos¹²¹. Söz konusu Kragos ve Masikytos'un ise kentler olmaktan ziyade darp bölgeleri olabilecekleri yönündeki ilk değini ise 1886 yılında J. P. Six tarafından yapılmış ve bugün kesin bir şekilde kabul görmüştür.

Troxell'e göre, Sulla'nın Mithridates Savaşları sonunda Asia Eyaleti'nde yapmış olduğu düzenlemelere paralel bir şekilde Lykia'yı vergi bölgelerine ayırmış olabilir. Buna göre de Kragos ve Masikytos, Lykia'nın Roma hazinesine yapacağı ödemelerin toplanmasını kolaylaştırmak ve denetim altına almak için Roma tarafından oluşturulmuş vergi bölgeleri olabilir¹²². Troxel, buna dayanarak Lykia Birliği'nin IV. Periyot sikkelerini İÖ 81/80 ile Antonius'un Lykia'ya vergi muafiyeti getirdiği [TH 3g] İÖ 40 yılları arasına; ön yüzlerinde Augustus portresi gösteren V Periyot sikkeleriniyse İÖ 31'deki Actium Savaşı'ndan itibaren tarihlemektedir. Bununla birlikte, Behrwald, Lykia kentlerinin adlarının, İÖ 75 yılında hazırlanmış olan Ephesos Gümrük Listesi'nde geçmiyor olmasına dayanarak bu fikrin inandırıcı olmadığını düşünmektedir¹²³.

Kragos kümesi içinde sikke basan ve Ptolemaios'un verdiği bilgilerle de uyum içinde olan bölge kentleri şunlardır:

IV. Periyot: Telmessos-Kragos, Tlos-Kragos

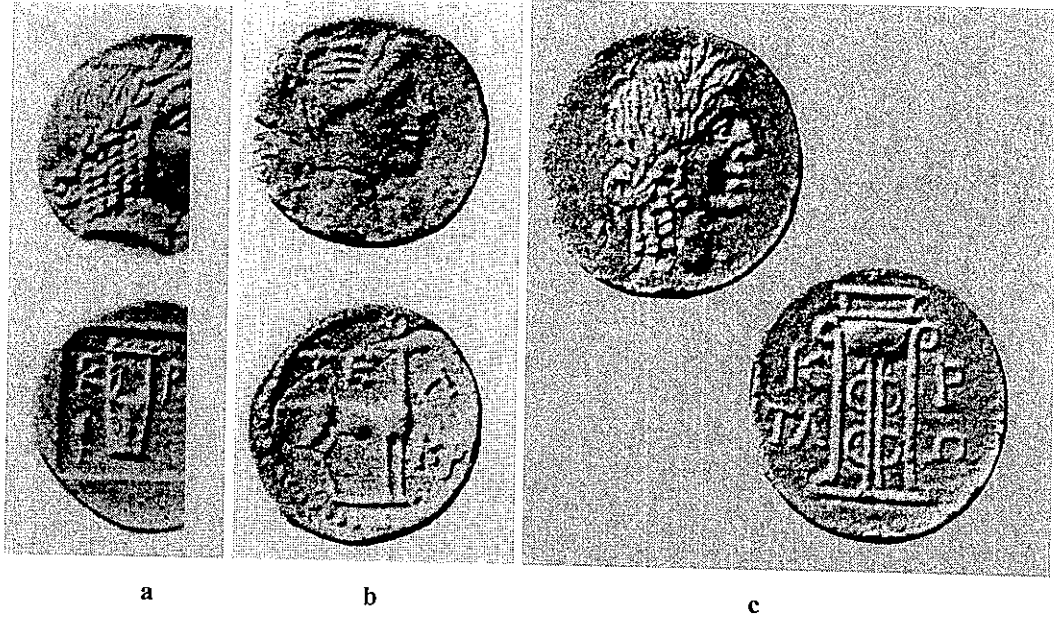
V. Periyot: Telmessos-Kragos, Tlos-Kragos, Ksanthos-Kragos.

Lokalizasyon: Ksanthos Vadisi'nin doğu yakasında uzanan Akdağ. Strabon'un değindiği Khimaira Kanyonu da Akdağ'ı 18 km boyunca kesen Saklıkent kanyonu olmalıdır.

¹²¹ Head, *HN*², 695; *BMCLycia*, s. 51d, 58, 87, Lev XXII, XLVII; Imhoos-Blumer, *Kleinasiatische Münzen*, s. 305; Jameson, *Lykia*, s. 282; Ruge, *Kragos*, s. 1567.

¹²² Troxell, *Coinage*, s. 115dd.

¹²³ Behrwald, *Lykischer Bund*, s. 113; karşı. Adak, *Lykia ve Roma*, s. xxx

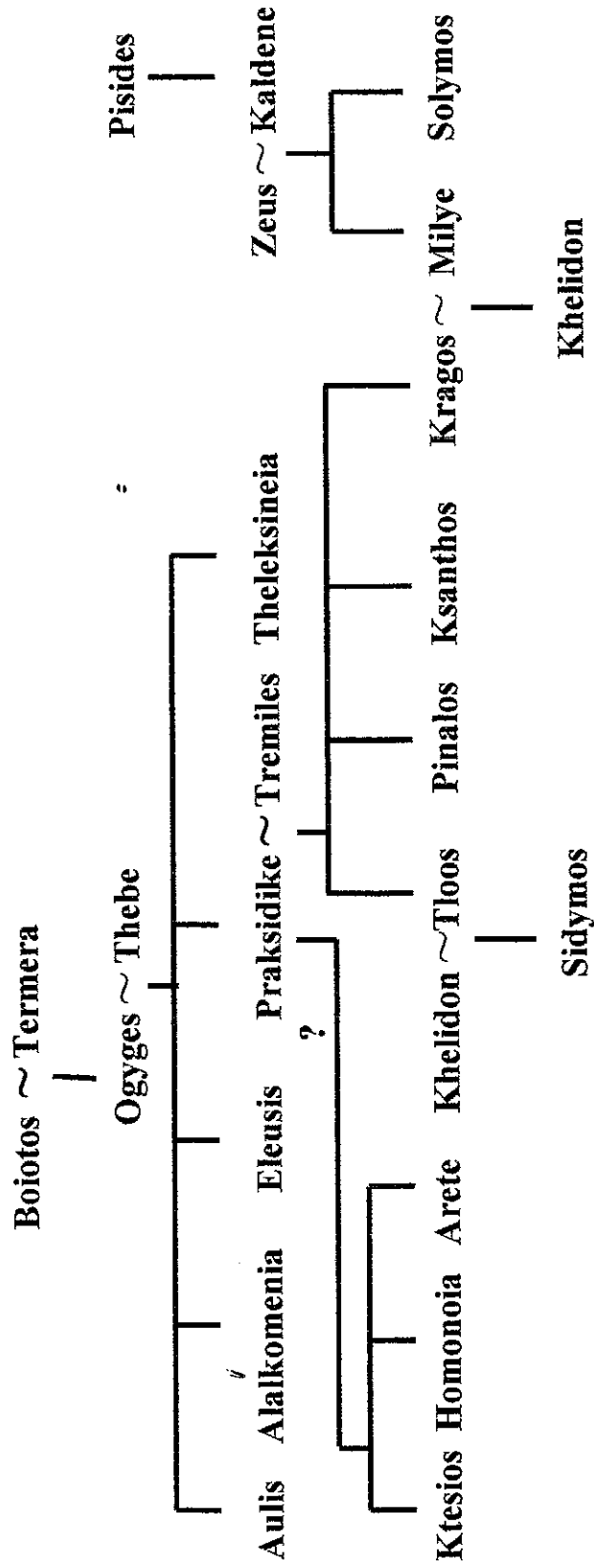

Res. 1: a. IV. Periyot Kragos sikkesi (Troxel, Coinage, Lev. XVIII, 105)
 b. V. Periyot Telmesos-Kragos sikkesi (Troxel, Coinage, Lev XXXIII, 181b)
 c. V. Periyot Tlos-Kragos sikkesi (Troxel, Coinage, Lev. XL, 219a)

3.4.5 Tremiles'le Praksidike'nin oğlu Kragos

Kökeni, İÖ V. yüzyıl başlarının yazarı Panyasis'in fragmanına kadar giden Ogyges-Tremiles söylencesinde de Lykia'lıların kökenine ilişkin bir *genealogia* söz konusudur. Ama, bu soy ağacında Troia'da çarpışan Lykia önderlerinin değil; onların vatani Ksanthos Vadisi'nin en önemli kentleriyle dağının *eponymos*'larının soyu söz konusudur. Bununla birlikte, Panyasis'in aktardığı gelenekte de Lykia'lıların soy atası Tremiles'in kayınpederi Ogyges yine Hellas (*Boiotia* ve *Attika*) köklüdür.

Sidyra'da bulunmuş olan ve Hieron oğlu Tloslu Hieron'un onurlandırıldığı bir yazıttan ise hem söz konusu eponymosların akrabalık ilişkilerine dair daha detaylı, hem de güncel bir efsane hakkında önemli bilgiler elde edilmektedir. Buna bir de Stephanos Byzantios'un Solymos'a ilişkin aktardıkları da eklenince Tremiles ve Lykia'nın en önemli kentleri ve dağlarının eponymoslarının soyağaçları şu şekilde oluşmaktadır:

Tablo IV: Lykia'lılara ismini veren Tremiles ile kayın pederi Ogyges'in ve Solymos'lulara adını veren Solymos'un *genealogia'sı*.

3.8 Masikytos (Μασ[σ]ικυτος "Ορος, mons Masicytus [Beydağları])

3.8.1 Antik Kaynaklar Işığında

Plinius'a göre, Masikytos Dağı Limyra ile Myra arasında [TN 30g]. Ptolemaios Lykia-Pamphylia sınırını Masikytos'un çizdiğini [TN 35a] söylerken; Masikytos Dağı etrafındaki kentler olarak da Korydalla, Sagalassos (Akalissos), Phodia (Rhodiapolis), Trebenda, Phellos, Myra ve Limyra'yı [TN 35e] sayar. Quintus Smyrnaios ise, Masikytos'u bir yerde Gelidonya Burnu ve Melanippion'un [TN 36b], başka bir bölümde de Phoiniks Nehri ve Khimaira Vadisi'nin [TN 36e] yakınlarında göstermektedir.

3.8.2 Modern Literatür Işığında

Müller, Masikytos'u Akdağ'a lokalize etmiştir¹²⁴. Bununla birlikte Kiepert, Masikytos hakkında bilgi veren üç antik yazarın anlatımlarının birbirini tutmadığını söyler. Bu yazarların en erkeni olan Plinius, Kiepert'e göre, Simena'dan sonra Andriake, Myra, Antiphellos ve Phellos'u sayarken coğrafi ardılığa riayet etmediği açık olduğundan, bu hususta hesaba katılmamalıdır. Kiepert ayrıca, Plinius'un anlatımına göre Arykandos ve Myros nehirleri arasında bulunması gereken Masikytos'un konumunun, Ptolemaios ve Quintus Smyrnaeus'in aktardıklarından tamamen farklı olmasının bu kararı desteklediği düşüncesindedir. Nitekim, Ptolemaios'un Masikytos'u Phaselis'in kuzeyine deniz kenarına koyduğunu, onun eteklerine de Korydalla, Akalissos, Rhodia, Arykanda, Phellos, Myra ve Limyra kentlerini yerleştirdiğini söyler. Burada Kiepert, Müller'in ortaya koyduğu ve Strabon gibi Ptolemaios'un da Lykia'nın doğu sınırları için farklı bilgiler veren iki kaynağı birbirine karıştırdığı sonucunu kabul etmektedir. Zira, Masikytos'un uzandığı Hiera Akra Burnu, Lykia-Pamphylia'nın daha erken tarihteki sınırlarını teşkil eder (krş.: TN 47g; Maris Magni, 234) Kiepert, Mela [TN 25a], Plinius [TN 30d], Dionysios Periegetes [TN 7] ve Stephanos Byzantios'un s. v. Phaselis, Phaselis'i Pampylia'da saymalarını buna bağlar ve Phaselis'in Strabon'un başka bir pasajında¹²⁵ [TN 47n] Likya kenti olarak geçmesinin Ptolemaios'un kafasını karıştırdığını, bunun sonucunda da Ptolemaios'un Lykia-Pamphylia sınırını ve bununla birlikte Masikytos'u Phaselis'in kuzeyine yerleştirmesine sebep olduğunu söyler. Bu nedenle Müller'in Masikytos'u Akdağ'la özdeşleştirmesine, daha önce Vivien de

¹²⁴ Müller, *GGM*, s 839.

¹²⁵ Krş.: Hierokles, *Synekdemos*, 683.

St.-Martin'in¹²⁶ de yapmış olduğu gibi karşı çıkar ve Quintus Smyrnaeos'un bu dağı, Olympos Kenti (bugün Çıralı) ve Hiera Akra (Gelidonya Burnu) arasındaki dağlarla sınırlamasının en doğru tanım olduğunu söyler.¹²⁷

Petersen-Luschan da Quintus Smyrnaeos'un aktardıklarına göre Phoinikus Dağı ve Khimaira doğuda, Plinius'un anlatımındaki Limyra ise güneyde sınır olarak kabul edilecek olursa, bunlar arasında kalan Akdağ'ın doğu uzantılarının Masikyotos olarak kabul edilmesi gerektiği düşüncesindedir.¹²⁸

Ruge, Plinius'a göre Masikyotos'un bölgenin doğusunda, Limyra ile Andriake arasında aranması gerektiğini, buna göre de Beymelek Dağı'yla özdeş olabileceğini söylemektedir. Ptolemaios'un Masikyotos etrafındaki kentler olarak Korydalla, Akalissos, Rhodiapolis, Arykanda, Phellos, Myra ve Limyra'yı saymasını, böylece Masikyotos'u iç kısımdaki yüksek bölgenin güneydoğusuna taşımasıysa, Antik Dönem'de Lykia'nın iç kısımlarının yeterince bilinmediğini söyleyerek şüpheyi karşılamaktadır. Üstelik, Ptolemaios'un Masikyotos'un etrafında saydığı kentlerin konumları arasındaki ilişkinin de tamamen yanlış olduğunu, bu nedenle orografyanın tanzimi için kullanılamayacağını söylemektedir. Masikyotos adının Ksanthos Vadisi'nin batısındaki Akdağ'a verilmesinin de aynı gerekçelerle uygun olmadığı düşüncesindedir.¹²⁹

Magie'ye, Masikyotos adının antik yazarlarca son derece değişken bir biçimde kullanılmasının, bu ismi söz konusu dağ kütlelerinin belli bir noktaya atfetmeyi olanaksız kıldığını söylemektedir. Bununla birlikte, Masikyotos'un Ptolemaios [TN 35e]'de bir kaç kentle birlikte verilen konumu güneydoğu Lykia'da bir lokalizasyona işaret ettiği ve Petersen-Luschan'ın önerdiği gibi Akdağ'ın doğu uzantılarına atfedilmesinin doğru olacağı görüşündedir.¹³⁰ Son olarak, Milyas teritoryumunun incelediği makalede Hall, pek sorgulamaya girmeden Masikyotos'u Akdağ'la özdeşlemiştir.¹³¹

Yukarıda değinilen sorunlara karşın konunun yeniden ele alınıp incelenmesine Stadiasmus Patarensis Anıtı'ndaki bazı güzergah bilgileri vesile olmuştur. Anıtın 54. güzergahında, Myra'dan Limyra'ya giden yolun Masikyotos üzerinden geçtiğine belirtilmektedir.¹³² Böylece Masikyotos'un sanıldığı gibi Akdağ olamayacağı yönünde ilk veri elde edilmekte ve Kiepert'in haklı eleştirileri doğrulanmış olmaktadır. Daha doğuda bir

¹²⁶ Krş: Müller, *GGM*, s. 839

¹²⁷ Kiepert, *FOA*, VIII Text 9b; krş: Freuber, *Geschichte*, s. 4, dn. 1

¹²⁸ Petersen-Luschan, *Reisen II*, s. 145, 146, dn. 1; krş: Akşit, *Lykia Tarihi*, s. 26d.

¹²⁹ Ruge, *Mas(s)ikyotos*, s. 2068.

¹³⁰ Magie, *Roman Rule II*, s. 1371, dn. 5.

¹³¹ A. S. Hall, "The Milyadeis and their Territory", *AS* 36, 1986, 143, dn. 10

¹³² Şahin/adak, *Stadiasmus Patarensis*, str. 54: ἀπὸ Μύρων εἰς Λίμυρα διὰ τοῦ [Μ]ασικῦ[του] σταδία ..

Savaşı¹³⁶ ve Roma İç Savaşı önemli bir rol oynadığından coğrafyası da çok daha iyi tanınmaya başlamıştır. Stadiasmus Patarensis de bunun en önemli kanıtıdır.

Dolayısıyla, Plinius'un Masikyotos'u Myra ile birlikte anması, Ptolemaios'un Masikyotos etrafında saydığı kentler ve Quintus Smyrnaeus'un Masikyotos'u, Melanippe ile Gelidonya Burnunun karşısına, Khimaira Vadisi'nin ve Limyros'un denize döküldüğü yerin yakınlarına yerleşirmesi, onun Beydağları ile özdeşlenebileceğini yönünde önemli veriler sunmaktadır. Yine, bu yorumun doğruluğu yönündeki en önemli katkı da, yukarıda belirtildiği üzere, Lykia'nın doğuda Pamphylia ile olan sınırını Masikyotos Dağı'nın çizdiğini bildiren Ptolemaios'tan gelmektedir. Bu noktada Bérard'ın Masikyotos adının, *masoukot* = dar geçit anlamında Fenikece bir sözcük türediğini söylemesi¹³⁷ önem kazanmaktadır. Zira, Strabon'un "*Phaselis'in üzerinde Solyma Dağı ve aralarından Milyas'a giden bir geçitin bulunduğu dar yolların kenarında konumlanan Pisidia kenti Termessos bulunur*" aktarımı [TN 47n] bu veriyle birlikte ele alınmalıdır. Kaldı ki, Strabon'un Lykia oronyma'sının önemli adlandırmalarından biri olan Masikyotos'u hiç anmaması da önemlidir. Böylelikle Strabon'da geçen ifadenin aslında Masikyotos'a tekabül ettiği düşünülebilir. Bu durumda Beydağları'nın, Alakır Vadisi'nin doğu yakasında kalan ve Lykia'nın kültürel sınırı olarak da görülen kısmı için Strabon'un Solyma adlandırmasını kullandığı kabul edilebilir. Bu sorun Solyma Dağları'nın incelendiği bölümde yeniden ele alınacaktır.

3.8.3 Nümizmatik veriler ışığında

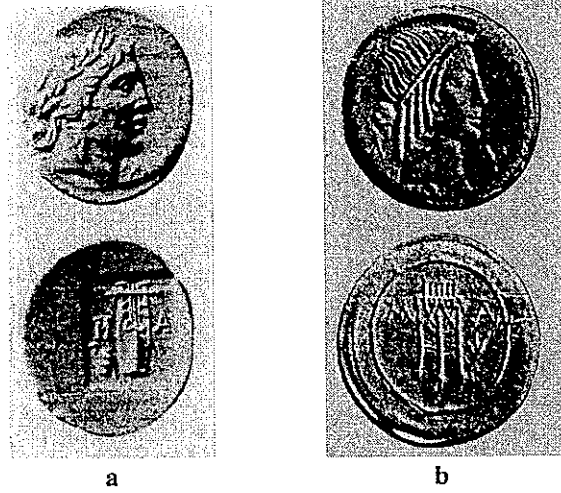
Lykia Birliği'nin, Kragos ve Masikyotos bölgeleri adı altında bastığı sikkelerinde tarihsel içerisine ve kronolojisine daha öce değinilmişti¹³⁸. Buna göre, IV ve V Periyot'ta basılan sikkelerde ΛΥ, ΛΥΚΙΩΝ ifadesinin yanında MA, ΜΑΣ ve ΜΑΣΙ lejantları kullanılmaktadır. Bu sikkelerde MA'nın yanında bazen MY lejantı görülmektedir. Dolayısıyla, Masikyotos kümesinin merkezi, Masikyotos Dağı'nın lokalizasyonu için yukarıda varılan sonuçla uyumlu olacak şekilde Myra'dır¹³⁹.

¹³⁶ Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bak : Arslan, *Mithridates*, s. 121.

¹³⁷ Bérard, *Les Phéniciens*, s. 337; krş. : Müller, *GGM*, s. 839. Lykia kıyılarının Fenike ile olan bağlantısı ileride yeniden ele alınacaktır.

¹³⁸ Bak yk. bl. 3.7.4

¹³⁹ Head, *HN*², 695; *BMCLycia*, s. 63-70, Lev. XXII, LII; Imhoof-Blumer, *Kleinasien Münzen*, 306; Robinson, *Lycia and Pamphylia*, s. 43, 57; Ruge, s. v. Mas(s)ikyotos, s. 2068; Jameson, *Lykia*, s. 282; Troxell, *Coinage*, s. 115dd

Res. 2: a IV Periyot Masikytos sikkesi (Troxel, *Coinage*, Lev. XVII, 97).
b V Periyot Myra-Masikytos sikkesi (Troxel, *Coinage*, Lev XXXVI, 191γ).

Lokalizasyon: Alakır Vadisi'nin batısında Alacadağ ve Gülmez Dağı; doğusundaysa Gelidonya Burnu'ndan kuzeye doğru uzanan Görece Dağı ve Tahtalı kütlesini de içeren Beydağları.

3.9 Mega Oros (Μέγα Ὄρος [Akdağ ?])

3.9.1 Epigrafik Veri ve Modern Literatür Işığında

Oinoanda'lı C. Iulius Demosthenes'in kendi adına kurduğu bayramın nasıl organize edileceğine ilişkin olan ve Wörle tarafından yayınlanan yazıtta [II 4], Oinoanda teritoryumunda bulunan Mega Oros adında bir köy geçmektedir¹⁴⁰. Bu köyün adını Kragos'tan aldığı düşünülebilir. Zira Kragos, Seki Ovası'ndan bakıldığında, Μέγα Ὄρος (Kocadağ) adına yakışacak şekilde heybetli bir görüntüye sahiptir. Üstelik, Oinoanda'da bulunmuş olan ve Kragos civarındaki συντέλεια'nın arkhiphylakesi Oinoandalı M. Aurelius Apollonius'un onurlandırıldığı¹⁴¹, İS 3. yy.'a ait bir onur yazıtı [TI 3], Kragos'un Oinoanda'ya kadar uzunduğunu göstererek bu savı desteklemektedir.

Lokalizasyon: Adımı, Kragos'a Oinoanda civarında verilen addan alan ve Oinoanda teritoryumuna ait bir köy.

¹⁴⁰ Wörle, *Stadt und Fest*, 12 str 72.

¹⁴¹ OGIS565=IGRR, IV. 488; Bull Hell X, 225; krş : H. A. Troxell, *Coinage*, 114.

3.10 Olympos Oros I ("Ολυμπος "Ορος) (Tahtalı Dağı)

Olympos Oros II = Phoinikus Oros (Φοινικοῦς "Ορος) [Musa Dağı]

3.10.1 Antik Kaynaklar Işığında

Strabon, Hieria Akra'yla Korykos sahili arasında Olympos kentine ve kentle aynı adı taşıyıp Phoinikus olarak bilinen dağa gelindiğini söyler [TN 47m]. Yine Strabon'a göre Tauros'un yamaçlarında Olympos Dağı ve Zeniketes'in aynı adı taşıyan ve buradan bütün Lykia, Pamphylia, Pisidia ve Milyas'ın görülebildiği kalesi bulunmaktadır, ama bu kale Servilius Isauricus tarafından fethedilmiştir [TN 47p]. Sallustius da Strabon'unkine benzer bir ifadeyle, Servilius'un, Olympos'tan Lykia ve Pamphylia topraklarını kuşbakışı gördüğünü söyler [TN 37]. Servilius'un Doğu Lykia'daki seferi hakkında Orosius'sa, onun Olympos Dağı'nı kuşattıktan sonra Phaselis'i fethettiğini söyler [TH 8a]. Orosius bir başka pasajdaysa Olympos'un Asia Minor'un güneyinde bir nişan noktası olduğunu belirtir¹⁴² [TH 8b]. Stadiasmus Maris Magni, Phoinikus Nehri'nin üstündeki yüce dağın adının Olympos olduğunu söylerken [TN 44c], Phaselis'in üzerinde de yüce bir dağ olduğunu belirtir, ama Strabon'dan farklı olarak bu dağın adını vermez [TN 44b]. Plinius ise, Olympos Dağı'nda yetişen safranın ün bakımından Kilikia'daki Korykos'ta yetişenlerden sonra ikinci sırada geldiğini söyler [TN 30m].

Athanasios [TN 6] ve Piskopos Methodios¹⁴³ [TN 29c] Olympos Dağı'nda ölümsüz bir ateş bulunduğunu söylerken; Maximus, bu ateşi Aitna'nın ateşiyle karşılaştırır ve onun yıkıcı değil, bilakis çevresindeki canlılara yararlı olduğunu söyler [TN 24].

3.10.2 Modern Literatür Işığında

Benndorf-Niemann, Kilikia hakkında bilgi verdiği pasaja yanlışlıkla karışmış olan ve gerçekte Lykia Tauros'ları olması gereken¹⁴⁴ dağlardan bahseden Strabon'un tarif ettiği gibi, zirvesinden bütün Lykia, Pamphylia, Pisidia ve Milyas'ın görülebileceği tek dağın Tahtalı Dağ olabileceğinden hareketle, Olympos Dağı'nı Tahtalı'ya lokalize etmektedir¹⁴⁵

¹⁴² Krş : Piri Reis, Kitab-Bahriye, s. 781.

¹⁴³ Oberhummer, *Olympos*, s. 318'e göre: Methodios Olympos'un ilk piskoposu olup Diokleitanos'un Hristiyanlık takibine uğramıştır.

¹⁴⁴ Oberhummer, *Olympos*, s. 319; Krş : Treuber, *Geschichte*, s. 187, dn. 2; Ormerod, *Isauricus*, s. 43d; Magie, *Roman Rule II*, s. 1168, dn. 19.

¹⁴⁵ Benndorf-Niemann, s. 145, dn. 2; krş.: Akşit, *Lykia Tarihi*, s. 21 d.

Petersen-Luschan, Strabon'un anlatımlarına göre Olympos'la özdeşleştirilen Tahtalı Dağı'nın bir çok ismi olduğunu söylemektedir. Zira, dağın yakınlarında yaşayan Sami kökenli halkın onu Solyma olarak adlandırdığını; yine bu halktan dolayı Yunanlılar'ınsa, ta ki heybetli görünüşünden dolayı Olympos adı geçerlilik kazanıncaya kadar, bu dağa Phoiniks ya da Phoinikus dediklerini ileri sürmektedir¹⁴⁶.

Lanckoronski de ilk ciltte Olympos ile Solyma'yı özdeşleştirirken¹⁴⁷, Olympos, Phoinikus ve Solyma dağlarına ilişkin sorunu daha derin bir şekilde ele aldığı ikinci ciltte, Benndorf-Niemann ve Petersen-Luschan'ın ileri sürdüğü ve kendisinin de birinci ciltte kabul etmiş olduğunu belirttiği görüşü reddetmektedir¹⁴⁸. Bunun için de Strabon [TN 47n] ve Stadiasmus Maris Magni'nin [TN 44b] Phaselis ve Olympos üzerinde uzanan iki farklı dağı anmasını gerekçe göstermektedir. Lanckoronski ayrıca, Strabon'un Zeniketes'in Olympos Dağı'nda bulunan ve dağla aynı adı taşıyan kalesinden bütün Lykia, Pamphylia ve Pisidia ve Milyas'ın görülebildiği ifadesinden, Benndorf'un iddia ettiği gibi, bu koşulu sağlayan tek dağ olarak Olympos'un Tahtalı'ya lokalize edilmesi gerektiği sonucunun çıkarılamayacağını söylemektedir. Zira, bunun abartılı bir tanımlama olduğu ve bu açıdan Musa Dağı'na yeğlenen Olympos'tan da Milyas'ın görülemeyeceğini söylemektedir. Quintus Smyrnaios'ta geçen [TN 36e] ve Phoinikus-Olympos ile özdeşliği düşünülebilecek olan Phoiniks'inse kesinlikle Tahtalı Dağ olamayacağını dile getirmektedir. Zira, Phoinikus adının, Fenikeliler'den değil; bu dağda yetişen palmyelerden [krş.: TN 36g] kaynaklanmış olabileceğini, dolayısıyla da Phoiniks adının, Solymos'lular hakkındaki söylenceler uyarınca dağın Solyma'yla özdeşliği yönünde ileri sürülemeyeceğini savunmaktadır¹⁴⁹.

Kiepert de Strabon'un anlatımına göre, Phaselis'in üzerinde yükselen Tahtalı Dağı'nın τὰ Σόλυμα ile özdeş olması gerektiği düşüncesindedir. Kiepert, Petersen'in ileri sürdüğü gibi Strabon'un Termessos'un yerine yanlışlıkla Phaselis'i andığının düşünülemeyeceğini; zira, Strabon'un ifadelerinin böyle bir çelişkiyi doğurmayacak kadar açık olduğunu eklemektedir. Nitekim Strabon, Pisida Termessos'u yakınında Solymos adında (bugünkü Güldere/Güllük Dağı) bir başka dağ daha bulunduğunu söylemektedir [TN 47e]. Kiepert bu veriye dayanarak, birbirlerinden 54 km uzaklıkta olan bu iki dağın karıştırılmış olamayacağını ve Solyma'nın Pisidia'da aranması gerektiği yönünde bir gerekçe bulunmadığını ileri sürmektedir. Böylece, yine Strabon'un açık ifadeleri ve Stadiasmus Maris

¹⁴⁶ Petersen-Luschan, *Reisen II*, s. 146, dn 2.

¹⁴⁷ Lanckoronski, *Städte Pamphylens und Pisidiens I*, s. 1

¹⁴⁸ Krş.: Ruge, *Phoinikus*, s. 384.

¹⁴⁹ Lanckoronski, *Städte Pamphylens und Pisidiens II*, s. 2, dn 1

Magni'deki veriler sayesinde Phoinikus ile aynı adı taşıyan Olympos Dağı'nın da, Olympos kentinin 2.2 km güneyinde bulunan Musa Dağı ile özdeş olduğu sonucuna varmaktadır¹⁵⁰.

Oberhummer ise Zeniketes'in Olympos Dağındaki kalesinin doğal olarak Olympos kentinde değil, korsanlar için denizi gözetlemenin mümkün olduğu bir yerde bulunması gerektiğinden hareket eder. Buna göre, Olympos- Phoinikos Dağı ya güneyde 1000 m yüksekliğindeki Musa Dağı ya da kuzeyde 2400 m yüksekliğindeki Tahtalı Dağı olmalıdır. Oberhummer, bu olasılıklardan ikincisini kabul edilmesi gerektiğini; zira, Yunanlılar'ın birbirlerine yakın olan bu iki dağdan en yücesini kendi tanrılarının dağı olarak kabul etmiş olacaklarını ve Servilius'un Olympos'u kuşattıktan sonra Phaselis'i aldığını söyleyen Orosius'taki anlatımın da [TH 8a] bu görüşü desteklediğini söylemektedir. Zira, bu ifade seferin mutlaka Olympos'un üzerinden olduğu anlamına gelmese de, Servilius, her halükarda Phaselis'in arkasına düşen ve Musa Dağı'na uymayan bir dağ üzerine yürümüştür. Oberhummer ayrıca, Stadiasmus Maris Magni'deki verinin [TN 44c] kesin bir sonuç çıkarmak için yeterince aydınlatıcı olmadığını, bundan sedece, Phoinikus'un Olympos yamacında bir nehir olduğu anlamının açığa çıktığını bildirmektedir¹⁵¹.

Akşit'e göreyse, Benndorf'un iddiası, Olympos Dağı'yla Olympos kentinin aynı yerde olduğunu düşündüren Strabon ve Stadiasmus Maris Magni'deki ifadeler nedeniyle kabul edilemezdir. Akşit, bu gerekçeye dayanarak Olympos'un Kiepert'in haritasındaki gibi Musa Dağı olmasını uygun bulmaktadır.

Bölümümüzce yürütülen çalışmalar sırasında, Musa Dağı'nın zirvesinde, Yaylalık olarak bilinen mevkide bulunan ve mimari dokusuyla Helenistik özellik gösteren harabelik, hem Olympos Dağı'nın hem de Korykos kentinin lokalizasyonuna ilişkin sorunun çözümüne katkıda bulunmuştur. Söz konusu Helenistik yerleşim, kent duvarları, agorası, büyük kamu binaları tapınak yapısıyla Strabon'un Lykia Birliği içinde oy hakkını paylaşan en büyük altı kentten biri olma statüsüne yakışır önem ve büyüklüktedir. Bununla birlikte, kentte Helenistik sonrası Bizans Dönemi'ne kadar yerleşim izine rastlanmaması önemlidir. Zira, Cicero, Isauricus tarafından ele geçirilen Olympos ve Attaleia'nın, cezalandırılıp topraklarını *ager publicus* yapılarak satıldığını söyler [TH 8c-d]. Solinus [TH 27] ve Plinius [TN 30g] da vaktiyle seçkin bir kent olan Olympos'un kendi zamanlarında bu statüsünü kaybettiğini dile getirirler. Sonuç olarak İÖ 4. yy.'da Phaselis tarafından kurulduğu bildirilen asıl Olympos kentinin sanıldığı aksine Deliktaş'a değil; Musa Dağı'nın zirvesindeki harebeliğe lokalize edilmesi kesindir¹⁵². Bu durum Strabon ve Stadiasmus Maris Magni'de Olympos dağı ve

¹⁵⁰ Kiepert, *FOA*, Text 9a; krş : Ritter, *Kleinasien*, s. 749

¹⁵¹ Krş : Ruge, *Phoinikus*, s. 384.

¹⁵² Olympos-Korykos sorunu için bak : Tüner, *Yeni Lokalizasyonlar*, s. v. Korykos

kentinin bir arada verilmesini açıklamaktadır. Üstelik, Sallustius'un tanımına uygun olarak [TH 26], bu dağın zirvesinden Attaleia'ya kadar Lykia ve Pamphylia sahili görülebilmektedir. Kaldı ki, bu konumuyla Strabon'da dile gelen Zeniketes'in korsan kalesinin tanımına da uymaktadır. Ayrıca, Olympos Dağı'nın, Maximus, Athanasios ve Photius'ta, gerçekte buradan 10-12 km. kuzeyde olan Khimaira'daki (Yanartaş) ateş fenomeniyle birlikte anılması, buranın Tahtalı Dağı'ndan çok Musa Dağı'na yakınlığıyla açıklanabilir.

Bununla birlikte, Orosius'un, Isauricus'un Olympos'u kuşatarak Phaselis'i aldığı [TH 8a] ve Olympos Dağı'nın Asia Minor'un güneyinde nişan noktası işlevi gördüğü [TH 8b] aktarımı daha çok Tahtalı Dağı'na uygun düşmektedir. Üstelik, Olympos olarak bilinen 6 dağdan birinin Lykia'da olduğunu bildiren *scholion*'a göre de [TN 38], söz konusu dağın Musa Dağı'ndan çok daha heybetli olan Tahtalı olması gerekir. Yukarıda sunulan görüşlerde ortaya çıkan çelişki de buradan kaynaklanmaktadır. Bu sorunun çözümü ise Solyma Dağı'nın doğru lokalizasyonunu şart koşmaktadır. Şimdilik, Lykia'da biri Phoinikus olarak da bilinen iki Olympos bulunduğunu, bunlardan birinin Musa Dağı'yla, ikincisininse Tahtalı Dağı'yla özdeş olduğunu söyleyebiliriz.

Lokalizasyon: Phoinikus olarak da bilinen Olympos I Musa Dağı'yla; Olympos II ise Tahtalı Dağı'yla özdeştir.

3.11 Ore Khelidonos (Χελιδονίαι Ἀκρωτήριον, Ὀρη Χελιδόνος, κάβο Χηλιδόνη/Χελιδόνι/Χελιδώνη/Χελιδόνη) [Görece Dağları]

3.11.1 Antik Kaynaklar Işığında

Khelidoniai Adaları'ndan ve Khelidonia Burnu'ndan bahseden en erken yazar Skylaks'tır. Söz konusu burun, bu adlandırmanın dışında Antik Dönem coğrafyasında *Chelidonium promunturium* [TN 30e], *Tauri promunturium* [TN 25d], Ἰερά ἄκρα [TN 44d; TN 47m; Ptol. V, 3, 2] olarak da bilinmektedir¹⁵³. Strabon'da [TN 47g] Khelidonia Adaları, Lykia ve Pamphylia arasındaki sınır olarak geçer. Stadiasmus Maris Magni, Hiera Akra'yi (Gelidonya Burnu) Lykia'nın doğu sınırı olarak kabul eder [SMM 233]. Mela, körfezin (Antalya Körfezi) bir ucunun Side Limanı'ndan diğerininse Khelidonia Adaları'ndan başladığını söyler [TN 25d]. Quintus Smyrnaeos'a göre, Masikytos Gelidonya Burnu ile Melanippion'un yakınlarındadır [TN 36b]. Strabon'a göreyse, bazıları Tauros'un Gelidonya

¹⁵³ Krş. : Ruge, *Tauros*, s. 42.

Dağları'ndan başladığını düşünse de Rhodos Peraia'sından Pisidia'ya kadar uzanan ve bir bütünlük gösteren dağlara da Tauros denir [TN 47g, TN 47m]. Plinius'a göre de Gelidonya Burnu'nu Tauros şekillendirir [TN 30e, TN 30g]. Sion'lu Nikolaos'un hayatını kaleme alan eserde de Phoiniks'in yakınlarında Khelidonia Dağları'dan bahsedilir [TN 49b]. Ayrıca, Gelidonya Burnu, Antik Dönem denizcileri için büyük tehlikeler taşımaktadır¹⁵⁴.

II. Philippos'un İS 1191'de Kutsal Topraklar'dan dönüşünü anlatan eserde, Satalia (Antalya) Körfezi'nin ucunda *Sirodone* olarak adlandırılan dağın eteğindeki burun tasvir edilmektedir¹⁵⁵. İS 13. yy.'ın ortalarına ait bir *periplus*'ta da, Antik Dönem bilgileri tekrar edilerek *Celidoniae*'dan başlayan dağların Tauros'un bir kolu olan Amana Dağları'na kadar uzandığı dile getirilmekte¹⁵⁶ ve Khelidoniai Adaları'nın üstünde yükselen dağ sırası *Lo Clar* olarak adlandırılmaktadır¹⁵⁷. Yine yaklaşık aynı dönemden bir başka *periplus*'ta da benzer bir ifade bulunmaktadır¹⁵⁸.

İS 16. yy.'a ait Yunanca bir *periplus*'ta da Gelidonya Burnu, κάβο Χηλιδόνι/ Χελιδόνι / Χελιδώνη/Χελιδόνη olarak kaydedilmiştir¹⁵⁹.

Lokalizasyon: Gelidonia Adaları önünden başlayıp kuzeydoğuya doğru devam eden Görece Dağları.

3.12 Patareis Dağı (Παταρ(η)ίς Ὄρος) [Kurşunlu Tepe?]

3.12.1 Antik Kaynaklar Işığında

Hesykhios, Patari(e)is'in Lykia'da bir dağ ve kent olduğunu belirtir [TN 17]. IV. Tudhaliya'nın Ilgın yakınlarında yaptırmış olduğu Yalburt anıtındaysa Patar Dağı'nda (^{HURŞAG}Patar) yapılan adaklardan bahsedilmektedir.

¹⁵⁴ Ruge, *Χελιδονίδες νῆσοι*, s 2227d

¹⁵⁵ Stubbs, *Gesta Ricardi I II*, s 195: sub monte, qui dicitur Sirodone in fine gulfu Sataliae.

¹⁵⁶ Dalché, *Carte*, s. 132: Ab his scopulis Celidoniis extenditur mons Amana, qui et Taurus surgens ab Indico mari primum.

¹⁵⁷ Dalché, *Carte*, s 132: cui preminet mons quem uulgariter dicimus Clarum iuxta caput predictarum insularum Yscilidonum

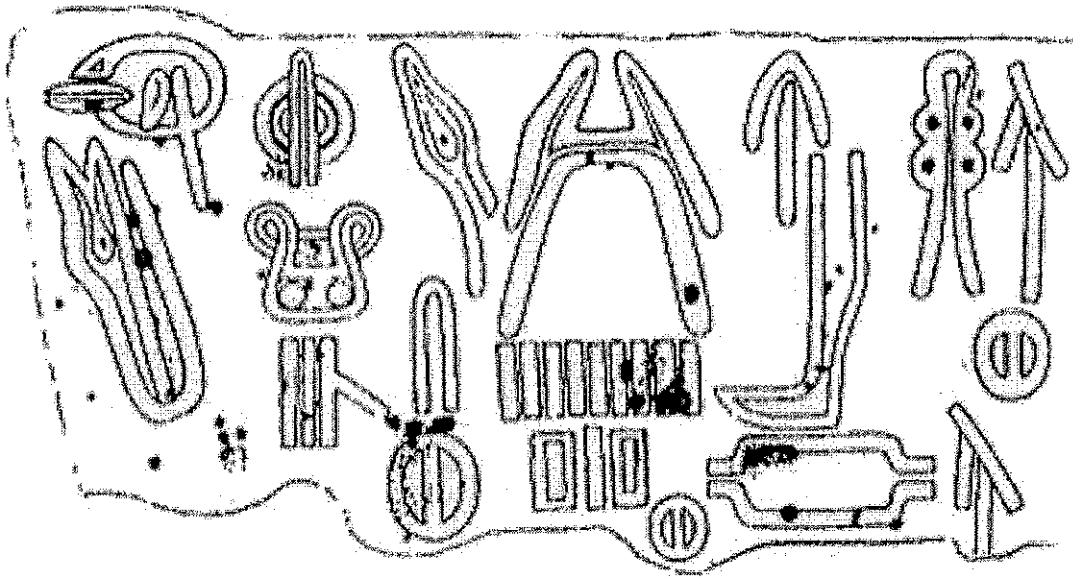
¹⁵⁸ Motzo, *Compasso*, s. 59: Le montagne de sopra le Silodonie so acute, che se appella lo Claro

¹⁵⁹ Legrand, *Zygomalas*, s 189, 194.

3.12.2 Modern Literatür Işığında

Yalburt Anıtı'nın 1980 yılında yayınlanmasından çok uzun bir süre önce Tritsch, Patara kent ismi Hitit metinlerinde geçmemekle birlikte, hem kelime hem de form olarak İÖ 2. binyıl özelliği taşıdığını dile getirmiştir¹⁶⁰.

Tritsch'in bu ifadesinden yaklaşık 30 yıl sonra bulunan anıtı yayınlayan Poetta'ysa, Hiyeroglif yazısındaki Patar'ın, Yunanca Πάταρα ve Lykçe Pttara ile aynı özelliği göstermektedir. Poetto, ^{HURŞAG}Patar'ın Yalburt Anıtında bir dağ olarak gösterilmesi hususundaysa Hesykhios'un Hesykhios'un Lykia'da Patar(e)is adında bir dağ bulunduğu aktarımının devreye girdiğini söylemektedir¹⁶¹.

Res. 3: Yalburt Anıtı'nda Patar Dağı'nın anıldığı bölümün çizimi.

Anıtın Poetto'ya göre Transkripsiyonu¹⁶²:

- a. ...]PAR-n ^{HURŞAG}Pa-tar pi-a/i(a)-ha
- b. *48a-nu-wa/i-ha
- c. *70 *79 *234-zi/a a/i(a)-zi/a-ha

Hawkins'e göre Transkripsiyonu¹⁶³:

- a.] PRAE-na (MONS) pa-ta-ra/i pi-i(a)-ha?
- b. MANUS +MANUS-nu-wa/i-ha
- c. SCALPRUM. CRUS: LOCUS-zi/a i(a)-zi/a-ha

¹⁶⁰ Tritsch, "Lycian und Luwian", şurada: AO 18, 1950, s. 500, dn. 22

¹⁶¹ Poetto, *Yalburt*, s. 80.

¹⁶² Poetto, *Yalburt*, s. 33:

¹⁶³ Hawkins, *Hieroglyphic Inscription*, s. 68d.

Cevirisi:

- a. *Patara Dağı'na ... verdim*
- b. *... tırdım*
- c. *taş bir altlık yaptırđım*

Lokalizasyon: Patara'daki Kurşunlu Tepe ?

3.13 Sardemisus (Sardemisus mons)

3.13.1 Antik Kaynaklar ve Modern Literatür Işığında

Mela, Sardemisus Dağı'nı Perge ile Phaselis arasında [TN 25a] sayarken; Plinius'a göre de Aspendos'un batısında gösterilmektedir [TN 30d].

Lykia'yı doğuda sınırlayan ve Gelidonya Burnu'ndan yükselen dağ sırası Antik Dönem'de Tauros'un bir parçası olarak görülmekteydi [TN25d; TN 30e; TN 30g; TN 47g; TN 47m]. Lanckoronski, bu kütle'nin en yüksek zirvesi olan Tahtalı Dağı'nın Antik Dönem'de Solyma adını taşıdığını düşünmektedir¹⁶⁴. Yine, Lanckoronski, Gelidonya Burnu'ndan Pamphylia Ovası'na kadar uzanan bu kütle'nin Plinius ve Mela'daki ifadeler uyarınca Sardemisus olması gerektiğini ileri sürmektedir¹⁶⁵.

W. Ruge de Sardemisus'un Aspendos ile Phaselis arasında bir dağ olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte, Sardemisus'u Perge ile Phaselis arasında sayan Mela'nın açık ifadesi dikkate alınınca bu dağın, Tahtalı Kütle'sinden Kesme Bağazı ile ayrılan ve bu kütle'nin kuzeyinde kalıp Antik Dönemde Klimaks olarak da bilinen dağ sırasıyla özdeş olması daha makul gözükmektedir.

Lokalizasyon: Kemer ile Antalya arasında uzanan ve Klimaks ile özdeş olan dağ sırası.

¹⁶⁴ Lanckoronski, *Städte Pamphylens und Pisidiens I*, s. 1; karşılaştırma: *Städte Pamphylens und Pisidiens II*, s. 2, dn. 1.

¹⁶⁵ Lanckoronski, *Städte Pamphylens und Pisidiens I*, s. 1.

3.14 Seksa'ya Komşu Dağlar (Montes Sexis Vicinos)

3.14.1 Antik Kaynaklar ve Modern Literatür Işığında

Plinius, Lykia'daki ceylanların Seksa'ya komşu dağları aşmadıklarını belirtmektedir [TN 301]¹⁶⁶. L. Robert, bu ifadeki "Saxis" okumasının kesin olmadığını, dolayısıyla burada Saxis yerine Araksa'nın düşünülmesi gerektiğini önermekte ve Araksa'nın doğusunun gerçekten de ceylanlar için elverişli olmadığını vurgulamaktadır¹⁶⁷.

3.15 Solyma Dağları (τὰ Σόλυμα)

Solymos (Σόλυμος λόφος) [Güldere=Güllük Dağı]

3.15.1 "Antik Kaynaklar Işığında

Homeros, Aithiopia'luların ülkesinden dönen Poseidon'un, salıyla yolculuk yapan Odysseus'u Solyma Dağları'ndan gördüğünü anlatmaktadır [TN 18]. Strabon, Homeros'un Lykia'lular ve Solymos'lulardan bahsederken Mylias'lılardan bahsetmediğine dikkat çeker [TN 47d] ve Homeros'un kastettiği Solymos'luların Pisidia'daki Solymos'lular olmadığını belirtir [TN 47c]. Eustathios ise Homeros'un Ilias'ı üzerine yorumlarında bu fikri benimsemiş gözükmeye karşın [TM 5]; Odysseia'daki pasajı yorumlarken, Strabon'dan farklı olarak, Homeros'taki Solymos'luların Pisidia'daki Solymos'lularla aynı halk olduğuna değinmektedir [TN 12].

Strabon, Homeros'taki Solymos'luların Pisidia'dakilerden ayrı bir halk olduğunu söylese de başka bir pasajda, Solymos'luları Akdeniz'in çevresindeki halklar arasında sayar [TN 47a] ve onların Tauros'un, Lykia sınırından Pisidia'ya uzanan en yüce doruklarında yaşadıklarını aktarır [TN 47b]. Bu konuda Apollonius [TN 2] ve Odysseia'ya düşülen bir *scholion*, Strabon'la benzer bir ifadeye bulunarak, Solyma Dağları'nın Pisidia'dan aşağı doğru uzandığını kaydetmektedir [TN 40b].

Strabon, ayrıca Solymos Dağı ile Solyma Dağları'nı açıkça ayırt etmektedir. Nitekim, Solymos Dağı'nı, Termessos'un üstünde yükselen tepeyle özdeşlerken [TN 47e]; Solyma Dağı'nın Phaselis'in üzerinde yükseldiğini belirtmektedir. Bununla birlikte, Termessos'u bir

¹⁶⁶ Kırş : Ruge, *Lykia*, s 2281

¹⁶⁷ Robert, *Asie Mineure*, s 305-07

kez Kibyra ile beraber [TN 47f]; bir kez de Phaselis'le birlikte anması [TN 47n] bir takım sorunlara yol açmaktadır. Eustathios da Strabon'u takip ederek Solyma Dağı'nın Phaselis'in üzerinde konumlandığını söylemektedir [TN 10c; TM 5b]. Termessos'luların Aleksandros'a karşı dağlarında (Solymos) mevzi oluşturmalarından bahseden Arrianos [TN 4b], isminini vermese de Solymos Dağı'ndan bahsediyor olmalıdır.

Solymos'lular, Milyas'lularla (Hdt, I, 173; Herod. *pro. cath.* III, 1, 52; TM 14a; TM 15a-b); Pisidia'lularla (Strab. I, 34; TM 4; Herod. *pro. cath.* III, 1, 172; TM 14b; TN 30b; TN 32); Isauria'lularla (TM 3; TM 16; TN 30b) ile bir tutulurken, Lykia'lılardan (TM 15a-b; TM 11b; TM 5a) ve Pamphylia'lılardan (TN 16b; krş.: TN 46d) ayrı tutulmaktadır. Khoirilos'a göreyse, Solyma Dağları'nda Fenikece konuşan bir halk oturmaktayken [TN 21]; Asinios da Solyma'nın Assyria'lılara ait bir kent olduğunu nakletmektedir [TN 5].

3.15.2 Modern Literatür Işığında

Spratt-Forbes, Solyma'yı Tahtalı Dağı'na yerleştirmiştir¹⁶⁸. Petersen-Luschan ise, Strabon'un anlatımları uyarınca Olympos'la özdeşleştirilen Tahtalı'nın, dağın yakınlarında yaşayan Sami kökenli halk tarafından Solyma olarak adlandırıldığını; yine bu halktan dolayı Yunanlılar'ın da, ta ki heybetli görünüşünden dolayı Olympos adı geçerlilik kazanıncaya kadar, ona Phoiniks ya da Phoinikus dediklerini ileri sürmektedir¹⁶⁹.

Lanckoronski de ilk ciltte Olympos ile Solyma'yı özdeşleşmiş¹⁷⁰; ama, Solyma sorununu daha detaylı ele aldığı ikinci ciltte, bu görüşünden vaz geçerek¹⁷¹, Solyma'yı Tauros'ların bir kısmı olarak görmeyi yeğlemiştir¹⁷². Lanckoronski'ye göre Strabon, Solymos'lular hakkındaki en açık bilgiyi, Termessos'un üstündeki tepenin Solymos olarak adlandırıldığını ve Termessos'lulara Solymos'lular da dendiğini belirtirken [TN 47e] vermektedir. Ayrıca Solymos ve Zeus Solymeus adları sadece Termessos'la ilişkili olduğundan, Strabon'un Solymos'lular adından türeyen başka bir dağdan daha bahsetmesi Lanckoronski'ye göre pek olası değildir. Bununla birlikte, Strabon'un tanımı uyarınca Phaselis'in üstündeki dağın

¹⁶⁸ Spratt-Forbes, *Travels I*, s. 192d: Deliktaş'ın içinden geçince muhteşem bir manzara karşımıza çıkmaktadır: Phaselis'e kadar bütün kıyı şeridi ile Kilikia Taurosları'nın karlı dorukları önümüzde uzanmaktadır. Yine de, bütün bu manzara içindeki en heybetli öge, Tahtalı'nın hemen önümüzde yükselen zirvesi, ὄρος μέγα'nın taçlı doruğu, yani Solyma Dağı'nın ta kendisiydi

¹⁶⁹ Petersen-Luschan, *Reisen II*, s. 146, dn 2

¹⁷⁰ Lanckoronski, *Städte Pamphylens und Pisidiens I*, s. 1.

¹⁷¹ Krş.: Ruge, *Phoinikus*, s. 384

¹⁷² Lanckoronski, *Städte Pamphylens und Pisidiens II*, s. 1

Tahtalı olması doğru bir çıkarım gibi gözükse de burada Solyma aslında Phaselis'ten çok Termessos ve onun Milyas'a açılan dar geçitleriyle bağlantılıdır¹⁷³.

Kiepert, Strabon'un anlatımlarına göre [TN 47n] Phaselis'in üzerinde yükselen τὰ Σόλυμα'nın yak. 2400 m. yüksekliğindeki Tahtalı Dağı olması gerektiği düşüncesindedir. Ona göre, Lanckoronski Termessos'un yerine Phaselis'in kullanıldığını düşünse de¹⁷⁴, Strabon'un ifadeleri böyle bir çelişkiyi doğurmayacak kadar açıktır. Nitekim Strabon'un, Pisida Termessos'u yakınında Solymos adında bir dağ bulunduğunu söylemesi [TN 47e] bu şekilde yorumlanmalıdır¹⁷⁵. Sonuçta Kiepert, birbirlerinden 54 km uzaklıkta olan bu iki dağın karıştırılmış olduğu ve bunun Pisidia'da aranması gerektiği yönünde bir gerekçe görememektedir¹⁷⁶. Bununla birlikte Ruge, Strabon'da dile gelen Solyma Dağı [TN 47n] ile Termessos yakınındaki Solymos Tepesi [TN 47e] birlikte ele alınınca, bunların bir ve aynı dağ olduklarının açıkça ortaya çıktığını söylemektedir. Ona göre, söz konusu bu dağ ise Termessos üzerindeki Güldere Dağı (Güllük Dağı) olmalıdır¹⁷⁷.

Magie ise, Strabon'un Termessos'u yanlışlıkla Kibyra yakınına yerleştirdiğini [TN 47e: ἡ δὲ Τερμησσός ἐστι Πισιδικὴ πόλις ἡ μάλιστα καὶ ἔγγιστα ὑπερκειμένη τῆς Κιβύρας]; bununla birlikte, bu pasajın hemen sonrasında, ama bu sefer doğru bir biçimde, Milyas'ın Termessos'un aşağısındaki dar geçitlerden başladığını bildirmektedir [TN 47f]. Magie, Strabon'un burada Waddington'un da farkına vardığı gibi¹⁷⁸, Termessos ile onun Kabalia bölgesindeki kolonisi Termessos Minor'u karıştırdığını düşünmektedir¹⁷⁹. Strabon'u böyle bir yanılgıya iten nedense, İÖ 189'dan itibaren Termessos'un, gücünün bu bölgeye kadar genişlemesi ve Kibyra'ya karşı bir kontrol noktasına ihtiyaç duyarak Termessos Minor adındaki kolonisini kurmuş olmasıdır¹⁸⁰. Strabon'un Solyma'yı Phaselis yakınında anması da [TN 47n] benzer bir karışıklığa bağlanabilir. Aslında Strabon'un bir yerde Solyma Dağı'ndan (Σόλυμα ὄρος) başka bir yerde de Solymos Tepesi'nden (Σόλυμος λόφος) bahsetmesi Homeros [TN 18] ve Khoirilos'ta [TN 21] Solyma'nın bir sıradağ olarak gösterilmesiyle (Σόλυμα ὄρη) ilişkilidir. Bu ifade tekil bir kütle olan Tahtalı için kesinlikle uygun değildir.

¹⁷³ age s. 2, dn. 1.

¹⁷⁴ Lanckoronski, *Städte Pamphylens II*, 2, anm. 1

¹⁷⁵ kırs. : Lanckoronski, *Städte Pamphylens II*, 26

¹⁷⁶ Kiepert, *FOA VIII*, Text 9a, 9b.

¹⁷⁷ Ruge, *Solyma*, s. 988

¹⁷⁸ Le Bas-Waddington, *Inscriptions*, s. 1232

¹⁷⁹ Magie, *Roman Rule II*, s. 1136, dn. 11.

¹⁸⁰ Magie, *Roman Rule II*, s. 1377, dn. 22.

Bu yanlış Aleksandros'un seferine ilişkin iki olaydan kaynaklanmaktadır. Bunlardan biri, Aleksandros'un Phaselis yakınındaki bir Pisidia kentini alması; diğeri de Termessos üzerine başarısız bir kuşatma düzenlemesidir. Strabon'un yaptığı karıştırma da burada ortaya çıkmaktadır. Arrianos Phaselis yakınındaki haydut yuvasının ele geçirildiğini; buna karşın Termessos'un alınmadığını söylerken; Strabon, Aleksandros'un Milyas'a yol veren dar geçitleri açmak için Termessos'u yerle bir ettiğini anlatmaktadır [IN 47n]. Dolayısıyla Strabon, Termessos ile Phaselis yakınındaki haydut yuvasını birbirine karıştırmaktadır¹⁸¹. Oysa, Diodoros'un açık anlatımları [TH 4] ve Stadiasmus Patarensis'in verileri sayesinde, söz konusu haydut kalesi Kavak Dağı'ndaki Mnara yerleşimine lokalize edilebilmektedir¹⁸². Böylece Kiepert'in iddia ettiği gibi Strabon'un Solyma hakkında aktardıkları kesin doğrular olarak kabul edilemez ve buna dayanarak Solyma Tahtalı Dağı'na yerleştirilemez. Burada Bérard'ın Solyma adının *soulama* = merdieven anlamında Fenikece bir sözcükten türediği düşüncesi¹⁸³ önem kazanmaktadır. Böylece Olympos adının Helenistik bir adlandırma olduğu ve Phoinikus örneğinde olduğu Aleksandros sonrası dönemde Yunanca öncesi isimlerin yerini aldığı kabul edilebilir. Böylece Tahtalı Dağı'nın görkemiyle Olympos adını hakettiği; buna karşılık Helenistik bir kurma olan Olympos kentinin de üstünde kurulduğu Musa Dağı = Phoinikus'a sonradan kendi adını verdiği kabul edilebilir.

Bu aşamada bölgenin belli toponymonlarının Fenike kökenli olması burada kısa bir incelemeyi gerekli kılmaktadır. Lykia ile Fenike arasında kurulan bir takım bağlar bilinmektedir. Aurelius Augustinus Europa'nın Girit Kralı Ksanthos tarafından kaçırıldığını söylerken [TM 2]; Herodotos, Europa'nın adını verdiği Avrupa'ya aslında hiç geçmediğini, Phoinike'den Girit'e ve oradan Lykia'ya gittiğini söylemektedir [TM 6]. Hyginus ise, Patroklos'un öldürdüğü Lykia'lı Sarpedon'un Zeus'la Europa'nın oğlu olduğunu [TM 17c]; bir başka fabulada da Minos'la Rhadamanthos'un kardeşi olan Sarpedon'un Zeus'la Europa'nın oğlu olduğunu [TM 8] bildirmektedir.

Üstelik, Homeros'un Bellerophon'u Solymos'lulara karşı savaştırarak, Lykia'lularla Solymos'luların farklı halklar olduğunu ima etmesinin tarihsel başka bir nedeni de olabilir ve burada Fenikeliler'in Lykia kıyıları ile olan ilişkisi devreye girebilir. Nitekim, V. Bérard, Doğu Lykia'daki Solyma, Masikyotos¹⁸⁴, ve Khimaira gibi dağ isimlerinin Fenikece olduğu

¹⁸¹ Krş : Lanckoronski, *Städte Pamphylens II*, s 2, dn. 1.

¹⁸² Krş : Şahin/Adak, *Stadiasmus Patarensis*, Tüner, *Lykia Coğrafiyasında Yeni Yerleşimler*.

¹⁸³ Berard, *Les Phéniciens et l'Odyssée I*, 337.

¹⁸⁴ Masikyotos'un Doğu Lykia'daki Beydağları ile özdeşleşmesi hakkında bak : Şahin-Adak, *Stadiasmus Patarensis*; krş : Takmer, *Oroğrafya*.

görüştüğüdür¹⁸⁵ Strabon'a göre (XIV, 3, 8), Olympos'un güneyindeki Musa Dağı Phoinikous¹⁸⁶ olarak da bilinmektedir. Bunun dışında Lykia'da *Phoinike* (Fenike) kelimesinden türemiş gözüken bir çok kent, nehir, liman ve dağ adı bilinmektedir. Buna göre, Hitit Krallığı'nın yıkılmasından sonra ve Rhodos kolonisinden önce, Doğu Lykia'da Fenike kolonilerinin varlığı ve yerel halkın arasına Fenikeliler'in karışmış olabileceği düşünülebilir. Bu yöndeki önemli diğer bir veri de Khoirilos'un¹⁸⁷, Solyma Dağı'nda Fenikece konuşan bir halkın oturduğunu kaydetmesidir. Üstelik, Plinius [TN 30b], Stephanos Byzantios, Etymologicum Magnum [TM 3] ve Zosimos'un [TM 18] Solymos'luların Kilikia sınırında bir halk olup Isauria'lılarla bir olduklarını bildirmesi, İÖ I. binyılın başlarında bu bölgeden bir çok Fenikece yazıtın bilinmesi durumunda önem kazanmaktadır. Sonuç olarak, Antik Kaynaklar'ın Solymos'luları Lykia'lılardan ayrı görmelerinin sebebi bu varsayım ile açıklanabilir.

Bu noktada, P. Frei'in, Lykia'lılara Λύκιοι adının Helenler tarafından atfedildiği ve onların bu ismi, İÖ I. binyılın başlarında Anadolu'nun güney sahillerini takip eden deniz yolunda karşılaştıkları Fenikeliler'den duymuş olabilecekleri varsayımı önem kazanmaktadır¹⁸⁸. Üstelik, J. Börker-Klähn de, Luvi dil topluluğu içine kök salan Ion'ların politik ve geniş kapsamlı bir tanımlama olan Lykia'lılar adlandırmasını muhafaza ederek, Luvi'cenin çözülmesinin ardından bunu diğer Helenler'e ilettiklerini kabul etmektedir. Bunun ne şekilde gerçekleşmiş olabileceği sorusunun yanıtı içinse, Attarimma örneğinde olduğu gibi, Λύκιοι adının kendinden türeyebileceği bir *toponymon* olarak "Lukka Kenti'nin varlığını öne sürmektedir¹⁸⁹.

Sonuç olarak, Kiepert'in birbirlerinden 54 km. uzaklıkta bulunan Güllük ve Tahtalı Dağları'nın karıştırılmış olamayacağını ve Strabon'un da zaten iki farklı adlandırma

¹⁸⁵ Bérard, *Les Phéniciens*, s. 337: Solyma= *soulama* (merdiven); Masikyotos=*masoukot* (dar geçit); Khimaira=*khemara* (yanmak)

¹⁸⁶ Petersen-Luschan, *Reisen II*, s. 146, dn 2'ye göre: Strabon'a anlatımları uyarınca Olympos ile özdeşlenen Tahtalı Dağı'nın farklı birkaç ismi vardı. Bölgede yaşayan Sami kökenli halklar onu Solyma olarak adlandırıyorlardı. Yine bu halktan dolayı Yunan'lılar bu dağa Phoiniks ya da Phoinikus diyorlardı; kış: Lanckoronski, *Städte Pamphyliens und Pisidiens II*, s. 2, dn. 1.

¹⁸⁷ Khoirilos'un hem Samos'lu olması hem de İÖ V yüzyıl gibi erken bir tarihte yazması verdiği bilginin güvenilirliği açısından önemlidir. Kış: Berndorf-Niemann, *Reisen I*, s. 95; Lanckoronski, *Städte Pamphyliens und Pisidiens II*, s. 5, dn 1 ve 2.

¹⁸⁸ Frei, *Solymer*, s. 92: Λύκιοι. Batı Sami diyalektinde kaleme alınmış bir Ugarit metninden bilinen Lukki formundan türemiş olmalıdır. Pylos'tan bir Linear B metninde geçen ru-ki-jo ifadesinin Λύκιοι ile eşlenmesi, dolayısıyla Frei'in varsayımını destekleyecek biçimde söz konusu formun Myken dünyasında bilinmesi hakkında kış: Steiner, *Lukka*, s. 124d.

¹⁸⁹ İÖ II. binyıl belgelerinde Lukka'dan bir kent olarak da bahsedilmesi hakkındaki literatür için bak: Börker-Klähn, *Neues*, s. 324, dn. 42.

kullanmasının (Solyma ve Solymos) buna işaret ettiğini düşünmesine karşın¹⁹⁰; Solyma Dağı Masikyotos'tan Alakır ve Çandır Vadileri aracılığıyla ayrılan ve başlangıcını Gelidonya Burnu'ndan alarak Çandır Vadisi'nin doğu yakasını takiben Pamphylia Ovası'nın başlangıcına kadar uzanan Görece Dağları'yla özdeş olmalıdır. Nitekim, Termessos'un egemenlik alanının Kitanaura'yı da içermesi bu durumla uyumludur.

Lokalizasyon: Görece Dağları

3.15.3 Nüvizmatik Veriler Işığında

Solymos Antik Kaynaklarda ve ikonografide Pisidia kenti Termessos ve olasılıkla, komşusu Arissos'un soy atası olarak bir "heros" kimliğinde karşımıza çıkmaktadır. Solymos resmi anıtlarda pek betimlenmemişken, ikonografisi şimdiye kadar sadece Termessos ve olasılıkla Ariassos'un bronz sikkelerinden bilinmektedir. Solymos, söz konusu bu sikkelerde sakallı bir şavaşı kimliğinde miğferli, mızrak ve kılıç tutan bir tipolojide betimlenmiştir¹⁹¹.

Kosmetatou'ya göre, Solymos'un betimlendiği Termessos sikkeleri 5 farklı grup göstermektedir¹⁹². Bunlardan ilki, aynı önyüz tipini paylaşan 11 alt seriye ayrılmaktadır. Bu önyüz tipinde her zaman, TEPMHC[C]EΩN lejantıyla birlikte Solymos'un sağa bakar biçimde büstü betimlenmiştir. Bu önyüz tipiyle birleştirilen 11 farklı arkayüz tipinde ise Solymos ya ayakta ya da bir tahtta veya distylos bir tapınak içinde oturur biçimde betimlenmiştir. Söz konusu bu arkayüzlerde her zaman, ya ayırt edici ethnikon olarak IΩN MEIZONΩN ya da Cn. Manlius'un İÖ 189'da özgürlük tanıdığı *lex Antonia Termessibus*'u takiben kentin yararlandığı statüyü ilan eden AYTONOMΩN lejantları yer almaktadır.

Solymos'u betimleyen ikinci grup Termessos sikkeleri I. gruptakilerin büyük bir bölümüyle benzerdir ve aynı ağırlık standardına sahiptir. Bunların önyüz tipinde, her zaman Solymos'un sola bakan büstlerinin yanında TEPMHC[C]EΩN ya da TEP MEI[ZO] lejantları yer almaktadır. II, III, ve IV. Gruplar daha öncekilerden tamamen farklıdır. İlkin, bunlar Solymos ile ilişkili olmayan daha geniş gruplarla ilişkilidir. Bu grupların Solymos ile bağlantısı tekil bir önyüzle (ya da arkayüz?) sınırlıdır. III. grup, 3. seriye ait bir önyüz tipinde sola bakan Athena büstüyle birlikte TEPMHCCEΩN lejantını gösterirken, arka yüzünde COAYMOC lejantıyla birlikte tam silahlı olarak ayakta duran Solymos betimlenmiştir. IV. Grup, 4. serinin önyüzünde ise TEPMHCCEΩN lejantı ile birlikte Hermes büstü yer alırken,

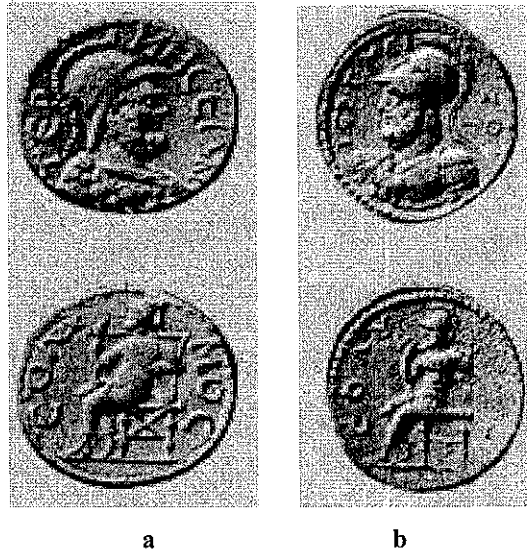
¹⁹⁰ Kiepert, 1909, VIII, 9.

¹⁹¹ Head, HN², 706, 712.

¹⁹² Kosmetatou, *Heros Solymos*, s. 48d.

arkayüzde ΤΩΝ ΜΕΙΖΟΝΩΝ lejantıyla birlikte sola dönük bir pozisyonda oturan Solymos betimlenmiştir. Oturan Solymos pozisyonu açıkça Aleksandros *tetradrahme*'lerinin arkayüz tipinden geliştirilmiştir. Aleksandros *tetradrahme*'lerinin arkayüzündeki taçlı Zeus tipi, Termessos'un ZEYC COΛYMEYC lejantının yer aldığı V. Grup, 5. seri sikkelerinde özyüz tipi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Solymos serilerinin tarihlenmesi önemli sorunlar içermektedir. Başlangıçta Hill ve von Aulock tarafından önerilen tarih İS 2. yy'ın ortası/İS 3. yy'dır (BMCPisidia, s. 271d; SNG von Aulock 5345). Bununla birlikte söz konusu sikkelerin tümünün de ne şekilde elde edildikleri bilinmediğinden bunların tarihlendirilmesi sivil kritik ile harf karakterlerine ve Ariassos'un benzer sikkeleriyle karşılaştırmaya dayanılarak yapılmaktadır.

Res. 4: a Imhoof-Blumer, *Kleinasiatische Münzen*, Lev XV, 15.

b Imhoof-Blumer, *Kleinasiatische Münzen*, Lev XV, 17.

3.15.4 Solymos

Genealogia'sının ve bir takım Pisidia bağlantılarının ötesinde Solymos'un efsanevi yaşamı hakkındaki bilgi noksanlığı bu savaşçı figürün hikayesini oluşturmayı imkansız kılmaktadır. Günümüze kadar ulaşan birkaç kaynağa göre Solymos, olasılıkla bir Pisidia halkı olan Solymos'luların soy atasıdır. Solymos ya Zeus'un ya da Ares'in oğlu olarak bilinmektedir (Etym. Mag 721, diğer kaynaklar Zeus'u tercih ederken Ares'i göstermektedir). Antik Kaynaklar, bir nymphe olan annesinin Kalkhedonia, Khaldene, Kaldene ya da Khalkea şeklinde değişkenlik gösteren ismi hakkında kesin bir bilgi vermemektedir¹⁹³. Solymos figürü, sadece Bellerophon'tes efsanesiyle bağlantı içinde savaşçı bir halk olarak bahsettiği

¹⁹³ Krş: Türk, *Solymos*, s. 990.

Solymos'lulara değinen Homeros tarafından bilinmiyor gözükmektedir. Pindaros (Olymp XIII, 90) ve Quintus Smyrnaios (II, 122) Homeros'ta dile gelen bu efsaneyi bilmekle birlikte bu konuda fazla detaya girmemektedir. Euripides'in *Bellerophontes* adlı *tragodia*'sının Solymos'lular ve onların kökenleri ve hatta Solymos hakkında ne derece bilgi verdiği eserin fragman olarak ele geçmesinden dolayı pek açık değildir.

Euripides ile çağdaş olan epos yazarı Kolophon'lu Antimakhos, şimdiye kadarki bilgilerimizle Solymos'tan bahseden ilk yazar olup *Thebais* adlı eserinde Solymos'un Zeus ile Khalkedonia'nın çocukları ve Solymos'luların atası olduğunu söylemektedir¹⁹⁴. Antimakhos Homer yorumcusu olarak ün kazanmış olup en azından Solymos mitosunu ele alışında Homeros geleneğine dayanmıştır. Bununla birlikte, diğer kaynaklardan edindiği bilgileri ne derecede anlatımına eklediği belli değildir.

Geç Roma Dönemi yazarları Solymos mitosuyla ilgili daha ayrıntılı bilgiler vermektedir. Solymos, Zeus'un Chalcea'yı gördüğü Pisidia Dağı Olympos'taki çılgınlıklarından birinin ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁹⁵. Stephanos Byzantios ise, Solymos'un Milye adında bir kız kardeşinin varlığının bahseder. Milye, hangi koşullar altında gerçekleştiği belli olmayan bir şekilde önce kardeşi Solymos ve onun ölümünden sonra da Kragos ile evlenmiştir. Solymos'un tebası o yaşarken Solymos'lular olarak bilinirken, ölümünün ardından karısına izafeten Milyas'lular adını almıştır.

Ne olursa olsun, sikkelerde ve kent kültüründe önemli bir role sahip olan Solymos Termessos'ta yerel bir heros statüsüne yükseltilmiştir. İS 2. ve 3. yy.'a tarihelenen yazıtlar bazen, Termessos'tan *πάτριη Σολυμηίς*, yurttaşlarından da Solymoi olarak bahsederken, en azından kent *prytan*'larından biri theophorik Solymios ismini taşımaktadır (TAM III, nos. 18, 103, 127-28). Solymos kültürü İS 2. ve 3. yy.'da Ariassos'ta da önemli bir rol oynamış olmalıdır. Bu dönem sikkelerde görülen savaşçı figür, Solymos olarak yorumlanmalıdır¹⁹⁶. Solymos'luların köklerine ilişkin soru, Zosimos'un, bu hatırası silik halkın bir İsauria soyu olduğunu ileri sürdüğü İS 5 yy.'ın sonlarına kadar devam etmiştir.

Solymos kültürü Termessos'ta, kentten en azından İÖ geç 2 yy.-İÖ 1. yy.'ın başları gibi erken bir tarihte Yunan akültürasyonu geçirmesini takiben Zeus kültürüyle bütünleşmiştir (TAM III, 26A). Solymos küçük bir tapınak ya da heroonda, olasılıkla, I. Grup, 6. seri ile II

¹⁹⁴ Kırş.: Kosmetatou, *Hero Solymos*, s. 51, dn 11.

¹⁹⁵ Kosmetatou, *Hero Solymos*, s. 51, dn 12'ye göre: Clemens Romanus, *Recognit. X*, 2. Metin Solymos'un annesi olarak Chalcea'yı vermektedir, ama O. Höfer, *Mythen und Epigramme*, Wettiner Gymnasium (Dresden, 1910) s. 29dd'de ismi Chalcedonia olarak düzeltmektedir.

¹⁹⁶ Imhoof-Blumer, s. 365; Head, *HN*, 706; H. von Aulock, (n. 3) s. 69, no. 381-384, 389; s. 70, no. 401-402; s. 72, no. 429; s. 74, no. 474; s. 75, no. 479-80; s. 76, no. 487-90).

Grup, 5. seri sikkelerinde görülen İon tarzında distylos Zeus Solymeus tapınağında, tapınım görmüş olmalıdır.

Termessos'un en önemli tanrısı olan Zeus'a, sadece burada Zeus Eleuthereus, Hadrianus-Zeus Olympios ve kentin efsanevi soy atası ile ilişki içinde Zeus Solymeus epithetonlarıyla tapınılmaktadır. Zeus Solymeus tapınağı epigrafik olarak da belgelenmiş olup Lanckoronski bunu, kentin güneyindeki bir yapıyla ilişkilendirmektedir (TAM III, 590)¹⁹⁷.

Zeus Solymeus kültü parçalar halindeki epigrafik bulgularla kısmen kurgulanabilmektedir. Helenistik Dönem'den başlayarak İulius-Klaudius'lar Dönemi'nin sonuna kadar tanrı tek başına tapınım görmüştür. Flavius'lar Dönemi ile birlikte İmparator kültüyle bağdaştırılmaya başlamıştır. İS 3. yy.'ın başında Tanrıça Rome aynı tapınakta tapınım görmüş ve olasılıkla Tiberia Kaludia Perikleia'nın bina adağını takiben İmparator kültüne katılmıştır (TAM III, 21).

3.16 Tarbelos (Τάρβηλος)

3.16.1 Antik Kaynaklar ve Modern Literatür Işığında

Quintus Smyrnaïos, Kaunos Beyi Aleksinamos'un Tarbelos'un eteğinde oturduğunu söylemektedir [TN 36d]. Tarbelos L. Robert'e göre, Kaunos teritoryumunda bulunan ve 2295m yüksekliğe sahip olan bugünkü Çiçekbaba Dağı'dır¹⁹⁸. Kaunos'un 32 km kuzeydoğusunda, Lykia'nın kuzeybatısında konumlanan ve Gölge Dağları içinde yer alan bu dağ daha önceden Sandras Dağı olarak biliniyordu.

Ruge Tarbana kentinin, isim benzerliğinden Tarbelos Dağı'nın eteğinde bulunması gerektiğini düşünmektedir¹⁹⁹. Bu görüşü kabul eden Roos, Tarbana yerleşimini, Köyceğiz'in 4 km kuzeydoğusunda, Muğla-Dalaman otoyolu yakınında bulunan Tokmak Dağı eteğindeki Bizans harabeliğine lokalize etmektedir²⁰⁰.

Lokalizasyon: Kaunos'un 32 km kuzeydoğusunda bulunan ve 2295m yüksekliğe sahip olan Çiçekbaba Dağı.

¹⁹⁷ Krş : Kroll, *Solymeus*, s. 990.

¹⁹⁸ Robert, *Asie Mineure*, s. 499, 510-15.

¹⁹⁹ Ruge, *Τάρβανης*, s. 2292; krş : ATL I, 418-19, III, 9, 27; Zgusta, *Ortsnamen*, s. 600.

²⁰⁰ Roos, *South-eastern Caria*, s. 67d; krş : Bean, *Caunos I*, s. 16; age II, s. 106.

3.17 Telandros (Τήλανδρος)

3.17.1 Antik Kaynaklar ve Modern Literatür Işığında

Quintus Smyrnaïos, Glaukos'a Telandros Dağı'nın eteklerinde şanına yakışır bir mezar yapıldığını bildirmektedir [TN 36c]. *Nymphæ*'lerin onun mezarı başında akıttıkları ve sonsuza kadar onun adıyla anılacak olan Glaukos Nehri bu dağın eteğinden doğması gerektiğinden L. Robert'in de düşündüğü gibi²⁰¹, Telandros Dağı, Nymphaion yakınında konumlanan ve 2185m yüksekliğe sahip olan Çal Dağı olmalıdır.

O. Carruba Telandros'un, IV. Tudhaliya'nın diktirdiği Yalburut Anıtı'nda anılan Kuwalatarna *toponymon*'u ile özdeş olduğunu düşünmektedir²⁰².

Lokalizasyon: Ferthiye'nin 32 km kuzeyinde bulunan ve 2185m yüksekliğe sahip olan Çal Dağı

²⁰¹ Robert, *Asie Mineure*, s. 377, 389.

²⁰² Keen, *Dynastic Lycia*, s. 218, dn 38'e göre: Carruba, *Neues Lykiens*, s. 32d; krş.: Hawkins, *Hieroglyphic Inscription*, s. 49 ve 69dd; Takmer-Arca, *Ogyges*.

4. İDARİ ve COĞRAFİ BÖLGELERİN SINIR BELİRLEYİCİSİ OLARAK DAĞLAR

Etrafını çepeçevre kuşatan dağları ile korunaklı bir kale görünümünde olan Lykia'nın - güneydeki deniz yolunu dışarda tutacak olursak -, koridoru andıran dar vadiler aracılığı ile geçit veren doğu, batı ve kuzeyde birer kapısı bulunmaktadır. Bu giriş noktalarından en batıdaki Telmessos- Kemer üzerinden Ksanthos Vadisine²⁰³; kuzeydeki Kibyra üzerinden Ksanthos Vadisi aksının kuzeydoğu uzantısı olan Seki Ovası'na ve Doğu'daki ise Pamphylia Ovası'ndan Çandır Vadisi aracılığı ile Kemer ve Kumluca Ovaları'na açılmaktadır. Bu üç nokta dışında Lykia dağları geçit vermemektedir. Nitekim, Stadiasmos Patarensis'in güzergahları da Lykia topoğrafyasının bu özelliğini yansıtmaktadır. Dolayısıyla dağlar Lykia'yı komşularından yalıttığı gibi, onu kendi içinde idari ve kültürel bazı bölgelere de ayırmaktadır.

Lykia'yı Batı, Kuzey, Orta ve Doğu Lykia olarak dört bölgeye ayırmak mümkündür. Batı Lykia, doğuda Kragos, kuzeyde Kragos ve Antikragos'un düğüm noktasındaki Araksa ve batıda da Karia'ya sınır oluşturan derin ve dar Indos Vadisi ile; Kuzey Lykia, batıda Antikragos ve Kragos, güneyde Masikytos'un uzantıları olan Alacadağ ve Gülmez Dağı, doğuda ise Masikytos ile; Orta Lykia, batıda Kragos, kuzeyde Alacadağ, doğudaysa Gülmez Dağı ve Arykandos Nehri ile; Doğu Lykia ise batıda Masikytos'un uzantısı Gülmez Dağı ve Arykandos Nehri, kuzeydeyse Kesme Boğazı'ndan akan Idyros Potamos (Ağva Çayı) ve Klimaks'ın batı eteğindeki Çandır Vadisi'nin Pamphylia Ovası'na açıldığı nokta ile sınırlanmaktadır. Bu coğrafi bir ayırım olduğu kadar kısmen de kültürel ve idari bir ayırmadır²⁰⁴. Nitekim Strabon'un Lykia Birliği hakkındaki anlatımları da bu yönde iz verir. Çünkü 3 oy hakkını paylaşan altı kentin dördü (Ksanthos, Patara, Pinara, Tlos) Lykia'nın kalbi durumundaki Ksanthos Vadisi'nde, yani Batı Lykia'da; Myra, Orta Lykia'da, Olympos ise, Doğu Lykia'da yer almaktadır²⁰⁵. Bu nedenle, bu kentlerin her birinin kendi bölgelerindeki bir takım politik oluşumların başını çektikleri düşünülebilir. Kuzey Lykia'da ise merkez, Orthagoras yazıtında bu dönemde oldukça önem kazanmış gözükten Araksa

²⁰³ Strab. XIV, 3, 2; Aleksandros'dan önce Harpagos ve Melesandros'un da Lykia'ya girebilmek için bu geçiti kullanmış olmaları gerektiği hakkında bkz. Keen, *Alexander's Invasion*, s. 111

²⁰⁴ Lykia'nın kültürel bölgeleri için bkz. Zahle, *Tombs and Cities*.

²⁰⁵ Strab. XIV, 3, 3.

olabilir²⁰⁶. İÖ 2. yy.'ın sonları için durum böyleyken Klasik Dönem'de de benzer bir politik organizasyon yönünde daha güçlü argümanlar bulunmaktadır

Kimon tarafından Attika-Delos Deniz Birliği'ne dahil edilmesinden sonra²⁰⁷, Lykialılar'ın Atina Vergi Listeleri'nde geçtiği pasaj oldukça ilginçtir. Bu listelerden birinde Lykia'nın, Λύκιοι καὶ συν[τέλεις] olarak kaydedilmesi, idari nedenlerle kendisine diğer birimlerin bağlandığı bir Lykia bölgesine işaret edebilir. Bununla birlikte, M. Wörle, Letoon üç-dilli yazıtında "Lykialılar ve perioikoi"²⁰⁸dan bahsedilmesinin, biri Limyra'dan diğeri Telmessos'dan olmak üzere Ptolemaioslar Dönemine ait iki yazıtla paralellik gösterdiğine işaret etmiş ve bu yazıtlarda geçen perioikoi teriminin, şehir sakinleriyle dışarda oturanlar arasındaki yasal bir ayrımı yansıttığını açıklamıştır²⁰⁸. Söz konusu yazıtlardan elde edilen bilgiler uyarınca Lykia, πολῖται (yurttaşlar) ve περίοικοι (taşrahılar) şeklinde sosyal iki gruba bölündüyse, Atina Vergi Listeleri'nde geçen συντέλεις ifadesinin, Atina'nın bakış açısından formüle edilen bu ayrımı yansıttığı da düşünülebilir²⁰⁹.

Bununla birlikte, yine Childs'a göre, συντέλεις ifadesinin olası bir başka açıklaması da şudur: Telmessos'un Atina Vergi Listeleri'nde ayrı bir birim olarak kaydedilmesi, Lykia'nın, ikincil öneme sahip alanların idari nedenlerle kendisine bağlandığı bir bölge olabileceğini göstermektedir. Childs, İÖ 5. yy.'ın ortalarına ait sikkeler için Lykia'nın batısında (özellikle Ksanthos Vadisi ve civarında) hafif standardın (Attika'ya eşit), doğusunda ise (Phellos'dan Limyra'ya) ağır standardın (temelde Pers özellikli) kullanılmasının Lykia'nın dahili bölümlenmesini gösterdiğini düşünmektedir. Nitekim, bazı dinastlar sikkelerini, bu iki standarttan sadece birinde basmış olsalar da, birçoğu her iki standardı da kullanmıştır. Sadece tek bir standart kullanan dinastlarla her iki standardı da kullanan dinastların çağdaşlığı bir hiyerarşinin ya da bir yönetici altındaki birliğin varlığını düşündürmektedir. Bu durum, Herodotos'un, Kserkses'e hizmet eden dört Karyalı lider sayarken (Tymnes oğlu Histiaios, Hysseldomos oğlu Pigres ve Kandaules oğlu Damasithymos²¹⁰ ve Artemisia) Lykia birliklerinin bir tek liderinden -Kubernis Kossika²¹¹- (Kossikas oğlu Kubernis = *Lykçe*: Kheziga oğlu Kuprlli) bahsetmesini de açıklayabilir. Dahası, çeşitli dinastların sikkeleri üzerinde belirli işaret ya da sembollerin kullanılması bir

²⁰⁶ Orthagoras yazıtı için bkz : Bean, *Notes from Lycia*, s. 46-56, nr. 11; SEG 18, nr. 570

²⁰⁷ Diod. XI, 60, 4.; Plut. *Kim* XII, 37

²⁰⁸ Wörle, *Geschichte Lykiens II* 1978, s. 236vd; karşı Wörle, *Stadt und Fest*, s. 144 dn 382.

²⁰⁹ Childs, *Lycian Relations*, s. 57.

²¹⁰ Hdt. VI, 98: καὶ Καρῶν Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω καὶ Πίγρησ ὁ Ὑσσελδῶμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω.

²¹¹ Hdt. VI, 98: καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα

federasyonun varlığını düşündüren soyağaçsal ya da politik bağlara işaret edebilir²¹². Buna göre Atina Vergi Listeleri'nde geçen συντέλεις ifadesi belli bir otoriteye bağımlılığı yansıtabilir. Böylece Childs, merkezi iktidarın Ksanthos'da bulunmasını ve çevre kentlerin, özellikle bölgenin doğusunda yer alanların, bağımlı bölgeleri oluşturmalarını mantıklı bulmaktadır: "Batıyı yöneten dinastların egemenliği altında olsa da, Doğuda basılan sikkelerde farklı bir ağırlık standardının sürdürülmesi kesinlikle ayrı bir politik birimi göstermektedir"²¹³.

Lykia'nın erken dönemlerden itibaren, dağların belirleyici olduğu bir takım idari bölgelere ayrılmış olabileceği yönündeki bir başka ve en önemli veriye yukarıda kısaca değinilen, Lykia Birlik sikkeleri içinde İÖ 1. yy.'ın ortalarından itibaren, isimlerini Lykia'nın en önemli iki dağından alan iki yeni darp bölgesinin ortaya çıkmasıdır. Troxell'e göre, bu bölgelerin 1. Mithridates Savaşı'ndan sonra ortaya çıkmaları bunların idari ve finansal içeriklerini ortaya koyabilir. Nitekim, Sulla İÖ 84'te Asya Eyaleti'nin yeniden örgütlenmesini üstlenmiş ve Mithridates'in yanında yer almalarından dolayı hem bir çeşit ceza hem de savaş masraflarına karşılık olarak 5 yıl sürecek (İÖ 88-84) bir vergi yükümlülüğü getirmiş ve oldukça yüksek miktardaki bu vergiyi toplayabilmek için de Asya Eyaleti'ni 44 bölgeye ayırmıştı²¹⁴. Troxell benzer bir durumun Lykia için de söz konusu olup olmadığı sorusu üzerinde durmaktadır. Yine Troxell'e göre, böylesi bir öneri için en önemli itiraz noktası ise Asia'nın bir eyalet olmasına karşın, Sulla'nın Lykia'nın özgürlüğünü onaylamasıdır. Yine de, Troxell, söz konusu bu özgürlüğün eni konu bir hükmü olmadığını söyleyebileceğini belirtmektedir. Çünkü Appianos, Mithridates Savaşları'nın Roma egemenliğini genişleten sonuçlarından bahsederken şöyle söylemektedir: "Akdeniz'i bir iç deniz olacak şekilde çepeçevre dolanmak için sadece Mısır eksik kalmıştı"²¹⁵. Bu yorum retorik bir abartı olarak görülse de, Appianos başka pasajlarda, sık sık finansal sorunlar yaşadığı İÖ 81'de Roma'nın, o ana kadar vergiden muaf tutulmuş ve otonom kalmış bölgelerin de bundan böyle vergi vermek zorunda olduklarını bildirdiğini özellikle belirtmektedir: "*Bütün müttefik ulusların ve kralların, ve sadece vergi ödeyen kentlerin de değil, değişmez bağlarla kendilerini gönüllü olarak Roma'ya bağlayan ve savaşta yardımcı*

²¹² Mørkholm- Zahle, *Kuprlli*, s. 112-113

²¹³ Childs, *Lycian Relations*, s. 57vd

²¹⁴ Troxell, *Coinage*, s. 115d

²¹⁵ App *Mithr.* 121: Αἴγυπτος ἐς περίοδον τῆς ἐντὸς θαλάσσης ἔτι ἔλειπεν; kırs Troxell, *Coinage*, s. 116

olmalarından ve bazı erdemlerinden dolayı otonom bırakılıp vergiden muaf tutulanların da bundan böyle vergi ödemeleri gerekti"²¹⁶.

Appianos yine bir başka pasajda, Sulla'nın İÖ 84'te "Ilion, Khios, Lykia, Rodos, Magnesia'ya ve diğer bazı kentlere ya savaş sırasındaki yardımlarından ya da kendisine karşı göstermiş oldukları sadakatten dolayı özgürlük bahsettiğin"²¹⁷ söylerken, şimdiyse İÖ 81'de "savaşta sağlamış oldukları yardımlardan ve diğer erdemlerden dolayı" otonom kalmış olanlara vergi yükümlülüğü getirildiğini²¹⁸ söylemektedir. Bu durumda Lykia ve sözde özgür olan diğer bölgeler İÖ 81'de Roma'ya vergi ödemeye başlamış olmalıdır. Kaldı ki, Lykia'nın bu yükümlülüğü İÖ 40'lı yıllara kadar devam etmiş olmalıdır. Nitekim Antonius, Brutus'un istilasına karşı göstermiş olduğu dirençten dolayı uğradığı zararların karşılığında Lykia'nın vergilerden muaf tutulduğunu bildirmektedir²¹⁹. Bu anlatım, Lykia'nın bu muafiyet öncesi vergi yükümlülüğü altında bulunduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak Troxell'e göre, Kragos ve Masikyotos, Lykia'nın Roma hazinesine yapacağı ödemelerin toplanmasını kolaylaştırmak ve denetim altına almak için Roma tarafından oluşturulmuş vergi bölgeleridirler. Bununla birlikte, Berhwald, Lykia kentlerinin adlarının, İÖ 75 yılında hazırlanmış olan Ephesos Gümrük Listesi'nde geçmiyor olmasına dayanarak bu fikrin inandırıcı olmadığını düşünmektedir²²⁰. Her ne kadar konu bilim çevrelerince hala tartışılmakta olsa da söz konusu baskı bölgeleri büyük olasılıkla, Klasik Dönem'e kadar geri giden idari geleneğin üstünde temellenmiş olmalıdır. Kaldı ki, eyalet haline dönüştürülmesinden sonra Lykia'nın sikke basmamasına karşın, bu idari bölgeler varlıklarını korumuşlardı. Nitekim, Oinoanda'da bulunmuş olan ve "Kragos civarındaki συντέλεια'nın arkhiphylakesliğini, kutsal kasayı vergilerle dolduracak biçimde destansı ve pek onurlu bir biçimde yapan Oinoandalı M. Aurelius Apollonius'un onurlandırıldığı"²²¹ İS 3. yy.'a ait bir

²¹⁶ App. *Bell Civ* I, 102: τρυχωμένοις εισφοραῖς πολλαῖς ἔθνη τε γὰρ πάντα καὶ βασιλέες, ὅσοι σύμμαχοι, καὶ πόλεις. οὐχ ὅσοι μόνον υποτελεῖς, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἑαυτὰς ἐγκεχειρίκεσαν ἐπὶ συνθήκαις ἔνορκοι καὶ ὅσοι διὰ συμμαχίαν ἢ τινα ἀρετὴν ἄλλην αὐτόνομοί τε καὶ φόρων ἦσαν ἀτελεῖς, τότε πᾶσαι συντελεῖν ἐκελεύοντο καὶ ὑπακούειν. χώρας τε ἔνιαι καὶ λιμένων κατὰ συνθήκας σφίσι δεδομένων ἀφηροῦντο; κρş Troxell, *Coinage*, s. 116.

²¹⁷ App. *Mithr.* 61: αὐτὴν δὲ τὴν Ἀσίαν καθιστάμενος Ἰλιῆας μὲν καὶ Χίους καὶ Λυκίους καὶ Ῥοδίους καὶ Μαγνησίαν καὶ τινὰς ἄλλους, ἢ συμμαχίας ἀμειβόμενος ἢ ὧν διὰ προθυμίαν ἐπεπόνθεσαν οὐ ἔνεκα, ἐλευθέρους ἤφειε καὶ Ῥωμαίων ἀνέγραφε φίλους. ἐς δὲ τὰ λοιπὰ πάντα στρατιὰν περιέπεμπε; κρş : Troxell, *Coinage*, s. 116

²¹⁸ Troxell, *Coinage*, s. 116

²¹⁹ App. *Bell Civ* V, 7: παρηγόρει δὲ καὶ τῶν πόλεων τὰς μάλιστα δεινὰ παθούσας, Λυκίους μὲν ἀτελεῖς φόρων ἀφίειε καὶ Ζάνθον οἰκίζειν παραινῶν (kentlerden en çok zarar görenlere bellerini doğrultma imkanı tanıdı; Lykialılar'ı vergiden muaf tuttu ve Ksanthoslular'ın kentlerini yeniden imar etmelerini teşvik etti); κρş : Troxell, *Coinage*, s. 117.

²²⁰ Behrwald, *Lykischer Bund*, s. 113; κρş : Adak, *Lykia ve Roma*

²²¹ OGIS, 565=IGRR, IV. 488; κρş : Troxell, *Coinage*, s. 114

onur yazıtı bunun en önemli kanıtıdır. Üstelik bu yazıtta geçen "συντέλεια" ile Atina Vergi Listeleri'ndeki Λύκιοι καὶ συν[τέλεις] ifadeleri arasında da önemli bir paralellik bulunmaktadır ve bu durum, bir yandan Atina Vergi Listeleri'nde geçen συντέλεις'in içeriğini açıklamak; öte yandan önemli sonuç doğuracak gözükmektedir. Çünkü, bir yandan "sunteleia"nın içeriğini açıklamak, öte yandan söz konusu idari bölgelerin, henüz bir varsayım olmakla birlikte, Klasik Dönem'de de varlıklarını iddia edebilmek gibi iki önemli sonuç doğurmaktadır. Nitekim, Polybios, Akhaia Birliği içindeki bir bölgeyi kastederken "συντέλεια" ifadesini kullanmıştır²²².

²²² Polyb V, 94; I, 38; XVI, 4; karşılaştırma : Troxell, *Coinage*, s 114.

5. SAVUNMA DUVARI OLARAK DAĞLAR

Lykia'lular ülkelerini dış etkilerden koruyarak ulusal birliklerini büyük ölçüde devam ettirebilmişlerdi. Bunu da etraflarını bir sur duvarı gibi kuşatan dağları sayesinde başarabilmişlerdir. Kuzeyleri dağlarla kapanan liman yerleşimleri de, bu sayede karadan gelebilecek her türlü tehditten korunmuş olduğundan denizciliğin gelişmesi için önemli bir zemin hazırlamıştır. Hem coğrafi açıdan bu avantajlı konumu, hem de Doğu Akdeniz deniz yolunun jeopolitik bakımdan önemli bir noktasında konumlanması, onu çağlar boyu, büyük emperyalist güçlerin ilgi odağı kılmıştır. Buna karşın Lykia ele geçirilmesi her zaman için son derece güç bir ülke olmuş; hatta güçlü Roma tarafından bile en son Lykia eyalet statüsünde ilhak edilmiştir. Bu nedenle, Lykia'nın maruz kaldığı işgaller ve buna karşı gösterdiği direnç tarihsel olarak burada kısaca incelenecektir.

Yarım adanın güneydoğusuna ayak basan Rhodos'lular²²³ dışında Yunan kolonizasyonundan da fazla etkilenmemişlerdi. Lykia, hakkında Antik Kaynaklar'dan daha fazla bilgi edinmeye başladığımız Pers egemenliğine kadar hiç bir güce boyun eğmemiş gözükmektedir. Nitekim Herodotos, Kroisos'un bütün Anadolu'ya hükmettiğini, sadece Kilikia ve Lykia'ya boyun eğdiremediğini söylemektedir [Hdt.I, 28].

Lykia'nın Pers krallığının muazzam gücüne gösterdiği direnişe anılmaya değerdir. Ksanthos'luların gösterdiği ve topluca ölümü yeğledikleri bu büyük direnişin yenilgiyle sonuçlanmasının ardından, Lykia Pers krallığının bir parçası oldu ve ilk satraplığa dahil edildi [Hdt. I, 171; I 176; III, 90; App. bell. civ. IV, 80; Plut. Brutus, 30-32].

Pers egemenliği sırasında Lykia'nın, jeopolitik konumuna uygun olarak güçlü bir donanmaya sahip olduğu ortadadır. Nitekim Lykia, Kserkses'in Yunanistan seferine Kybernis komutasında 50 gemiyle katılmıştı [Hdt. VII, 98; ARI. *Anab.* II, 20, 2; Diod. XI, 3, 7].

Eurymedon Savaşı'ndan kısa bir süre önce Lykia'lular Attika-Delos Deniz Birliği'ne katıldılar [Diod. XI, 60, 4; Plut. *Kim.* XII, 3-4]. Fakat Lykia'lular sadece bir kere ve 10 talentlik bir payla İÖ 460 yılının listelerinde görünmektedir. Atina'nın, birliğin diğer üyelerinden farklı olarak, Lykia'yı ağır bir vergi yükümlülüğü altına sokmadığı anlaşılmaktadır. Bunun bir nedeni Lykia'nın, Atina ve Pers donanmalarının Akdeniz'e

²²³ Blinkenberg, *Lindos*, 170d:

Argos ya da bazılarına göre Lindos'lu olan Lakios'un Mopsos'un annesi Manto'nun bir kehaneti üzerine buraya gelerek Phaselis'in kurulacağı toprakları Kylabras adlı yerli bir çobandan satın alışı hakkında bak: Athen. *deipn.* VII, 297F; krş.: Steph. Byz. s v Γέλαι; Bryce, *Lycians*, s. 38dd; dn 46. 47

Frei, *Lykier*, s 824, dn 20; krş.: Frei, *Solymer*, s 91, dn 30, 31'a göre: Ilias'ta Sarpedon'la Hlepolemos arasındaki mücadele Rhodos'lu kolonistlere karşı yapılan mücadeleyi yansıtmaktadır.

egemenlik mücadelesinde kilit bir konuma sahip olmasıyken; diğer bir neden de dağlarıyla korunan Lykia'ya egemenliğin son derece güç olmasıdır. Nitekim, İÖ 429 yılında, bölgeye sefer düzenleyen Melasandros Lykia'da bozguna uğratılmıştır [Thuk. II, 69]. Bu olay, Ksanthos sitelindeki yazıtta da şu şekilde kaydedilmiştir: *trbbênimi tebete tern se milasântrâ-Trbbenimi, Melesandros'u ve orduyu (=onun ordusunu) bozguna uğrattı* [IL 44a 44-45].

Lykia'lılar Attika-Delos Deniz Birliği'nden ayrıldıktan sonra²²⁴ yeniden Pers tarafında yer almış gözükmektedir²²⁵. Yine de, ister Atina, isterse de Pers egemenliği altında olsun Lykia'nın görece bağımsız hareket ettiği açıktır. Nitekim, Pers egemenliği altında bulunduğu İÖ 6. yy. boyunca kendi dilinde sikkeler basabildiği gibi, yine bu dönemde Lykia sanatında Yunan etkisi takip edilebilmekte²²⁶ ve daha İÖ 5. yy.'da Yunan isimleri günlük hayata girmiş bulunmaktadır²²⁷. Üstelik, İÖ 362'deki Satrap isyanına katılma cesaretini gösterebilmişlerdir. Fakat, bu isyan Karia satrapı Mausolos'un ihaneti sayesinde bastırılınca, Lykia, Pers kralı tarafından Karia egemenliğine verilmiştir [Diod. XV, 90, 3-4]²²⁸.

Lykia, Doğu seferine çıkan Aleksandros için de, jeopolitik öneminden dolayı fethedilmesi elzem bir bölgeydi. Nitekim, Aleksandros'un planı, Dareios'a saldırmadan önce onun üs edinebileceği bütün güney sahilini Kilikia'ya kadar temizlemektir [Plut. *Aleks.* XVII, 1-8]. Batı Lykia'yı egemenliği altına aldıktan sonra, bu amaç doğrultusunda Phoinike (Fenike) üzerine yürümüş; aşağı bölgedeki Lykia'lıların teslim olmasını emretmiş ve Phaselis'li elçileri kabul etmişti [TH 2]. Phaselis'e gelince de ürünlerini yağmalayan barbar bir halkı, Phaselis'lilerin isteğiyle kuşatmıştı [TH 2]. Bu konuda daha ayrıntılı bilgi veren Diodoros, Aleksandros'un kuşattığı bu halkın Marmara'lılar olduğunu söyler [TH 4].

Diodoros'un anlatımı konumuzla doğrudan bağlantılıdır. Zira Marmara'lılar, kenti üstünde kurdukları dağlarının korunaklılığına güvenerek Aleksandros'a kafa tutmuş; Ksanthoslular'ın Harpagos ve Brutus'a karşı gösterdiklerine benzer bir kahramanlık örneği sergilemişlerdir [TH 4a-b]:

"Lykia'nın sınırında, korunaklılığı ve sağlamlığı ile dikkati çeken büyük bir tepeyi iskan eden Marmaralılar, Aleksandros'un bölgeden geçişi sırasında Makedon ordusunun destek birliklerine saldırıyor, kölelerle birlikte yük hayvanlarını yağmıyorlardı. Bunun üzerine Aleksandros bölgeyi kuşatmış; ama, cesaretleri takdire şayan Marmaralılar, yerleşim alanlarının korunaklılığına da güvenerek bu kuşatmaya korkusuzca göğüs germişlerdi.

²²⁴ Lykia, Peloponnes Savaşı'nda Atina müttefikleri arasında sayılmaz [Thuk. II, 9]

²²⁵ Jameson, *Lykia*, s. 274; Bryce, *Lycians*, s. 274

²²⁶ E. Akurgal *Griechische Reliefs des VI. Jhdts. aus Lykien* (Berlin 1941) s. 104dd.

²²⁷ Houwink ten Cate, *Luwian Population Groups*, s. 7.

²²⁸ Daha ayrıntılı bilgi için bak : Treuber, *Geschichte*, s. 104.

Marmara'nın yaşlıları, iki gün aralıksız süren saldırının ardından, Aleksandros'un tepeyi ele geçirmeden gitmeyeceğini anlamışlar ve güçleri tükenmek üzere olan gençlere henüz imkanı varken Aleksandros'la anlaşmayı salık vermişlerdi. Ama, gençlerin, teslim olmaksızın vatanın özgürlüğü için ölmeyi onur saydıklarını söylemeleri üzerine; eli silah tutanların çocukları, kadınları ve yaşlıları öldürdükten sonra kuşatmayı yararak yakındaki dağlık alana kaçmaları çağrısında bulunmuşlardı. Bunun üzerine aileleriyle birlikte son bir akşam yemeği yemenin mutluluğunu yaşamak için topu topu altıyüz kişi kadar olan gençler evlerine çekildiler. Ne var ki, yakınlarını öldürmeye elleri varmadığından içindekilerle birlikte evlerini yakarak alevler arasından ormanlık alana kaçmaya karar verdiler. Kararlaştırıldığı üzere herkesi kendi ocaklarına gömdükten sonra, kendileri de henüz gece vaktiyken düşman kuşatmasını yararak dağlık alana kaçtılar”.

Lykia dağlarının geçit vermezliği yönünde kayda değer diğer bir veri de Aleksandros'un Klimaks'ı geçişidir. Bu tanrısal olay Klimaks maddesinde anlatıldığından burada tekrar ele alınmayacaktır. İşte bütün bu söylenenlerden konumuz için önemli iki sonuç çıkmaktadır: dağların ve korunaklı tepelerin Lykia'lılar açısından yerleşim yerinin seçimi için ne denli önemli oldukları ve Marmaralıların kent isimlerini bile tepenin kendisinden almaları. Nitekim “marmara”, Yunanca'da blok, kaya anlamına gelirken, benzer bir sonuca Pınara adı için de varılabilir [TN 46a].

Jeopolitik önemi ve coğrafi özellikleriyle bir çok gücün ilgi odağı olan Lykia'da egemenlik kurma mücadelesi Aleksandros'tan sonra da devam etti. Bölgeden ayrılırken Nearkhos'u Lykia satrapı tayin eden [Arr. *Anab.* III, 6, 6] Aleksandros'un ölümünden sonra Lykia, çeşitli el değiştirmelerle birlikte İÖ 290 yılına kadar Antigonos ve oğlu Demetrios'un egemenliğine girdi [Diod. XVIII 3,1 (İÖ 323); App. *Syr.* 53 (İÖ 321); Diod. XIX 69,1 (İÖ319)].

Bu tarihten sonraysa bölge Ptolemaios'ların eline geçmiş gözükmektedir. I. Ptolemaios, Ksanthos ve Patara'yı fethetmişse de [Diod. XX 27, 1], bundan dört yıl sonra Patara Antigonos oğlu Demetrios'un hakimiyetine geçmiştir [Diod. XX 93,3].

Lykia'nın Ptolemaios'lar tarafından ne zaman kesin olarak ele geçirildiği kesin olmamakla birlikte, bu konudaki en erken belgeler, Lissa'dan II. Ptolemaios'un hüküm sürdüğü 278/277 ve 275/274 yıllarına tarihlenen iki dekrettir [TAM/II 158,159=OGI 57, 58]. Bununla ilişkili olarak Strabon, Ptolemaios'un Patara'ya karısı Arsinoe'nin ismini verdiğini aktarmaktadır [Strab. XIV, 3, 6]. Lykia'daki Ptolemaios'lar hakimiyeti için en geç belgeyse, Ksanthos'taki Artemis tapınağında V. Ptolemaios Epiphanes onuruna yapılan kutsamadır [TAM/II 263 = OGI 91, İÖ 205/204'den daha önce olamaz].

İÖ 197 yılında Antiokhos Lykia, Kilikia ve Karia Bölgelerini ele geçirmek için harekete geçti. Ksanthos dışında [TAM II/266] –zira kent, Antiokhos tarafından Apollon ve Artemis'e

adanmıştır- Lykia'nın önemli kentlerini ele geçirmeyi başardı [Liv. XXXIII, 19,11]. Ne var ki, Antiokhos'un bölgedeki egemenliği uzun sürmedi ve Magnesia yenilgisinden sonra elde ettiği bütün bu yerlerden çekilmek zorunda kaldı.

Magnesia Savaşı'ndan sonra yapılan Apameia Antlaşması'yla, Eumenes'e bağlanan Telmessos dışında bütün Lykia, Rhodos'lulara verildi [Polyb. XXI, 24, 7. 45, 8; XXII, 5, 1; App. Syr. 44; Liv. XXXVII 55, 5]. Bununla birlikte, Rhodos hakimiyetinin baskısından bunalan Lykia'lılar İÖ 178 yılında Roma Senato'suna bir elçi heyeti göndererek, Romalılar'ı Rhodos'luların tebası değil müttefikleri oldukları yönünde uyarışlardı [Polyb. XXV, 5; Liv. XLI 6, 8]. Rhodos'la araları bu sırada açılmış olan Roma'lılar da Lykialılar'ın birkaç başvurusundan sonra [Polyb. XXX 31, 4], İÖ 167 yılında Lykia'nın özgürlüğünü onayladı [Liv. XLIV 15, 1; Polyb. XXX 5, 12].

Antiokhos, Apameia Antlaşması'yla Tauros'un ötesine çekilmek zorunda kalınca, Doğu Pamphylia ve Kilikia'da büyük bir iktidar boşluğu baş gösterdi. Böylece Akdeniz'de yaklaşık yüz yıl sürecek korsan egemenliğine zemin hazırlanmış oldu. Kilikia'yla özdeşlenen korsanlar egemenliklerini Akdeniz'in büyük bir kısmına yaydılar. Roma'nın buna ilk müdahalesi İÖ 102 yılında Marcus Antonius'un korsanlara karşı bir sefer düzenlenmesiyle gerçekleşti. Bunu Kilikia'nın eyalete dönüştürülmesi izledi²²⁹.

Korsanlık Mithridates Savaşları boyunca gelişmeye devam etti ve iç kısımlara da sıçradı. Nitekim, Licinius Murena'nın I. Mithridates Savaşı'ndan sonra Kibyra Tetrapolis'ini dağıtması ve Bubon'la Balbura'yı bu savaşta müttefiği olan Lykia'ya dahil etmesi bunu göstermektedir. Aslında bu politik bir önlemdi. Zira, Murena'nın planı kuzeyden Pamphylia'ya devam eden güzergahı kontrol altına almaktı²³⁰. Bununla birlikte, Lykia korsan tehtidinden bütünüyle kurtulmuş değildi. Nitekim, Murena'nın planı Mithridates Savaşları'nın yeniden patlak vermesiyle sonuçsuz kalınca Olympos, Phaselis ve Korykos, korsan Zeniketes'in eline geçmişti. Zeniketes'i tamamen ortadan kaldırmak göreviyse Publius Servilius Isauricus'a verildi. Isauricus'a karşı koyamayan Zeniketes'in kalesi ele geçirildi, Zeniketes de kendini yaktı [TH 11].

Lykialılar'ın iç savaş sırasında, Kaisar yandaşlarına sempati duymalarıysa, Brutus'un onlara karşı sert davranmasına neden olmuştur. Nitekim Appianos, Lykia'luların Dolabella'ya gemi sağladıklarını bildirmektedir [App. Bell. civ. IV, 60-61]. Cassius Rhodos üzerine yürürken, Brutus Oinoanda'luların da yardımıyla Ksanthos'u ele geçirmiştir [App. bell. civ. IV, 76-82]. Ksanthos'un tahribatı diğer kentlerin daha az direniş göstermesine yol açmıştır.

²²⁹ Magie, *Roman Rule II*, s. 1161d.

²³⁰ Magie, *Roman Rule I*, s. 242.

Patara hemen teslim olmuştur ve Lentulus Myra'nın paralarını ele geçirmede hiçbir zorlukla karşılaşmamıştır.

İç Savaş'ın Kaisar yandaşlarının zaferiyle sonuçlanmasının ardından Lykia, Brutus'un elinden uğradığı tahribatın karşılığında önemli kazanımlar elde etmiştir. Doğu Eyaleti'nin başına geçen Antonius, Lykia'yı vergiden muaf tutmuş ve Ksanthos'un yeniden inşası için tedbirler almıştır [App. bell. civ. V, 7]

İS 43 yılındaysa, Lykia Roma Eyaleti'ne dönüştürülmüştür [Cass. LX, 17, 3-4]²³¹.

²³¹ Daha ayrıntılı bilgi için bak.: Şahin/Adak, *Stadiasmus Patarensis*, Adak, *Lykia ve Roma*

6. EKONOMİ

6.1 Zenginliğin kaynağı

Ksanthos, Aedesa, Myros, Arykandos, Alakır'ın suladığı nehir ağzı ovalarıyla Elmalı ovası dışında Lykia'nın verimli arazileri sınırlıdır. Bununla birlikte, bu kıt arazinin 200.000'in üzerinde bir halkı²³² beslemiş olması gerekmektedir. Bu nedenle Opramoas'ın örneğinde olduğu eşraf tabakanın kayda değer zenginliğinin nereden kaynaklandığı, yanıtı tam olarak bulunamamış bir sorudur. Bu zenginliğin belli bir dereceye kadar kaynağı, Patara, Antiphellos, Andriake (Myra'nın limanı), Phoinike (Limyra'nın limanı) ve de Phaselis gibi önemli ticaret limanları olmalıdır.

Myra ele geçen imparatorluk çağına ait gümrük yazıtları ve de Ksanthos'dan ele geçen, Kaunos ile Kalynda arasında tüccarların kurallara aykırı davranışları yüzünden çıkan çatışmayla ilgili bir dekret, ticaret faaliyetlerine atfedilen önemi göstermektedir.

6.1.1 Tahıl

Lykia Bölgesi'nde tahıl ihraç edilmeden önce Patara ve Andriake kentlerinde bulunan çok büyük ve korunaklı Granariumlarda depolanıyorlardı²³³. Patara Granarium'u da bölgesel ve uluslararası bir öneme sahipti²³⁴. Kadrema ve Kadyanda kent isimleri de tahıl zenginliğini gösterirler. Verres İÖ 80 yılında Lykia ve Pamphylia'yı tahıl vermeye zorlamıştır²³⁵. Lykia'da Arsada ve Oinoanda'da tahıl satıcılarına rastlanmaktadır²³⁶. Cicero İÖ 80/79 yılları için Lykia, Pamphylia, Pisidia, Phrygia ve özellikle de Milyas Bölgesi'nden tahıl, deri, örtü ve çuval sağlandığı konusunda tanıklık eder²³⁷. Telmessos'dan ele geçen bir yazıtta buğday yanında baklagiller, darı ve susam'dan da bahsedilmektedir²³⁸.

²³² Bean, *Lycian Turkey*, s. 29'daki tahmini değere göre.

²³³ Balland, *Inscriptions*, s. 217; Milner, *Survey in Kibyra*, s. 136dd; Fowden, *Late Roman Lycia*, s. 365.

²³⁴ Foss, *Lycian Coast*, s. 14.

²³⁵ Cicero, *Verr. II* 1, 95; Ruge, *Lykia*, s. 2275.

²³⁶ Strubbe, *Sitonia* I 73-75; II 99, 112; Brandt, *Wirtschaft*, s. 131 vd.

²³⁷ Cicero, *Verr. II*/1 95.

²³⁸ TAM II/1 1 = OGIS 55; Broughton, *Asia Minor*, s. 609, 613.

6.1.2 Bağcılık ve zeytincilik

Roma ve Erken Bizans Dönemi'ne ait Antik Kaynaklar ve arkeolojik bulgular sayesinde Lykia'da hem bağcılık hem de zeytin ağacı yetiştiriciliğinin önemli bir yer tuttuğu ispatlanmıştır²³⁹. Plinius'un bildirdiğine göre Lykia şarabı kabız etkisi yapmaktadır²⁴⁰. Özellikle Telmessos şarabı çok ünlüdür²⁴¹. Bu şarap muhtemelen, yazıtlarda adı geçen ξύλιον καρποι'dan yapılmaktaydı²⁴². Akarassos'un doğusunda konumlanan Soklai'dan bir yazıtta bağ bekçisinden bahsedilmektedir²⁴³. Sadece besin ve kozmetik amaçlı değil tersine aydınlatma amacıyla da kullanıldığından zeytinyağı da en az şarap kadar önemlidir. Rhodiapolisli Opramoas 141 depreminden sonra Myra kentine 12.000 denaria değerinde zeytin ağacı bağışlamış; resmi amaç için gerekli olan zeytin yağını sağlayacak memurlar (Elaionai) için de 12.000 denaria vakfetmiştir²⁴⁴. Lykia'da zeytin yağı ve zeytin yağı üretimine dair yazılı belgeler nadir olmakla birlikte, arkeolojik olarak belgelenen zeytin yağı işlikleri, zeytin yetiştiriciliğinin yaygın olduğunu kanıtlamaktadır.

6.1.3 Sebzeçilik

Tlos'un sarımsağı çok ünlüydü²⁴⁵ ve Lykia sarımsağı Mısır'daki Alexandria'ya ithal ediliyorlardı²⁴⁶. Limyra'dan bulunan, İÖ 5/4 yüzyıldan bakır bir levha üzerinde salatalık ve turp tasvir edilmiştir²⁴⁷. Oinoanda'dan ele geçen bir yazıtta kerevizden bahsedilmektedir²⁴⁸.

²³⁹ Üzüm ve zeytin üretimi için kırs.: Marie-Claire Amouretti-J.-P. Brun-D Eitam (Hrsg.) *La Production du Vin et de l'Huile en Méditerranée* (Actes du symposium international organisé par le Centre Camille Jullian [Université de Provence-C.N.R.S.] et le centre Archéologique du Var [Ministère de la Culture et Conseil Régional du Var] Aix-en-Provence et Toulon, 20-22 Novembre 1991). A. Diler, *Akdeniz Bölgesi antik çağ zeytinyağı ve şarap işlikleri*, AST 11 (1993) 505-520 (fig.); ay. AST 12 (1994) 441-457; Rafael Frankel, *Presses for Oil and Wine in the Southern Levant in the Byzantine Period*, DOP 51 (1997) 73-84.

²⁴⁰ Plin. *Nat. hist.* XIV, 117; Magie, *Roman Rule I*, s. 518; II 1373

²⁴¹ Plin. *Nat. hist.* XIV, 74; Broughton, *Asia Minor*, s. 610

²⁴² TAM II/1 1 = OGIS 55; Magie, *Roman Rule II*, s. 1373.

²⁴³ İplikçioğlu, *Nord-Lykien I* 19vd. Nr. 7.

²⁴⁴ M. Wörle, şurada: Borchhard, *Myra 159* (TAM II/3 905 XIX B).

²⁴⁵ Marksteiner, *Limyra*, s. 25, dn. 12.

²⁴⁶ Zimmerman, *Lykische Häfen*, s. 212, dn. 56.

²⁴⁷ Lykien, Nr. 148.

²⁴⁸ Wörle, *Stadt und Fest*, s. 10.

6.1.4 Çiçekçilik

Lykia'da Kızılot/Eşşekkulağı otundan (Chirianian = cantaurian) Lycium olarak adlandırılan²⁴⁹ bir ilaç üretiliyordu. Myra'da da sedefotu/üzerlikotu'nun (πήγαγον) yetiştirildiği bilinmektedir²⁵⁰. Olympos Dağı'nın iyi kalite safranı²⁵¹, Phaselis'in de kırmızı zambakları ünlüydü. Nergis olarak adlandırılan bu zambaklar Lykia dağlarında yetişirdi²⁵². Zambağın yanında Phaselis'in gülleri ve bunlardan elde edilen gülsuyu da (*rhodinum*, ῥόδινον μύρον) oldukça ünlüydü²⁵³.

6.1.5 Ormancılık

Ormancılık da Lykia önemli bir paya sahipti. Libanios, özel bir mütahit olarak, Lykia'da filosof ve sofist olarak ders veren dostu Severus'tan Lykia sediri satın almıştır²⁵⁴. Lykia ormanlarında çamın yanında, Fıstık Çamı²⁵⁵ ve en önemlisi, gemi yapımında kullanılan sedir ağacı da yetişiyordu²⁵⁶. İyi reçine elde edilen Lykia sedirleri antik dönemde çok ünlüdür²⁵⁷. Lykia dağlarında bugün hala büyük sedir ormanları vardır: Sinekçibeligeçitinde, Avlanbeli'nde, Arykanda'da, Elmalı Ovası'nda. Lykia'nın kuzeyinde Karabayır ile Nymphaion arasındaki geçit, Seki Ovası, Oinoanda ve Limyra teritoryumundaki Gülmez Dağı üzerinde, Doğu Lykia'da Olympos Dağı'nda.

Lykia çınarları da ünlüdür²⁵⁸. Hatta batı Lykia'daki Platana ile Kaunos'un bir demosu olan Platanistos isimlerini bu ağaçtan almışlardır. Kuzey Lykia'da yer alan Myrton yerleşmesi de ismini bölge için tipik olan mersinden almıştır. Kuzeybatı yerleşimi olan Preinalithos ismi de πίρνος'dan²⁵⁹ (türkçe Pınaz ağacı= meşe palamutu); Kastanna da ismide κάστανος'tan (kestane) türemiş olmalıdır.

²⁴⁹ Plin. *Nat. hist.* XXV, 66-67; Broughton, *Asia Minor* 614; Magie, *Roman Rule I*, 518, II Jameson, *Lykia* 288

²⁵⁰ Athen. *deipn.* II, 59a; Ruge, *Myra*, s. 1088; Broughton, *Asia Minor*, s. 614

²⁵¹ Plin. *Nat. hist.* XXI, 31; Oberhammer, *Olympos*, s. 320; Robert, *Op. Min. Sel.* II 332, 848 vdd.

²⁵² Plin. *Nat. hist.* XXI, 24-25; Broughton, *Asia Minor*, s. 614.

²⁵³ Plin. *Nat. hist.* XIII, 5; Athen. *deipn.* XV, 683b, 688e; Ritter, *Kleinasien II*, s. 757; Broughton, *Asia Minor*, s. 615

²⁵⁴ Lib. *ep.* 568, 1191, 1383; krş.: Brandt, *Wirtschaft*, s. 189.

²⁵⁵ Broughton, *Asia Minor*, s. 616; Jameson, *Lykia* 271

²⁵⁶ Türkiye'nin güney sahillerinde yetişen sedir ağaçları için krş.: Magie, *Roman Rule II*, s. 1372

²⁵⁷ Plin. *Nat. hist.* XII, 132; XIII, 52-53; XVI, 137; Broughton, *Asia Minor*, s. 616; Magie, *Roman Rule II*, s. 1372; Marksteiner, *Limyra*, s. 24, dn. 8

²⁵⁸ Plinius, *Nat. hist.* XII, 9

²⁵⁹ Georgacas, *Asia Minor* 118; krş. Dunn, *Exploitation* 285vd.

Lykia'nın güneyinde Myra ve Trysa'da; batısında Antikragos ve Tarbelos'ta *styrax* (Karabuhur ağacı) yetişmekteydi. Styrax, 19 yy'da Makre'deki önde gelen üretim maddeleri arasındaydı.²⁶⁰ Rusyalı, Kudüs hacısı Abt Daniel 1106'da Makre'de Makre'den Myra'ya kadar bütün bölgede *Zygia* ismindeki bir ağaçtan ve Styrax ismindeki bir çalıdan kutsal siyah dumanın elde edildiğinden bahseder²⁶¹. Burada söz konusu olan bu ağaç bugün hala Fethiye körfezinde yetişen *Liquidambar orientalis* (Günlük ya da Karabuhur) ağacıdır²⁶². Lykia'da yetişen sedirlerden de iyi kalite reçine (*resina laudatissima*) elde edilmekteydi²⁶³.

6.1.6 Hayvancılık

Lykia Bölgesi'nde, yüksek kesimlerde söz konusu olan küçük baş hayvancılık da büyük bir öneme sahipti²⁶⁴. Lykia'da keçi tüyünden örtüler ve ip/gemi halatı yapılmaktaydı²⁶⁵. Bu urganlar zeytin yağı işlikleri için de hayati derecede önemliydi. Öküzler *Hamoxia* olarak adlandırılan arabalarla odun taşımacılığına kullanılırdı²⁶⁶. Lykia'da bal da üretiliyor ve ihraç ediliyordu²⁶⁷.

6.1.7 Avcılık

Lykia'da, avcılık da yaygındı²⁶⁸. Kıbrıyalılar'ın Roma'da yapılan sirkler için panter sağladıkları bilinmektedir²⁶⁹. Konstantinos Iudaios'un hükümraniği sırasında (867-886), Myra civarında bir aslana rastlanmıştır. Lykia'da ceylan (*dorcades*) olduğu da bilinmektedir²⁷⁰. Av kuşları arasında yer alan keklik (πέρδιξ κακκάβη) toponymon olarak sıkça karşımıza çıkmaktadır: Perdikia, Perdikiiai, Perdikonesi, Kakaba.

²⁶⁰ Benndorf-Niemann, *Reisen II*, s. 36.

²⁶¹ Daniel 78; Daniel 21; Tomaschek, *Kleinasion*, s. 43d

²⁶² Philippson, *Reisen V*, s. 79; Robert, *Caunos 517dd*; Robert, *Asie Mineure*, s. 505 vd.

²⁶³ Plin *Nat hist* XIII, 53.

²⁶⁴ Kırş.: Brandt, *Wirtschaft*, s. 131

²⁶⁵ Jameson, *Lykia*, s. 288; Magie, *Roman Rule I* s. 518; II 1373, dn 10; Broughton, *Asia Minor*, s. 821; Marksteiner, *Limyra*, s. 25, dn 14

²⁶⁶ Xenophon, *Anabasis*, VI, 4 22 25.

²⁶⁷ Zimmermann, *Lykischen Häfen*, s. 212, dn. 56; Marksteiner, *Limyra*, s. 25, dn 11

²⁶⁸ Hall-Coulton, *Allotment List* 112, 140d.

²⁶⁹ Cic. *Att.* V, 21, 5.

²⁷⁰ Plin *Nat hist* VIII, 225; Broughton, *Asia Minor*, s. 620; Jameson, *Lykia*, s. 288; Robert, *Asie Mineure*, s. 305-307.

6.1.8 Purpur Üretimi

Seramik kaplarından ve midye kabuklarından oluşan çöplük, Aperlai'daki purpur üretimine işaret etmektedir²⁷¹. Aperlai'da purpur üretimi papyrüsler üzerindeki vergi listeleri sayesinde de ispatlanmıştır: ἡ κατὰ τὴν Λυκίων πορφυρικὴ²⁷². Khelidonia ve Khelidonia adaları üzerindeki ergüvan renkli salyongozlardan da bahsedilmektedir (purpureai Chelidoniae)²⁷³. Andriake'den ele geçen bir yazıt purpur üretimi ve purpur ticareti ile ilgili gümrük kanununu göstermektedir. Limandan, büyük olasılıkla purpur suyunun çıkarıldığı, işlişe giden yol kanarında yer alan bu yazılı levha Granaryum yakınında bulunmuştur. Bu yapının çevresinde metrelerce midye yığını görülmektedir²⁷⁴.

6.1.9 Süngercilik

En yumuşak süngerler özellikle Antiphellos'un surları önünde bulunmaktadır²⁷⁵.

6.1.10 Madencilik ve El İşçiliği

Lykia'da demir madeni ve demir işletmesi sadece Kibyra'dan bilinmektedir²⁷⁶. Lykia sikkelerinin basımı için çok önemli olan gümüş madeninin varlığı, ilk olarak yeni araştırmalar sayesinde ortaya çıkarılmıştır²⁷⁷. Tyberissos'ta, Alacadağ üzerinde, Alakır Çayı'nın kuzeyindeki Söğütçuması köyünün yakınında gümüş madenleri vardır²⁷⁸.

Markiane'de (Büyük Kara Ağaç)²⁷⁹, Glaukos Körfezi'nin kuzey kıyısındaki Kızıl Dağ'da (Daidala Oros)²⁸⁰, Nymphaion'da (Nif Köy, bugünkü Arpacık)²⁸¹, Atbükü limanında ve

²⁷¹ Foss, *Caria and Lycia*, s. 228

²⁷² Magie, *Roman Rule II*, s. 1373, 1379; Zimmermann, *Zentrallykien*, s. 205, dn. 116; Marksteiner, *Limyra*, s. 26, dn. 22

²⁷³ Columella, *De re rustica*, X, 415.

²⁷⁴ Şahin, EA 31 (1999) 38; Şahin-Adak, *Stadiasmus Patar*, str. 53.

²⁷⁵ Plin. *Nat. hist.* IX, 149; XXXI, 131; Broughton, *Asia Minor*, s. 627; Magie, *Roman Rule I*, s. 518; II 1373; Jameson, *Lykia*, s. 288; Zimmermann, *Lykischen Häfen*, s. 201

²⁷⁶ Strab. XIII, 631; Ritter, *Kleinasiën II*, s. 799dd; Broughton, *Asia Minor*, s. 622

²⁷⁷ Marksteiner, *Limyra*, s. 26, dn. 24

²⁷⁸ J. Borhhardt -Şişmanoğlu, *Diptychon*, s. 278,280

²⁷⁹ Philippson, *Reisen V*, s. 80

²⁸⁰ Philippson, *Reisen V*, s. 91d

²⁸¹ Benndorf-Niemann, *Reisen I*, s. 148

Olympos'ta Krom madeni elde ediliyordu²⁸². Kuzey Lykia'daki Bubon bölgesinde iltihabı (ateş, yanma) önleyen ve renksiz bir mineral olan Creta/Cimalia (kireç taşı) çıkarılıyordu²⁸³. Gagai'da, Gages Nehri kenarından *Gagates Lapis* (Karakehribar) elde ediliyordu²⁸⁴. Limyra'nın batısındaki Keşlik'te mermer taşı vardır (Delicedere, Limyra mermeri)²⁸⁵.

El işçiliği olarak Letoon'da bir cam fabrikası bilinmektedir²⁸⁶.

²⁸² Stark, *Alexander's Path*, s. 123

²⁸³ Plin. *Nat. hist.* XXXV, 196; Magie, *Roman Rule I*, s. 518; II 1372; Jameson, *Lykia*, s. 288; Marksteiner, *Limyra*, s. 26, dn 25.

²⁸⁴ Plin. *Nat. hist.* XXXVI, 141; Broughton, *Asia Minor*, s. 625; Marksteiner, *Limyra*, s. 26, dn 25

²⁸⁵ Wörle, *Epigraph. Forsch VII*, s. 356

²⁸⁶ Foss, *Lycia*, s. 17.

EK-1 TESTIMONIA MONTIUM NOMINATORUM (TN)

TN 1. Antig. Karys. Hist. mirab. 166:

περὶ δὲ πυρὸς Κτησίαν φησιν ἱστορεῖν, ὅτι περὶ τὴν τῶν Φασηλιτῶν χώραν ἐπὶ τοῦ τῆς Χιμαίρας ὄρους ἔστιν τὸ καλούμενον ἀθάνατον πῦρ· τοῦτο δὲ ἐὰν μὲν εἰς ὕδωρ ἐμβάλῃς, καίεσθαι βέλτιον, ἐὰν δὲ φορυτὸν ἐπιβαλὼν πήξῃ τις, σβέννυσθαι.

Phaselis'lilerin bölgesi yakınında, Khimaira Dağı'nda, ölümsüz ateş olarak adlandırılan ateşe dair Ktesias'in incelemelerde bulunduğunu söylerler. Buna birisi su atacak olursa ateş daha da güçlenmekte, mayıs atıldığında ise sönmektedir.

TN 2. Apoll. Lex. Hom. 143, 23-24:

Σόλυμοι ἔθνος βαρβαρικόν. ἔστι δὲ καὶ κατὰ Πισιδίαν ὄρη Σόλυμα καλούμενα.

Solymos'lular barbar bir halktır. Pisidia'dan aşağı doğru uzanan bir de Solyma Dağları vardır

TN 3. App. Mithr. 96:

αὐτὸς δὲ ἐς Κιλικίαν ἠπείγετο μετὰ ποικίλου στρατοῦ καὶ μηχανημάτων πολλῶν, ἐλπίσας παντοίας μάχης καὶ πολιορκίας αὐτῷ δεήσειν ἐπὶ ἄκρας ἀποκρήμους. οὐδενὸς δὲ ἐδέησε· τὸ γὰρ κλέος αὐτοῦ καὶ τὴν παρασκευὴν οἱ λησταὶ καταπλαγέντες καὶ ἐλπίσαντες, εἰ μὴ διὰ μάχης ἔλθοιεν, τεύξεσθαι φιλανθρώπου, πρῶτοι μὲν, οἱ Κράγον καὶ Ἄντικραγον εἶχον, φρούρια μέγιστα, μετὰ δ' ἐκείνους οἱ ὄρειοι Κίλικες καὶ ἐφεξῆς ἅπαντες ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν ὅπλα τε ὁμοῦ πολλά, τὰ μὲν ἔτοιμα, τὰ δὲ χαλκευόμενα, παρέδωκαν καὶ ναῦς, τὰς μὲν ἔτι πηγνυμένας, τὰς δ' ἤδη πλεούσας, χαλκόν τε καὶ σίδηρον ἐς ταῦτα συνενηνεγμένον καὶ ὀθόνας καὶ κάλως καὶ ὕλην ποικίλην αἰχμαλώτων τε πλῆθος, τῶν μὲν ἐπὶ λύτροις, τῶν δὲ ἐπὶ ἔργοις δεδεμένων. ὧν ὁ Πομπήιος τὴν μὲν ὕλην ἐνέπρησε, τὰς δὲ ναῦς ἀπήγαγε, τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἐς τὰς πατρίδας ἀφῆκε καὶ πολλοὶ κενοτάφια σφῶν κατέλαβον ὡς ἐπὶ νεκροῖς γενόμενα.

Pompeius'un kendisi de farklı türde ordular ve çok çeşitli savaş gereçleriyle birlikte Kilikia'ya gitti. Zira onların sarp tepelerine karşı her türlü savaş ve kuşatma tekniğine ihtiyacı olacaktı, ama hiç birine ihtiyacı olmadı. İsminin yarattığı korku ve hazırlıklarının muazzamlığı eşkiyalar arasında büyük bir telaşa yol açtı Böylece onlar, eğer karşı koymazlarsa müşfik bir tutumla karşılaşılabileceklerini ümit ettiler İlkın, en büyük kalelerinin bulunduğu Kragos ve Antikragos'ta mevzi tutanlar,

bunlardan sonra da dağlı Kilikia'lılar ve en sonunda da geri kalanların tümü bir bir teslim oldular. Aynı anda da, bazıları tamamlanmış bazıları hala yapım aşamasında olan bütün silahlarını, bazıları denizlerde bulunan bazıları ise hala inşa halinde olan bütün gemilerini, bu gemilerin inşasında kullanılacak bütün demir ve bronz külçelerini, yelken bezlerini, gemi halatlarını ve her türden ahşabı, son olarak da, ya fidye için ya da çalıştırılmak üzere ellerinde tuttıkları esirlerin bir bölümünü teslim ettiler. Pompeius ahşapları yaktı, gemileri beraberinde götürdü ve esirleri de, öldükleri düşünülduğünden kendi kenotaphionlarını buldukları vatanlarına geri gönderdi.

TN 4. Arr. Alex. Anab. I, 26, 1-2; I, 27,5-28, 1-2:

a. I, 26, 1-2: 'Αλέξανδρος δὲ ἄρας ἐκ Φασηλίδος, μέρος μὲν τι τῆς στρατίας διὰ τῶν ὀρῶν πέμπει ἐπὶ Πέργης, ἣ ὠδοπεποιήκεσαν αὐτῶ οἱ Θρᾶκες χαλεπὴν ἄλλως καὶ μακρὰν οὔσαν τὴν πάροδον; αὐτὸς δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν διὰ τοῦ αἰγιαλοῦ ἤγε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν Ἔστι δὲ ταύτη ἡ ὁδὸς οὐκ ἄλλως ὅτι μὴ τῶν ἀπ' ἄρκτου ἀνέμων πνεόντων εἰ δὲ νότοι κατέχοιεν, ἀπόρως ἔχει διὰ τοῦ αἰγιαλοῦ ὁδοιπορεῖν. [2] τότε δ' ἐκ νότων σκληρῶν βορέαι ἐπιπνεύσαντες, οὐκ ἄνευ τοῦ θειοῦ, ὡς αὐτὸς τε καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἐξηγοῦντο, εὐμαρῆ καὶ ταχεῖαν τὴν πάροδον παρέσχον.

Aleksandros Phaselis'ten ayrılırken, ordusunun bir kısmını, Thraklar onun için zahmetli ve uzun da olan bir yol açtıkları dağdan Perge'ye gönderdi. Kendisi de yanındakileri deniz boyunca sahilden götürdü. Burası, kuzey rüzgarları esmeyip de güney rüzgarları hakim olduğunda ilerlemenin imkansız olduğu bir yoldur. Bu sırada güçlü güney rüzgarlarından olan Boreaslar estiği için, kendisinin ve yanındakilerin de belirttikleri gibi, sorunsuz ve hızlı bir geçiş tanrısal bir durum sözkonusu olmadan mümkün değildi.

b. I, 27, 5-28, 1-2: Ὡς δὲ πάντα οἱ ἐπεχώρησαν, ἀνέζευξεν ἐς Πέργην, κάκειθεν ἐς Φρυγίαν ὄρμητο ἦν δὲ αὐτῶ ἡ πορεία παρὰ Τελμισσὸν πόλιν. οἱ δὲ ἄνθρωποι οὔτοι τὸ μὲν γένος Πισίδαι εἰσὶ βάρβαροι, χωρίον δὲ οἰκοῦσιν ὑπερύψηλον καὶ πάντη ἀπότομον, καὶ ἡ ὁδὸς παρὰ τὴν πόλιν χαλεπὴ. καθήκει γὰρ ἐκ τῆς πόλεως ὄρος ἔστω ἐπὶ τὴν ὁδόν, καὶ τοῦτο μὲν αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῶ ἀποπαύεται, ἀντίπορον δὲ αὐτῶ ἄλλο ὄρος ἐστὶν οὐ μείον ἀπότομον. καὶ ταῦτα τὰ ὄρη ὡσπερ πύλας ποιεῖ ἐπὶ τῇ ὁδῶ, καὶ ἔστιν ὀλίγη φυλακῆ κατέχοντας τὰ ὄρη ταῦτα ἄπορον ποιεῖν τὴν πάροδον. καὶ τότε οἱ Τελμισσεῖς πανδημεὶ ἐκβεβοηθηκότες ἀμφοτέρα τὰ ὄρη κατεῖχον. ταῦτα δὲ ἰδὼν Ἀλέξανδρος

στρατοπεδεύεσθαι αὐτοῦ, ὅπως εἶχον, ἐκέλευε τοὺς Μακεδόνας, γνοῦς, ὅτι οὐ μενοῦσι πανδημεὶ οἱ Τελμισσεῖς ἀυλιζομένους σφᾶς ἰδόντες, ἀλλ' ἀποχωρήσουσιν ἐς τὴν πόλιν πλησίον οὗσαν οἱ πολλοὶ αὐτῶν, ὅσον φυλακὴν καταλιπόντες ἐπὶ τοῖς ὄρεσι καὶ ξυνέβη, ὅπως εἶκαζεν· οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ αὐτῶν ἀπῆλθον, αἱ φυλακαὶ δὲ ἐγκατέμειναν· καὶ ἐπὶ τούτους εὐθύς ἀναλαβὼν τοὺς τε τοξότας καὶ τὰς τῶν ἀκοντιστῶν τάξεις καὶ τῶν ὀπλιτῶν ὅσοι κουφότεροι ἐπήγαγεν· οἱ δὲ οὐκ ἔμειναν βαλλόμενοι, ἀλλὰ ἔλιπον τὸ χωρίον· καὶ Ἀλέξανδρος ὑπερβαλὼν τὰ στενὰ πρὸς τῇ πόλει κατεστρατοπέδευσε. Καὶ ἐνταῦθα ἀφικνοῦνται παρ' αὐτὸν Σελγέων πρέσβεις· οἱ δὲ εἰσι καὶ αὐτοὶ Πισίδαι βάρβαροι καὶ πόλιν μεγάλην οἰκοῦσιν καὶ αὐτοὶ μάχιμοί εἰσιν· ὅτι δὲ πολέμιοι τοῖς Τελμισσεῦσιν ἐκ παλαιοῦ ἐτύγχανον, ὑπὲρ φιλίας πρὸς Ἀλέξανδρον πεπρεοβευμένοι ἦσαν· καὶ πρὸς τούτους σπένδεται Ἀλέξανδρος, καὶ ἐκ τούτου πιστοῖς ἐς ἅπαντα ἐχρήσατο· τὴν Τελμισσὸν δὲ ἀπέγνω ἐλεῖν ἂν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἀλλ' ἐπὶ Σαγαλασσοῦ ἐστέλλετο· ἦν δὲ καὶ αὕτη οὐ μικρὰ πόλις· Πισίδαι καὶ ταύτην ἄρουν, καὶ ἐδόκουν πάντων Πισιδῶν μαχίμων ὄντων αὐτοὶ εἶναι [οἱ] μαχιμώτατοι· καὶ τότε τὸν λόφον τὸν πρὸ τῆς πόλεως, ὅτι καὶ οὗτος οὐ μείον τοῦ τείχους ὄχυρός ἐς τὸ ἀπομάχεσθαι ἦν, κατειληφότες προσέμενον.

Bütün koşullarının kabul edilmesinin ardından tekrar Perge'ye geçti, buradan da yolu üzerinde Telmissos²⁸⁷ kentinin bulunduğu Phrygia'ya doğru ilerlemeye koyuldu²⁸⁸. Soy olarak Pisidia'lı olan Telmissos'lular barbarlardır yalnızca bir yerde yaşarlar ve etrafları sarp tepelerle çevrilidir. Kentlerine giden yol da epey zahmetlidir. Kentten aşağıya, yola kadar bir dağ uzanarak burada sonlanır, ama, hemen karşısında bundan hiç de daha az yalnız olmayan bir başka dağ daha vardır. Bu iki dağ yolun üzerinde sanki bir kapı gibi durmaktadır ve bu iki tepede mevzi alarak çok küçük bir savunmayla geçiti tutmak mümkündür. Bu nedenle Telmissos'lular bütün güçlerini seferber ederek bu tepeleri tuttular. Bu durumu fark eden Aleksandros, onların burada kamp kurduklarını gören Telmissos'luların bütün güçleriyle burada beklemeyip her iki tepede küçük bir birlik bir bırakarak çoğunun, yakında bulunan kentlerine çekileceklerini düşündüğünden, Makedonia'lılara oldukları yerde kamp kurmalarını emretti. Nitekim tahmini doğru çıktı ve sadece küçük bir birlik bırakarak bir çoğu geri çekildi. Aleksandros bu birliğin üzerine

²⁸⁷ Doğrusu Termessos olmalı

²⁸⁸ Aleksandros Termessos'a, Milyas üzerinden değil; Plutarkhos'un da belirttiği gibi Phoinike'den Kilikia'ya kadar bütün sahili temizlemek planının bir parçası olan Pamphylia'daki icraatlerini tamamladıktan sonra Phrygia'ya geçerken uğramaktadır

okçularını, mızrakçılarını ve hafif silahlı hoplitlerini sürdü ve onlarsa bu yaylım ateşe uzun süre dayanamayıp mevzilerini terk ettiler. Aleksandros bu şekilde geçiti aşarak kentin yakınında kamp kurdu.

TN 5. Asinius, frag. 12:

Σόλυμα, πόλις Ἀσσυρίων, μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις κτισθεῖσα, ὡς Κουάδρατος ἐνάτω Παρθικῶν. Τὸ ἐθνικὸν Σολυμηνός.

Solyma, Kuadras'ın "Parthika" adlı eserinin 9. kitabında da söylediği gibi, Assyria'lılara ait olup Hierosolyma'daki tapınağın yıkılmasından sonra kurulan bir kenttir. Ethnikon'u Solymenos'tur.

TN 6. Athan. temp. Athen. 108

ὔδατος καὶ πυρὸς ἐναντία ἡ φύσις ὑπάρχουσα ἐν τῷ ἄμα, ἦν ὅτε (ἄτε?) ἐν Λυκία<ς> τῷ ὄρει τῷ λεγομένῳ Ὀλύμπῳ, καθὼς μυριάδες ἀνδρῶν ἐωράκασιν καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐκεῖ βλέπουσι.

Birbirlerine zit doğaları olan su ve ateş, Lykia'nın Olympos olarak bilinen dağında bir aradadırlar; binlerce insanın bugüne kadar görmüş buldukları ve orada bugün de gördükleri gibi...

TN 7. Dion. Per. orb. desc. 847-51:

πρὸς δ' ἄλλα κεκλιμένοι Λύκιοι χθόνα ναιετάουσι
Ζάνθου ἐπὶ προχοῆσιν, εὐρρείτου ποταμοῖο
ἐνθα βαθυκρήμιοιο φαίνεται οὔρεα Ταύρου
Παμφύλων καὶ μέχρι Κράγον δέ ἐκκλήσκουσιν

Denize kadar uzanan Lykia'lular

Anaforlu Ksanthos'un ağzında otururlar:

Burada Pamphylia'ya kadar uzanan sarp Taurus'ların

Dorukları görülür ve onlara Kragos denir

TN 8. EM 189, 43:

Δνεὺς, ὄνομα πόλεως ἐν Λυκίᾳ, ἐνθα ἀνετράφη ἡ χίμαιρα.

Dneus, Lykia'da Khimaira'nin büyüldüğü kentin adı

TN 9. Eurip. Frag. 669:

πέλας δὲ ταύτης δεινὸς ἴδρυται Κράγος
ἐνθηρος, ἣ ληστῆρσι φρουρεῖται ..

Vahşi hayvanlarla dolu Korkunç Kragos, eşkiyalar için kale işlevi gören bu kentin (Ksanthos'un²⁸⁹) yakınında konumlanır.

TN 10. Eust. Dion. Per. 647; 847; 855; 858; 859:

a. 647: Ὁ δὲ Γεωγράφος οὕτω περὶ τοῦ Ταύρου φησί· «διέζωκεν ὁ Ταῦρος μέσσην τὴν Ἀσίαν, ἀπὸ ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἕω τετραμμένος, οὗ τελευταῖον τὸ Ἰμαίον τῆ Ἰνδικῆ θαλάσση συνάπτου». Ὅτι δὲ μέρος τι τοῦ ὄρους τοῦ Ταύρου καὶ Κράγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Διονύσιος ἐρεῖ ἐν τοῖς ἐφεξῆς, ἐνθα καὶ ἄλλαι τῆς τοῦ τοιοῦτου Ταύρου κλήσεως αἰτίαι παρατεθήσονται, ἀρέσκουσαι τοῖς παλαιοῖς. Ἀρριανὸς δὲ φησιν οὕτως, «ὁ Ταῦρος τὸ ὄρος ἀπείργει τὴν Ἀσίαν, ἀρχόμενος ἀπὸ Μυκάλης τοῦ καταντικρὺ Σάμου τῆς νήσου ὄρους, ἀποτεινόμενος δὲ τὴν Παμφυλίαν καὶ Κιλικίαν γῆν, ἐνθεν μὲν ὡς εἰς Ἀρμενίους παρῆκει, ἀπὸ δὲ Ἀρμενίων ὡς ἐπὶ Μήδους.»

Coğrafyacı Tauros hakkında şunları söylemektedir²⁹⁰: "Tauros, günbatımından, sonunda Himalaya'larla²⁹¹ birleştiği gündoğumuna doğru kıvrılarak Asia'yi ortadan kuşatır". Dionysios'un kendisi, daha sonraki satırlarda Tauros'un bir kısmına Kragos dendiği söyler²⁹². Burada, Tauros'un bir kısmının bu şekilde adlandırılmasının, önceki yazarlara da uygun olan diğer gerekçeleri ortaya konacaktır. Nitekim, Arrianos şöyle söylemektedir: "Tauros Dağı, Samos Adası'nın karşısındaki Mykale'nin dağlarından başlayarak, Pamphylia ve Kilikia bölgelerini ayırdıktan sonra Ermenia'ya oradan da Med Ülkesi'ne geçerek Asia'yi ikiye ayırır"²⁹³.

b. 847: Ὅτι Λύκιοι τὸ ἔθνος κατὰ τινὰς καλεῖται ἀπὸ Λύκου τοῦ Πανδίωνος διαβάντος εἰς τὴν Ἀσίαν. Κεῖνται δὲ, φησὶν, οἱ Λύκιοι πρὸς θάλασσαν· ἐνθα καὶ ὁ Ζάνθος ποταμὸς ἐστίν, ἄλλος παρὰ τὸν Τρωικόν, τὸν καὶ Σκάμανδρον, καὶ πόλις ὁμώνυμος. Περὶ ὧν ἐρρέθη τι καὶ ἐν τῇ τῶν Πατάρων ἱστορίᾳ. Περὶ δὲ Λυκίαν καὶ τὰ τοῦ βαθυκρήνου

²⁸⁹ Bak Benndorf-Niemann, *Reisen I*, s 83

²⁹⁰ Bak : Strab. XI, 11, 7

²⁹¹ Κρῆ : Plin *Nat. hist.* V, 98

²⁹² Bak : Dion. Per. *orb. desc.* 850.

²⁹³ Bak : Arr. *Anab.* V, 5, 2.

Ταύρου οὔρεα φαίνεται μέχρι Παμφύλων ἤτοι Παμφυλίων· διχῶς γὰρ ἡ τοῦ ἔθνους φέρεται γραφή, ὡς προεῖρηται· οὗ Ταύρου τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν, ὡς οἱ παλαιοὶ φασί, προτομῇ ταύρου εικάζονται, διὸ καὶ ταῦρον τὸ ὄρος κληθῆναι λέγουσιν. Οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ μέγεθος Ταῦρόν φασιν αὐτὸν λέγεσθαι· ταῦροι γὰρ καὶ βόες παρὰ τοῖς παλαιοῖς τὰ μεγάλα καὶ βίαια. Τὸν δὲ ἐνταῦθα Ταῦρον τὸ ὄρος καὶ Κράγον φησὶ φημίζεσθαι, ἀπὸ Κράγου τινὸς ἐπιφανοῦς ἀνδρός, ὃς αὐτόθι θανὼν τιμᾶται. Ἐν τούτῳ δὲ φασιν οἱ παλαιοὶ τῷ Κράγῳ θεῶν ἀγρίων ἄντρα εἶναι. Ὁ δὲ Γεωγράφος περὶ τοῦ Κράγου καὶ ταῦτά φησιν· «ὁ Κράγος ὄρος ἐστὶν ἔχον ἄκρας ὀκτῶ καὶ πόλιν ὁμώνυμον, ἐνθα μυθεύεται τὰ περὶ Χιμαίρας, καὶ φάραγξ ἐκεῖ Χίμαιρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνατείνουσα. Πρὸ δὲ αὐτοῦ κεῖται ὁ Ἀντίκραγος.» Ἱστορεῖται δὲ καὶ ὄρος εἶναι περὶ Λυκίαν, τίκτον πῦρ αὐτόματον· τοῦτο δὲ μέχρι καὶ εἰσάρτι φαίνεται.

Bazılarına göre, Lykia'lular Asia'ya geçen Pandion oğlu Lykos'tan dolayı bu şekilde adlandırılırlar. (Dionysios) Lykia'luların deniz kenarında oturduğunu söyler: Burada Troas bölgesinde olup Skamandros olarak bilinen nehirden farklı olarak bir başka Ksanthos Nehri ile aynı adı taşıyan bir kent vardır. Patara'nın tarihinde bunlardan bahsedilmişti. Lykia yakınında, Pamphylos'ların, ya da daha doğrusu Pamphylia'luların (nütekim, daha önce de söylendiği gibi, bu halk adının iki farklı yazılışı vardır) topraklarına kadar Yalçın Tauros'un dorukları gözükür. Bu Tauros'un denize doğru uzanan doruklarıysa, eskilerin de dedikleri gibi, bir boğa protomunu andırır. Bundan dolayı da dağın, ταῦρον (boğa) olarak adlandırıldığını söylerler. Bazıları da dağın, büyüklüğünden dolayı Tauros olarak adlandırıldığını söyler. Zira, ταῦροι (boğalar) ve βόες (inekler) eskilerin nezdinde büyük ve güçlü hayvanlardır. (Dionysios) burada, Tauros Dağı'na, ölümünden sonra aynı yerde kutsanan Kragos adındaki seçkin bir insandan ötürü Kragos dendiğini de söyler. Eskiler, yine aynı Kragos üzerinde yabanıl hayatın tanrılarının mağaraları bulunduğunu söylerler²⁹⁴. Coğrafyacısya Kragos hakkında şunları söylemektedir: "Kragos adında sekiz zirveli bir dağ ve aynı isimli bir kenttir. Khimaira hakkında anlatılanlar burada geçmiştir ve sahilden yükselen Khimaira Vadisi de buradadır. Kragos'un önünde Antikragos uzanır"²⁹⁵. Lykia sınırında kendiliğinden ateş doğuran bir dağ bulunduğu da anlatılır. Bu ateş günümüzde de görülmektedir.

²⁹⁴ Steph Byz. s v Κράγος

²⁹⁵ Strab XIV, 3, 5.

c. 855: "Οτι Παμφυλίδες πόλεις Κώρυκος, Πέργη και Φάσηλις προπαροξυτόνως, ή ποτε Φάρσαλος, άφ' ής Θεοδέκτης κάλλει διαφέρων και ποιήσας τέχνην ρητορικήν και λόγους αγαθούς γράψας και τραγωδίας ν. Περί τούτων ο Γεωγράφος φησί· «Κώρυκος και Φάσηλις Παμφύλων τόποι.» Άλλαχού δέ φησι· «Κώρυκος αιγιαλός περι Λυκίαν. Είτα Φάσηλις λίμνη και πόλις αξιόλογος έχουσα τρεις λιμένας. Ταύτης υπέρκειται τὰ Σόλυμα· και Τερμησσός πόλις Πισιδική επικειμένη τοίς στενοίς τοίς περι την Φασηλίδα θάλασσαν, άπερ Άλέξανδρος ανοίξας διήγαγε την στρατιάν. Ένθα και Κλίμαξ όρος, φησίν, επικειμενον τῷ Παμφυλίῳ πελάγει. Ένταῦθα νηνεμίας μεν γυμνοῦται τοίς παροδεύουσιν ο αιγιαλός, πλημμύροντος δέ του πελάγους υπό των κυμάτων καλύπτεται τὸ πολύ. Μέσον δέ Φασηλιδος και Άτταλείας Θήβη πόλις και Λυρνησσός, όμώνυμοι ταίς Τρωικαίς.» Την δέ Άττάλειαν όμώνυμον ο Γεωγράφος είναι λέγει του κτίσαντος, ός και Κώρυκον πολίχνιον ζκισεν. Έν άλλοις δέ φησιν ο αυτός, ότι Κώρυκος άκρα Κιλικίας, μετά την άκραν τὸ Άνεμοῦριον, υπέρ ής άντρον τὸ Κωρύκιον, εν ᾧ άριστη κρόκος φύεται.

"Korykos, Perge ve Phaselis Pamphylia kentleridir, önceleri Pharsalos olarak adlandırılan Phaselis'ten, rhetor'luk sanatını icra etmiş, elli tragedia'nın yanında başka güzel eserler kaleme almış ve güzelliğiyle göz kamaştıran Theodektes²⁹⁶ çıkmıştır. Coğrafyacı (Strabon) bu kentler hakkında Korykos ve Phaselis'in Pamphylia topraklarında kaldığını söylerken başka bir yerdeyse "Korykos, Lykia sınırında bir sahildir, bundan sonra Phaselis gölü ve söz edilmeye değer üç limana sahip Phaselis kenti gelir. Bu kentin üstünde Solyma dağı yükselir. Gene kentin yukarısında, Aleksandros'un bunları açarak ordusunu geçirdiği, Phaselis Denizi etrafındaki dar geçitlerin üstünde bulunan Termessos kenti yer almaktadır. Pamphylia Denizi'nin üstünde yükselen Klimaks Dağı'nın burada olduğunu söylerler. Burada, durgun havalarda, yolcular için dar bir kıyı şeridi ortaya çıkar; deniz kabardığındaysa dalgalarla tamamen örtülür. Phaselis ile Attaleia arasında Troia'dakilerle aynı isimde olan Thebe kenti ve Lyrnessos yer almaktadır" der. Coğrafyacı, Attaleia'nın, kurucusu ile aynı adı taşıdığını ve Korykos kasabasının kolonize ettiğini de ekler. Başka bir yerde de Korykos'un Anemurion Burnu'ndan sonra gellen bir başka burun olduğunu ve bu burnun yukarısında, en iyi safranların yetiştiği Korykion mağarasının bulunduğunu söylemektedir.

e. 859: "Οτι πόλεις Πισιδέων και ή Λύρβη και ή Τερμησσός υπερκειμένη τής Κιβύρης, μεγίστης διοικήσεως· ένθα ιδιόν φησιν ο Γεωγράφος τὸν σίδηρον ραδίως τορεύεσθαι.

²⁹⁶ Κρῆ: Steph Byz s.v. Φάσηλις; Plut. Aleks XVII, 9

Ταύτην τινὲς διὰ τοῦ λ γράφουσι Τελμησσόν, καὶ λέγουσιν ὅτι Τελμησσός ἡ πόλις πλεονασμὸν ἔπαθεν ἐπευτεθέντος τοῦ λ ἐκλήθη γὰρ ἀπὸ Τεμησοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὡς φησιν Ἡρωδιανὸς ἐν τῷ Περὶ παθῶν. Σημείωσαι δὲ ὅτι κρείττων ἡ διὰ τοῦ ρ προεκτεθείσα γραφή. Φέρεται γὰρ ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς, τὴν μὲν διὰ τοῦ λ Τελμησσὸν πόλιν εἶναι τῆς Καρίας ἢ Λυκίας, τὴν δὲ Τερμησσὸν τῆς Πισιδίας. Λέγει δὲ καὶ ὁ Γεωγράφος· «Τελμησσὸς πολίχνη Λυκίων, καὶ Τελμησσὸς ἄκρα. Εἶτα ὁ Ἀντίκραγος.» Αὕτη δὲ ἡ Τερμησσὸς καὶ μείζων λέγεται, πρὸς ἀντιδιαστολὴν ἐτέρας ἀποίκου αὐτῆς, καλουμένης μικρᾶς Τερμησοῦ.

Lyrbe ile en büyük yönetim merkezi Kibyra'nın yukarısında bulunan Termessos Pisidia kentleridir. Coğrafyacı, demir işçiliğinin burada çok yaygın olduğunu söylemektedir. Bazıları kentin adını, λ ile Telmessos şeklinde yazarlar ve λ harfinin eklenmesinin daha uygun olduğunu söylerler: zira, Herodianos'un "peri pathon" adlı eserinde de söylediği gibi kent, adını Apollon'un oğlu Temessos'tan almıştır. Bununla birlikte, da doğru olarak, son hecesi vurgulu olacak şekilde, ρ harfi ile yazıldığına dikkat edilmelidir. Zira, (Stephanos Byzantios'un) "ethnikon" adlı eserinde, λ ile yazılmış olan Telmessos Karia ya da Lykia kenti, Termessos ise Pisidia kenti olarak karşımıza çıkmaktadır. Üstelik Coğrafyacı, "Lykia'luların Telmessos kasabası ve Telmessos Burnu. Buradan sonra Antikragos gelir" demektedir. Termessos, kolonisi olan ve Termessos Mikra adını taşıyan kentten ayırt edilmesi için Termessos Maior olarak da bilinmektedir.

TN 11. Eust. Hom. Hom. Il. III, 434:

τοιαῦτα λέγει, ὅπουγε Καλλισθένης τὸ Παμφύλιον πέλαγος Ἀλεξάνδρου παριόντος, εἰ καὶ μὴ γηθόσυνον διαστῆναι, ὡς ἐν ὁδοποιίᾳ, ἀλλ' ἐξυπαναστῆναι λέγει αἰσθόμενον οἶον τῆς ἐκείνου πορείας καὶ οὐδ' αὐτὸ ἀγνοῆσαν τὸν ἄνακτα, ἵνα ἐν τῷ ὑποκυρτοῦσθαί πως δοκῇ προσκυνεῖν.

Kallisthenes, Aleksandros buradan geçmek üzereyken Pamphylia Denizi'nin, sanki ona mutlu bir şekilde yol açtığını ve krallığını tanıyarak, önünde yerlere kapanacak kadar eğilmek için seferinin büyüklüğüne yükselerek onu selamladığını anlatmaktadır.

TN 12. Eust. Hom. Odys. V, 283:

“Ότι εκ Σολύμων όρέων ό Ποσειδών είδε τον Όδυσσέα πλέοντα εν τῷ έξ Αιθιόπων άνιέναι. τῶν άνατολικῶν δηλαδή ως εν τῇ α ραψωδία έγράφη. ό γάρ εκ τοιούτων Αιθιόπων έρχόμενος, διά Σολύμων έρχεται, όρέων άνατολικῶν όμωνύμων τῷ τῶν Σολύμων έθνει. ό δέ γεωγράφος, λέγει ότι τὸ, έξ Αιθιόπων άνιών εκ Σολύμων όρέων, τούτῳ έστι τῷ, εκ τῶν μεσημβρινῶν τόπων. Σολύμους δέ φησιν, ου τούς εν Πισιδία λέγει ό ποιητής, αλλά πλάττει τινάς όμωνύμους εκείνοις. ό δ’ αυτός γεωγράφος και εν τῷ, εις Αιθίσπας χθιζός έβη ό Ζεύς εις Όκεανόν, λέγει, ως κοινότερον Όκεανός λέγεται ό καθ’ όλον τὸ μεσημβρινόν κλίμα τεταγμένος. και ούτω μὲν ό γεωγράφος περι τῶν Όμηρικῶν Αιθιόπων και τῶν ένταῦθα Σολύμων. κυρίως δέ οι Σόλυμοι ως και τούτο ό αυτός ιστορικός λέγει, οι περι τὰ άκρα τοῦ ταύρου τὰ περι Λυκίαν έως Πισιδίας ει και Όμηρος έξωκεανίζει φησιν αυτούς. διελήφθη δέ περι τούτων και εν Ίλιάδι.

(Ozan) birinci rapsodisinde Poseidon'un, Aithiopia'luların, açıkça doğudakiler söz konusu olmalı, yanından dönüşünde denizde yol alan Odysseus'u gördüğünü yazar. Zira, Poseidon burada söz edilen Aithiopia'luların yanından ayrılınca, doğuda bir halk olan Solymos'lularla aynı isimli Solyma Dağları'na gelir. Coğrafyacıysa, (Ozan'ın) “Zeus, Okeanos'un kıyılarına gitti dün, Aithiopia'luların yanına” ifadesi için bütün güney kuşağı boyunca uzanan Okeanos'un daha genel anlamda kullanıldığını söylemektedir²⁹⁷. Coğrafyacı Homeros'un Aithiopia'luları ile burada geçen Solymos'lular hakkında böyle düşünmektedir. Her ne kadar Homeros onların Okeanos'un ötesinde konumlandıklarını söylese de, aynı anlatımın dile getirdiği gibi, Solymos'lular, Tauros'un Lykia sınırı boyunca uzanıp Pisidia'ya kadar devam eden dorukları civarındaki Solymos'lularla aynıdır. (Ozan) bu halktan Ilias'ta da ayrıca bahseder.

TN 13. Expositio totius Mundi, 80, 182 (v. 46)

Regio sibi sufficiens; et habet montem maximum qui Caucasus dicitur, quo maiorem sun vaelo non esse aiunt.

Kendi kendine yeten bir bölge olan (Lycia), Caucasus olarak bilinen son derece büyük bir dağa sahiptir. Üstelik, gölgesi bakımından bu dağdan daha büyüğünün olmadığını söylerler.

²⁹⁷ Bak : Strab. I, 2, 28

TN 14. Flav. Ios. Ant. Iud. II, 347-48:

[2.347] Ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὖρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὕτως ἕκαστον τούτων παραδέδωκα· θαυμάση δὲ μηδεὶς τοῦ λόγου τὸ παράδοξον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπίστοις εὐρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ εἴτε κατὰ ταυτόματον, [2.348] ὅποτε καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας χθῆς καὶ πρῶην γεγυρόσιν ὑπεχώρησε τὸ Παμφύλιον πέλαγος καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσι παρέσχε τὴν δι' αὐτοῦ καταλύσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν τοῦ θεοῦ θελήσαντος, καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. περὶ μὲν οὖν τούτων ὡς ἕκαστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.

347. Bunlari, kutsal kitaplarda nasıl bulduysam öylece anlatacağım. Şayet, bizim korkakça güvenlik beklentimizden yoksun, o eski insanlar tarafından, ister tanrının iradesiyle ister kendiliğinden olsun, deniz aşırı bir yol bulunmuşsa bile, böyle bir hikayeden kimse hayrete düşmesin. 348. Pamphylia Denizi durulup da, bundan başka bir yolları olmayan Makedonia kralı Aleksandros'la yanındakilere, Pers egemenliğinin bu şekilde yıkılacağı geçiş imkanı tanıyınca bu, tanrı istediği için olmuştur. Aleksandros'un hayatını yazanların tümü de bu görüstedir. Bırakalım da, bu olayları herkes kendince yorumlasın.

TN 15. Hagios Nikolaos (I) III, 141:

καὶ τόπος ἐστὶν ἐκεῖ πεδινὸς παρακείμενος ὄλος κατασχιζόμενος τὴν ὄψιν, ἅτε διερρώγος ἱμάτιον θεωρούμενος· ἐξ οὗ τῆ μὲν ἡμέρα τε ἀφρώδεις ἀτμοὶ ἀναδιδόμενοι φαίνονται, τῆ δὲ νυκτὶ φλογώδεις καπνοὶ ὡς ἐκ καμίνου χαλκέως ὄρωνται ἀναβρασσόμενοι καὶ τῆ μὲν ἀφῆ τῶ ἐπιτιθέντι τὴν χεῖρα ἢ θέρμη προσάπτεται, οὐ μὴν καὶ κατεσθῆι τὴν σάρκα ὡς τὸ παρ' ἡμῖν πῦρ τὸ κατὰ συνήθειαν, ἀλλ' ὥστε εἰκῶν εἶναι τοῦ αἰονίου πυρός.

Burada manzaraya hakim olan ve (yeryüzünün) elbisesini yararak boylu boyunca uzanan bir düzlük vardır. Buradan gündüzleri yükselen, köpüklü dumanlar; geceleri ise sanki bir ocaktan çıkıyormuşçasına yükselen alevli dumanlar görünür ve bu yakıcı ateşin üzerine bir el konunca sıcaklık onu sarar ama bizim buradaki ateşler gibi eti yakmaz, sonsuza dek sürecektir bir ateşin görüntüsü olacak şekilde.

TN 16. Herod. pro. Cath. III, 1, 140; III, 1, 252; III, 1, 381; III, 386:

a. III, 1, 140: τὸ Κράγος ὄρος Λυκίας. Ἀλέξανδρος δευτέρῳ Λυκικῶν. ἀπὸ Κράγου τοῦ Τρεμίλητος υἱοῦ, μητρὸς δὲ Πραξιδίκης νύμφης.

Kragos, Aleksandros'un (Polyhistor) da dediği gibi Lykia'da bir dağdır. İsmi, Tremiles'le Nympe Praksidike'nin oğulları olan Kragos'tan alır.

b. III, 1, 252: Ὀλβα πόλις τῆς τῶν Σολύμων γῆς, ἣν Φίλων Ὀλβίαν Παμφυλίας φησίν.

Olba, Philon'un Pamphylia'daki Olbia olarak söylediği, oysa Solymos'luların toprağında bulunan bir kenttir.

c. III, 1, 381: ἔστι καὶ ὄρος Λυκίας τὰ Δαίδαλα. ἡ δὲ πόλις ἀπὸ Δαιδάλου τοῦ Ἰκάρου ἢ ἐν Λυκίᾳ. διὰ τίνος γὰρ ἔλους ἐπορεύετο τοῦ Νίνου ποταμοῦ, καὶ ὑπὸ χερσῦδρου δηχθέντα τελευτῆσαι καὶ ἐκεῖ ταφῆναι καὶ κτισθῆναι πόλιν φησὶν Ἀλέξανδρος ἐν Λυκιακοῖς.

Daidala Lykia'nın bir dağdır. Lykia'daki kent Ikaros'un oğlu Daidalos'tan (adını alır). Alexandros (Polyhistor) Lykiaka'da, (Daidalos'un) Ninos Nehri'nin içerisinde bir bataklıkın arasından ilerlediğini, ve bir su yılanı tarafından ısırılarak öldüğünü, orada gömüldüğünü ve kentin kurulduğunu söyler.

d. III, 1, 386: Πίναρα πόλις μεγίστη, ὑπερκειμένη τῷ Κράγει ὄρει τῆς Λυκίας.

Pinara, Lykia'daki Kragos dağı üzerinde konumlanan büyük bir kenttir.

TN 17. Hesy. Lex. s. v. Παταρ(η)ίς:

Παταρ(η)ίς· πόλις, καὶ ὄρος Λυκίας

Patareis: Lykia'da bir kent ve dağ.

TN 18. Hom. Odys. V, 276-283:

τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψώ, δία θεάων,
ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
ἐπὶ τὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἤματα ποντοπορεύων,
ὀκτωκαίδεκά τη δ' ἐφάνη ὄρεα σκίοεντα

280 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγχιστον πέλεν αὐτῶ·
εἶσατο δ' ὡς ὅτε ρινὸν ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ.
τὸν δ' ἐξ Αἰθιόπων ἀνίων κρείων ἐνοσίχθων
τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν· εἶσατο γάρ οἱ

*Öğüt vermişti on'da Kalypso, yüce tanrıça,
demişti o yıldızı²⁹⁸ hep solunda tut.*

Denizlerde yol aldı on yedi gün,

²⁹⁸ Orion.

on sekizinci günü sisler arasında
 Phaiak toprağının dağları göründü,
 çok yakınlardaydı kara,
 duruyordu sisli denizde bir kalkan gibi.
 Aithiopia'lıların Ülkesi'nden dönen Poseidon o ara
 gördü onu çok uzaktan, Solyma Dağları'ndan.

TN 19. Horat. Car. I, 21, 1-8:

Dianam tenerae dicite uirgines,
 intonsum, pueri, dicite Cynthium
 Latonamque supremo
 dilectam penitus Ioui;
 5 uos laetam fluuiis et nemorum coma,
 quaecumque aut gelido prominet Algido,
 nigris aut Erymanthi
 siluis aut uiridis Gragi;

*Nar in bakireler Diana'yı anlatın;
 çocuklar traş edilmemiş Cynthius'u söyleyin;
 ve Zeus'un sevdiceği,
 ırmaklar ve ormanların yeşilliğine,
 ürpertili Algidus'un üzerinde görülebilen her şeye,
 Erymanthus'un kara ormanlarına
 ya da Cragus'un yeşilliğine
 sevinen o güçlü Letona'yı anlatın.*

TN 20 Ion. Mal. Khron. 364-65:

Ὁ αὐτὸς δὲ βασιλεὺς ἐποίησεν ἐπαρχίαν, ἀπομερίσας ἀπὸ τῆς Λυκαονίας, ἦντινα ἐκάλεσε Λυκίαν, δούς δίκαιον μητροπόλεως καὶ ἄρχοντα τῇ λεγομένῃ πόλει Μύρα τῆς αὐτῆς Λυκίας, ἔνθα ἐστὶ θεοῦ μυστήριον πῦρ αὐτόματον.

İmparator (Theodosius II²⁹⁹) bu bölgeyi Lykia'dan ayırarak Lykia adını verdiği eyaleti kurdu ve buranın Myra adındaki kentine Metropolis hakkı tanıdı. Burada, tanrının gizemi olarak kendiliğinden yanan bir ateş vardır.

²⁹⁹ Bak Hild-Hellenkemper, *TIB* 8, s v Myra

TN 21. Khor. frag. 320:

μηλονόμοι τε Σάκαι, γενεᾷ Σκύθαι· αὐτὰρ ἔναιον Ασίδα πυροφόρον· νομάδων γε μὲν ἦσαν ἄποικοι, ἀνθρώπων νομίμων· τῶν δ' ὅπιθεν διέβαινε γένος θαυμαστὸν ἰδέσθαι, γλῶσσαν μὲν Φοίνισσαν ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες, ᾧκεον δ' ἐν Σολύμοις ὄρεσι πλατέη παρὰ λίμνη.

Bir İskit soyu olan Saka'lar çobandılar. Bununla birlikte buğday dolu Asis'te otururlar. Aslında göçebe olup, yasa sahibi insanlar arasında koloni kuranlardandırlar. Bunlardan sonra şaşılması bir soy gelir, ağızlarından Phoinike'ce sözcükler dökülür, geniş bir gölün kenarındaki Solyma Dağları'nda otururlar.

TN 22. Konst. Porph. de them. Asia, 14:

Εἶτα Φοῖνιξ ὁ ποταμὸς καὶ πόλις ὁμώνυμος, εἶτα Φασιλίς ἢ περὶ κλυτός...

(Myra'dan) sonra, aynı ismi taşıyan Phoiniks Nehri ve Phoiniks kenti, bundan sonra da ünlü Phasilis kenti gelir.

TN 23. Ktesias, FGrHis. F3c 668, frag. 45:

καὶ ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐγγύς Φασελίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον καὶ ὅτι αἰεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ ὕδατι οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει, φορυτῶ δὲ σβέννυται.

Lykia'da Phaselis yakınında ölümsüz bir ateş vardır, ve kayaların dibinde gece-gündüz durmadan yanar, ve suyla sönmez, bilakis daha da alevlenir, ancak mayısla söner.

TN 24. Max. Dia. 2, 8, f, 1:

a. 2, 8, f, 1: Λυκίοις ὁ Ὀλυμπος πῦρ ἐκδιδοί, οὐχ ὅμοιον τῷ Αἰτναίῳ, ἀλλ' εἰρηρικὸν καὶ σύμμετρον· καὶ ἐστὶν αὐτοῖς τὸ πῦρ τοῦτο καὶ ἱερὸν καὶ ἄγαλμα.

Olympos Lykia'lılar için, Aitna'dan farklı olarak, zararlı ve ölçülü bir ateş sağlamaktadır ve bu ateş onlar için kutsal bir armağandır.

TN 25. Mela, I, 79-80. 82; II, 102:

a. I, 79: Deinde alii duo validissimi Cestros et Catarhactes; Cestros navigari facilis, hic quia se praecipitat ita dictus. Inter eos Perga est oppidum, et Dianae quam oppido Pergaeam vocant templum. Trans eosdem mons Sardemis (Sardemysos) et Phaselis a Mopso condita finis Pamphyliae

Bundan (Aspendus'tan) sonra çok daha güçlü ırmaklar olan Cestrus ve Catarhactes gelir. Cestrus'ta gemiyle seyretmek kolaydır, diğeri ise bir şelale (yun. καταρράκτης) oluşturduğundan bu şekilde adlandırılır. Bu iki nehir arasında Perge kenti ve kent isminden dolayı bu şekilde adlandırılan Perge Dianası'nın tapınağı vardır. Bunların ötesinde Sardemisus Dağı ve Mopsus tarafından kurulmuş olup Pamphylia'nın sınırı olan Phaselis kenti gelir

b. I, 80: Lycia continuo, cognominata a Lyco rege, Pandionis filio, atque (ut ferunt) infestata olim Chimaerae ignibus, Sidae portu et Tauri promontorio grandem sinum claudit.

Chimaera'nın alevlerinin vaktiyle büyük dehşet saldığı ve adını Pandion oğlu Kral Lycus'tan alan Lycia'yla birlikte Side Limanı ve Taurus Burnu büyük bir körfezi çevrelemektedir.

c. I, 82: Post eius promunturium flumen est Limyra (Lymyra) et eodem nomine civitas, atque ut multa oppida sic praeter Pataram non illustria. illam nobilem facit delubrum Apollinis quondam opibus et oraculi{s} fide Delphico simile. ultra est Xanthus flumen et Xanthos oppidum, mons Cragus (Gracius) et quae Lyciam finit urbs Telmessos.

Taurus Burnu'ndan sonra Limyra Irmağı ve Limyra kenti vardır. Bundan sonraki pek çok kent, Patara hariç, önemsizdir. Bu kent, bir zamanlar zenginlik ve kehanetinin güvenilirliği bakımından Delphi'deki ile eşdeğerde olan ünlü Apollo kehanet ocağını kurmuştu. Bunun ötesinde Xanthus Nehri ve kenti ile Cragus Dağı gelir ve Telmessos kenti Lycia'yı bitirir.

d. II, 102: Quae contra Tauri promonturium importun<a>e navigantibus obiacent Chelidoniae nominantur.

Taurus Uzantısı'nın karşısında, denizciler için büyük engeller çıkaran bu adalar Chelidonia Adaları olarak adlandırılır.

TN 26. Orac. Sibyll. III, 439

καὶ Κράγος ὑψηλὸν Λυκίης ὄρος ἐκ κορυφᾶων
χασματ' ἀνοιγομένης κελαρύζεται ὕδωρ
μέχρι κε καὶ Πατάρων μαντήια σήματα παύση.

*Ve Lykia'nın ulu dağı Kragos, kayanın
yarılmasıyla doruklarından oyuğa bir su çağıldadır
ta ki, Patara'nın kehanet alametleri son buluncaya değin*

TN 27. Ovid. *Metamor.* IX, 640-48:

640 eserit et profugi sequitur vestigia fratris
 Utque tuo motae, proles Semeleia, thyrsos
 Ismariae celebrant repetita triennia bacchae,
 Byblida non aliter latos ululasse per agros
 Bubasides videre nurus. Quibus illa relictis
 645 Caras et armiferos Lelegas Lyciamque pererrat
 Iam Cragon et Limyren Xanthique reliquerat undas,
 quoque Chimaera iugo mediis in partibus ignem,
 pectus et ora leae, caudam serpentis habebat;

*Tıpkı senin thyrsusunla çılıgına dönen Ismarus
 bakhaları gibi, Byblis'in, çılıgına döndüğü tarlalar
 boyunca attığı çıgıllıklar Bubassus'un kendinden geçen
 kadınları tarafından duyuldu ve bu haykırışlar Caria'ya,
 silahtaşıyan Leleg'lerin ülkesine, Lycia'ya, ve oradan oraya dolaşarak
 Cragus'a, Limyra'ya, anaforlu Xanthus'a ve hatta,
 ağzından ve göğsünden ateş salan yılan kuyruklu, aslan kafalı,
 Chimaera'nun yaşadığı dağ doruğuna kadar ulaştı.*

TN 28. Palai. *de incr.* 28:

βασιλεὺς δὲ Ἀμισώδαρος ᾠκει ἐπὶ τῷ Ζάνθῳ ποταμῷ ὄρος τι ὑψηλόν, ἐξ οὗ ἡ Τελμισσις
 ὕλη προσκέχωσται, πρὸς ὃ δὴ ὄρος προσβάσεις εἰσι δύο, <ή> μὲν ἔμπροσθεν ἐκ πόλεως
 τῆς Ζανθίων, ἡ δὲ ὀπισθεν <ἐκ> τῆς Καρίας· τὰ δὲ ἄλλα κρημνοὶ ὑψηλοί, ἐν δὲ μέσῳ
 αὐτῶν χάσμα ἐστὶ τῆς γῆς μέγα, ἐξ οὗ δὴ καὶ πῦρ ἀναφέρεται. τοῦ τῷ ὄρει ὄνομά ἐστι
 Χίμαιρα.

*Kral Amisodaros Ksanthos nehrinin üzerinde ulu bir dağda oturuyordu, buradan
 ormanlık Telmissis kontrol edilir, bu dağ için iki erişim noktası vardır, biri ön tarafta
 Ksanthos kentinden, diğeri ise arkada Karia'dandır. diğeri tarafları ise yüksek
 uçurumlardır. Bunların ortasında büyük bir yarık vardır ve buradan ateş çıkar. Bu
 dağın ismi Khimaira'dır.*

TN 29. Phot. *Bibl.* (Cod 72, 46a; 223, 212b; 234, 298b):

a. cod. 72, 46a: λέγει ὅτι καὶ τὸ πῦρ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέου τὸν μέσον χώρον, ἅτε δικαίων
 ἀνδρῶν ὄντων, οὐ φθείρει, φθειρον τὰ ἄλλα. Καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρηνίδας ἰχθυοφόρους εἶναι

ἐξ ὧν αἴρεται πίσσα, καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην ἐξ ἧς οἶνος ἐνιότε ρεῖ καὶ μάλα ἡδύς. Καὶ ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐγγύς Φασήλιδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι αἰεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει, φορυτῶ δὲ σβέννυται.

(Ktesias) Aitna'nın bölgenin orta yerinden fışkıran ateşinden bunun dürüst insanları değil de diğerlerini yok ettiğinden; Zakynthos'ta kendilerinden zift elde edilen balık dolu kaynakçıklar, Naksos'ta ise şaraba katılınca daha büyük haz veren bir kaynak Lykia'da ise Phaselis yakınında, ölümsüz bir ateş bulunduğundan, bunun kayalar üzerinde gece gündüz yandığından, su dökülünce sönmeyip daha da parladığından ve ancak mayısla söndürülebildiğinden bahseder.

b. Cod 223, 212b: Σικελίας δὲ καὶ Γαλλίας καὶ Λυκίας καὶ ἐτέρων ἐθνῶν οὐκ ὀλίγων ὄρη μέγιστα πῦρ ἀέναον ἐκδιδόασι τοσοῦτον ὡς καὶ τοῖς ἐν νυκτὶ φαίνεσθαι πόρρωθεν, μήτε ὑπὸ κρύους ἐλαττούμενον, μήτε ὑπὸ ὄμβρου σβεννύμενον, μήτε τοῖς τῆς γῆς βλαστήμασι λυμαινόμενον, τῶν „ παρακειμένων αὐτοῖς μήτε τι τοιοῦτο πασχόντων μήτε ἐπιδεικνύντων.

(Tarsus piskoposu Diodoros) Sicilya'nın, İtalya'nın, Galya'nın, Lykia'nın ve diğer bazı soyların dağlarının böylesi büyük ve ve ezelden beri orada geceleri görünecek kadar ebedi bir ateşi vermediğini; bu ateşin ne kirağî tarafından azaltilabildiğini ne suyla söndürülebidiğini, ne de burada toprağın yeşerttiği ağaçların filizlerine zarar verdiğini (söyler).

c. Cod. 234, 298b: “Ὅτι φησὶν, ἐθεασάμην ἐν Ὀλύμπῳ ἐγὼ (ὄρος δὲ ἐστὶν ὁ Ὀλυμπος τῆς Λυκίας) πῦρ αὐτομάτως κατὰ τὴν ἀκρόρειαν τοῦ ὄρους κάτωθεν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόμενον, περὶ ὃ πῦρ ἄγνος φυτὸν ἐστὶν, οὕτω μὲν εὐθαλὲς καὶ χλοερὸν, οὕτω δὲ σύσκιον, ὡς ὑπὸ πηγῆς μᾶλλον αὐτὸ δοκεῖν βεβλασθηκέναι· δι’ ἦντινα οὖν αἰτίαν, εἰ φύσεις εἰσὶ φθαρτῶν καὶ ὑπὸ πυρὸς καταναλουμένων σωμάτων, οὐ μόνον οὐ καταφλέγεται τὸ φυτὸν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀκμαιότερον ὑπάρχει, εἰ τῆ φύσει ἐστὶν εὐκαυστον, καὶ ταῦτα περὶ αὐτὰς αὐτοῦ τὰς ρίζας τοῦ πυρὸς ἐντυφωμένου; Κλάδους γοῦν ἐγὼ δένδρων ἐκ τῆς παρακειμένης ὕλης ἐπέρριψα, καὶ ὄν ἀνερεύγεται τὸ πῦρ τόπον, καὶ εὐθέως εἰς φλόγα ἀρθέντες ἐτεφρώθησαν.

(piskopos Methodios³⁰⁰) şunları söylemektedir: “Ben, kendim, Olympos'ta (Olympos Lykia'da bir dağdır), dağın yamacı boyunca toprağın altından kendiliğinden çıkan

³⁰⁰ Oberhummer, *Olympos*, s. 318'e göre: Methodios Olympos'un ilk piskoposu olup Diokleitinos'un Hıristiyanlık takibine uğramıştır.

bir ateş gördüm; ateşin çevresine dikilmiş olan bir söğütse, kaynak suyunun onu daha da çoğalttığını düşünene kadar, serpilmiş, yeşil ve de gölgeliydi. Gövdelerin ateşle arınan ve ondan zarar gören bir doğası varsa, ve ateş tüterken bu bitkinin kökleri civarındaki şeyler doğl olarak kolay tutuşur bir yapıda olsalar bile, bu bitki, bir sebepten ötürü sadece tutuşmamakla kalmayıp, bilakis daha da çiçeklenmektedir. Bunun üzerine yakındaki korunun ağaçlarından körpe dallar (keserek) ateşin çıktığı yere attım ve bunlar çabucak tutuşarak küle dönüştüler.

TN 30. Plin. nat. hist. II, 236; V, 94- 98. 100. 101. 103. 127. 131; VIII, 225; XXI, 31:

a. II, 236: verum in montium miraculis ardet Aetna noctibus semper tantoque aevo materia ignium sufficit, nivalis hibernis temporibus egestumque cinerem pruinis operiens nec in illo tantum natura saevit exustionem terris denuntians: flagrat in Phaselitis mons Chimaera, et quidem immortalis diebus ac noctibus flamma; ignem eius accendi aqua, extingui vero terra aut fimo Cnidius Ctesias tradit. eadem in Lycia Hephaesti montes taeda flammante tacti flagrant, et adeo ut lapides quoque rivorum et harenae in ipsis aquis ardeant, aliturque ignis ille pluviis; baculo si quis ex iis accenso traxerit sulcum, rivus ignium sequi narrant. flagrat in Bactris Cophanti noctibus vertex.

Gerçekten de hayret verici gecelerde Aetna Yanardağı her zaman yanar ve var oluşundan bu yana ateş cevheri sağlar, karlı kış günlerinde ise taşınan külü kırağılarla örter, ve onun içindeki büyük yangını karalara haber veren doğa hiç hiddetlenmez. Phaselis'te de Chimaera Dağı ateş saçar ve gece gündüz gerçekten de ölümsüz bir ateşle parlar ve ateşinin suyla harlanıp toprakla söndürüldüğünü Cnidus'lu Ctesias da anlatır. Aynı Lycia'da yıldırım çarpmış Hephaistus Dağları da yanan bir meşale gibi ışık saçarlar

b. V, 94: Ciliciae Pamphyliam omnes iunxere neglecta gente Isaurica oppida eius intus Isaura, Clibanus, Lalasis; decurrit autem ad mare Anemuri e regione supra dicti. simili modo omnibus, qui eadem composuere, ignorata est contermina illi gens Omanadum, quorum intus oppidum Omana. cetera castella XLIII inter asperas convalles latent.

Insident verticem Pisidae, quondam appellati Solymi, quorum colonia Caesarea, eadem Antiochia oppida Oroanda, <S>agalessos.

Bütün yazarlar, Isauria soylarını göz ardı ederek Pamphylia'yı Cilicia'ya dahil ederler. Isauria'nın iç kısım kentleri ise Isaura, Clibanus ve Lalasis'tir. Bu bölge yukarıda bahsedilen Anemurium'un karşısında denize kadar iner. Yine bu konu üzerinde yazanların tümü, Isauria sınırında bulunup kentlerinin adı Omana olan

Omanedes soyunu göz ardı eder. Dağlık vadiler arasında saklı kalan başkaca kırkdört kale daha vardır. Bu dağların zirvesi ise önceden Solymos'lular olarak adlandırılan Pisidia'lılar tarafından iskan edilmiştir. Antiochia olarak da adlandırılan Caeserea kolonisiyle Oroanda ve Sagalessos kentleri de bu halka aittir.

c. V, 95: Hos includit Lycaonia, in Asiaticam iurisdictionem versa, cum qua conveniunt Philomelienses, Tymbriani, Leucolithi, Pelteni, Tyrienses. datur et tetrarchia ex Lycaonia, qua parte Galatiae contermina est, civitatum XIII, urbe celeberrima Iconio. ipsius Lycaoniae celebrantur Thebasa in Tauro, Ide in confinio Galatiae atque Cappadociae. a latere autem eius super Pamphyliam veniunt Thracum suboles Milyae, quorum Arycanda oppidum.

Pisidia'lılar Philomelium, Tymbrium, Pelta ve Tyriaeum halklarının da bağlı olduğu Asia Eyaleti Yargı Merkezi'ne dahil olan Lycaonia ile sınırdır. Bu yargı merkezine Lycaonia'nın, Galatia sınırındaki 14 kentinden oluşan Tetrarchia da dahildir. Bu 14 kentin en önemlisi ise Iconium'dur. Taurus Dağı'ndaki Thebasa ile Galatia-Cappadocia sınırında yer alan Ida, Lycaonia'daki önemli kentlerdir. Pamphylia'nın berisinde bir Thrak soyu olan Milyas'lular gelir. Bunların kenti de Arycanda'dır.

d. V, 96: Pamphylia ante Mopsopia appellata est. mare Pamphylium Cilicio iungitur. oppida Side et in monte Apendum, Plantanistum, Perga. promunturium Leucolla, mons Sardemissus. amnes Eurymedon, iuxta Apendum fluens, Catarractes, iuxta quem Lyrnessus et Olbia ultimaque eius orae Phaselis.

Pamphylia, önceleri Mopsopia olarak da adlandırılmıştır. Pamphylia denizi Cilicia Denizi'ne katılır. Side'den, sonra dağdaki Apendus, Plantanistus, Perge kentleri gelir. Leucolla Burnu³⁰¹, Sardemissus Dağı, Apendus'un yakınında akan Eurymedon çayı, Lyrnessus'un yakınlarındaki Catarractes, Olbia ve kıyıda ki son kent Phaselis'tir.

e. V, 97: Iunctum mare Lycium est gensque Lycia, unde vastus sinus Taurus mons, ab Eois veniens litoribus, Chelidonio promunturio disternat, inmensus ipse et innumerarum gentium arbiter, dextro latere septentrionalis, ubi primum ab Indico mari exurgit, laevo meridianus et ad occasum tendens mediamque distrahens Asiam, nisi opprimenti terras occurrerent maria. resilit ergo ad septentriones flexusque inmensum iter quaerit

Bundan (Pamphylia Denizi) sonra Lycia Denizi ve Lycia halkı gelir. Doğu'dan yükselen Taurus Dağları pek çok koy arasında sınır olacak biçimde Chelidonia Burnu'nu şekillendirir. Kendisi (Taurus) uçsuz bucaksızdır ve sayısız soyun tanığıdır.

³⁰¹ Alanya'nın 20 km kuzeybatısındaki Fidan Burnu

Indicus Denizi'nden ilk olarak yükseldiği sağ kolda kuzeye; sol kolda ise güneye ve günbatımına yönelir, orta yerde Aisa'yı iki parçaya böler ve büyük bir güçle karaları sıkıştırarak denizlere karşı koyar. Bu nedenle, kuzeye doğru geri döner ve bir büküm oluşturarak yeniden geniş bir yolculuğa çıkar.

f. V, 98: torquetur itaque collisus inter haec claustra et tamen victor flexuosus evadit usque ad cognata Ripaeorum montium iuga, numerosis nominibus et novis, quacumque incedit, insignis: Imaus prima parte dictus, mox Emodus, Paropanisus, Circius, Cambades, Pariades, Choatras, Oreges, Oroandes, Niphates, Taurus atque, ubi se quoque exuperat, Caucasus, ubi brachia emittit subinde temptanti maria similis, Sarpedon, Coracesius, Cragus, iterumque Taurus

Bu dolambaçlı galip, setler arasından kıvrılarak kıyadaki dağların bilindik doruklarına kadar tırmanır, her nereye giderse oraya göre bir çok ve yeni isimle anılır. İlk kısmı Imaus, sonra Emodus³⁰², Paropanisus, Circius, Cambades, Pariades, Choatres, Oreges, "Oroandes, Niphates, Taurus, kendi üstünde yükseldiği noktada Kafkaslar ve sanki denizi ele geçirmek ister gibi kollarını açtığı noktada da Sarpedon, Coracesium, Cragus ve tekrar Taurus.

g. V, 100: In Lycia igitur a promunturio eius oppidum Simena, mos Chimaera, noctibus flagrans, Hephaestium civitas, et ipsa saepe flagrantibus iugis. oppidum Olympus ibi fuit, nunc sunt montana Gagae, Corydalla, Rhodiopolis. iuxta mare Limyra cum amne, in quem Arycandus influit, mons Masicytus, Andria civitas, Myra, ippa Aperlae et Antiphellos, quae quondam Habesos, atque in recessu Phellos. dein Pyrrha, item Xanthus, a mari, flumenque eodem nomine. deinde Patara, quae prius Pataros, et in monte Sidyma, promunturium Cragus

Böylece Lycia'da Taurus Dağı'nın oluşturduğu burundan sonra³⁰³, Simena³⁰⁴ kenti, geceleri ateş saçan Chimaera Dağı, çoğu kez yanan doruklarıyla bilinen Hephaistium kenti, burada (eskiden) Olympus kenti vardı, şimdi ise (burada) dağlık Gagae, Corydalla, Rhodiapolis kentleri vardır. Arycandus'un aktığı Limyra ırmakla denize bağlanır, Masicytus Dağı, Andria kenti, Myra, Aperlae ve önceleri Habesus olarak bilinen Antiphellus, ve de bunun berisinde Phellus. Sonra Pyrrha, denizin 15 mil berisinde Xanthus ve aynı isimli nehir gelir. Daha sonra önceleri Pataros olan Patara, kendi dağı üzerindeki Sidyma ve Cragus uzantısı gelir.

³⁰² Himaesus ve Emodus'un her ikisi Himalaya anlamına gelirken, Paropanisus ise Hindu Kuş Dağlarıdır

³⁰³ Ore Khelidonos kastedilmekte, yani Gelidonya Burnu

³⁰⁴ Krş Kalinka'nın Si[darus li]mena yorumu kabul edilebilir mi?

h. V, 101: ultra par sinus priori; ibi Pinara et quae Lyciam finit Telmessus. Lycia LXX quondam oppida habuit, nunc XXXVI habet. ex his celeberrima praeter supra dicta Canas, Candyba, ubi laudatur Eunias nemus, Podalia, Choma praefluente Aedesa, Cyanaeae, Ascandiandalis, Amelas, Noscopium, Tlos, Telandrus comprehendit in mediterraneis et Cabaliam, cuius tres urbes Oenianda, Balbura, Bubon

Cragus'un uzantısından sonra öncekiyle aynı genişlikte olan bir koy gelir ve burada Pinara ve Lycia'nın sınırı olan Telmessus bulunur. Lycia önceden 70 kente sahipti; şimdi ise 36 kente sahiptir. Yukarıda bahsedilenlerin yanında bunlardan en ünlüleri şunlardır: Canas, Eunias koruluğunun övüldüğü Candyba, Podalia, hızlı akan Aedesa nehri kenarındaki Choma, Cyanaeae, Ascandiandalis, Amelas, Noscopium, Tlos, Telandrus. (Lycia), iç kesimlerde, üç kente sahip olan Cabalia'yı da içerir. Balbura, Oenoanda, Bubon.

i. V, 103: In proxima ora Caria est, mox Ionia, ultra eam Aeolis. Caria mediae Doridi circumfunditur, ad mare utroque latere ambiens. in ea promunturium Pedalium, amnis Glaucus, deferens Telmedium, oppida Daedala, Crya fugitivorum, flumen Axon, oppidum Calynda. amnis Indus, in Cibratarum iugis ortus, recipit LX perennes fluvios, torrentes vero amplius centum.

Müteakip kıyıda Caria vardır, hemen sonra da Ionia, bunun ötesinde ise Aeolis bölgesi yer alır. Caria, her iki yanda Doris'i denize kadar çevreleyerek onu tamamen kuşatır. Burada Pedalium Burnu, Telmedius'un kendisine katıldığı Glaucus Irmağı, Daedala ve daha sonra mültecilerin yerleşimi olan Crya kenti, Axon Nehri, ve Calynda kenti vardır. Cibratis Dağları'nın doruklarından doğan Indus Nehri'ne, hiç kurumayan 60, sıklarda kuruyanlarla birlikte ise 100'den çok çay dökülür.

j. V, 127: a Rhoeteo Dardanium oppidum parvum abest stadia LXX. inde promunturium Trapeza, unde primum concitat se Hellespontus. Ex Asia interisse gentes tradit Eratosthenes Solymorum, Lelegum, Bebrycum, Colycantiorum, Tripsedorum,

Rhoeteum'dan 70 stadia ötede, küçük bir kent olan Dardanium yer alır. Buradan sonraysa Hellespontus'un başlangıcı olan Trapeza gelir. Eratosthenes tarafından varilen ama soyları şimdi yok olmuş bulunan Asia kavimleri arasında Solymos'lular, Leleg'ler, Bebryk'ler, Colycanthius'lar ve Tripsedus'lar bulunmaktadır.

k. V, 131: in Lycio autem mari Idyris, Telendos, Attelebussa, Cypriae tres steriles et Dionysia, prius Charaeta dicta, dein contra Tauri promunturium pestiferae navigantibus Chelidoniae totidem, ab iss cum oppido Leucoilla, Pactyae, Lasia, Nymphais, Macris,

Megista, cuius civitas interiit. multae deinde ignobiles, sed contra Chimaeram Dolichiste, Choerogylion, Crambusa, Rhoge, Xenagora VIII, Daedalon duae, Cryeon tres, Strongyle et contra Sidyma Antiochi Glaucumque versus amnem Lagusa, Macris, Didymae, Helbo, Scope, Aspis et, in qua oppidum interiit, Telandria proximaque Cauno Rhodusa

Lycia Denizi'nde Kıbrıs adaları olan kurak Illyris, Telendos, Attelebussa ile önceleri Charaeta olarak bilinen Dionysia adası bulunmaktadır. Bundan sonra, Taurus Burnu'nun tam karşısında komuqlanan ve sayıları gene 3 tane olup buradan geçen gemiler için büyük bir tehlike oluşturan Chelidonia adaları gelir. Bundan sonra da Leucolla kenti ile birlikte Pactyae, Lasia, Nympheis, Macris, üzerindeki kentin artık var olmadığı Megista ve bundan sonra da haklarında hiçbir kaydın bulunmadığı bir dizi ada yer alır. Chimaera'nın karşısında ise Dolichiste, Choerogylion³⁰⁵, Crambusa, Rhoge³⁰⁶ ile Xenogoras³⁰⁷ olarak adlandırılan sekiz, Daedalon olarak adlandırılan iki ve Cryeon olarak adlandırılan üç ada, Strongyle³⁰⁸, Antiochus'un Sidyma'sı, Glaucus Nehri'ne doğru Lagussa, Macris, Didymae, Helbo, Scope, Aspis ve üzerindeki kentin artık var olmadığı Telandria ile Caunus Dağı'nın yakınında Rhodusa gelir.

I. VIII, 225: in Lycia dorcades non transeunt montes Sexis vicinos, onagri limitem qui Cappadociam a Cilicia dividit. in Hellesponto in alienos fines non commeant cervi, et circa Arginusam Elaphum montem non excedunt, auribus etiam in monte fissis.

Lycia'da ceylanlar Sexa'ya komşu dağları aşmazlar. Yaban eşekleri Cappadocia'yi Cilicia'dan ayıran sınırı aşmazlar, Hellespontus'ta geyikler yabancı diyarlarda gezinmezler ve Arginusa civarında Elaphum Dağı'ndan ayrılmazlar.

m. XXI, 31. Crocum silvestre optimum. serere in Italia minime expedit, ad scripula usque singula areis decoquentibus seritur radicis bulbo. sativum latius maiusque et nitidius, sed multo lenius, degenerans ubique nec fecundum etiam Cyrenis, ubi semper flores laudatissimi. prima nobilitas Cilicio et ibi in Coryco monte, dein Lycio e monte Olympio, mox Centuripino Siciliae. aliqui Theraeo secundum locum dedere. 32 adulteratur nihil aequo probatio sinceri, si inposita manu crepitet veluti fragile; umidum enim, quod evenit adulteratione, sentit altera probatio, si manu relata ad ora leniter faciem oculosque mordeat.

³⁰⁵ Kalinka, Topographie, s. 65'e göre = Khoironesos (Fethiye Körfezi'nde, Fethiye'nin 20 km batıkuzeybatısındaki Domuz Adası).

³⁰⁶ Megiste'nin 5 km batısında, Antiphellos'un batıgüneybatısında yer alan Kara Ada

³⁰⁷ Kalkan Koyu'nun girişindeki adalar Krş : Hild-Hellenkemper, *TIB* 8, s. v. Xenagora Nesoi

³⁰⁸ Antiphellos'un 9 km güneyinde, Megiste'nin 4 km güneydoğusunda yer alan bugünkü Çam Adası

Italia'da iflasa uğramış boş alanlara, münferit miktarlarda ağaç olarak dikilen en iyi safran daha az verimlidir. Kökün soğanıyla birlikte dikilen sativus ise daha bereketlidir., fakat çok yumuşaktır ve bozulması daha kolay olduğundan (aslında) verimli değildir. Cyrene'de her zaman övülmesi gereken çiçekler vardır. (Bu konuda) ün ilk olarak Cilicia'ya aittir, buradaki Corycus Dağı'nda (yetişen çiçeklerden dolayı), daha sonra Lycia'ya, Olympus Dağı'nda (yetişen çiçeklerden dolayı) ve hemen sonra da Sicilia'nın Centuripinus kentine

TN 31. Plut. Aleks. XVII, 6-8:

ἡ δὲ τῆς Παμφυλίας παραδρομή πολλοῖς γέγονε τῶν ἱστορικῶν ὑπάθεσις γραφικὴ πρὸς ἔκπληξιν καὶ ὄγκον, ὡς θεῖα τιμὴ τύχη παραχωρήσασαν Ἀλεξάνδρῳ τὴν θάλασσαν, ἄλλως αἰεὶ τραχεῖαν ἐκ πελάγους προσφερομένην, σπανίως δὲ ποτε λεπτοῦς καὶ προσηχεῖς ὑπὸ τὰ κρημνώδη καὶ παρερρώγοτα τῆς ὄρεινῆς ἡ πάγους διακαλύπτουσιν. δηλοῖ δὲ καὶ Μένανδρος, ἐν κωμῳδίᾳ παιζῶν πρὸς τὸ παράδοξον (CAF III 240):

ὡς Ἀλεξανδρῶδες ἤδη τοῦτο κἄν ζητῶ τινα,

αὐτόματος οὗτος παρέσται κἄν διελθεῖν δηλαδὴ

διὰ θαλάσσης δέη τόπον τιν', οὗτος ἔσται μοι βατός³⁰⁹.

8. Αὐτὸς δ' Ἀλέξανδρος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς οὐδὲν τοιοῦτον τερατευσάμενος, ὁδοποιῆσαί φησι τὴν λεγομένην Κλίμακα,

Pamphylia'ya geçişi ise tarihçilerin bir çoğu için, sanki deniz tanrısai bir talihle Aleksandros'a yol vermişmiş gibi, hayret uyandırıcı ve abartılı hikayelere konu olmuştur. Nitekim, (bu geçiş esnasının) dışında her zaman sert dalgalar kıyıyı basıyor ve nadir olarak, deniz kenarında uzanan çökmüş engebelerin altında dar ve yankılı kayalar açığa çıkarıyordu. Menandros bir komedyasında, inanılması güç böylesi bir hikaye ile alay ederek (durumu) şöyle açıklar:

Aleksandrosvari bu iş şöyledir: Birini arasam,

hemen emrime amadedir; denizden geçerek

bir yere çıkmam gerekse, burası bana geçilebilirdir.

Aleksandros'sa mektuplarından böylesi mucizevi bir şeyden bahsetmez, aksine Klimaks olarak adlandırılan yolu yaptığını ve Phaselis'ten yola koyularak buraya ulaştığını söyler.

³⁰⁹ Krş: Menandros, frag 924.

TN 32. Porph. quaest. Hom. XV, 189dd:

δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι πρὸς τὸ πάντα τὸ γαῖα δ' ἔτι ξυνη πάντων· οὐ γὰρ ἔτι πάντα δέδασται τούτων μὴ δεδασμένων. λύοιτο δ' ἂν τῇ λέξει· τὸ γὰρ πάντα πάντως παρέλκει, ὡς ἐπὶ τοῦ δέκα πάντα τάλαντα (W 232). ἐὰν δὲ λάβωμεν αὐτὸ περισσόν, τί λοιπὸν δέδασται; ἢ ἀντὶ τοῦ πλείστα· συνεχῶς γὰρ τὸ πάντα ἐπὶ τοῦ πλεονάζοντος τίθεται· ὡς εἰ ἔλεγεν· τὰ πλείονα μεμέρισται πλὴν γῆς τε καὶ οὐρανοῦ· ταῦτα γὰρ ἔτι κοινά· φυσικὴ δὲ γίνεται διάταξις· ὁ μὲν γὰρ τὸ ζῆν παρασχόμενος Ζεὺς ὠνόμασται, ὁ δὲ τὴν ὑγρὰν οὐσίαν ἀπὸ τῆς πόσεως Ποσειδῶν, Ἄιδης δὲ ὁ θάνατος παρὰ τὸ σκοτεινὸν καὶ ἀειδὲς τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπωλείας· κοινὴ δὲ ὅλων τῶν στοιχείων ἡ γῆ, καθότι ἐν αὐτῇ εὐρίσκεται καὶ τὰ λοιπὰ τρία στοιχεῖα· τὸ γὰρ ὕδωρ αὐτῇ συνεσφαίρωται, καὶ πυρὸς ἀναδόσεις περὶ αὐτὴν γίνονται, ὥσπερ κατὰ τὴν Αἴτην ἐν Σικελίᾳ καὶ περὶ τοὺς Ἥφαιστου κρατῆρας καὶ περὶ τὸ τῆς Λυκίας Κράγον καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ ὁ ἀήρ δὲ περὶ αὐτὴν ἐστίν· καλῶς δὲ καὶ τὸν Ὀλυμπόν φησι κοινόν, ἐπεὶ καὶ ὁ οὐρανὸς τὴν γένεσιν ἐκ τῶν τεσσάρων κέκτῃται στοιχείων.

TN 33. Porphyrio, Horat. Car. I, 28:

Gragus mons Lyciae, in quo Chim<a>era fuisse dicitur.

Gragus, Lykia'da Khimaera'nin olduğu söylenen dağdır.

TN 34. Ps-Nonnos, Myth, IV, 50:

Πεντεκοστή ἐστὶν ἱστορία ἢ κατὰ τὴν Παταρικὴν Χίμαιραν.

Πάταρα πόλις τῆς Λυκίας, λέγεται δὲ ὅτι ἐν ταύτῃ ἐστὶν ὄρος, ἐν ᾧ ὄρει ἐστὶ θηρίον, ὃ πρόσθεν μὲν ἐστὶ λέων, ὀπίσθεν δὲ δράκων, μέση δὲ ἦν χίμαιρα ἐξ ἧς χιμαίρας πῦρ ἀνεδίδοτο, καὶ ἐλυμαίνετο τοὺς παριόντας. ὕστερον δὲ ἐλθὼν ὁ Βελλεροφόντης ἔχων τὸν Πήγασον ἵππον ἀπέκτεινε τὴν Χίμαιραν.

50. inceleme Patara Khimaira'sı üzer inedir.

Patara bir Lykia kentidir. Bu kentte, önü aslan, arkası yılan, ortasıysa ateş püsküren bir keçiden oluşan ve yanına yaklaşanları parçalayan canavarın yaşadığı anlatılır. Daha sonraysa, Pegasos adında bir ata sahip olan Bellerophon'tes buraya gelmiş ve Khimaira'yi öldürmüştür.

ΤΝ 35. Ptol. V, 3, 1-6; V, 8, 2:

ΚΕΦ. Γ'

Λυκίας Θέσις

('Ασίας πίναξ α'.)

a. V, 3, 1: Ἡ Λυκία περιορίζεται ἀπὸ μὲν δύσεως καὶ ἄρκτων Ἄσις κατὰ τὰς ἐκτεθειμένας γραμμὰς δὲ ἀνατολῶν Παμφυλίας μέρει τῷ ἀπὸ τοῦ πρὸς τῇ Ἄσις πέρατος μέχρι θαλάσσης διὰ τοῦ Μασικύτου ὄρους, οὗ τὸ ἐπὶ θαλάσσης πέρασ ἐπέχει.

Lykia, anlatılanlara göre, batıda ve kuzeyde Asia ile, doğuda ise Pamphylia'nın Asia ile olan sınırından, ucu denize kadar uzanan Masikytos Dağı'yla sınırlanan Pamphylia'nın denize kadarki kısmı ile sınırlanır.

b. V, 3, 3:

ἀπὸ δὲ μεσημβρίας τῷ Λυκιακῷ πελάγει Güneyden Lykia Denizin'de sahil şeridinin κατὰ περιγραφὴν τῆς παραλίου τοιαύ- sınırı boyunca, Kaunos'tan sonra την· μετὰ Καῦνον,

Κάλινδα .. νθ γ λε γιβ	<i>Kalynda</i>	59° 20	35° 55
Χύδαι ἢ Λύδαι νθ γο λε γιβ	<i>Lydae</i>	59° 40	35° 55
Καρύα νθ γ λε γιβ	<i>Krua</i>	59° 50	35° 55
Δαίδαλα τόπος ξ λε γιβ	<i>Daidala bölgesi</i>	60°	35° 55
Τελμησσός ξ ς λε γ	<i>Telmessos</i>	60° 10	35° 55
Ζάνθου ποταμοῦ ἐκβολαί ... ξ γ λς	<i>Ksanthos Nehri ağzi</i>	60° 20	36°
αἱ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ ξ λς γο	<i>Nehrin kaynağı</i>	60°	37° 40
Πάταρα ξ λς	<i>Patara</i>	60° 30	36°
Ἄντιφελλος ξ λς γ	<i>Antiphellos</i>	60° 30	36° 20
Ἄνδριακή ξ δ λς γιβ	<i>Andriake</i>	61°	36° 20
Ἄπερλαι	<i>Aperlai</i>	61°	36° 25
Λιμύρου ποταμοῦ ἐκβολαί .. ξα λς γ	<i>Limyra Nehri ağzi</i>	61° 10	36° 25
Γάγα ξα γ λς γ	<i>Gagai</i>	61° 20	36° 20
Ἱερὰ ἄκρα ξα λς δ	<i>Hiera Akra</i>	61° 30	36° 15
Ὀλυμπος πόλις ξα γο λς δ	<i>Olympos kenti</i>	61° 40	36° 20

Φασηλῖς ξα γ λς γιβ. *Phaselis* 61° 50 36° 25

c. V, 3, 4: Καὶ τοῦ μὲν Κράγου ὄρους τὸ μέσον ἐπέχει μοίρας ξ' λς' γο''

Kragos'un orta kisminin koordinatları 60° 36° 40'

d. V, 3, 5: Πόλεις δέ εἰσιν ἐν τῇ Λυκίᾳ μεσόγειοι αἰδέ-

Κύδνα	Νθ' λ''	λζ' 5''
Σύμβρα	νθ' γο''	λς' Λ''γ''
Ὀκτάπολις	νθ' λ''ιβ''	λς' Λ''ιβ''
Κόμβρα	νθ' λ'' γ''	λς' Λ''
Σίδυμα	νθ' λ'' γ''	λς' γο''
Πίναρα	νθ' λ'' γ''	λς' γ''ιβ''
Ἄραξα	νθ' λ'' γ''	λς' ιβ''
Ἰλῶς	ξ' δ''	λς' λ''
Ξάνθος	ξ' δ''	λς' 5''

Kragos Dağı yakınında içerdeki kentler şunlardır:

<i>Kydna</i>	59° 30'	37° 10'
<i>Symbra</i>	59° 40'	36° 50'
<i>Oktapolis</i>	59° 35'	36° 35'
<i>Komba</i>	59° 50'	36° 30'
<i>Sidyra</i>	59° 50'	36° 40'
<i>Pinara</i>	59° 50'	36° 25'
<i>Araksa</i>	59° 50'	36° 05'
<i>Tlos</i>	60° 15'	36° 30'
<i>Ksanthos</i>	60° 15'	36° 10'

e. V, 3, 6: πρὸς δὲ τῶν Μασικύτῳ ὄρει πόλεις αἰδέ-

Κορύδαλλα	ξ' δ''	λς' λ'' γ''
Σαγαλασσός	ξ' γο''	λς' λ''γ'' ιβ''
Ῥοδία	ξα'	λς' λ''δ''
Ἄραβένδαι	ξα' 5''	λζ' δ''

Φέλλος	ξ' λ'' ιβ''	λ''
Μύρα	ξα'	λς' γο''
Λίμυρα	ξα' ιβ''	λς' λ'' ιβ'' λς'

Masikytos Dağı yakınında içerdeki kentler şunlardır:

<i>Korydalla</i>	60° 15'	36° 50'
<i>Sagalassos (Akalissos?)</i>	60° 40'	36° 55'
<i>Rhodia</i>	61°	36° 45'
<i>Trebenda</i>	61° 10'	37° 15'
<i>Phellos</i>	60° 35'	36° 30'
<i>Myra</i> „	61°	36° 40'
<i>Limyra</i>	61° 05'	36° 35'

f. V, 8, 2:

Σελεντίδος Τραχείας χώρας

Ίωτάπη	ξδ'	λς' δ''
Σελινοῦς	ξδ' γ''	λς' δ''
Ἀντιόχεια ἐπὶ Κράγω	ξδ' γο''	λς' γ''
Νεφελίς	ξδ' γ''	λς' ιβ''

Dağlık Selentis Bölgesi:

<i>Iopate</i>	64°	36° 15'
<i>Selinus</i>	64° 20'	36° 15'
<i>Kragos kenarındaki Antiokheia</i>	64° 00'	36° 20'
<i>Nephelis</i>	64° 10'	37° 5'

TN 36. Quint. Smyr. posth. II, 121-23; III, 230-36; IV, 1-12; VIII, 76-80; VIII, 100-107; X, 161-163; XI, 90-98:

a. II, 121-23:

ἤδὲ καὶ ὡς ἐδάϊξεν ὑπὸ στιβαρῆσι χέρεσσι
ἀργαλέων Σολύμων ἱερὸν στρατόν, οἳ μιν ἰόντα
εἴργον, ὃ καὶ σφισι πῆμα καὶ ἄσχετον ὤπασε πότμον.

*Geçişini engellemek isteyen zorlu Solymos'luların
kutsal ordusunu güçlü elleriyle nasıl bozguna uğrattığını ve
ölümünü onlar için nasıl kaçınılmaz bir yazgı kıldığını da ekledi.*

b. III, 230-36:

- 230 εἶλε δ' ἄρ' Ὠκύθοον καὶ Ἀγέστρατον ἠδ' Ἀγάνιππον
Ζῶρόν τε Νίσσον τε περικλειτόν τ' Ἐρύμαντα
ὃς Λυκίηθεν ἴκανεν ὑπὸ μεγάλητορι Γλαύκῳ·
ναῖε δ' ὃ γ' αἰπεινὸν Μελανίππιον ἱρὸν Ἀθήνης
ἀντία Μασσικύτοιο Χελιδονίης σχεδὸν ἄκρης,
235 τὴν μέγ' ὑποτρομέουσι τεθηπότες εἰν ἅλι ναῦται,
εὔτε περιγνάμπτωσι μάλα στυφελᾶς περὶ πέτρας.

*(Aias) Okythoos'u, Agestratos'u, Aganippos'u
Zoros'u, Nissos'u ve yüce gönüllü Glaukos'la birlikte
Lykia'dan, Massikytos'un karşısında,
denize doğru alçalan kayalarını dolaşacak gemiciler için
korkulu rüya Khelidonia Burnu'nun yakınında,
Athena kutsal alanına sahip yüksek Melanippion'daki
yuvasından gelen Arymas'ı öldürdü.*

c. IV, 1-12:

- Οὐδὲ μὲν Ἴππολόχοιο δαΐφρονος ὄβριμον υἷα
Τρῶες ἀδάκρυτον δειλοὶ λίπον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Δαρδανίης προπάροιθε πύλης ἐρικυδέα φῶτα
πυρκαϊῆς καθύπερθε βάλον. Τὸν δ' αὐτὸς Ἀπόλλων
5 ἐκ πυρὸς αἰθομένοιο μάλ' ἐσσυμένως ἀναείρας
δῶκε θεοῖς Ἀνέμοισι φέρειν Λυκίης σχεδὸν αἴης·
οἱ δέ μιν αἶψ' ἀπένεικαν ὑπ' ἄγκεα Τηλάνδροιο
χωρὸν ἐς ἱμερόεντα, πέτρην δ' ἐφύπερθε βάλοντο
ἄρρηκτον. Νύμφαι δὲ περίβλυσαν ἱερὸν ὕδωρ
10 ἀενάου ποταμοῖο τὸν εἰσέτι φῦλ' ἀνθρώπων
Γλαῦκον ἐπικλείουσιν εὐρροον ἀλλὰ τὰ μὲν που
ἀθάνατοι τεύξαντο γέρας Λυκίων βασιλῆι.

Bahtsız Troia'lular gözyaşsız bıraktılar

savaşçı kral Hippolakhos'un kahraman oğlunu.
 Dardania kapısının önünde, ateşe yatırdılar,
 Savaşta pek şanlı bu komutanı.
 Ama, Tanrı Apollon, bizzat kendisi, tez canlı gelip
 ateşlerin arasından çıkararak, verdi onu
 rüzgarların eline, götürsünler diye Lykia ülkesine.
 Rüzgarlarsa süratle uzaklara taşıdılar onu,
 yüksek Telandros'un eteklerinde hoş bir düzlüğe.
 Ve sonra mezarının üzerine
 Granit bir blok diktiler. Nymphelerse orada,
 kutsanmış bir kaynak yarattılar,
 sonsuza kadar akan ve nesiller boyu
 "berrak akan" Glaukos diye söylenecek olan.
 Tanrılar bunu, Lykia'lı kralın şanına yapmış oldular.

d. VIII, 76-80:

Πρῶτος δ' ὄβριμος υἱὸς εὐπτολέμου Ἀχιλλῆος
 δάμνατ' ἐν Μελανῆα καὶ ἀγλαὸν Ἀλκιδάμαντα,
 υἱᾶς Ἀλεξινόμοιο δαΐφρονος ὅς τ' ἐνὶ κοίλῃ
 Καύνῳ ναιετάεσκε διειδέος ἀγχόθι λίμνης
 Ἴμβρῳ ὑπὸ νιφόντι παραὶ ποσὶ Ταρβήλοιο.

*Ve Akhilleus'in savaşta atulgan oğlu Obrimos
 ilkin güçlü Melaneus ile Alkidamas'ı
 yaktı yere; karlı Imbros'un altında,
 Tarbelos'un eteğinde parlayan, berrak göl
 yakınlarında, dağ-beşikli Kaunos'ta oturan,
 savaşın efendisi Aleksinamos'un oğullarını.*

e. VIII, 101-107:

Μηριόνης δ' ἐδάμασσε Χλέμον Πεισήνορος υἱᾶ,
 ἀντιθέου Γλαύκοιο φίλον <καὶ> πιστὸν ἑταῖρον,
 ὅς ῥά τε ναιετάεσκε παρὰ προχοῆς Λιμύροιο
 καὶ ῥά μιν ὡς βασιλῆα περικτίονες τίον ἄνδρες,
 105 Γλαύκου ἀποκταμένοιο καὶ οὐκέτι κοιρανέοντος,
 πάντες ὅσοι Φοίνικος ἔδος περὶ πάγχυ νέμοντο

αἰπύ τε Μασσικύτοιο ρίον ῥωχμόν τε Χιμαίρης.

*Meriones de tanrısal Glaukos'un sadık yoldaşı
Peisenor oğlu Khlemon'u serdi yere,
Limyros'un ağzında oturan,
Phoiniks'in yatağını, Massikytos'un doruklarını,
ve de Khimaira Vadisi'ni iskan eden ahali
kralları olarak hürmet ettiler ona,
savaş meydanında şehit düşen Glaukos'un ardından.*

f. X, 161-63:

καί ρά οἱ ἐκ βελέων ὀλοὸς περὶ τύμβος ἐτύχθη
πάρ τέμενος καὶ σῆμα κραταιοῦ Βελλεροφόντου
Τλαῶ ἐνὶ κυδαλίμῃ Τιτηνίδος ἀγχόθι πέτρης·

*«Attıkları (taşlar) mezar oldular ona,
pek kudretli Bellerophontes'in temonos ve mezarının yanbaşımda;
ünlü Tlos'ta, Titan kayasının yakınında.*

g. XI-90-98

Ἄν δὲ Θόας ἐδάμασσε Λάμον καὶ ἀγήνορα Λύγκον,
Μηριόνης δὲ Λύκωνα, καὶ Ἀρχέλοχον Μενέλαος,
ὅς ρά τε Κωρυκίην ὑπὸ δειράδα ναιετάεσκε
πέτρην θ' Ἡφαίστοιο περίφρονος ἢ τε βροτοῖσι
θαῦμα πέλει· δὴ γάρ οἱ ἐναίθεται ἀκάματον πῦρ
ἄσβεστον νυκτός τε καὶ ἡματος· ἀμφὶ δ' ἄρ' αὐτῶ
φοίνικες θαλέουσι, φέρουσι δ' ἀπίεονα καρπόν,
ρίζης καιομένης ἅμα λάεσιν· ἀλλὰ τὸ μὲν που
ἀθάνατοι τεύξαντο καὶ ἐσσομένοισιν ἰδέσθαι.

*Thoas, Lamos ve korkusuz Lynkos'u öldürdü,
Meriones ise Lykon'u; Menelaos da Arkhilokhos'u.
Ölümlülerde hayret uyandıran, akıl sahibi Hephaistos'un
yamaçtaki Korykie kayalığını yurt edinmişti Menelaos.
Ateş, hiçbir çaba gerektirmeden ve sönmeyen
orada, gece gündüz onun için yanıyordu. Sanki palmyeler
kökler yandıkça çiçek palmyeler açıyor ve*

taşların arasında, sonsuzcasına meyva veriyordu.

Sonsuza dek hayret uyandıracak bu ateş, ölümsüzlerin işiydi

TN 37. Sallust. Hist. frag. 128-31:

Fessus in Pamphyliam se receperat.

Ad Olympum atque Phaselida.

Lyciae Pisidiaeque agros despectantem

Ad Corycum.

(Servilius) yorgun argın Pamphylia'ya;

Olympos ve Phaselis'e çekildi

Lykia ve Pamphylia'nın topraklarına kuşbakışı bakıp

Corycus'a.

TN 38. Sch. Apoll. Rhod. 598:

Ὀλυμποί δέ εἰσιν ἕξ Ἰσθακονίας, Θεσσαλίας, ἐν ᾧ καὶ Ὀλύμπιά φησιν Ἀπολλόδωρος ἄγεσθαι, καὶ Μυσίας καὶ Λυκίας καὶ Ἀρκαδίας.

Olympos adında altı dağ vardı: Makedonia'da, Apollodoros'un Olymia'nın kutlandığını söylediği Thessalia'da, Mysia'da, Lykia'da ve Arkadia'da.

TN 39. Sch. Hom. Il. VI, 181; VI, 184:

a. VI, 181: ἔνιοι δὲ ὄρος εἶναι κατὰ Λυκίαν, ὃ καλεῖται Χίμαιρα· τοῦτο δὲ κατὰ μέσον ἔχει ἀναφυσήματα πυρός, κατὰ δὲ τὰ ἄκρα πολύθηρον <εἶναι>.

Bazıları da Lykia'da Khimaira adında bir dağ bulunduğunu, bu dağın, orta yerinden ateş çıkardığını, doruklarında da vakşi hayvanlarla dolu olduğunu söylerler.

b. VI, 184: δεύτερον αὖ Σολύμοισι: καὶ ἐκ Σολύμων ὄρέων (Odys. V, 283): ἀπὸ γὰρ τῶν ἀνατολικῶν Αἰθιοπίων ἐπανιῶν ἀπὸ Πισιδίας καὶ Κιλικίας ὄρᾳ Ὀδυσσεῶα ὁ Ποσειδῶν.

İkinci olarak Solymos'lularla (savaştı) ve Solyma Dağları'ndan ifadesi için: Poseidon, Aithiopia'luların doğudaki ülkesinden dönerken Pisidia ve Kilikia'dan Odysseus'u görür.

TN 40. Sch. Hom. Odys. I, 23; V, 283:

a. I, 23: από μεσημβρίας διερχόμενος ὁ Νεῖλος διορίζει τοὺς Αἰθίοπας, ἐκ μὲν ἀνατολῆς ἔχων τοὺς Ἰνδοὺς, ἐκ δυσμῶν δὲ νομάδας καὶ Βλέμυας. ἀρέσκει δὲ τῷ Ἀριστάρχω παρὰ τοῖς ἀνατολικοῖς Αἰθίοφι διατρίβειν τὸν Ποσειδῶνα ἐκ τοῦ ἐκ Σολύμων [V, 283] φάσκειν αὐτὸν ὄρᾶν τὸν Ὀδυσσεά. Αἰθίοπες ἀνατολικοὶ καὶ δυσμικοί. κατοικοῦσι δὲ ἀμφοτέροι πρὸς τῷ ὠκεανῷ. τούτου χάριν φησὶν ἕσχατοι ἀνδρῶν.

Güneyden akan Nil Nehri Athiopia'lulara, doğuda India'lulara, batıdaysa göçebelere sınır çizer. Aristarkhos, doğudaki Aithiopia'lular arasında vakit geçiren Pseidon'un Solyma'dan Odysseus'u gördüğünü söylemeyi uygun görmektedir. Zira Aithiopia'lular doğudaki ve batıdakiler olmak üzere ikiye ayrılırlar ve her iki grup da Okeanos'un kıyılarında oturur. Bu nedenle onların insanlar arasında en uzakta yaşayanlar olduklarını söylerler.

b. V, 283: οἱ Σόλυμοι ὠνομάσθησαν ἀπὸ Σολύμου τοῦ Διὸς καὶ Καλχηδονίας, ὡς Ἀντίμαχος δηλοῖ. Σόλυμα ὄρη τῆς Πισιδίας.

Solymos'lular, Antimakhos'un da açıkladığı gibi, Zeus'la Kalkhedonia'nın çocukları olan Solymos'tan ötürü bu şekilde adlandırılırlar. Solyma Pisidia'da bir sıradağdır.

TN 41. Seneca iun. Epist. LXXIX, 3:

In Lycia regio notissima est (Hephaestion incolae vocant), foratum pluribus locis solum, quod sine ullo nascentium damno ignis innoxius circumit. Laeta itaque regio est et herbida, nihil flammis adurentibus sed tantum vi remissa ac languida refulgentibus.

Lycia'da çok ünlü bir bölge vardır, adına Hephaestion denir. Toprak bir çok yerde yarılmıştır. Bu deliklerin yöresini, burada yaşayan canlılara hiç zarar vermeyen alevler sarmıştır. Bölge verimlidir; solgun, ölgün ışığın alevlerinden hiç etkilenmeyen otlarla kaplıdır bütün yöre.

TN 42. Seneca iun. Nat. quest. V, 17, 5:

Atabulus Apuliam infestat, Calabriam iapyx, Athenas sciron, Pamphyliam <cr>ageus, Galliam circius, cui aedificia quassanti tamen incolae gratias agunt, tamquam salubritatem caeli sui debeant ei.

Atabulus (keşişleme) Apulia'ya, Iapyx Calabria'ya, Sciron Atina'ya, Crageus Pamphylia'ya ve binalara büyük zarar verse de sanki gökyüzünün sağlığını ona borçlularmış gibi yine de şükran duydukları Circius ise Galya'ya hücum eder.

TN 43. Skylaks, *Periplus*, 100:

100. ΛΥΚΙΑ. Ἀπὸ δὲ Καρίας Λυκία ἐστὶν ἔθνος· καὶ πόλεις Λυκίοις αἶδε· Τελμισσὸς καὶ λιμὴν, καὶ ποταμὸς Ζάνθος, δι' οὗ ἀνάπλους εἰς [Ζάνθον πόλιν.] Πάταρα πόλις [ἦ] καὶ λιμένα ἔχει· Φελλὸς πόλις καὶ λιμὴν· κατὰ ταῦτα νῆσός ἐστι Ῥοδίων Μεγίστη· Λίμυρα πόλις, εἰς ἣν ὁ ἀνάπλους κατὰ τὸν ποταμόν· εἶτα Γαγαία πόλις, εἶτα Χελιδονίαι, ἀκρωτήριον καὶ νῆσοι δύο καὶ Διονυσιάς νῆσος, ἀκρωτήριον καὶ λιμὴν Σιδηροῦς. Ὑπὲρ τούτου ἐστὶν ἱερόν Ἡφαίστου ἐν τῷ ὄρει καὶ πῦρ πολὺ αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς καίεται καὶ οὐδέποτε σβέννυται. Καὶ ἐὰν προέλθῃς ἀπὸ θαλάττης ἀνώτερον, ἐστὶ Φασηλὶς πόλις καὶ λιμὴν (ἐστὶ δὲ τοῦτο κόλπος) καὶ Ἰδυρος πόλις, νῆσος Λυρνάτεια, Ὀλβία, Μάγυδος καὶ ποταμὸς Καταρράκτης, Πέργη πόλις καὶ ἱερόν Ἀρτέμιδος. Ἐρ' εὐθείας δὲ παράπλους ἐστὶν Λυκίας ἀπὸ * ἡμέρας καὶ νυκτός· ὁ δὲ παρὰ γῆν διπλάσιος τούτου ἐστὶ γὰρ κολπώδης.

Karia'dan sonra Lykia soyu gelir. Lykia kentleri şunlardır: Telmessos ve limanı, arasından [Ksanthos kenti'ne] ulaşımı sağlayan Ksanthos Nehri ve bir limanı da olan Patara kenti. Phellos kenti ve limanı: bu arada Rhodos'luların Megiste adası vardır: nehir boyunca gemiyle gidilebilecek Limyra kenti: Daha sonra Gagai kenti, sonra Khelidoniai, burun ve iki ada ve Dionysias adası, bir burun ve Siderous limanı. Buranın üzerinde, dağda Hephaistos'un kutsal alanı ve topraktan kendiliğinden çıkıp da yanan ve hiç sönmeyen çokça ateş vardır. Ve eğer denizden yukarı (kuzeye) doğru gidilirse, Phaselis kenti ve limanı (bu bir körfezdir) ve Idyros kenti, Lyrnateia Adası, Olbia, Magydos ve Katarrhaktes Nehri, Perge kenti ve Artemis tapınağı (gelir). Lykia'dan itibaren sahil boyu bir gün bir gecedir. Karadan ise bunun iki katıdır: çünkü körfezlidir.

TN 44. SMM, 200-205; 226; 228; 231, 232:

a. 200-205:

Ἀπὸ τοῦ Χαράδρου ἐπὶ χωρίον Κράγον καλούμενον στάδιοι ρ.

Ἀπὸ τοῦ Κράγου ἐπὶ χωρίον ἐπὶ θαλάσσης Νεφέλιον στάδιοι κε.

Kharadros'tan Kragos olarak bilinen bölgeye kadar 100 stadia.

Kragos'tan deniz kenarındaki Nephelion bölgesine kadar 25.

b. 226: [Ἀπὸ Λύρναντος εἰς Φάσηλιν στάδιοι ρο']. ὑπὲρ τῆς πόλεως ὄρος μέγα ὑπέρκειται.

[Lyrnas'tan Phaselis'e 170 stadia]. Kentin üstünde büyük bir dağ uzanmaktadır.

c. 228: 'Από Κωρύκου ἐπὶ τὸν Φοινικοῦντα στάδιοι λ'. ὑπὲρ [αὐτοῦ] μέγα ὄρος ὑψηλὸν κεῖται "Ὀλυμπος καλούμενον.

Korykos'tan Phoinikus Nehri'ne kadar 30 stadia. [Bunun] üstünde Olympus olarak bilinen yüce bir dağ uzanır.

d. 232: 'Από Μωροῦ ὕδατος ἐπὶ ἄκραν 'Ιερὰν καὶ νῆσον Ζελιδονίαν στάδιοι ν'.

Moron Hydor'dan Hiera Akra ve Khelidonia Adası'na 50 stadia.

e. 254: 'Από Λαγούσης ἐπὶ Τελμησσὸν στάδιοι ε. Γίνονται ὁμοῦ οἱ πάντες [ἀπὸ τῆς 'Ιερᾶς ἄκρας] ἕως Τελμησσοῦ στάδιοι , αφ'.

Lagusa Adası'ndan Telmessos'a 15 (15) stadia. Hiera Akra'dan Telmessos'a kadar olan bütün mesafe 1500 stadia'dır.

TN 45. Sol. Coll. Mem. 39, 1:

Quod in Campania Vesubius, in Sicilia Aetna, hoc in Lycia mons Cgimaera est, hic mons nocturnis aestibus, Vulcano urbem proximam Lycii dicaverunt, quam de vocabulo sui nominis Hephaestiam vocant. Olympus quoque inter alia ibi oppidum fuit nobile, sed intercidit

Nasıl ki, Campania'da Vesubius, Sicilia'da Aetna dağı varsa, Lycia'da bunlar gibi Chimaera Dağı vardır. Bu dağ geceleri duman çıkarır ve aynı zamanda, yer altında gizlenmiş ateşli bir yapısı olduğu için, Hephaestia adını verdikleri, yakınındaki Lycia kenti Vulcanus'a adanmıştır. Öte yandan, buradaki bir başka seçkin kent de Olympus idi, ama yitti gitti.

TN 46. Steph. Byz. Ethn. s. v. Ἀρτύμνησος, 129; Δαίδαλα, 216; Κράγος, 380;

'Ολβία, 489; Πίναρα, 523:

a. 129: 'Αρτύμνησος, πόλις Λυκίας, ἄποικος Ζανθίων. τὸ ἐθνικὸν 'Αρτυμνησεύς. Μενεκράτης ἐν πρώτῃ τῶν Λυκιακῶν φησιν ὅτι πολυανθρωπήσασαν τὴν Ζάνθον τοὺς πρεσβύτας εἰς τρία μέρη διελεῖν, τούτων δὲ τοὺς μὲν ἐπὶ τὸν Κράγον ἐλθεῖν καὶ οἰκῆσαι ἐν τῷ ὄρει λόφον στρογγύλον κατοικῆσαι καὶ λέσαι τὴν πόλιν Πινάραν, ἣν μεθερμηνεύεσθαι στρογγύλην. τὰ γὰρ στρογγύλα πάντα πίναρα καλοῦσιν

Artymnesos Lykia'nın bir kentidir ve ethnikonu da Artymneseus'tur. Menekrates, Lykiaka'sının birinci cildinde nüfus yoğunluğu bulunan Ksanthos kentinin yaşlılarını üç bölüme ayırdığını, bunlardan birinin Kragos'a gittiklerini ve dağın yuvarlak bir

tepesini iskan ederek bu kente yuvarlak anlamına gelen Pinara adını verdiklerini, zira yuvarlak olan her şeye pinara dediklerini söylemektedir.

b. 216: Δαίδαλα, πόλις τῆς Ῥοδίας ἢ χωρίον, Σ τράβων ιδ'. ἔστι καὶ ὄρος τῆς Λυκίας τὰ Δαίδαλα. ἡ δὲ πόλις ἀπὸ Δαιδάλου τοῦ Ἰκάρου ἢ ἐν Λυκίᾳ. διὰ τινος γὰρ ἔλους ἐπορεύετο [διὰ] τοῦ Νίνου ποταμοῦ, καὶ κτισθῆναι πόλιν φησὶν Ἀλέξανδρος ἐν Λυκιακοῖς. ἔστι καὶ Ἰνδικῆς, καὶ Κρήτης ἄλλη. ὁ πολίτης Δαιδαλεύς, ὡς Σαμόσατα Σαμοσατεύς, καὶ Δαιδαλὶς τὸ θηλυκόν.

Strabon'un 13. kitapta değindiği Daidala bir Rhodos kenti ya da teritoryumudur. Lykia'da da bir Daidala Dağı vardır. Lykia'daki Daidala kenti adını Ikaros oğlu Daidalos'tan alır. Aleksandros Lykiaka'sında onun Ninus Nehri'nin yatağı boyunca ilerlediğini ve Daidala kentini kurduğunu anlatır. Hindistan ve Girit'te de bu adla birer kent daha bulunmaktadır. Ethnikon'u, Samosata'lulara Samosateus dendiği gibi Daidaleus, dişi çekimi için de Daidalis'tir.

c. 380: Κράγος ὄρος Λυκίας. Ἀλέξανδρος δευτέρῳ Λυκιακῶν. ἀπὸ Κράγου τοῦ Τρεμίλητος υἱοῦ, μητρὸς δὲ Πραξιδικῆς νύμφης. ἐνταῦθα δ' εἶναι καὶ ἐπονομαζόμενα Θεῶν ἀγρίων ἄντρα. ἀπαθανατισθῆναι γὰρ φασὶ τοὺς περὶ τὸν Κράγον. τὸ ἔθνικόν Κράγιος. ἔστι καὶ ὄρος Ἀντίκραγος ἕτερον.

Kragos Lykia'da bir dağdır. Aleksandros Lykiaka'sının 4. kitabında bu dağdan bahsetmektedir. Dağ, ismini Tremiles'in oğlu Kragos'tan alır; Kragos'un annesi ise Nympe Praksidike'dir. Burada, ismini yaban hayatın tanrılarından alan mağaralar bulunur. Ayrıca Kragos yakınındaki kişilerin ölümsüzleştirildikleri de söylenir. Ethnikonu Kragios'tur. Antikragos adında bir başka dağ daha vardır.

d. 489: τετάρτη Παμφυλίας, ὡς Φίλων. οὐκ ἔστι δὲ Παμφυλίας, ἀλλὰ τῆς τῶν Σολύμων γῆς, καὶ οὐδὲ Ὀλβία, ἀλλὰ Ὀλβα καλεῖται καὶ οἱ πολῖται Ὀλβαῖοι καὶ Ὀλβιος καὶ Ὀλβία.

Dördüncü Olbia, Philon'a göre, 'bir Pamphylia (kentidir)'. Gerçekte ise Pamphylia'nın değil Solymos'lular Ülkesi'nin (bir kenti olup), ismi Olbia değil Olba'dır ve ethnikonu Olbios, Olbios ya da Olbia'dır.

e. 523: Πίναρα, πόλις μεγίστη, ὑπερκειμένη τῷ Κράγῳ ὄρει τῆς Λυκίας. ἔθνικόν Πιναρεῖς, ὡς Μεγαρεῖς.

Pinara Lykia'daki Kragos dağının eteklerinde kurulu büyük bir kenttir. Ethnikonu Megareus gibi Pinareus'tir.

TN 47. Strab. I, 1, 10; I, 2, 10; I, 2, 28; XII, 3, 27; XIII, 4, 16-17; XIV, 2, 1; XIV, 3, 1-9; XIV, 5, 3; XIV, 5, 7:

a. I, 1, 10: "Ὡσπερ οὖν τὰ ἔσχατα καὶ τὰ κύκλω τῆς οἰκουμένης οἶδε καὶ φράζει σαφῶς ὁ ποιητής, οὕτω καὶ τὰ τῆς θαλάττης τῆς ἐντός. περιέχει γὰρ ταύτην ἀπὸ στηλῶν ἀρξαμένοις Λιβύη τε καὶ Αἴγυπτος καὶ Φοινίκη, ἐξῆς δὲ ἡ πέριξ τῆς Κύπρου, εἶτα Σόλυμοι καὶ Λύκιοι καὶ Κᾶρες, μετὰ δὲ τούτους ἡ μεταξὺ Μυκάλης καὶ τῆς Τρωάδος ἤων καὶ αἱ προκείμεναι νῆσοι· ὧν ἀπάντων μέμνηται, καὶ ἐφεξῆς τῶν περὶ τὴν Προποντίδα καὶ τοῦ Εὐξείνου μέχρι Κολχίδος καὶ τῆς Ἰάσονος στρατείας.

Ozan, yeryüzünün iskan gören kısmını ve bunun çevresindekileri bilir ve kesin bir şekilde tanımlar; tıpkı 'İç Deniz'in (Akdeniz) çevresindekileri de bilip tanımladığı gibi. Buna göre, (Akdeniz) Herakles Sütunları'ndan başlayarak Libya, Aegyptos ve Phoinike ile; bundan sonra Kıbrıs Peraiası ile; daha sonra Solymos'lular, Lykia'lular ve Karia'lularla; bundan sonra da Mykale ile Troas arasındaki kıyı şeridi ve bu kıyının önünde uzanıp ozanın herbirine tek tek değindiği adalarla; bunlardan sonra da Kolkhis ile Iason'un seferinin son noktasına kadar Propontis ve Euxenos ile çevrilidir.

b. I, 2, 10: Χάρυβδιν ὁ διὰ τῶν σκοπέλων πλοῦς. ἀπλῶς δ' οἱ τότε τὸ πέλαγος τὸ Ποντικὸν ὥσπερ ἄλλον τινὰ ὠκεανὸν ὑπελάμβανον, καὶ τοὺς πλείοντας ἐκεῖσε ὁμοίως ἐκτοπίζειν ἐδόκουν ὥσπερ τοὺς ἔξω στηλῶν ἐπὶ πολὺ προϊόντας· καὶ γὰρ μέγιστον τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνομίζετο, καὶ διὰ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἰδίως πόντον προσηγόρευον, ὡς ποιητὴν Ὅμηρον. Ἴσως οὖν καὶ διὰ τοῦτο μετήνευκε τὰ ἐκ τοῦ Πόντου πρὸς τὸν ὠκεανὸν ὡς εὐπαράδεκτα διὰ τὴν κατέχουσαν δόξαν. οἶμαι δὲ καὶ τῶν Σολύμων τὰ ἄκρα τοῦ Ταύρου τὰ περὶ τὴν Λυκίαν ἕως Πισιδίας κατεχόντων τὰ ὑψηλότατα καὶ τὰς ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ὑπερβολὰς ἐπιφανεστάτας παρεχόντων τοῖς ἐντός τοῦ Ταύρου καὶ μάλιστα τοῖς περὶ τὸν Πόντον, καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ τούτους ἐξωκεανισθῆναι· φησὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ πλείοντος ἐν τῇ σχεδίᾳ

τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπίων ἀνιῶν κρείων Ἐνοσίχθων
τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν.

O dönemin (Homeros'un döneminin) insanları Pontos Denizi'ni açıkça, ikinci bir Okeanos olarak görüyorlar ve oraya yelken açanların, tıpkı Herakles Sütunları'nın

ötesine gidenler gibi, dünyanın iskan edilmiş kısımlarının sınırlarını aştıklarını düşünüyorlardı, zira, Pontos Denizi dünyanın bizim tarafımızdaki kısmının en büyük denizi olarak düşünülüyordu. Bundan dolayı özel olan bu denize de 'Pontos'³¹⁰ diyorlardı, tıpkı Homeros'a sadece "Ozan" denmesi gibi. Homeros, belki de aynı nedenden ötürü, Pontos için söz konusu olan şeyleri, böyle bir durum Pontos hakkındaki yaygın kanıyla doğrulanabileceğinden, Okeanos'a nakletmektedir. Ben de, Tauros'un Lykia sınırından Pisidia'ya uzanan en yüce doruklarını Solymos'lular ellerinde bulundurduklarından ve güneyden yol veren geçitleri Tauros'un kuzeyinde yaşayanlara, özellikle de Pontos civarında yaşayanlara sunduklarından, bu büyük konum benzerliğe dayanarak, Solymos'luların Okeanos'un ötesine yerleştirildiğini düşünüyorum. Zira (Ozan), Odysseus salıyla denizde yol alırken onun hakkında şunları söylemektedir:

*Aithiopia'luların Ülkesi'nden dönen Poseidon o ara
gördü onu çok uzaktan, Solymos Dağı tepesinden*

c. I, 2, 28: ὅταν οὖν φῆ

Zeús γάρ ἐς ὠκεανόν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας
χθιζὸς ἔβη

κοινότερον δεκτέον καὶ τὸν ὠκεανὸν τὸν καθ' ὅλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τεταμένον καὶ τοὺς Αἰθιοπας ᾧ γὰρ ἂν τόπω τοῦδε τοῦ κλίματος προσβάλης τὴν διάνοιαν, καὶ ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ ἔση καὶ ἐπὶ τῇ Αἰθιοπίᾳ. οὕτω δὲ λέγει καὶ τὸ

τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν
τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν.

ἴσον τῷ ἀπὸ μεσημβρινῶν τόπων, Σολύμους λέγων οὐ τοὺς ἐν τῇ Πισιδίᾳ, ἀλλ' ὡς ἔφην πρότερον πλάσαι τινὰς ὁμωνύμους, τοὺς ἀναλόγως ἔχοντας πρὸς τε τὸν πλεοντα ἐν τῇ σχεδίᾳ καὶ τοὺς ἐκεῖ μεσημβρινούς, ὡς ἂν Αἰθιοπας, ὡς οἱ Πισιδικοὶ πρὸς τε τὸν Πόντου καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς Αἰγύπτου Αἰθιοπας.

(Ozan) şayet şöyle diyorsa:

*Zeus Okeanos'un kıyılarına gitti dün,
Kusursuz Aithiopia'luların yanına³¹¹*

³¹⁰ πόντος: Yunanca'da açık deniz anlamına gelir.

³¹¹ Hom II, I, 423

Bütün güney kuşağı boyunca uzanan Okeanos ile Aithiopia'lular daha genel anlamda düşünülmelidir. Zira, bu kuşağın hangi noktası ele alınırsa alınsın bu nokta hem Okeanos hem de Aithiopia üzerinde olacaktır. (Ozanın) aşağıdaki sözleri

*Aithiopia'luların Ülkesi'nden dönen Poseidon o ara
gördü onu çok uzaktan, Solymos Dağı tepesinden*

"güneydeki bölgelerden" ile benzer anlama gelmektedir. O burada, daha önce de bahsettiğim gibi, Pisidia'daki Solymos'luları kastetmeyip, bunun yerine, salıyla denizde yol alan (Odysseus'la) büyük ihtimalle Aithiopia'lular olabilecek güneydeki halklara görece yakın bir konuma sahip olan, aynı isimde başka bir halk yaratmaktadır. Çünkü, Pisidia'daki Solymos'lular Pontos'a ve Aigyptos'un yukarısındaki Aithiopia'lulara görece daha yakın bir konuma sahiptirler.

d. XII, 3, 27: ἔτι δὲ καὶ τῶν πόρρω μεμνημένος τῶν ἑγγύς σφόδρα οὐ μέμνηται, οὐ δῆπου ἀγνοῶν αὐτοὺς γνωρίμους τοῖς ἄλλοις ὄντας· οὐδὲ δὴ τοὺς ἑγγύς ἐπίσης, ὧν τοὺς μὲν ὀνομάζει τοὺς δὲ οὐ, οἷον Λυκίους μὲν καὶ Σολύμους, Μιλύας δ' οὐ, οὐδὲ Παμφύλους οὐδὲ Πισίδας.

(Ozan), kuşkusuz kendisine aynı derecede yakın olan ve benzer şekilde bir kısımdan söz edip bir kısımdan etmediği halkları da bilmiyor değildi. Örneğin, Lykia'lular ve Solymos'lulardan söz ederken Milyas'lulardan bahsetmez. Bunun gibi Pamphylia'lular ve Pisidia'lulardan da söz etmez.

e. XIII, 4, 16: b. XIII, 4, 16: Σολύμους δ' εἶναι φασὶ τοὺς Καβαλεῖς· τῆς γοῦν Τερμησσεῶν ἄκρας ὁ ὑπερκείμενος λόφος καλεῖται Σόλυμος, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Τερμησσεῖς Σόλυμοι καλοῦνται. πλησίον δ' ἐστὶ καὶ ὁ Βελλεροφόντου χάραξ καὶ ὁ Πεισάνδρου τάφος τοῦ υἱοῦ [αὐτοῦ] πεσόντος ἐν τῇ πρὸς Σολύμους μάχῃ. ταῦτα δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λεγομένοις ὁμολογεῖται· περὶ μὲν γὰρ τοῦ Βελλεροφόντου φησὶν οὕτως

δεύτερον αὖ Σολύμοισι μαχέσσατο κυδαλίμοισι.

περὶ δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ

Πείσανδρον δὲ οἱ υἱὸν Ἄρης ἄτος πολέμοιο
μαρνάμενον Σολύμοισι κατέκτανεν.

ἡ δὲ Τερμησσός ἐστι Πισιδικὴ πόλις ἡ μάλιστα καὶ ἑγγίστε ὑπερκειμένη τῆς Κιβύρας.

Solymos'lularla Kabalia'luların aynı olduklarını söylerler. Termessos'luların (kentinin) üstünde yükselen tepe Solymos olarak adlandırılır ve Termessos'luların kendilerine de Solymos'lular denir. Bellerophontes'in siperi ve Solymos'lulara karşı yapılan savaşta ölen oğlu Peisandros'un mezarı da bu civardadır. Bunlar ozan tarafından dile getirilenlerle uyumludur. Zira Bellerophantes hakkında şöyle:

Sonra da o, şanlı Solymos'lularla çarpıştı.

Onun oğlu içinse şöyle söylemektedir:

Ve oğlu Peisandros, savaşa doymayan Ares tarafından öldürüldü, Solymos'lulara karşı savaşırken.

Kibyra'nın hemen üzerinde uzanıp O'na çok yakın olan Termessos bir Pisidia kentidir.

f. XIII, 4, 17: Μιλύα δ' ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῶν κατὰ Τερμησσὸν στενῶν καὶ τῆς εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ Ταύρου ὑπερθέσεως· δι' αὐτῶν ἐπὶ Ἰσινδα παρατείνουσα ὄρεινὴ μέχρι Σαγαλασσοῦ καὶ τῆς Ἀπαμέων χώρας.

Termessos'un dar geçitlerinden başlayarak, Tauros içinden Isinda'ya geçit veren boğazdan itibaren Sagalassos ve Apameia'luların topraklarına kadar uzanan bölgeye Milyas denir.

g. XIV, 2, 1: ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὰ ἄκρα τοῦ Ταύρου μέχρι Μαιάνδρου· λέγουσι γὰρ ἀρχὴν εἶναι τοῦ Ταύρου τὰ ὑπερκείμενα ὄρη τῶν Χελιδονίων καλουμένων νήσων, αἵπερ ἐν μεθορίᾳ τῆς Παμφυλίας καὶ τῆς Λυκίας πρόκεινται· ἐντεῦθεν γὰρ ἐξαίρεται πρὸς ὕψος ὁ Ταῦρος· τὸ δ' ἀληθὲς καὶ τὴν Λυκίαν ἅπασαν ὄρεινὴ ράχισ τοῦ Ταύρου διείργει πρὸς τὰ ἔκτος καὶ τὸ νότιον μέρος ἀπὸ τῶν Κιβυρατικῶν μέχρι τῆς περαιᾶς τῶν Ῥοδίων· κἀνταῦθα δ' ἐστὶ συνεχῆς ὄρεινὴ, πολὺ μὲντοι ταπεινότερα καὶ οὐκέτι τοῦ Ταύρου νομίζεται, οὐδὲ τὰ μὲν ἔκτος αὐτοῦ τὰ δ' ἐντὸς, διὰ τὸ σποράδας εἶναι τὰς ἐξοχὰς καὶ τὰς εἰσοχὰς ἐπίσης * τε πλάτος καὶ μῆκος τῆς χώρας ἀπάσης καὶ μηδὲν ἔχειν ὅμοιον διατειχίσματα.

İç kısımlarda, Tauros'ların etekleri Maiandros nehrine kadar uzanır. Pamphylia Lykia sınırının başlangıcı olan -Khelidoniai denen adaların üstünde uzanan dağların Tauros'un başlangıcını oluşturduğu ve bu nedenle Tauros'un buradan yükselmeye başladığı söylenir. Fakat gerçek şudur ki, Lykia'nın tümü dış kısımlara doğru ve güney yanında, ta Rhodos'luların Peraiasi'ndan başlayan ve Kibyra'luların ülkesinden geçen Tauros'un bir dağ sırasıyla ayrılmıştır. Buradan itibaren dağ sırası devam eder,

fakat artık çok alçaktır ve Tauros'un bir parçası kabul edilmez. Çünkü, bunlar yükseliş ve alçalışlarıyla bölücü bir durumu göstermeksizin, bütün ülkeye eşit olarak enine ve boyuna yayılmıştır

h. XIV, 3, 1: μετὰ δὲ τὴν Ῥοδίων περαιάν ἢς ὄριον τὰ Δαίδαλα ἐφεξῆς πλέουσι πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἢ Λυκία κείται μέχρι Παμφυλίας, εἴθ' ἢ Παμφυλία μέχρι Κιλικῶν τῶν τραχέων, εἴθ' ἢ τούτων μέχρι τῶν ἄλλων Κιλικῶν τῶν περὶ τὸν Ἴσσοικὸν κόλπον.

Daidala'nın sınır olduğu Rhodos peraiasından deniz yoluyla doğuya doğru ilerleyince Pamphylia'ya kadar uzanan Lykia'ya; buradan Dağlık Kilikia'luların ülkesine kadar uzanan Pamphylia'ya; buradan da diğer Kilikia'luların yaşadığı Issos körfezine kadar gelinir.

i. XVI, 3, 2: μετὰ τοίνυν Δαίδαλα τὰ τῶν Ῥοδίων ὄρος ἐστὶ τῆς Λυκίας ὁμώνυμον αὐτοῖς Δαίδαλα, ἀφ' οὗ λαμβάνει τὴν ἀρχὴν ὁ παράπλους ἅπας ὁ Λυκιακός, σταδίων μὲν ὦν χιλίων ἑπτακοσίων, εἴκοσι, τραχὺς δὲ καὶ χαλεπός, ἀλλ' εὐλίμενος σφόδρα καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων συνοικούμενος σωφρόνων· ἐπεὶ ἢ γε τῆς χώρας φύσις παραπλησία καὶ τοῖς Παμφύλοις ἐστὶ καὶ τοῖς Τραχειώταις Κίλιξι· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὀρμητηρίοις ἐχρήσαντο τοῖς τόποις πρὸς τὰ ληστήρια, αὐτοὶ πειρατεύοντες ἢ τοῖς πειραταῖς λαφυροπώλια καὶ ναύσταθμα παρέχοντες· ἐν Σίδῃ γοῦν πόλει τῆς Παμφυλίας τὰ ναυπήγια συνίστατο τοῖς Κίλιξι, ὑπὸ κήρυκά τε ἐπώλουν ἐκεῖ τοὺς ἀλόντας ἐλευθέρους ὁμολογοῦντες· Λύκιοι δ' οὕτω πολιτικῶς καὶ σωφρόνως ζῶντες διετέλεσαν ὥστ' ἐκείνων διὰ τὰς εὐτυχίας θαλαττοκρατησάντων μέχρι τῆς Ἰταλίας ὅμως ὑπ' οὐδενὸς ἐξήρθησαν αἰσχροῦ κέρδους, ἀλλ' ἔμειναν ἐν τῇ πατρίῳ διοικήσει τοῦ Λυκιακοῦ συστήματος.

Rhodos'luların Daidala'sından sonra, bütün Lykia kıyıları boyunca yapılacak deniz yolculuğunun buradan başlayacağı ve Daidala kenti ile aynı adı taşıyan Lykia'nın bir dağına gelinir. 1700 stadia uzunluğunda olan bu kıyı şeridi oldukça dağlıktır ve zor geçit verir; ama sık bir biçimde iyi limanlarla donatılmış ve nezih bir halk tarafından isakan edilmiştir. Bölgenin doğası Pamphylia'luların ve Dağlık Kilikia'lularınkine benzer; ama, diğerleri ya bizzat kendileri korsanlık yaparak ya da korsanlara ganimet satışı için pazarlar ve gemileri için de sığınaklar sağlayarak bölgelerini korsanlık işlemleri için kullandılar. Gerçekten de bir Pamphylia kenti olan Side'de tersaneler Kilikia'lularla birlikte kullanılıyordu ve ele geçirdikleri insanları, onların özgür olduklarını kabul ettikleri halde burada açık arttırmayla satıyorlardı. İşte bunlar, deniz egemenliklerini Italia'ya kadar genişletmişlerken, Lykia'lular

uygar ve nezihi bir yaşam sürdüklerinden hiçbir utanç verici kazanç yoluna heves etmeyip atadan kalma Lykia birliğinin dirayeti altında kaldılar.

ι. XIV, 3, 4: μετὰ δ' οὖν τὰ Δαίδαλα τὸ τῶν Λυκίων ὄρος πλησίον ἐστὶ Τελεμησσὸς πολίχνη Λυκίων, καὶ Τελεμησίσις ἄκρα λιμένα ἔχουσα.

Lykia'daki Daidala Dağı'ndan sonra, buranın hemen yakınında küçük bir Lykia kenti olan Telemessos ve bir limana sahip Telemessis Burnu'na gelinir.

κ. XIV, 3, 5: εἶθ' ἐξῆς ὁ Ἀντίκραγος, ὄρθιον ὄρος, ἐφ' ᾧ Καρμυλησσὸς χωρίον ἐν φάραγγι ᾠκημένον, καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Κράγος, ἔχων ἄκρας ὀκτώ καὶ πόλιν ὁμώνυμον. περὶ ταῦτα μυθεύεται τὰ ὄρη τὰ περὶ τῆς Χιμαίρας ἔστι δ' οὐκ ἄπωθεν καὶ ἡ Χίμαιρα φάραγξ τις ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνατείνουσα. ὑπέκειται δὲ τῷ Κράγῳ Πίναρα ἐν μεσογαίᾳ, τῶν μεγίστων οὔσα πόλεων ἐν τῇ Λυκίᾳ. ἐνταῦθα δὲ Πάνδαρος τιμᾶται, τυχὸν ἴσως ὁμώνυμος τῷ Τρωικῷ ὡς καὶ

Πανδαρέου κούρη ἠλωρηὶς ἀηδῶν.

καὶ γὰρ τοῦτον ἐκ Λυκίας φασίν.

Bundan sonra, üzerinde, derin bir vadide iskan edilmiş olan Karmyleessos'un bulunduğu ve sarp bir dağ olan Antikragos; bundan sonra da sekiz tepeye ve aynı adı taşıyan bir kente sahip olan Kragos gelir. Khimaira hakkında anlatılan şeylerin bu dağlar etrafında geçtiği efsane edilir. Kıyıdan yukarıya uzanan bir vadi olan Khimaira buradan çok uzak değildir. Kragos'un eteğinde, iç kısımda, Lykia'nın en büyük kentlerinden olan Pınara uzanır. Pandaros burada büyük saygı görür ve Troia'daki savaşçıyla özdeşleştirilirler. Zira ozanın da dediği gibi:

Pandaros'un kızı, yeşil ormanın bülbülü

Onun Lykia'dan geldiği söylenir.

λ. XIV, 3, 7: εἶτα Μύρα ἐν εἴκοσι σταδίοις ὑπὲρ τῆς θαλάττης ἐπὶ μετεώρου λόφου. εἶθ' ἡ ἐκβολὴ τοῦ Λιμύρουποταμοῦ καὶ ἀνιόντι πεζῇ σταδίου εἴκοσι τὰ Λίμυρα πολίχνη. μεταξὺ δ' ἐν τῷ λεχθέντι παράπλω νησίᾳ πολλὰ καὶ λιμένες, ὧν καὶ Μεγίστη νῆσος καὶ πόλις ὁμώνυμος, καὶ ἡ Κισθήνη. ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ χωρία Φελλὸς καὶ Ἀντίφελλος καὶ ἡ Χίμαιρα, ἧς ἐμνήσθημεν ἐπάνω.

Bundan sonra, denizden 20 stadia yukarda, yüksek bir tepede bulunan Myra gelir. Sonra Limyros Nehri'nin ağzı gelir ve sonra da nehir boyunca yaya olarak yirmi

stadia gidilince Limyra kenti gelir. Kıyı boyunca yapılan gezi sırasında bir çok adacıklar ve limanlar bulunmaktadır. Bunlar arasında aynı adı taşıyan bir kenti bulunan Megiste, ve Kisthene adaları bulunur. İç kısımlarda ise Phellos, Antiphellos ve yukarıda bahsettiğimiz Khimaira vardır.

m. XIV, 3, 8: εἴθ' Ἱερὰ ἄκρα καὶ αἱ Χελιδόνιαί τρεῖς νῆσοι τραχεῖαι, πάρισσοι τὸ μέγεθος, ὅσον πέντε σταδίοις ἀλλήλων διέχουσαι· τῆς δὲ γῆς ἀφεστᾶσιν ἑξαστάδιον· μία δ' αὐτῶν καὶ πρόσορμον ἔχει. ἐντεῦθεν νομίζουσιν οἱ πολλοὶ τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν τὸν Ταῦρον διὰ τε τὴν ἄκραν ὑψηλὴν οὖσαν καὶ καθήκουσαν ἀπὸ τῶν Πισιδικῶν ὄρων τῶν ὑπερκειμένων τῆς Παμφυλίας καὶ διὰ τὰς προκειμένας νήσους ἐχούσας ἐπιφανές τι σημεῖον ἐν τῇ θαλάττῃ κρασπέδου δίκην. τὸ δ' ἀληθές ἀπὸ τῆς Ῥοδίων περαιᾶς ἐπὶ τὰ πρὸς Πισιδίαν μέρη συνεχῆς ἐστὶν ἡ ὄρεινὴ, καλεῖται δὲ καὶ αὕτη Ταῦρος. δοκοῦσι δὲ αἱ Χελιδόνια κατὰ Κάνωβόν πως πίπτειν· τὸ δὲ διάρμα λέγεται τετρακισχιλίων σταδίων. ἀπὸ δὲ τῆς Ἱερᾶς ἄκρας ἐπὶ τὴν Ὀλβίαν λείπονται στάδιοι τριακόσιοι ἑξήκοντα ἐπτά· ἐν τούτοις δ' ἐστὶν ἡ τε Κράμβουσα καὶ Ὀλυμπος πόλις μεγάλη καὶ ὄρος ὁμώνυμον, ὃ καὶ Φοινικοῦς καλεῖται· εἶτα Κώρυκος ὁ αἰγιαλός.

Bundan sonra, Hiera burnu; ve hemen hemen eşit büyüklükte ve birbirlerinden beş stadia uzaklıkta üç tane dağlık ada olan Khelidoniai'a gelinir. Bunlar kıyidan altı stadia açıkta bulunurlar ve bir tanesinin gemiler için demirleme yeri vardır. Bir çokları, sadece yüksek bir tepe olmasından ve Pamphylia'nın üzerinde uzanan Pisidia dağlarından aşağıya süzülmesinden ötürü değil; aynı zamanda da önünde uzanan adalar kıyının belirgin bir işaretiymiş gibi gözüktükleri için de Tauros'un buradan başladığını düşünür. Gerçekte ise, dağlık bölge Rhodos'luların Peraia'sından Pisidia'a yakın bölgelere kadar kesintisiz bir biçimde devam eder ve bu dağlık bölge de Tauros olarak adlandırılır. Khelidoniai'ın yaklaşık olarak Kanoobos'un karşısına düştüğü düşünülür. Buradan Kanobos'a geçişin dörtbin stadia olduğu söylenir. Hiera Burnu'ndan Olbia'ya üçyüzaltmışyedi stadia katedilir. Bu yolculuk üzerinde yalnız Krambusa değil; büyük Olympos kenti ve kentle aynı adı taşıyıp Phoinikus olarak da adlandırılan bir dağ bulunur. Bundan sonra bir kıyı şeridi olan Korykos gelir.

n. XIV, 3, 9: εἶτα Φάσηλις τρεῖς ἔχουσα λιμένας, πόλις ἀξιόλογος καὶ λίμνη. ὑπέρκειται δ' αὐτῆς τὰ Σόλυμα ὄρος καὶ Τερμησοῦς Πισιδικὴ πόλις, ἐπικειμένη τοῖς στενοῖς δι' ὧν ὑπέρβασίς ἐστὶν εἰς τὴν Μιλυάδα. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τοῦτο ἐξεῖλεν αὐτὴν ἀνοῖξαι

βουλόμενος τὰ στενά· περὶ Φασήλιδα δ' ἐστὶ τὰ κατὰ θάλατταν στενά, δι' ὧν Ἀλέξανδρος παρήγαγε τὴν στρατιάν. ἔστι δ' ὄρος Κλίμαξ καλούμενον, ἐπίκειται δὲ τῷ Παμφυλίῳ πελάγει, στενὴν ἀπολείπον πάροδον ἐπὶ τῷ αἰγιαλῷ ταῖς μὲν νηνεμίαις γυμνουμένην ὥστε εἶναι βάσιμον τοῖς ὁδεύουσι, πλημμύροντος δὲ τοῦ πελάγους ὑπὸ τῶν κυμάτων καλυπτομένην ἐπὶ πολὺ· ἢ μὲν οὖν διὰ τοῦ ὄρους ὑπέρβασις περίοδον ἔχει καὶ προσάντης ἐστὶ, τῷ δ' αἰγιαλῷ χρῶνται κατὰ τὰς εὐδίας. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εἰς χειμέριον ἐμπροσθῶν καιρὸν καὶ τὸ πλεον ἐπιτρέπων τῇ τύχῃ πρὶν ἀνεῖναι τὸ κύμα ὥρμησε, καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐν ὕδατι γενέσθαι τὴν πορείαν συνέβη μέχρι ὀμφαλοῦ βαπτιζομένων. ἔστι μὲν οὖν καὶ αὕτη ἡ πόλις Λυκιακὴ ἐπὶ τῶν ὄρων ἰδρυμένη τῶν πρὸς Παμφυλίαν, τοῦ δὲ κοινοῦ τῶν Λυκίων οὐ μετέχει, καθ' αὐτὴν δὲ συνέστηκεν.

Bundan sonra, söz edilmesi gereken bir kent olan ve üç limana sahip olan Phaselis ve bir göl gelir. Bunun üzerinde Solyma Dağı ve aralarından Milyas'a giden bir geçitin bulunduğu dar yolların kenarında konumlanan Pisidia kenti Termessos bulunur. Aleksandros, ordusunu geçirdiği bu dar geçitleri açmak istediği için onu yakıp yıktı. Pamphylia denizi kenarında Klimaks olarak adlandırılan ve sahil kenarında, durgun havalarda yolcuların ancak geçebileceği kadar meydana çıkan, deniz kabardığında ise dalgalarla tamamen örtülmüş dar bir geçiş noktası bırakan bir dağ bulunmaktadır. Dağ aşırı giden yol dolambaçlı ve dik olduğu için iyi havalarda sahil yolu kullanılır. Aleksandros ise kışa yakalanmasına rağmen şansına aşırı inanan biri olarak dalgalar çekilmeden önce yola çıktı ve askerleri bütün gün boyunca göbeklerine kadar suya batarak yürüdüler. Pamphylia sınırında kurulmuş olan bu kent bir Lykia kentidir; ama Lykia Birliği'nde yer almayıp kendi başına durur.

ο. XIV, 5, 3: Μετὰ δὲ τὸ Κορακῆσιον * Ἀρσινόη πόλις, εἰθ' Ἀμαξία ἐπὶ βουνοῦ κατοικία τις ὕφορμον ἔχουσα, ὅπου κατάγεται ἡ ναυπηγήσιμος ὕλη. κέδρος δ' ἐστὶν ἡ πλείστη, καὶ δοκεῖ ταῦτα τὰ μέρη πλεονεκτεῖν τῇ τοιαύτῃ ξυλείᾳ· καὶ διὰ τοῦτ' Ἀντώνιος Κλεοπάτρα τὰ χωρία ταῦτα προσένειμεν ἐπιτήδεια ὄντα πρὸς τὰς τῶν στόλων κατασκευάς. εἶτα Λαέρτης φρούριον ἐπὶ λόφου μαστοειδοῦς ὕφορμον ἔχον· εἶτα Σελινουῦς πόλις· εἶτα Κράγος πέτρα περίκρημος πρὸς θάλαττη· εἶτα Χαραδρουῦς ἔρυμα καὶ αὐτὸ ὕφορμον ἔχον (ὑπέρκειται δ' ὄρος Ἄνδρικλος) καὶ παράπλους τραχὺς Πλατανιστῆς καλούμενος.

Korakeison'dan sonra Arsinoe kentine; bundan sonra, gemi yapımında kullanılan kerestenin elde edildiği bir tepede kurulmuş ve limana da sahip olan Hamaksia'ya gelinir. Söz konusu kerestenin büyük bölümü sedir ağacından oluşmaktadır. Bu bölge

gemi yapımında gerekli kerestenin temininde büyük bir yer tutmuş gözükmektedir. Bu nedenle Antonius, donanma yapımı için bölgeyi Kleopatra'ya hediye etmiştir. Bundan sonra, demirleme yerine sahip, göğüs biçiminde bir tepeye kurulmuş Laertes'e; ardından Selinus kentine; sonra, çok sarp kayalarla çevrilmiş olup deniz kenarında bulunan Kragos'a ve sonra da kıyı da bir demirleme yeri bulunan Kharadrus hisarına (bunun yukarısında Andriklos Dağı yükselir) ve Platanistes olarak bilinen engebeli kıyı şeridine gelinir.

p. XIV, 5, 7: κατὰ δὲ τὰς ἀκρωρείας τοῦ Ταύρου τὸ Ζηνικέτου πειρατήριόν ἐστιν ὁ Ὀλυμπος ὄρος τε καὶ φρούριον ὁμώνυμον, ἀφ' οὗ κατοπτεύεται πᾶσα Λυκία καὶ Παμφυλία καὶ Πισιδία καὶ Μιλυάς· ἀλόντος δὲ τοῦ ὄρους [ὑπὸ] τοῦ Ἰσαυρικοῦ, ἐνέπρησεν ἑαυτὸν πανοίκιον· τούτου δ' ἦν καὶ ὁ Κώρυκος καὶ ἡ Φάσηλις καὶ πολλὰ τῶν Παμφύλων χωρία· πάντα δ' εἶλεν ὁ Ἰσαυρικός.

Tauros'un yamaçlarında hem Olympos Dağı hem de aynı adı taşıyan ve buradan bütün Lykia, Pamphylia, Pisidia ve Milyas'ın görülebildiği, Zeniketes'in korsan kalesi bulunmaktadır. Fakat bu dağ Isaurikus tarafından ele geçirilince, kendini ailesiyle birlikte ateşe verdi. Korykos, Phaselis ve Pamphylia'nın bir çok bölgesi onundu; ama Isaurikus hepsini ele geçirdi.

TN 48. Suda, s. v. Σόλυμα; Σόλυμοι:

a. Solyma: Σόλυμα: πόλις.

Solyma: bir kent

b. Solymoi: Σόλυμοι: ὄνομα ἔθνους.

Solymos'lular: Bir halk adı.

TN 49. Vita Nik. Sion. 23-24; 37:

a. 23-24: [23] Ἐπειτα λέγουσιν τῷ δούλῳ τοῦ Θεοῦ Νικολάῳ οἱ κληρικοὶ τῆς κώμης Ἀρναβανδῶν· "Κύριε, ἔστιν παρ' ἡμῖν, ἐν τῷ ὄρει Καίσαρι ὕδωρ κεκρυμμένον." καὶ λέγει ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ· "Μέμνησθέ ποτε ἀπὸ τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι ὠράθη ἐν τῷ ὄρει ἐκεῖνω τὸ ὕδωρ;" λέγουσιν αὐτῷ ὅτι μὲν· "Ἀκοὴν ἠκούσαμεν, καὶ κατέχομεν τὴν ὀνομασίαν, ὅτι ἔστιν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ ὕδωρ, ἐπεὶ οὐδεὶς ἐκ τῆς συγγενείας ἡμῶν οἶδεν ἢ ἐπίσταται." καὶ λέγει ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ· "Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ συνάχθειντες πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ ἄρωμεν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ

μετὰ τῶν τιμίῳν σταυρῶν, καὶ προθύμως ἀπέλθωμεν ἐπὶ τὸν τόπον καὶ τὸν προκειμένον ἡμῖν ἀγῶνα ποιήσωμεν, καὶ κύριος ὁ Θεὸς φανερώσει τὸ αἶτημα ὑμῖν."

Bunun ardından, Arnabanda köyünün dindarları, Tanrı'nın hizmetkari Nikolaos'a şunları söylediler: "Ey efendimiz, yakınımda, Kaisar Dağı'nda, bulunamayan bir su kaynağı var". Ve Tanrı'nın hizmetkari şöyle dedi: "Babalarınızdan, bu dağda vaktiyle su görüp görmediklerine dair bir şeyler hatırlıyor musunuz?" Ona şunları söylediler: "Dağda bu suyun bulunduğuna dair işittiğimiz şey bir rivayetten ibaret, nitekim akrabalarımızdan hiç biri bunu ne görmüştür ne de bu konuda bir bilgiye sahiptir". Ve Tanrı'nın hizmetkari şöyle dedi: "Efendim, İesos Khristos'un adına bir araya gelen küçük büyük hepimiz ellerimize mübarek haçlarla birlikte Tanrı'nın Kitabı'nı alalım ve inançlı bir şekilde (söz konusu) yere gidelim ve önümüzde duran görevi yerine getirelim; Efendimiz Tanrı da dileğinizi gün yüzüne çıkaracaktır."

[24] Ἐξεληθόντες οὖν πάντες μετὰ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Νικολάου ἐπέστησαν ἐν τῷ τόπῳ τῷ καλουμένῳ Καισαρι. ἰδὼν δὲ ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ τὸν τόπον λέγει αὐτοῖς· "Πιστεύσατε εἰς τὸν Θεόν, καὶ κάμωμεν ὀλίγον, καὶ κύριος ὁ Θεὸς πληρώσει τὸ αἶτημα ὑμῶν." καὶ ἔσθη ἐν τῷ τόπῳ ὁ ἅγιος, καὶ κλίνας τὰ γόνατα προσηύξατο πρὸς τὸν Θεὸν λέγων· "Δέσποτά μου, κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ζῶν καὶ μένων εἰς τοὺς αἰῶνας, ἐξαπόστειλον τὸν λόγον σου καὶ πνεῦμα τὸ ἅγιόν σου ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἄνοιξον ἡμῖν τὸν κεκρυμμένον θησαυρὸν τοῦ ὕδατος εἰς ζωὴν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν σῶν πλασμάτων, ἵνα, ὡς ἐν πᾶσι τοῖς ἁγίοις δοξάζεται τὸ πανάγιον καὶ φρικτὸν ὄνομά σου, καὶ ἐν ἐμοὶ τῷ ἁμαρτωλῷ δοξασθῆ σου τὸ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν." Τελειώσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν εὐχὴν καὶ πάντων ἐπακουσάντων τὸ "ἀμήν," ἐδίσταζον οἱ ἄνδρες λέγοντες· "Ἄρα μὴ ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ εὐρήσομεν τὸ ὕδωρ;" ὁ δὲ δούλος τοῦ Θεοῦ Νικόλαος λέγει· "Ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐν ᾧ ἔκλινα τὸ γόνυ, ἐν αὐτῷ ἀπεκάλυψέν μοι ὁ Θεὸς τὴν εὐλογίαν τοῦ ὕδατος." καὶ λαβὼν δίκελλαν ὥρυξεν ὀλίγον, καὶ ἐπέδωκεν τὴν δίκελλαν ἐνὶ τῶν παρεστώτων κληρικῶν, εἰπὼν· "Ὡδε ἐστὶν ἡ εὐλογία, κάμετε." καὶ ὥρυξαν βάθος τῆς γῆς ὡσεὶ πῆχυν ἕνα ἡμισυ. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἔβρυσεν ἡ εὐλογία τοῦ ὕδατος, καὶ πάντες ἐδόξασαν τὸν Θεόν, ὅτι διὰ τῆς εὐχῆς τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Νικολάου ἐφανερώθη ἡ ζωὴ τοῦ ὕδατος, καὶ προσπεσόντες τοῖς ἰχνεσιν αὐτοῦ παρεκάλεσαν εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν. καὶ πάντες ἐδόξασαν τὸν Θεόν, τὸν δώσαντα τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀλεθείας τῷ δούλῳ αὐτοῦ Νικολάῳ.

Böylece, Tanrı'nın hizmetkarı Nikolaos'un ardından hep birlikte (köyden) ayrılarak Kaisar olarak adlandırılan mevkiye ulaştılar. Tanrı'nın hizmetkarı mevkiyi görünce onlara şöyle dedi: "Tanrı'ya inanın, biraz uğraşalım, ve Efendimiz Tanrı dileğinizi yerine getirecektir". Ve aziz orada durdu ve diz üstü çökerek Tanrı'ya şöyle dua etti: "Ey, benim sahibim ve efendim olan İesos Khristos, (sonsuzca kadar yaşayacak ve katlanacak olan sen, sözünü ve aziz ruhunu buraya gönder, ve sana ait olan canlıların yaşamları ve çıkarları adına suyun gizlenmiş olan hazinesini bizim için aç, öyle ki; Senin pek aziz ve korkucuyandıran adın nasıl bütün (diğer) azizler arasında yüceltiliyorsa; günahkar olan benim tarafımdan da Senin, Baba-Oğul ve Kutsal Ruh'un pek yüce adı da sonsuzca kadar öylece yüceltilsin, Amēn". O, duasını bitirip de 'Amēn' herkes tarafından duyulduktan sonra, insanlar şöyle diyerek kuşkularını dile getirdiler: "Suyu buradan başka bir yerde bulamayacak mıyız?" Tanrı'nın hizmetkarı Nikolaos ise şöyle dedi: "Tanrı, suyun lütfunu benim için, diz çöktüğüm burada açığa çıkaracak". Ve bir çapa alarak bir miktar kazdı, ve ardından şunları söyleyerek çapayı yanında duran dindarlardan birine verdi: "Lütuf (suyun) burada, çalışın". Ve (onlar) yeri bir buçuk cubit kadar kazdılar. Ve suyun lütfu aynı yerde fışkırdı. Ve, Tanrı'nın hizmetkarı Nikolaos'un duası aracılığı ile suya hayat verdiği için hepsi Tanrı'yi yücelttiler. Ve ayaklarına kapanarak kendileri için dua etsin diye ona yalvardılar. Ve hepsi, gerçeğin ortaya çıkmasını kendi hizmetkarı Nikolaos'a bahşeden Tanrı'yi yücelttiler.

b. 37: Θελήματι δὲ τοῦ Θεοῦ διὰ δέκα ἡμερῶν ἀναβαίνουσιν εἰς τὰ ὄρη Χελιδόνας, ἐγγὺς τοῦ λεγομένου Φοίνικος. καὶ λέγει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Νικόλαος τῷ ναυκλήρῳ· "Ὡδὲ ἐστὶν ὁ τόπος ἡμῶν, ἐν ᾧ ἔχομεν ἐξελεθῆναι εἰς τὸ μοναστήριον ἡμῶν." οἱ δὲ ναῦται λέγουσιν τῷ ἄββᾶ· "Ἐπιτήδειον ἄνεμον ἔχομεν Θεοῦ θέλοντος, κύρι ἄββᾶ, καὶ οὐ δυνάμεθα παραβαλεῖν ὧδε, ὅπου λέγεις Φοίνικα." καὶ λέγει αὐτοῖς· "κἂν εἰς Ἀνδριάκην;" λέγει ὁ ναύκληρος· "Οὐδὲ εἰς Ἀνδριάκην, οὐδὲ εἰς Τρίστομον, ἀλλὰ εἰς τὴν Ῥόδον." καὶ λέγει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ· "Οὐχὶ συνέθου μοι ὧδε παραβαλεῖν, ἵνα ἐξεέλθωμεν;" καὶ λέγει ὁ ναύκληρος· "ναί, κύρι ἄββᾶ, ἀλλὰ τὸν ἄνεμον τοῦτον σφοδρῶς ἔχει τὸ πλοῖον καὶ τις δύναται κρατῆσαι αὐτό, ἵνα σὲ ἐκβάλωμεν ὧδε;" ὁ δὲ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Νικόλαος σύνδακρυς ἐγένετο, καὶ λέγει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· "ὧρα ἐστὶν τῆς δωδεκάτης· δεῦτε, εὐξώμεθα πάντες." καὶ ᾄξαντο κατὰ τὴν δοθείσαν αὐτοῖς πίστιν ὑπὸ τοῦ μεγάλου βασιλέως. καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν εἶπεν αὐτοῖς·

“δεῦτε, λάβωμεν τροφῆς τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν μεριμνήσωμεν· ὁ γὰρ ὑμνολόγος Δαβὶδ εἶπεν· «ἐπίρριψον ἐπὶ κύριον τὴν μέριμνάν σου, καὶ αὐτοῖς σε διαθρίψει»· δεῦτε οὖν, καὶ ἡμεῖς ἐπίρριψωμεν τὴν μέριμναν ἡμῶν ἐπὶ κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ ἔχει κύριος βοηθῆσαι.” καὶ ἤκουσαν τοῦ ῥήματος αὐτοῦ, καὶ ἐδείπνησαν, καὶ μετὰ τὸ δείπνον ἔβαλον εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ. καὶ λέγει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ· “Ὀλίγον ἀνακτησώμεθα ἑαυτοὺς πρὸς ὕπνον καὶ ἀναπάωμεν.” ὁ δὲ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἤρχετο· “κύριε, μὴ θλίψῃς ἡμᾶς εἰς τὸ πέλαγος τοῦτο, ἀλλὰ βοήθησον ἡμῖν.”

Tanrı'nın rızası ile on gün içinde Lykia'ya, Phoiniks olarak bilinen yerin yakınlarındaki Khelidon Dağları'na ulaştılar. Tanrı'nın hizmetkârı kaptana şöyle dedi: "Burada, karaya çıkıp manastırımıza gidebileceğimiz ve bize ait olan bir yer var." Gemicilerse 'Abba'ya şöyle dediler: "Tanrı istediği için güçlü bir rüzgar çıktı, ey Efendimiz 'Abba', Phoiniks dediğin bu yerde demir atamayız." Ve onlara şöyle dedi: " Öyleyse Andriake'ye gitmemiz mümkün mü?" Kaptan şöyle dedi: "Ne Andriake'ye ne de Tristomos'a; ancak Rhodos'a gidebiliriz." Ve Tanrı'nın hizmetkârı şöyle dedi: "Karaya çıkabilmek için burada demir atmak konusunda benimle aynı fikirde değil misiniz?" Kaptan şöyle yanıtladı: "Hayır, Efendimiz Abba; ama, rüzgar gemiyi yerinde zor tutuyor ve seni burada karaya çıkarabilmemiz için kim ona karşı koyabilir?" Tanrı'nın hizmetkârı Nikolaos ise gözyaşlarına boğuldu ve kardeşlerine şöyle dedi: "Saat oniki. Hep birlikte burada dua edelim." Ve Ulu Yöneticilerinin onlara verdiği inanç uyarınca dua ettiler. Ve duadan sonra onlara şöyle dedi: "Burada akşam yemeğimizi yiyelim ve hiçbir endişeye kapılmayalım: Zira hymnolog Davut şöyle demektedir: "Düşüncenizi Efendimize yöneltin, O sizi koruyacaktır". Öyleyse, burada bütün düşüncemizi Efendimiz Tanrı'ya yöneltelim, ve tanrı yardımcımız olacaktır." Ve onun sözünü dinlediler, akşam yemeklerini yediler ve yemekten sonra da Tanrı'ya şükranlarını sundular. Ve dinlenelim". Tanrı'nın hizmetkârı ise dua etti: "Ey, Efendimiz, bizi bu açık denizde zor durumda bırakma, bize yardımcı ol".

TN 50. Zygomalas, 14:

λιμὴν Τζιραλῆ, οὗ ἐπάνω ἔστι βουνὸς ὑψηλότατος Τζιραλήταγι ὅπου ἐκκλησία τοῦ Ἀρχιστρατήγου ἐστὶν ἐπάνω ἐν τῇ κορυφῇ. Ἐκεῖ δὲ πλησίον εἰσὶ τρεῖς τόποι ἀεννάως νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀνακαίοντες πῦρ ὡς κάμινον.

Çıralı Limanı'nın yukarısında zirvesinde Arkhistrategos'un kilisesinin bulunduğu Çıralı Dağı uzanır. Burada, gece gündüz, sanki bir ocakmış gibi ateşin yandığı üç yer vardır.

EK-2 TESTIMONIA MYTHOLOGICA (TM)

TM 1. Apollod. *Bibl.* III, 1, 1:

ἐπεὶ δὲ τὸ Ἰνάχειον διερχόμενοι γένος τοὺς ἀπὸ Βήλου μέχρι τῶν Ἡρακλειδῶν δεδηλώκαμεν, ἐχομένως λέγωμεν καὶ τὰ περὶ Ἀγήνορος. ὡς γὰρ ἡμῖν λέλεκται, δύο Λιβύη ἐγέννησε παῖδας ἐκ Ποσειδῶνος, Βῆλον καὶ Ἀγήνορα. Βῆλος μὲν οὖν βασιλεύων Αἰγυπτίων τοὺς προειρημένους ἐγέννησεν, Ἀγήνωρ δὲ παραγευόμενος εἰς τὴν Φοινίκην γαμῆ Τηλέφασσαν καὶ τέκνοι θυγατέρα μὲν Εὐρώπην, παῖδας δὲ Κάδμον καὶ Φοίνικα καὶ Κίλικα. τινὲς δὲ Εὐρώπην οὐκ Ἀγήνορος [π. 298] ἀλλὰ Φοίνικος λέγουσι. ταύτης Ζεὺς ἐρασθεὶς, ῥόδου ἀποπλέων, ταῦρος χειροθήης γενόμενος, ἐπιβιβασθεῖσαν διὰ τῆς θαλάσσης ἐκόμισεν εἰς Κρήτην. ἡ δέ, ἐκεῖ συνευνασθέντος αὐτῇ Διὸς, ἐγέννησε Μίνωα Σαρπηδόνα Ῥαδάμανθυν· καθ' Ὅμηρον δὲ Σαρπηδῶν ἐκ Διὸς καὶ Λαοδαμείας τῆς Βελλεροφόντου. ἀφανοῦς δὲ Εὐρώπης γενομένης ὁ πατήρ αὐτῆς Ἀγήνωρ ἐπὶ ζήτησιν ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας, εἰπὼν μὴ πρότερον ἀναστρέφειν πρὶν ἂν ἐξεύρωσιν Εὐρώπην. συνεξήλαθε δὲ ἐπὶ τὴν ζήτησιν αὐτῆς Τηλέφασσα ἡ μήτηρ καὶ [π. 300] Θάσος ὁ Ποσειδῶνος, ὡς δὲ Φερεκύδης φησὶ Κίλικος. ὡς δὲ πᾶσαν ποιούμενοι ζήτησιν εὐρεῖν ἦσαν Εὐρώπην ἀδύνατοι, τὴν εἰς οἶκον ἀνακομιδὴν ἀπογνόντες ἄλλος ἄλλαχοῦ κατῴκησαν, Φοῖνιξ μὲν ἐν Φοινίκῃ, Κίλιξ δὲ Φοινίκης πλησίον, καὶ πᾶσαν τὴν ὑφ' ἑαυτοῦ κειμένην χώραν ποταμῶ συνέγγυς Πυράμω Κιλικίαν ἐκάλεσε· Κάδμος δὲ καὶ Τηλέφασσα ἐν Θράκῃ κατῴκησαν. ὁμοίως δὲ καὶ Θάσος ἐν Θράκῃ κτίσας πόλιν Θάσον κατῴκησεν.

Inakhos'un soyunu Belos'tan Heraklesoğulları'na kadar bütün ayrıntılarıyla anlattıktan sonra şimdi Agenor'un soyundan bahsedeceğiz. Daha önce de söz konusu etmiş olduğumuz gibi Libya'nın Poseidon'dan Belos ve Agenor adında iki oğlu olmuştu. Belos Mısırlılar'a krallık edip yukarda değinmiş olduğumuz çocuklara sahipken, Agenor ise Phoinike'ye gitmiş ve burada Telephassa ile evlenerek Europe adında bir kızı; Kadmos, Phoiniks ve Kiliks adında da üç oğula sahip olmuştu. Bununla birlikte Europe'nin Agenor'un değil; Phoiniks'in kızı olduğunu söyleyenler de vardır. Zeus bu kızı tutulmuş ve Rhodos'tan denize açıldıktan sonra kendini evcil bir boğaya dönüştürmüş ve onu, sırtına alıp denizi geçerek Girit'e götürmüştü. Europe, Zeus ile yatağa girdikten sonra da Minos, Sarpedon ve Radamanthys'ü doğurmuştu. Homeros'a göreyse, Sarpedon Zeus ile Bellerophontes kızı Laodameia'nın kızlarıdır. Europe'nin uzun süre ortalarda gözükmemesi üzerine babası Agenor oğullarını onu aramak üzere peşinden gönderdi ve bulmadan da geri

dönmelerini emretti. Europe'yi aramaya gidenlerin arasına annesi Telephassa ile Poseidon'un oğlu - Pherkydes' e göreyse Kiliks'in oğlu olan - Thasos da katıldı. Bütün çabalarına rağmen Europe'yi bulmayı başaramayınca da eve dönmeyi düşünmeyip farklı farklı yerleri iskan ettiler. Phoiniks Phoinike'ye, Kiliks de Phoinike'nin yakınına yerleşti ve Pyramos Nehri kıyısında konumlanan kendi egemenliğindeki bütün bu topraklara da Kilikia adını verdi. Kadmos ve Telephassa ise Thrakia'ya yerleştiler; Thasos da Thasos kentini kurarak aynı şekilde Thrakia'ya yerleşmiş oldu.

TM 2. Aur. Aug. civ. Dei. XVIII, 12:

His temporibus Dionysum, qui etiam Liber pater dictus est et post mortem deus habitus, uitem ferunt ostendisse in Attica terra hospiti suo. Tunc Apollini Delphico instituti sunt ludi musici, ut placaretur ira eius, qua putabant adflictas esse sterilitate Graeciae regiones, quia non defenderint templum eius, quod rex Danaus, cum easdem terras bello inuasisset, incendit. Hos autem ludos ut instituerent, oraculo sunt eius admoniti. In Attica uero rex Erichthonius ei ludos primus instituit, nec ei tantum, sed etiam Mineruae, ubi praemium uictoribus oleum ponebatur, quod eius fructus inuentricem Mineruam, sicut uini Liberum tradunt. Per eos annos a rege Xantho Cretensium, cuius apud alios aliud nomen inuenimus, rapta perbibetur Europa, et inde geniti Rhadamanthus, Sarpedon et Minos, quos magis ex eadem muliere filios Iouis esse uulgatum est

Bu sırada, Liber Pater olarak bilinen ve ölümden sonra tanrı mertebesine yükseltelen Dionysus'un kendisini Attica topraklarında ağırlayanlara asma çubuğunu öğrettiği söylenir. Bundan sonra, Danaus'un, bu toprakları işgal ederken yaktığı tapınağını korumadıkları için Grek toprağının verimsizleşmesini, hışmına bağlayarak bu öfkesini yatıştırmak amacıyla Delphi Apollo'su adına müzik oyunları tertipletiler. Ama onun adına oyunlar tertipleyen ilk kişi Kral Erichthonius'tu. Erichthonius sadece onun için değil; Minerva için de, tıpkı Dionysus'un üzümü bulması gibi Minerva'yi da bu meyveyi bulan tanrıça olarak görmelerinden dolayı, galiplere ödül olarak zeytinin verildiği oyunlar tertiplemiştir. Yine aynı dönemde, Europa'nın, bazılarının ona başka bir isim verdiği de rast geldiğimiz Girit Kralı Xanthus tarafından kaçırılarak, bu söylenceden daha yaygın bir biçimde Iuppiter'in aynı kadından (Europa) çocukları olarak bildirilen Rhadamanthus, Sarpedon ve Minos'un yanına getirildiği rivayet edilmektedir.

TM 3. EM 721, 43-45:

Σόλυμοι: Ἔθνος περὶ Κιλικίαν· ἀπὸ Σολύμου τοῦ Καλδήνης τῆς Πισίδου καὶ Ἄρεως οἱ νῦν Ἰσαυροί.

Kilikia sınırında bir halk. İsmi, Pisides kızı Kaldene ile Ares'in çocukları olan Solymos'tan alır. Solymos'lulara şimdi Isaura'lular denir.

TM 4. Eust. Dion. Per. 858:

Ὅτι τὸ τῶν Πισιδέων πεδίον, οὗς καὶ Σολύμους τινές φασι, λιπαρὸν λέγει, ὧν πόλις καὶ ἡ Σέλγη, ἦν καὶ κτίσμα λέγει λαοῦ Ἀμυκλαίων καὶ μεγαλώνυμον καλεῖ. Φασὶ γὰρ διαμυριάνδρον τὴν πόλιν ταύτην γενέσθαι ποτέ. Ἀπὸ Πισίδου δέ τινος ὀνομασθῆναι λέγονται οἱ Πισίδαι.

(Dionysios), bazılarının Solymos'lular olduklarını söylediği Pisidia'lulara ait ovayı λιπαρὸν yani "zengin" bir ova olarak niteler³¹² ve bunlarının kentinin, Amyklai halkı tarafından kurulan ve μεγαλώνυμον "ismi büyük" olarak çağrılan Selge olduğunu söyler. Zira burada vaktiyle yirmi bin insanın yaşadığını söylerler. Pisidia'larınca isimlerini Pisides adında birinden aldıkları söylenir.

TM 5. Eust. Hom. II, I, 582; II, 285:

a. I, 582: Λυκία δὲ χώρα καὶ Λύκιοι τὸ ἔθνος ἀπὸ Λύκου, υἱοῦ Πανδίωνος, ὃν ἐκπεσόντα τῆς οἰκείας ὁ ἐκ τῆς Κρήτης Σαρπηδῶν ἐδέξατο, φασίν, ἐπὶ μέρει τῆς ἀρχῆς. Σόλυμοι δέ, φασί, τὰ πρῶτα ἐλέγοντο. τοῦτο δὲ οὐχ' ὁμολογεῖ τοῖς τοῦ Ὀμήρου, ὃς ἐν Ἰλιάδι μὲν χωρίζει Λυκίους καὶ Σολύμους, ἐν δὲ Ὀδυσσεΐα ἐκτετοπισμένους τινὰς πλάττει Σολύμους καὶ δυσγνώστους τοῖς πλείοσι. Δῆλον δέ, ὅτι μέχρι καὶ νῦν μέρος Λυκίας ὑποπτεύονται καὶ οἱ Σόλυμοι, ἐρυμνὸν μὲν χωρίον ἔχοντες, βαρβαρικώτερον δὲ [Τζέλυμοι] ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων καλούμενοι.

Lykia bir bölge adyken, Lykia'lularsa, isimlerini, yurdundan sürgün edilince Girit'ten gelen Sarpedon tarafından kabul edilen ve krallığını onunla paylaştığı söylenen Pandion oğlu Lykos'tan alan halkın adıdır. Bu halka, önceleri Solymos'lular dendiği söylenir. Bununla birlikte, Ilias'ta Lykia'lularla Solymos'luları birbirinden ayıran, Odysseia'da ise pek iyi tanınmayan Solymos'luları çok uzağa yerleştiren Homeros bu görüşte değildir. Lykia'nun bir bölümünün, tahkimli bir

³¹² τοῖς δ' ἐπὶ Πισιδέων λιπαρὸν πέδον, ἧχι πόληες.

bölgeye sahip olan ve yerel dilde Tzelymos 'lular olarak adlandırılan Solymos 'lulara ait olduğunun günümüze kadar varsayıldığı açıktır.

b. II, 285: (6, 184) "Οτι Σόλυμοι ὄμορον ἔθνος Λυκίοις, πολέμιον αὐτοῖς, διὸ καὶ ὁ Βελλεροφόντης σταλείς, ὡς εἴρηται, ὑπὸ Ἰοβάτου ἠρίστευσε κατ' αὐτῶν, γενναίως πολεμήσας. Φησὶ γὰρ ὁ ἀπόγονος ἐκείνου Γλαῦκος οὕτω «δεύτερον αὖ Σολύμοισι μαχέσσατο κυδαλίμοισι· καρτίστην δὴ τήν γε μάχην φάτο δύμεναι ἀνδρῶν». Καὶ ὄρα ὅπως ὁ Βελλεροφόντης φιλοτίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐνεκαυχᾶτο τῷ κατορθώματι. Φασὶ δὲ οἱ παλαιοὶ τοὺς παρὰ τῷ Ὀμήρῳ Σολύμους εἶναι τοὺς ὕστερον λεγομένους Πισίδας ἢ Πισιδεῖς. ἔνδοξον δὲ τὸ ἔθνος, ὡς δηλοῖ τὸ κυδαλίμοισιν. ἔνθα καὶ ὄρα τὰ καίρια πάρισα, τὸ Σολύμοισι καὶ τὸ κυδαλίμοισι, ὅπερ καὶ μετ' ὀλίγα ἐρεῖ. Οὐδετέρως μέντοι Σόλυμα πόλις, φασίν, Ἀσσυρίων, κτισθεῖσα μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱεροῦ. καὶ ὄνομα δὲ ὄρους Λυκιακοῦ, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ τοῦ Γεωγράφου· Κώρυκος αἰγιαλὸς περὶ Λυκίαν, εἶτα Φάσηλις, τρεῖς ἔχουσα λιμένας, πόλις ἀξιόλογος καὶ λίμνη. ταύτης ὑπέρεκειται ὄρος τὰ Σόλυμα. Ἰστέον δὲ καὶ ὅτι μέχρι καὶ νῦν σφύζεται πῶς τὸ τῶν ῥηθέντων Σολύμων ἔθνικὸν ὄνομα. τόπος γὰρ ἐστὶν ὀχυρώτατος περὶ πῶς τὴν Λυκίαν, οὗ οἱ ἐγγύωροι βαρβαρικώτερον τοῖς ἐκεῖ καλοῦνται Τζέλυμοι. Καὶ ὅτι τοὺς ἐν Ὀδυσσεΐα Σολύμους, ὡς ὁ Γεωγράφος λέγει, ἔπλασεν ὁ ποιητὴς ἀναλόγως τῇ πλάνῃ καὶ τοῖς τόποις, ἔνθα ὁ Ὀδυσσεὺς ἔπλεε, καὶ οὐ τούτους τοὺς ἐν Πισιδίᾳ λέγει. Περὶ δὲ τῶν ῥηθέντων Λυκίων Σολύμων φασὶ καὶ ὅτι Σόλυμοι οὗτοι Μινύαι ἀπὸ Μίνως ἐκαλοῦντο, οὗ ἀδελφοὶ Σαρπηδῶν καὶ Ῥαδάμανθυς, Λύκος δὲ ἢ Λύκων ὁ Πανδίωνος ἐπελθὼν Λυκίους αὐτοὺς προσηγόρευσε. "Ὁρα δὲ ὅτι τὰ μὲν τῆς γενεαλογίας διεξοδικώτερον ὁ Γλαῦκος διῆλθεν, ἐμπλατυνόμενος αὐτοῖς λαμπρότερον. τυνάμενος αὐτοῖς λαμπρότερον.

Solymos 'lular Lykia 'lulara komşu, ama onlara düşman bir halktır. Nitekim, anlatıldığı gibi Bellerophontes, Iobates tarafından gönderilince, üstün bir şekilde savaşarak onlara karşı büyük bir kahramanlık gösterdi. Zira torunu Glaukos şunları söylemektedir: "ikinci olarak şanlı Solymos 'lularla savaştı, girilen savaşların en çetiniydi bu". Burada Bellerophontes'in onur sever bir şekilde zaferiyle nasıl da övündüğüne dikkat edin. Eski insanlar da, Homeros'taki Solymos 'luların, daha sonradan Pisides 'ler ya da Pisideus 'ler olarak bilinen halk olduğunu söylerler. Bu halk, aynı zamanda, κυδαλίμοισιν ifadesinin de gösterdiği gibi çok ünlü bir halktır. Burada, hemen yan yana gelen Σολύμοισι ve κυδαλίμοισι ifadelerinin uygun komumuna dikkat edilmelidir. Hiç şüphesiz Solyma, Hierosolyma'daki tapınağın tahribinden sonra kurulan Asyria 'lulara ait bir kenttir de. Bunun dışında,

Coğrafyacı'nın da gösterdiği gibi Lykia'daki bir dağın da adıdır: Lykia sınırında Korykos sahil şeridi, daha sonra, üç limana sahip ünlü Phaselis kenti ve gölü. Bu kentin üzerinde Solyma Dağı yükselir. Söz konusu Solymos'lular adının bir ethnikon olarak günümüze kadar nasıl korunduğu bilinmelidir. Yerli insanların barbar dilinde buradakilere Tzelymos'lular dedikleri Lykia'ya komşu çok korunaklı bir bölge vardır. Şair, coğrafyacının da dediği gibi, Odysseia'daki Solymos'luları coğrafyaya ve Odysseus'un seyahatine uygun olarak tasavvur etmekte ve onların Pisidia'dakiler olduğunu söylememektedir. Lykia'daki Solymos'lular hakkındaysa, bu Solymos'luların Sarpedon'la Rhadamanthys'ün kardeşi olan Minos'dan ötürü Minyas'lular olarak adlandırıldıklarını; ama, Pandion oğlu Lykos ya da Lykon buraya gelince onların adını Lykia'lular olarak değiştirdiğini söylerler. Glaukos'un, genealogia'sını her ayrıntıyı uzun uzadıya aktararak en ince noktasına kadar anlattığına da dikkat edilmelidir.

TM 6. Herak. de incr. 15:

Ταύτην Ὅμηρος εἰκονογραφῶν φησι πρόσθε λέων, ὀπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα. γένοιτο δ' ἂν τὸ ἀληθὲς τοιοῦτον. γυνὴ τῶν τόπων κρατοῦσα δύο πρὸς ὑπηρεσίαν ἀδελφοὺς εἶχεν ὀνόματι Λέοντα καὶ Δράκοντα. παράσπονδος δὲ οὔσα καὶ ξενοκτόνος ἀνηρέθη ὑπὸ Βελλεροφόντου.

Homeros onu tasvir ederken, ön tarafının aslan, arka tarafının yılan ve orta kısmının da keçi olduğunu söylemektedir. Gerçekse şöyle olmalıdır: Bölgeye hükmeden bir kadın kahya olarak Leon ve Drakon adında iki kardeşe sahiptir. Bu kadın hilekar biri olup misafirleri acımasızca öldürdüğünden Bellerophontes tarafından öldürülmüştür³¹³.

TM 7. Hdt. 4, 45:

ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶσα καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἧτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλεῖται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ ἐς Λυκίην.

Aslında Europe Asia'lı biri gibi durmakta ve Yunanlılar'ın şimdi Europe dedikleri bu bölgeye hiç gelmemiş; tersine Phoinike'den Girit'e oradan da Lykia'ya gitmiş görülmektedir.

³¹³ Krs : Eust. Comm. Hom. II, II, 285.

TM 8. Hyg. fab. 178:

Europa Argiopes et Agenoris filia Sidonia hanc Iuppiter in taurum conuersus a Sidone Cretam transportauit et ex ea procreauit Minoem Sarpedonem Rhadamanthum.

Argiopes ile Agenor'un kızı olan Europa Sidon'ludur. Iuppiter boğa kılığında bürünerek onu Sidon'dan Girit'e götürür ve burada ondan Minos, Sarpedon ve Rhadamantus'u yapar.

TM 9. Nonn. Dionys. XXVI, 181-82:

τοὺς Θύαμις κόσμησε καὶ Ὀλκασος, ὄρχαμος ἀνδρῶν.
Ταρβήλου δύο παῖδες ἀκοντοφόροιο τοκῆος.

Hhj

hhjj

TM 10. Ovid. Metamor. VI, 339-42:

iamque Chimaeriferae, cum sol gravis ureret arva,
340 finibus in Lyciae longo dea fessa labore
sidereo siccata sitim collegit ab aestu,
uberaque ebiberant avidi lactantia nati

*Ve sonunda, korkunç Chimaira'nın doğduğu
Lycia topraklarının kavurucu sıcaklığında
uzun zamandır dolaşmaktan bitap düşüp
suzsuzluktan kavrulunca, göğüslerinin de
kurumak üzere olduğu bir esnada, vadide
ışıldayan berrak bir su birikintisi gördü.*

TM 11. Plut. mul. virt. 248 A-D; 421:

a. 248 (A): Τὸ δ' ἐν Λυκίᾳ γενέσθαι λεγόμενον μυθῶδες μὲν ἐστὶν ἔχει δὲ τινα φήμην ὁμοῦ μαρτυροῦσαν. Ἀμισώδαρος γάρ, ὡς φασιν, ὃν Ἰσάραν Λύκιοι καλοῦσιν, ἦκεν ἐκ τῆς περὶ Ζέλειαν ἀποικίας Λυκίων, ληστρίδας ἄγων ναῦς, ὧν Χίμαρρος ἡγεῖτο, πολεμιστῆς μὲν ἀνὴρ ὤμος δὲ καὶ Θεριώδης. ἐπῆλει δὲ πλοίῳ λέοντα μὲν ἔχοντι πρῶραθεν ἐπίσημον, ἐκ δὲ πρύμνης δράκοντα, καὶ πολλὰ κακὰ τοὺς Λυκίους ἐποίηι, καὶ πλεῦσαι τὴν θάλατταν οὐκ ἦν οὐδὲ τὰς ἐγγύς θαλάττης πόλεις οἰκεῖν.

Τοῦτον οὖν ἀποκτεῖνας ὁ Βελλεροφόντης φεύγοντα τῷ Πηγάσῳ διώξας, ἐκβαλὼν δὲ καὶ τὰς Ἀμαζόνας, οὐδενὸς ἐτύγχανε τῶν δικαίων, ἀλλ' ἦν ἀδικώτατος περὶ αὐτὸν Ἰοβάτης· ὅθεν εἰς τὴν θάλατταν ἐμβὰς εὐξάτο κατ' αὐτοῦ τῷ Ποσειδῶνι τὴν χώραν ἄκαρπον γενέσθαι καὶ ἀνόνητον. εἶθ' ὁ μὲν ἀπῆει κατευξάμενος, κῦμα δὲ διαρθέν ἐπέκλυζε τὴν γῆν· καὶ θέαμα δεινὸν ἦν, ἐπομένης μετεώρου τῆς θαλάττης καὶ ἀποκρυπτούσης τὸ (B) πεδῖον. ἐπεὶ δέ, τῶν ἀνδρῶν δεομένων τὸν Βελλεροφόντην ἐπισχεῖν, οὐδὲν ἔπειθον, αἱ γυναῖκες ἀναουράμεναι τοὺς χιτωνίσκους ἀπῆνθησαν αὐτῷ· πάλιν οὖν ὑπ' αἰσῦνης ἀναχωροῦτος ὀπίσω καὶ τὰ κῦμα λέγεται συνυποχωρῆσαι.

Τινὲς δὲ τοῦ λόγου τούτου παραμυθούμενοι τὸ μυθῶδες οὐ φασὶ κατάραις ὑπαγγέσθαι τὴν θάλατταν αὐτὴν, ἀλλὰ τοῦ πεδίου τὸ πῶτατον ὑποκείσθαι τῇ θαλάττῃ ταπεινότερον· ἀφρῦν δὲ παρατείνουσιν ἀκτῆς, ἢ διεῖργε τὴν θάλατταν, (C) ἐκρῆξει τὸν Βελλεροφόντην, καὶ βίβη τοῦ πελάγους ἐπιφερομένου καὶ κατακλύζοντος τὸ πεδῖον, τοὺς μὲν ἀνδρας οὐδὲν περαινῆναι δεομένους αὐτοῦ, τὰς δὲ γυναῖκας ἀθρόας περιχυθείσας αἰδοῦς καὶ ἀποπαῦσαι τὴν ὀργήν.

Οἱ δὲ ὅλως τὴν λεγομένην Χίμαιραν ὄρος ἀντήλιον γεγενῆσθαι φασὶ καὶ ποιεῖν ἀνακλάσεις ἐν τῷ θέρει χαλεπὰς καὶ πυρώδεις, ὑφ' ὧν ἀνὰ τὸ πεδῖον σκεδαννυμένων μαραινέσθαι τοὺς καρπὸς. τὸν δὲ Βελλεροφόντην συμφρονήσαντα διακόψαι τοῦ κρημοῦ τὸ λειότατον καὶ μάλιστα τὰς ἀνακλάσεις ἀνταποστέλλον· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐτύγχανε χάριτος, ὀργῇ πρὸς ἄμυναν τραπέσθαι τῶν Λυκίων, πεισθῆναι δ' ὑπὸ τῶν γυναικῶν. (D) ἦν δὲ Νύμφις ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ Ἡρακλείας (FHG III p. 14) αἰτίαν εἶρηκεν, ἥκιστα μυθώδης ἐστὶ· λέγει γάρ, ὅτι σὺν ἄγριον ἐν τῇ Ζανθίων χώρᾳ καὶ ζῶα καὶ καρπούς λυμαινόμενον ἀνελὼν ὁ Βελλεροφόντης οὐδεμιᾶς ἐτύγχανεν ἀμοιβῆς· καταρασαμένου δὲ τῶν Ζανθίων αὐτοῦ πρὸς τὸν Ποσειδῶνα πᾶν τὸ πεδῖον ἐξήνθησεν ἀλμυρίδα καὶ διέφθαρτο παντάπασι, τῆς γῆς πικρᾶς γενομένης· μέχρι οὗ τὰς γυναῖκας αἰδεσθεῖς δεομένας εὐξάτο τῷ Ποσειδῶνι τὴν ὀργὴν ἀφείναι. διὸ καὶ νόμος ἦν τοῖς Ζανθίοις μὴ πατρόθεν ἀλλ' ἀπὸ μητέρων χρηματίζειν.

Lykia'da olduğu söylenen şey mitos gibi gözükmetedir, yine de inandırıcı bir anlatıma sahiptir. Zira dedikleri gibi, Lykia'luların Isaras olarak bildikleri Amisodaros yanında, kana susamış savaşçı bir adam olan Khimarrhos komutasındaki korsan gemilerini de getirerek Lykia'luların Zeleia yakınındaki kolonisinden geldi. Pruvasında aslan kık kısmında ise bir yılan şeklinin bulunduğu bir gemi ile yolculuk ediyordu. Lykia'lılara karşı bir çok kötü şey gerçekleştirdi ve (o

varken) ne denizde seyahet etmek ve hatta ne de denize yakın kentlerde oturabilmek mümkündür.

Bunun üzerine Bellerophontes Pegasos'la peşine düşerek kaçırmaya çalışan onu öldürdü. Bellerophontes aynı zamanda Amazon'ları da kovdu. Yine de adil davranışlardan hiç birini görmedi, bilakis Iobates ona karşı pek adaletsizdi. Bunun üzerine denize atlayarak Iobates'in aleyhine, ülkenin verimsiz ve yararlanılamaz olması için Poseidon'a dua etti. Duasını bitirdikten sonra geri döndü ve bir dalga yükselerek karayı bastı. Denizin onu takip ederek yükselmesi ve bütün karayı basması inanılmaz derecede hayret uyandırıcı idi. Erkekler, durumu kontrol etmesi için ona yalvarıp da hiç karşılık bulamayınca kadınlar elbiselerini çıkarıp onu ikna etmeye geldiler; ve o utanç altında geri çekilince dalganın da onunla birlikte geri çekildiği söylenir. Bazıları, bu olaydaki mitolojik öğelerden uzak bir açıklama getirmeye çalışarak onun denizi beddua ile harekete geçirmede, tersine ovanın en bereketli kısmının deniz seviyesinin altında bulunduğunu ve Bellerophontes'in, kıyı boyunca uzanan ve deniz baskınını engelleyen kayaları kırdığını ve bunun ardında denizin kabarak ovayı bastığını söylerler. Başkaları da, Khimaira olarak bilinen şeyin güneşi cephelleyen bir dağdan başka bir şey olmadığını ve yazın onun ışınlarını daha da kızarttığını ve ateşlendirdiğini ve bunların bütün ovayı kaplayarak ürünleri kuruttuğunu, ve Bellerophontes'in bunun farkına vararak ışınların en çok düştüğü yarı en uygun yerini kırdığını; ne var ki, (bu hayrından dolayı) kendisine pek şükran gösterilmeyince kızgınlıkla Lykia'lılardan intikam almaya kalkıştığını ama kadınlar tarafından ikna edildiğini söylerler.

b. moral. 421 οὕτως δ' ἔχειν καὶ τὰ Τυφωνικά καὶ τὰ Τιτανικά· δαιμόνων μάχας γεγρονέναι πρὸς δαίμονας, εἶτα Φυγὰς τῶν κρατηθέντων ἢ δίκας ὑπὸ θεοῦ τῶν ἑξαμαπτόντων, οἷα Τυφῶν λέγεται περὶ "Οοιριν ἐξαμαρτεῖν καὶ Κρόνος περὶ Οὐρανόν, ὧν ἀμαυρότεροι γεγόνασιν αἱ τιμαὶ παρ' ἡμῖν ἢ καὶ παντάπασιν ἐκλεοίπασι, μεταστάντων εἰς ἕτερον κόσμον. ἐπεὶ καὶ Σολύμους πυνθάνομαι τοῖς Λυκίων προσοίκους ἐν τοῖς μάλιστα τιμῶν τὸν Κρόνον· ἐπεὶ δ' ἀποκείνας τοῖς ἄρχοντας αὐτῶν, "Ἀρσαλον καὶ Δρύον καὶ Τρωσοβίον, ἔγυγε καὶ μετεχώρησεν ὁποιδήποτε (τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν), ἐκείνου μὲν ἀμεληθῆναι τοῖς δὲ περὶ τὸν "Ἀρσαλον σκιρροῦς θεοῦς προσαγορεύεσθαι, καὶ τὰς κατάρας ἐπὶ τούτων ποιῆσθαι δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ Λυκίου. τούτους μὲν οὖν ὅμοια πολλὰ λαβεῖν ἔτιν ἐκ τῶν θεολογουμένων.

Böylesi şeylerin Typhon ve Titanlar'a dair hikayeler olduklarını söyler: Typhon'un Osiris'e ya da Kronos'un Uranos'a karşı işledikleri suçlar gibi, ardından cezalandırma ya da sürgün etmelerin geldiği daimonların daimonlara karşı savaşları olmuştur, ve bunlara bizim nezdimizde gösterilen saygılar onların başka bir evrene göçmeleriyle ortadan kalkmışlardır. Lykia'lulara komşu olarak yaşayan Solymos'luların bunlar arasında en çok Kronos'a hürmet ettiklerini öğrendim. Ama arkhonları Arsalos, Dryos ve Trosobios'u öldürünce buradan kaçtı ve onların nereye olduğunu bilmedikleri bir şekilde oradan oraya göçtü, ve artık tapınılmadı, ama Arsalos ve yanındakiler "güçlü tanrılar" olarak anıldılar ve Lykia'lular bunlara karşı özel ve resmi lanetler düzdüler. Tanrılar hakkında anlatılanlarda bunlara benzeyen bir çok olay bulunabilir.

TM 12. Sch. Hom. Il. VI, 181:

οἱ δὲ πανδοκεῖς εἶναι λέγουσι <Λέοντα> καὶ Δράκοντα καλουμένους, μέσην δὲ αὐτῶν πανδοκεύτριαν Χίμαιραν, ἢ τοὺς παριόντας ἦψε μεληδὸν καὶ τοῖς ἄλλοις παρείχε παραπιθεῖσα. ἔνιοι δὲ ὄρος εἶναι κατὰ Λυκίαν, ὃ καλεῖται Χίμαιρα· τοῦτο δὲ κατὰ μέσον ἔχειν ἀναφυσήματα πυρός, κατὰ δὲ τὰ ἄκρα πολύθηρον <εἶναι>.

Bazıları, Leon ve Drakon adında iki hancı yaşadığını, bunların ortadaysa, hanına gelenleri arzularak anlara kendisini veren, Khimaira adında kadın bir hancı bulunduğunu söylerler. Bazıları da Lykia'da Khimaira adında bir dağ bulunduğunu, bu dağın, orta yerinden ateş çıkardığını, doruklarında da vakşi hayvanlarla dolu olduğunu söylerler.

TM 13. Serv. Verg. Aen. VI, 288:

horrendum stridens pro 'horrende': adverbium qualitatis derivatum in nomen flammisque armata chimaera Typhonis et Echidnae filia, ore leo, postremis partibus draco, media caprea secundum fabulas fuit. re vera autem mons est Ciliciae, cuius hodieque ardet cacumen, iuxta quod sunt leones; media autem pascua sunt, quae capreis abundant; ima vero montis serpentibus plena. hunc Bellerophontes habitabilem fecit, unde Chimaeram dicitur occidisse

[288] Typhon'la Echidna'nın kızı olan Chimaera ateşle donanmıştır, aslan ağızlı, yılan kuyrukluydu ve orta kısmında da keçi bulunmaktaydı. Zirvesi bugün hala parıldayan Cilicia Dağı'nın işte bu zirvesi yakınında aslanlar, keçilerle dolu çayırlar vardır. Dağın en alt yamacı ise şüphesiz yılanlarla doludur.

TM 14. Steph. Byz. Ethn. s. v. Μιλύαι, 453; Πισιδία, 524; Τρεμίλη, 633:

b. 453: Μιλύαι, οἱ πρότερον Σόλυμοι, ὡς Τιμαγένης πρῶτω βασιλέων. καὶ ἡ χώρα Μιλυάς ὡς Μινυάς. λέγονται καὶ Μίλυες. ἀπὸ Μιλύης τῆς γυναικὸς Σολύμου καὶ ἀδελφῆς, ὕστερον δὲ Κράγου γυναικός. τὸ ἔθνικόν Μιλυεύς καὶ Μιλυίτης.

Timagenes'in Kralların Hayatı adlı eserinde de dediği gibi, Milyas'lular önceleri Solymos'lulardı ve bölgenin adı, Minyas gibi Milyas'tı. Milyas'luların da, ilkin kardeşi Solymos'un daha sonraysa Kragos'un karısı olan Milye'den geldikleri söylenir. Ethnikomu Milyeus ve Milyites'tir.

c. 524: Πισιδία, οἱ Πισίδαι πρότερον Σόλυμοι, ἀπὸ Σολύμου τοῦ Διὸς καὶ Χαλδῆνης. ἔστι δὲ ἔθνος βάρβαρον κατοικοῦν παρὰ τὴν Ἄσπενδον καὶ τὴν Κιλικίαν. εἴρηται δὲ ἀπὸ Πισίδου.

Pisidia. Pisidia'lulara önceleri, Zeus ile Khaldene'nin çocukları olan Solymos'tan ötürü Solymos'lular denirdi. Bunlar Aspendos ile Kilikia yakınında oturan barbar bir halktır. Pisidia adınınsa Pisides'ten geldiği söylenir.

d. 633: Τρεμίλη. ἡ Λυκία ἐκαλεῖτο οὕτως ἀπὸ Τρεμίλου, ὡς Πανύασις

ἔνθα δ' ἔναιε μέγας Τρεμίλης καὶ ἔγημε θύγατρα,
 νύμφην Ὠγυγίην, ἣν Πραξιδικὴν καλέουσιν,
 Σίβρω ἐπ' ἀργυρέω ποταμῷ παρὰ δινήεντι·
 τῆς δ' ὄλοοι παῖδες Τλῶος Ζάνθος Πίναρός τε
 καὶ Κράγος, ὃς κρατέων πάσας λήϊζετ' ἀρούρας.

οἱ κατοικοῦντες Τρεμιλεῖς. Ἀλέξανδρος τελευτήσας τὰς δὲ τοὺς Τρεμιλέας Λυκίους Βελλεροφόντης μετωνόμασεν. Ἐκαταῖος Τρεμίλας αὐτοὺς καλεῖ ἐν τετάρτῳ τῶν γενεαλογιῶν.

Tremile: Lykia, Panyasis'in de dediği gibi, Tremiles'ten dolayı bu şekilde adlandırılıyordu:

*Yüce Tremiles, anaforlu ve kurşuni
 Sibros Irmağı'nın kenarında oturuyordu ve
 Praksidike olarak da çağrılan nymphe Ogygie
 ile evliydi. Tloos, Ksanthos, Pinaros ve de üstün gelerek
 bütün tarlalara el koyan Kragos, onun, zorba çocuklarıydı.*

Sakinleri Tremileus'lardır. Aleksandros, "Bellerophontes, Tremiles'lere üstün gelerek onların Tremileuslar olan ismini Lykia'lular olarak değiştirdi" der. Hekataios ise Genealogia'larının 4 kitabında onları Tremiles'ler olarak adlandırır.

TM 15. Strab. XII, 8, 5; XIV, 3, 10:

a. XII, 8, 5: καὶ οἱ Κᾶρες δὲ νησιῶται πρότερον ὄντες καὶ Λέλεγες, ὡς φασιν, ἠπειρῶται γεγόνασι, προσλαβόντων Κρητῶν, οἳ καὶ τὴν Μίλητον ἔκτισαν ἐκ τῆς Κρητικῆς Μιλήτου Σαρπηδόνα λαβόντες κτίστην· καὶ τοὺς Τερμίλας κατῴκισαν ἐν τῇ νῦν Λυκίᾳ· τοὺς δ' ἀγαγεῖν ἐκ Κρήτης ἀποίκους Σαρπηδόνα, Μίνω καὶ Ῥαδαμάνθυνος ἀδελφὸν ὄντα, καὶ ὀνομάσαι Τερμίλας τοὺς πρότερον Μιλύας, ὡς φησὶν Ἡρόδοτος, ἔτι δὲ πρότερον Σολύμους. ἐπελθόντα δὲ τὸν Πανδίωνος Λύκον ἀφ' ἑαυτοῦ προσαγορευῆσαι τοὺς αὐτοὺς Λυκίους· οὗτος μὲν οὖν ὁ λόγος ἀποφαίνει τοὺς αὐτοὺς Σολύμους τε καὶ Λυκίους, ὁ δὲ ποιητὴς χωρίζει· Βελλεροφόντης γοῦν ὠρμημένος ἐκ τῆς Λυκίας

Σολύμοισι μαχέσσει το κυδαλίμοισι.

Πείσανδρον τε ὡσαύτως υἱὸν αὐτοῦ Ἄρης ὡς φησὶ

μαρνάμενον Σολύμοισι κατέκτανε.

καὶ τὸν Σαρπηδόνα δὲ ἐπιχώριόν τινα λέγει.

Daha önceden adalarda yaşayan Karia'lularla Leleg'lerin Giritliler'in yardımıyla anakaralı oldukları; Sarpedon'u kurucu olarak seçerek Girit'teki Miletos'tan gelip Miletos kentini kurduktan sonra şimdi Lykia olarak bilinen bölgeye Termiles'ler kolonisini yerleştirdikleri; söz konusu bu kolonicilerin Sarpedon'un önderliğinde geldikleri ve Herodotos'un anlattığına göre, önceden Solymos'lular, daha sonraları ise Milyas'lular olarak bilinen bu halka Sarpedon'un Termiles'ler adını verdiği; ama, Pandion oğlu Lykos buraya gelince bunları kendi isminden kinaye Lykia'lular diye adlandırdığı söylenir. Bu anlatımlar uyarınca, Lykia'lularla Solymos'lular bir ve aynı halk olarak gözükmektedir. Oysa ki, ozan bu iki halkı birbirlerinden ayrı görür. Nitekim, Bellerophontes aslında Lykia'dan gelerek

Şanlı Solymos'lularla çarpıştı,

Aynı şekilde oğlu Peisandros da

Solymos'lularla savaşırken Ares tarafından öldürüldü.

Bunun dışında ozan, Sarpedon'dan da Lykia'nın yerlisi olarak söz etmektedir.

b. XIV, 3, 10: ὁ μὲν οὖν ποιητῆς ἐτέρους τῶν Λυκίων ποιεῖ τοὺς Σολύμους· ὑπὸ γὰρ τοῦ τῶν Λυκίων βασιλέως πεμφθεὶς ὁ Βελλεροφόντης ἐπὶ δεῦτερον τοῦτον ἄθλον

Σολύμοισι μαχέσσατο κυδαλίμοισιν.

οἱ δὲ τοὺς Λυκίους πρότερον καλεῖσθαι Σολύμους φάσκοντες, ὕστερον δὲ Τερμίλας ἀπὸ τῶν ἐκ Κρήτης συγκατελθόντων τῶ Σαρπηδόνι, μετὰ δὲ ταῦτα Λυκίους ἀπὸ Λύκου τοῦ Πανδίου, ὃν ἐκπεσόντα τῆς οἰκείας ἐδέξατο Σαρπηδῶν ἐπὶ μέρει τῆς ἀρχῆς, οὐχ ὁμολογούμενα λέγουσιν Ὅμηρος· βελτίους δ' οἱ φάσκοντες λέγεσθαι Σολύμους ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ τοὺς νῦν Μιλύας προσαγορευομένους, περὶ ὧν εἰρήκαμεν.

Ozan Solymos'luları Lykia'lılardan farklı kılmaktadır. Zira, Bellerophontes Lykia'lıların kralı tarafından ikinci mücadelesi için gönderilince;

*Şanlı Solymos'lularla çarpıştı*³¹⁴.

Lykia'lıların, ilkin Solymos'lular olarak; daha sonra, Sarpedon'la birlikte Girit'den göçen Tërmiles'lerden dolayı böyle adlandırıldıklarını; en sonunda da ülkesinden sürüldükten sonra Sarpedon tarafından krallığına ortak edilen Pandion oğlu Lykos'tan Lykia'lılar adını aldıklarını söyleyenler Homeros'la aynı fikirde değildirler. Ozanın, Solymos'lular olarak, daha önce sözünü ettiğim ve şimdi Milyas'lular olarak bilinen halkı kastettiğini söyleyenler daha haklıdırlar.

TM 16. Zos. hist. nov. IV, 20, 1:

Οὐάλεντα δὲ τὸν βασιλέα πολλαὶ πολλαχόθεν περιεστῆκεσαν πολέμων ἐπιφοραὶ· καὶ πρῶτον μὲν Ἰσαυροὶ (καλοῦσι δὲ αὐτοὺς οἱ μὲν Πισίδας, οἱ δὲ Σολύμους, ἄλλοι δὲ Κίλικας ὀρείους·

Düşmanların yeni saldırıları Kral Valens'i bir çok yerden kuşatmıştı. İlkın, Isaura'lılar (bazıları bunların Pisidia'lı, bazıları Solymos'lu, bazıları da Dağlık Kilikia'lı olduğunu söyler.

³¹⁴ Hom. II VI, 184.

EK-3 TESTIMONIA HISTORICA (TH)

TH 1. App. Bell. Civ. II, 149:

(Γάιος Καίσαρ) ... έτελεύτησεν, έτος άγων έκτον έπί πενήκοντα, άνηρ έπιτυχέστατος ές πάντα και δαιμόνιος και μεγαλοπραγμων και εικότως έξομοιούμενος Άλεξάνδρω. άμφω γάρ εγενέσθην φιλοτιμοτάτω τε πάντων και πολεμικωτάτω και τά δόξαντα έπελθειν ταχυτάτω προς τε κινδύνους παραβολωτάτω και του σώματος άφειδεστάτω και ου στρατηγία πεποιθότε μάλλον η τόλμη και τύχη. ών ο μέν άνυδρόν τε πολλήν ές Άμμωνος ώδευεν ώρα κύματος, και τον Παμφύλιον κόλπον της θαλάσσης άνακοπέισης διέτρεχε δαιμονίως, και το πέλαγος αυτώ του δαίμονος κατέχοντος, έστε παρέλθοι, και καθ' οδόν οδεύοντι ύοντος.

(Gaius Caesar) elli altı yaşındayken, her konuda bahtiyar, büyük işler becermiş ve bu yönüyle Aleksāndros'la karşılaştırılabilecek insanüstü biri olarak yaşama veda etti. Nitekim, her ikisi de onurseverlikte, cengaverlikte, çabuk karar verip bunları uygulamada, tehlikelere atılmada, hayatlarını hiçe saymada ve askeri yetenekleri kadar cesaretleri ve talihlerine de güvenmede (tarihin gördüğü) en üstün kişilerdi. Öyleki Aleksandros, Ammon Tapına'ğını ziyaret etmek için yazın en kurak döneminde çölde uzun bir yolculuğa çıkmış, denizin yükseldiği bir sırada tanrısal bir şekilde Pamphylia Denizi'ni aşmış, zira tanrısal bir durum o geçene kadar denizi dizginlemiş ve ancak yol boyunca ilerlerken yağmur yağdırmıştı.

TH 2. Arr. Alex. Anab. I, 24, 3-6:

Παρμενίωνα δέ πέμπει έπί Σάρδεων, δούς αυτώ τών τε έταίρων ίππαρχίαν και τους Θετταλους ίππέας και τους άλλους συμμαχους και τας άμάξας άγειν και κελεύει προιέναι από Σάρδεων έπί Φρυγίαν. αυτός δέ έπί Λυκίας τε και Παμφυλίας ηει, ως της παραλίου κρατήσας [4] άχρείον καταστήσαι τοις πολεμίσις το ναυτικόν. και πρώτον μέν εν παρόδω "Υπαρνα, χωρίον όχυρόν, φυλακήν έχον ξένους μισθοφόρους, έξ έφόδου έλαβεν· οι δ' εκ της άκρας ξένοι ύπόσπονδοι έξηλθον. έπειτα εισβαλών εις Λυκίαν Τελμισσέας μέν όμολογία προσηγάγετο, περάσας δέ τον Ζάνθον ποταμόν Πίναρα και Ζάνθον την πόλιν και Πάταρα ενδοθέντα έλαβε και άλλα ελάττω πολίσματα ές τριάκοντα. [5] Ταυτα καταπράξας εν άκμη ηδη του χειμώνος ές την Μιλυάδα καλουμένην χώραν έσβάλλει, η έστι μέν της μεγάλης Φρυγίας, ξυνετέλει δέ ές την Λυκίαν τότε, ούτως εκ βασιλέως μεγάλου τεταγμένον. και ένταυθα Φασηλιτών πρέσβεις ηκον περι φίλιας τε και χρυσώ

στεφάνῳ στεφανῶσαι Ἀλέξανδρον καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἐπικηρυκεύομενοι ἐπρέσβευον Λυκίων τῶν κάτω οἱ πολλοί. [6] Ἀλέξανδρος δὲ Φασηλίτας τε καὶ Λυκίους παραδοῦναι τὰς πόλεις τοῖς ἐπὶ τοῦτο στελλομένοις ἐκέλευσε καὶ παρεδόθησαν ξύμπασαι. αὐτὸς δὲ ὀλίγον ὕστερον ἐς τὴν Φασηλίδα παραγενόμενος συνεξαίρει αὐτοῖς φρούριον ὄχυρόν, ἐπιτετειχισμένον τῇ χώρᾳ πρὸς Πισιδῶν, ὅθεν ὀρμώμενοι οἱ βάρβαροι πολλὰ ἔβλαπτον τῶν Φασηλιτῶν τοὺς τὴν γῆν ἐργαζομένους.

3. Arkadaşlarının süvari komutanlığını, Thessalia'lı süvarileri, diğer müttefikleri ve yük arabalarını da onun emrine vererek, Parmenion'u Sardeis'e gönderdi; daha sonra da ona Sardeis'ten Phrygia'ya geçmesini emretti. Kendisi de düşman donanmasının buralardan yararlanmasını engellemek amacıyla kıyı şeridini ele geçirmek üzere Lykia ve Pamphylia'ya ilerledi. 4. Güzergahı üzerinde ilkin, yabancı ücretli askerlerin koruduğu güçlü bir yer olan Hyparna'yı bir engelle karşılaşmadan ele geçirdi, zira anlaşmaya varılarak güvenlikleri korunan ücretli askerler burçları terk ettiler. Bunun ardından Lykia'ya girerek anlaşma yoluyla Telmessos'luları da saflarına kattı. Ksanthos Nehri'ni geçtikten sonra da teslim olan Pinara, Ksanthos kenti, Patara ile birlikte 30 kadar küçük kenti ele geçirdi. 5. Bu işleri tamamladığında kışın bastırılmış olmasına rağmen, vaktiyle büyük kral tarafından Lykia'ya dahil edilmiş olan, ama şu andan Büyük Phrygia'ya ait bulunan Milyas bölgesine saldırdı. Burada, Aleksandros'u altın bir taçla taçlandırmak ve dostluklarını bildirmek üzere Phaselis'in elçileri geldi. 6. Aleksandros ise, hem Phaselis'lilere hem de Lykia'lulara kentlerini, bu amaç için gönderilmiş olanlara teslim etmelerini emretti. Bunun üzerine, söz konusu ultimatonu alan Aşağı Lykia'luların tümü birden teslim oldu. Kendisi de kısa bir süre sonra Phaselis'e gelerek Pisidia sınırında kurulmuş ve güçlü bir surla çevrilmiş olan kalelerinden saldırarak tarlada çalışan Phaselis'lilerin ürünlerini yağmaladıklarından yakınılan barbarları, Phaselis'lilerin isteği üzerine fethetti.

TH 3. Cicero, *Leg. Agr. I, 5; II, 50; Verr. II, 1, 56:*

a. *Leg. Agr. I, 5:* Iubent venire agros Attalensium atque Olympenorum quos populo Romano P. Servili, fortissimi viri, victoria adiunxit

(Pompeius) Attalia ve Olympus'luların arazilerinin satılmasını emretti. Bu toprakları yiğit kumandan Publius Servilius'un zaferi Roma Halkı'nın malı yapmıştı.

b. Leg. Agr. II, 50: Iubet venire quae Attalensium, quae Phaselitum, quae Olympenorum fuerint, agrumque Aperensem et Oroandicum et Gedusanum. Haec P. Servili imperio et victoria, clarissimi viri, vestra facta sunt.

Pompeius Attalia'lulara, Phaselis'lilere ve Olympus'lulara ait ne varsa heşeyin ve de Agera, Oroandia ve Gedusa topraklarının satılmasını emretti Bunların tümü, pek seçkin insan Publius Servilius'un seferi ve zaferi sonucunda sizin malınız olmuştü

c. Verr, II, 1, 56: Vereor ne haec forte cuiquam nimis antiqua et iam obsoleta videantur; ita enim tum aequabiliter omnes erant eius modi ut haec laus eximiae virtutis et innocentiae non solum hominum, verum etiam temporum illorum esse videatur. P. Servilius, vir clarissimus, maximis rebus gestis, adest de te sententiam laturus: Olympum vi, copiis, consilio, virtute cepit, urbem antiquam et omnibus rebus auctam et ornatam. Recens exemplum fortissimi viri profero; nam postea Servilius imperator populi Romani Olympum urbem hostium cepit quam tu in isdem illis locis legatus quaestorius oppida pacata sociorum atque amicorum diripienda ac vexanda curasti.

Korkarım bütün bunlar bazı kişilere eskimiş ve çoktan tedavülden kalkmış gözükebilir. Bu eski zamanlarda bütün insanlar, sanki sözleşmişçesine aynı hususlarda öylesine istekliydiler ki, erdem ve onura karşı gösterilen bu itibar sadece bu zatlara değil; bütün bu döneme aitmiş gibi gözükmektedir. Oldukça saygın işlere imza atan ünlü Publius Servilius, işte burada. Davranışlarımız hakkında görüşlerini açıklayacak. O kendi çabasıyla birliklerini topladı, bilgeliği ve kahramanlığıyla, her açıdan güçlü, zengin ve çok eski bir kent olan Olympus'u aldı. İşte size, pek seçkin bir insanın en canlı örneğini sunuyorum. Zira, siz aynı bölgede questor legatus'u olarak barış anında bile dostlarımızı ve müttefiklerimizi talan edip canlarından usandırmakla meşgulken; Servilius, Roma 'Halkı'nın başkomutanı olarak Olympus'u almıştı.

TH 4. Diod. Bibl. XVII, 27, 7; XVII, 28, 1-5:

a. XVII, 27, 7: ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὴν παραθαλαττίαν πᾶσαν μέχρι Κιλικίας χειρωσάμενος πολλὰς πόλεις κατεκτήσατο καὶ φρούρια καρτερὰ φιλοτιμότερον πολιορκήσας τῇ βίᾳ κατεπόνησεν, ἐν οἷς ἐνὸς παραδόξως ἐκράτησε, περὶ οὗ διὰ τὴν ἰδιότητα τῆς περιπετείας οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν.

17, 27, 7. Aleksandros Kilikia'ya kadar bütün kıyı şeridini ele geçirerek pek çok kenti fethetti ve bir çok güçlü kaleyi omurseverce kuşatmak uğruna azimle dolu inanılmaz bir çaba gösterdi. İşte bu kalelerden birini ele geçişi çok ünlüdür ve bir dönüm noktası niteliği taşımasından ötürü bu olaya değinmeden geçmek yakışık almaz.

β. XVII, 28, 1: τῆς γὰρ Λυκίας περὶ τὰς ἑσχατίας πέτραν μεγάλην ὄχυρότητι διαφέρουσαν ἄρκουν οἱ Μαρμαρεῖς ὀνομαζόμενοι, οἵτινες παριόντος Ἀλεξάνδρου τὸ χωρίον ἐπέθεντο τοῖς κατὰ τὴν οὐραγίαν Μακεδόσι καὶ συχνούς ἀνελόντες πολλὰ τῶν σωμάτων καὶ τῶν ὑποζυγίων ἀφήρπασαν. 2. ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς παροξυνθεὶς συνεστήσατο πολιορκίαν καὶ πᾶσαν εἰσεφέρειτο σπουδὴν βίᾳ κρατῆσαι τοῦ χωρίου. οἱ δὲ Μαρμαρεῖς ἀνδρεῖα διαφέροντες καὶ τῇ τῶν τόπων ἔρμυνότητι πιστεύοντες ὑπέμενον εὐρώστως τὴν πολιορκίαν. ἐπὶ μὲν οὖν ἡμέρας δύο συνεχεῖς ἐγίνοντο προσβολαὶ καὶ φανερός ἦν ὁ βασιλεὺς οὐκ ἀποστησόμενος ἕως ἄν ἔλῃ τὴν πέτραν. 3. οἱ δὲ πρεσβύτεροι τῶν Μαρμαρέων τὸ μὲν πρῶτον συνεβούλευον τοῖς νέοις παυσάμενοις τῆς βίας ἐφ' οἷς ἦν δυνατὸν συλλυθῆναι πρὸς τὸν βασιλέα· οὐ πειθομένων δ' αὐτῶν, ἀλλὰ πάντων φιλοτιμουμένων συναποθανεῖν τῇ τῆς πατρίδος ἐλευθερίᾳ παρεκάλεσαν αὐτούς τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς γεγηρακότας ἀνελεῖν, αὐτούς δὲ τοὺς δυναμένους διὰ τῆς ἀλκῆς σώζεσθαι νυκτὸς διὰ μέσων τῶν πολεμίων διεκπεσεῖν καὶ καταφυγεῖν εἰς τὴν πλησίον ὄρεινὴν. 4. συγκαταθεμένων δὲ τῶν νέων καὶ προσταξάντων κατ' οἰκίαν ἐκάστους μετὰ τῆς συγγενείας ἀπολαύσαντας τῶν προσηνεστάτων βρωτῶν τε καὶ ποτῶν ὑπομείναι τὸ δεινὸν ἔδοξε τοῖς νέοις, οὔσιν ὡς ἑξακοσίοις, τοῦ μὲν φονεύειν τοὺς προσήκοντας ἀποσχέσθαι, τὰς δ' οἰκίας ἐμπρῆσαι καὶ διὰ τῶν πυλῶν ἐκχυθέντας εἰς τὴν ὄρεινὴν ἀποχωρῆσαι. 5. οὔτοι μὲν οὖν τὰ δεδογμένα συντελέσαντες ταῖς ἰδίαις ἐστίαις ἐκάστους ἐποίησαν ἐνταφῆναι, αὐτοὶ δὲ διὰ μέσων τῶν περιεστρατοπεδευκότων ἔτι νυκτὸς οὔσης διεκπεσόντες ἔφυγον εἰς τὴν πλησίον ὄρεινὴν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἑνιαυτόν.

17, 28, 1. Lykia'nın sınırında, korunaklılığı ve sağlamlığı ile dikkat çeken büyük bir tepeyi iskan eden Marmara'lular, Aleksandros'un bölgeden geçişi sırasında Makedon ordusunun destek birliklerine saldırıyor; kölelerle birlikte yük hayvanlarını yağmalyorlardı. 2. Bu olayla tahrike kapılan Aleksandros, kuşatma altına alarak bölgeyi ele geçirebilmek için varını yoğunu ortaya koymuştu. Ne var ki, cesaretleri takdire şayan Marmara'lular, yerleşim alanlarının korunaklılığına da güvenerek bu kuşatmaya korkusuzca göğüs germişlerdi. Aleksandros'un saldırılarıyla Marmara'luların direnişleri iki gün boyunca aralıksız sürmüştü; ama, kralın kayallığı ele geçirmeden çekilmeyeceği aşikar bir hal almıştı. 3. Marmara'nın yaşlıları güçleri tükenmek üzere olan gençlere ilkin, henüz imkanı varken Aleksandros'la anlaşmayı salık vermişler; ama, onların öğütlerine kulak asmayan gençlerin, teslim olmaksızın vatanın özgürlüğü için ölmeyi onur saydıklarını söylemeleri üzerine onlara, eli silah tutanların çocukları, kadınları ve yaşlıları öldürdükten sonra gece vakti kuşatmayı

yararak yakındaki dağlık alana kaçmaları çağrısında bulunmuşlardı. 4. Bu konuda fikir birliğine varan geçlerden her biri, en sevdikleri yiyecek ve içeceklerin son kez tadına varabilmek için aileleriyle birlikte kendi evlerine çekildiler. Ne var ki, sayıları topu topu altıyüz kişi kadar olan bu gençler, tehlikenin üstesinden gelebilmek için yakınlarını kendi elleriyle öldürmeye gönülleri varmadığından, içindekilerle birlikte evlerini ateşe vererek alevler arasından ormanlık alana kaçmaya karar verdiler. 5. Ortaklaşa olarak kararlaştırılanları yerine getirerek herkesi kendi ocaklarına gömdükten sonra, kendileri de henüz gece vaktiyken düşman kuşatmasını yarararak dağlık alana kaçtılar. İşte bütün bir yıl boyunca olanlar bunlardı.

TH 5. Eutr. Brev. VI, 3:

Εἰς δὲ τὴν Παμφυλίαν Πούβλιος Σερβίλιος ἀφικόμενος Κιλικίαν τε ὑπηγάγετο καὶ Λυκίας τὸ πλεῖστον. Φασήλιδα γὰρ καὶ Ὀλυμπον καὶ Κώρυκον προσένειμε Ῥωμαίοις Ἰσαύροις τε ἐπελθῶν ἠνάγκασε τὴν Ῥωμαίων δέξασθαι δεσποτείαν. Πρῶτός τε Ῥωμαίων τὸν Ταῦρον διήλθε, καὶ, ὀδεύσας τὴν ὑπώρειαν, ἐπεκλήθη διὰ τὴν νίκην Ἰσαυρικός, ὡς δυσμαχώτατον ἔθνος νενικηκώς.

Publius Servilius Pamphylia'ya vardıktan sonra Kilikia'yi ve Lykia'nın pek çok yerini hükmü altına aldı. Phaselis'i, Olympos'u ve de Korykos'u Romalılar'a vakfetti ve Isauria'ya gelince onları Romalılar'ın hakimiyetini kabul etmeye zorladı. İlk olarak Romalılar'ın Tauros'unu geçti ve dağın eteklerinden gittikten sonra çok çetin savaşan halkı yendiği için, kazandığı zaferden dolayı Isaurikos olarak adlandırıldı.

Ad Ciliciam et Pamphyliam missus est P. Servilius ex consule, vir strenuus. Is Ciliciam subegit, Lyciae urbes clarissimas oppugnavit et cepit, in his Phaselida, Olympum, Corycum Ciliciae Isauros quoque adgressus in dicionem redegit atque intra triennium bello finem dedit. Primus omnium Romanorum in Tauro iter fecit. Revertens triumphum accepit et nomen Isaurici meruit

Güçlü bir adam olan P. Servilius konsüllüğünden sonra Cilicia ve Pamphylia'ya gönderildi. Cilicia'yi fethetti, Lycia'nın en gözde kentlerini kuşattı ve ele geçirdi. Bu kentler arasında Phaselis, Olympus ve Cilicia Corycus'u bulunuyordu. Isauria'lılara da saldırarak bunları da egemenliği altına aldı ve üç yıl içinde savaşı tamamladı. O, bütün Romalılar arasında Taurus'a kadar ilerleyen ilk kişi oldu. Geri döndüğünde ise zafer töreniyle karşılandı ve Isauricus³¹⁵ adını aldı.

³¹⁵ Isauria fatihi

TH 6. Florus, epitomae I, 41, 6 (EPI TOMAE DE TITO LIVIO):

Interim dum populus Romanus per diversa terrarum districtus est, Cilices invaserat maria sublatisque commerciis, rupto foedere generis humani, sic maria bello quasi tempestate praecluserant. Audaciam perditis furiosisque latronibus dabat inquieta Mithridaticis proeliis Asia, dum sub alieni belli tumultu exterique regis invidia inpune grassantur. Ac primum dum Isidoro contenti proximo mari Cretam inter atque Cyrenas et Achaiam sinumque Maleum, quod a spoliis aureum ipsi vocavere, latrocinabantur. Missusque in eos Publius Servilius, quamvis leves et fugaces myoparonas gravi et Martia classe turbaret, non incruenta victoria superat. Sed nec mari submovisse contentus, validissimas urbes eorum et diutina praeda abundantes, Phaselis et Olympon evertit. Isaurosque ipsam arcem Ciliciae, unde conscius sibi magni laboris Isaurici cognomen adamavit.

Bu sırada Roma Halkı karalarda pek çok yeri işgal etmişken Cilicia'lılar da denizleri zaptederek, şiddetli bir borana benzeyen deniz savaşıyla deniz ticaretini engelleyip dünya barışını kesintiye uğratiyorlardı. Mithridates Savaşları ile birlikte Asia'ya taşınan bu kargaşa ortamı, kendilerinin yer almadıkları bir savaşla yabancı beylere duyulan nefretin yol açtığı karışıklığın kalkanı altında denizlerde hiçbir engelle karşılaşmadan serbestçe dolaşan pervasız ve gözü dönmüş korsanlara cesaret verdi. İlk liderleri Isodorus'un önderliğinde komşu denizlerde faaliyette bulunarak yağma akınlarını Girit, Cyrenae, Achaea ve Malae Burnu açıklarında gerçekleştirdiler. Korsanlar buralardaki yağmalarında elde ettikleri zenginlikten dolayı bu denizlere "Altınaltın Deniz" adını verdiler. Onların üzerine Publius Servilius yollandı ve o ağır ve iyi donanımlı gemilere sahip olmasına rağmen, onların hafif ve ele geçirilmesi zor gemilerini bozguna uğratarak, çok kanın aktığı bir zafer kazandı. Publius korsanları denizlerden kovmakla yetinmeyip onların, uzun süreli yağmalardan elde edilen ganimetlerle dolu güçlü kaleleri Olympus ve Phaselis'le oradaki başarısının büyüklüğünden dolayı Isauricus unvanını aldığı, Clicia'nın güçlü kalesi Isauria'yı yerle bir etti.

TH 7. Lucan. bell. Civ. 8, 243-55:

Dimisso in litore rege,
per Icariae scopulos Ephesonque relinquens
245 et placidi Colophona maris spumantia paruae
radit saxa Sami; spirat de litore Coo
aura fluens; Gnidon inde fugit claramque relinquit
Sole Rhodon magnosque sinus Telmessidos undae

compensat media pelagi. Pamphylia puppi
 250 occurrit tellus, nec se committere muris
 ausus adhuc ullis, te primum, parua Phaselis,
 Magnus adit; nam te metui uetat incola rarus
 exhaustaeque domus populis, maiorque carinae
 quam tua turba fuit. Tendens hinc carbasa rursus
 255 iam Taurum Tauroque uidet Dipsunta cadentem

*(Pompeius) uzak sulara gönderilince,
 Icaria kayalarıyla Ephesos'u ve azgın köpüklü
 Colophon Denizi'ni geçerken Samos kayalığından kaçındı,
 Cos Sahili'nden esen Meltemi soludu; Cnidos'a yaklaşmadı,
 Ardından güneşiyle ünlü Rhodos'u da geçti ve sığ sulara
 seyrettiğinden, Telmessos Koyu'nun dolambaçlı sularından
 geri durdu, bundan sonra Gemiler Pamphylia Bölgesi'ne
 doğru ilerledi, şu ana kadar hiçbir kente girmeye
 cüret etmeyen o, ilk kez Küçük Phaselis'in duvarlarını aştı.
 Çünkü Phaselis'in uyandırdığı korku, nüfusun azalmasından
 ve sakinlerinin evlerini boşalttıklarından dolayı son bulmuştu,
 gemilerin güvertesinde bütün kentten daha çok insan vardı.*

TH 8. Orosius, V, 23, 22; I, 22, 6:

a. Lyciam et urbes eius obsessas oppressasque cepit. Praeterae Olympum montem pervagatus Phaselim evertit, Corycum diruit

(Servilius) Lykia'yı ve onun kuşatılmış olan kentlerini ele geçirdi. Ayrıca, Olympus Dağı'nı kuşatarak Phaselis'i aldı, Corycus'u yerle bir ett.

b. Asia regio vel, ut proptie dicam, Asia Minor absque orientali parte ... undique circumdata est mari ... ad meridem mari Nostro, ibi est Mons Olympus

Daha önce bahsettiğim Asia Bölgesi ya da Asia Minor, doğuda ... boydan boya denizle ... orta kısmındaysa Bizim Deniz'le (Akdeniz) çevrilidir, burada Olympus Dağı vardır.

TH 9. Sallust. Hist. frag. 127-31:

Itaque Servilius aegrotum Tarenti collegam, prior transgressus ...
 Fessus in Pamphyliam se receperat

Ad Olympum atque Phaselida

Lyciae Pisidiaeque agros despectantem.

Ad Corycum.

Böylece Servilius Tarentumlu meslektaşını geçerek

Yorgun argın kendisini Pamphylia 'ya çekti

Olympos ve Phaselis 'e.

Lykia ve Pamphylia 'nın topraklarına kuşbakışı bakıp

Corycus 'a

TH 10. Sol. Coll. 39

1. Quod in Campania Vesubius, in Sicilia Aetna, hoc in Lycia mons Cgimaera est, hic mons nocturnis aestibus, Vulcano urbem proximam Lycii dicaverunt, quam de vocabulo sui nominis Hephaestiam vocant. Olympos quoque inter alia ibi oppidum fuit nobile, sed intercidit: 2. nunc castellum est infra quod aquae ob insigne fluoris spectacula sunt visentibus.

1. Nasıl ki, Campania 'da Vesubius, Sicilia 'da Aetna dağı varsa, Lycia 'da bunlar gibi Chimaera Dağı vardır. Bu dağ geceleri duman çıkarır ve aynı zamanda, yer altında gizlenmiş ateşli bir yapısı olduğu için, Hephaestia adını verdikleri, yakınındaki Lycia kenti Vulcanus 'a adanmıştır. Öte yandan, buradaki bir başka seçkin kent de Olympus idi, ama yitti gitti. 2. Şimdi sadece bir kale konumunda olup, aşağısındaki Kral suları gösterişli akıntısından dolayı ziyaretçiler için görülmeye değerdir.

TH 11. Strab. XIV, 5, 7:

κατὰ δὲ τὰς ἀκρωρείας τοῦ Ταύρου τὸ Ζηνικέτου πειρατήριόν ἐστὶν ὁ Ὀλυμπος ὄρος τε καὶ φρούριον ὁμώνυμον, ἀφ' οὗ κατοπτεύεται πᾶσα Λυκία καὶ Παμφυλία καὶ Πισιδία καὶ Μιλυάς· ἀλόντος δὲ τοῦ ὄρους [ὑπὸ] τοῦ Ἰσαυρικοῦ, ἐνέπρησεν ἑαυτὸν πανοίκιον. τούτου δ' ἦν καὶ ὁ Κώρυκος καὶ ἡ Φάσηλις καὶ πολλὰ τῶν Παμφύλων χωρία· πάντα δ' εἶλεν ὁ Ἰσαυρικός.

Tauros 'un yamaçlarında hem Olympos Dağı hem de aynı adı taşıyan ve buradan bütün Lykia, Pamphylia, Pisidia ve Milyas 'ın görülebildiği, Zeniketes 'in korsan kalesi bulunmaktadır. Fakat bu dağ Isaurikus tarafından ele geçirilince, kendini ailesiyle birlikte ateşe verdi. Korykos, Phaselis ve Pamphylia 'nın bir çok bölgesi onundu; ama Isaurikus hepsini ele geçirdi.

EK-4 TESTIMONIA INSCRIPTIONUM (TI)

TI 1. TAM II, 174:

- A [.....]σ[.....]
 [.....]στα[..... μηνός]
 [Ἄρτ]εμεισίου [α΄?]
 Τλωέων πρυτά[νεὺς καὶ βουλῆ δῆμος Σιδυ]- 45
 5 μέων πρυτάν[εῖσι βουλῆ δῆμω χαί]-
 ρειν. κατέστη [πρὸς τὴν βουλήν]
 Ἰέρων β τοῦ Ἀπο[λλ.....]
 ὁ καὶ Λυσίμαχος [πολείτης ἡμῶν]
 καὶ Ζάνθιος βου[λόμενος 50
 10 ἐγκμαρτυρηθῆ[ναι
 πρὸς ὑμᾶς, ἐξ ὧν]π[
 πρὸς μνήμην εὐ[
 ἀνανεώσεων συ[μπασῶν ἐπιφανει]-
 ῶν καὶ ἱστοριῶν κα[ι
 15 μῶν, τὴν πρὸς ὑμᾶς καὶ Τλωεῖς καὶ]
 (17-32. satırlar kayıptır)
 [..... Τρεμί]- 60
 [λο]υ καὶ Πραξιδικῆς, ἐξ ὧ[ν] Τλω[ο]ς καὶ
 [Κ]ράγος καὶ Πίναλος ἀνῆκον, διδα
 35 [.]ης γενεαλογ[ία]ς καὶ ὑπ' ἐμοῦ πολ-
 λάκις δεδηλωμένης κατὰ τὰς Πο-
 [λ]υχάρμου καὶ ἐτέρων ἱστορίας,
 [ο]ὐκ ὀλίγα εἰς τὸν περιεχόμε-
 νον ὄρεσιν καὶ θαλάσση θειό-
 40 τητος ἐχούσης θαύματα κόλπων,
 ἕκτατον δὲ καὶ οὐ πολλῶν χρόνων
 ἀλλ[ὰ] τῆς ἀφ' ἡμῶν γενεᾶς ἀνα-
 φυούσης τῆς θε[ο]τόκου γῆς λαί-
 νέου<ς> μορφᾶς ὁμοιοτυπεῖς τοῖς
 Λητοῦς διδύμοις φωστῆρσιν
 ἐπουρανοῖς ἐν Ἀρ[ά]ξις κηθεῖσιν,
 Ἄρτεμιν τε καὶ Ἀπόλλωνα, ἐν μὲν
 [Τ]ινάροις ὑπεράνω [τοῦ] τε σεσα-
 [.....]
 50 ..ά[.....] ἔνων γυναι-
 κὸς ἰ[δούσης τινὸς] ὑπὸ πυέλο[υ]
 λουομ[ένην Ἄρτ]εμιν τὸ γένος
 καὶ τὸ μ[.....] ης, ὕψος
 55 νον ἀρ[αμέ]νης, ἥτις τὰ μεταξὺ
 σεβα[ζ]ομένη ἀμείβεται τοὺς
 εἰλασκομένους,
 ἐν δὲ Σιδύμοις κτίσμα τι Σιδύμου
 υἱοῦ Τλώου καὶ Χελειδόνοσ τῆς
 Κράγου Ἀπόλλωνα τόπω πρὸς
 60 θαλάσση Λόπτοις σπηλαίω
 ἀποκρύφω δυσεισόδω ἐκ κορυ-
 φῆς δὲ φωτουῖλκον ἀνοιγμα
 μεικ[ρ]ὸν ἔχοντι, μέσον εἰς ὃ κα-
 θοπτεῦσαι θελήσασά τις ἄφνωσ
 65 ἀφοφητὶ ναε τὸν θεὸν κατη-
 νέχθη καὶ λίθος κεῖται πτωμα
 φόβου δεῖγμα κατασκόπων,
 διὸ καὶ κροτεῖν ἀσ{ε}πάσμα τι
 “χαῖρε Ἀπολλον ὁ ἐγ Λόπτων”,
 70 εἰσερχόμενοι φωνοῦμεν.

[1-16] ... *Artemisios ayının birinde?* ... *Tloos'luların prytanis'leri* (danışma ve halk meclisi üyeleri), *danışma ve halk meclisleri Sidyma'luların prytanis'lerini*, *danışma ve halk meclislerini selamlar*. *Ksanthos'un ve bizim yurttaşımız olan ve Apoll... 'un torunu, Hieron oğlu'un oğlu, Lysimakhos olarak da bilinen Hieron, bütün incelemelerin, tarihsel araştırmaların veların yeniden gözden geçirilmesine ve sizinle Pinara'lılar, arasındaki akrabalık ilişkilerine tanıklık etmek için kendi rızasıyla danışma meclisimizde kürsüye çıktı.*

[32-70] *Tloos, Kragos ve Pinalos'un ebeveynleri Tremiles ve Praksidike'nin, Plykharmos ve diğer yazarların anlatımlarına uygun olarak tarafımdan da sıkça açığa vurulan genealogia'sına göre...* *Nedeni tanrısal bir iradeyle gerçekleşen mucizeler, dağlar ve denizle çevrilmiş olan körfez için pek de az değildir.* *Son olarak, pek uzun zaman bir süre önce değil; hatta neredeyse, bizim bizim soyumuzun çağında, Tanrı anası toprak, Leto'nun Araksa'da karnında taşıdığı, Işık Saçan, Göksel İkizleri Artemis ve Apollon'a benzeyen taş şekiller vücuda getirdi.* *Bunlardan ilki, bir kadın, kendine huşuyla seslenenlere kulak veren Artemis'i küvette yıkanırken görünce ... üstündeki Pinara'da; ikincisiyse Kragos kızı Khelidon ile Tloos'un oğulları Sidymos tarafından kurulan Sidyma'ya ait, deniz kenarındaki Lopta'da, yine bir kadının görülmeden ve ses çıkarmadan tanrıyı gözetlemek istediği için düştüğü ve gözetçilere Apollon'un ibreti olarak taş bir vücut halinde yattığı, tepeden ışık alan küçük bir açıklığı olan, girişi zor ve gizli bir mağarada oldu.* *Buraya yaklaşırken işte bundan dolayı gürültü çıkararır ve "Lopta'lı Apollon'u selamla" diye bağıırırız³¹⁶.*

TI 2. TAM II/190:

[Μ(ἄρκου) Αὐρ(ἡλίου) Εὐκάρπου τρίς, γενόμενον]

[ὑποφάλακα τοῦ ἔθνους καὶ νεο-]

[κόρον τῆς προκαθηγέτιδος]

Θε[οῦ Ἐκ]άτης, υἱὸν τὸν ἀξιολογῶ-

Γάτων Μ(άρκου) Αὐρ(ηλίου) Εὐκάρπου Ἱεροκλέου[ς

καὶ Χρυσίου τῆς καὶ Νεμεσῶ

³¹⁶ Ayrıca bak. Benndorf-Niemann, *Reisen I*, s. 75-77, nr. 53; IAM II 174; FgrHist. 770 F 5; Chaniotis, *Historiker*, s. 75-85 I 19. Ayrıca, 1-10. satırlar için Robert, *Opera Minora VII*, s. 423 dn 139'da bir tamamlama önerisi bulunmaktadır. Burada verilen metin, yazıt üzerindeki en son yayın olan Merkelbach, *Glanz der Städte*, s. 115-126'ya göreye düzenlenmiştir. Merkelbach'ın gözlemine göre, metin bir kodeks olarak, yani kitap sayfaları şeklinde bloklar üzerine yazılmıştır.

Διονυσίου Ἀλκίμου δῖς, ἀπὸ
 Λυκιαρχίας, συγγενῆ ἀρχιφυλ[ά-
 κων καὶ Λυκιαρχῶν, καταλιπόντ[α
 τῇ πόλει πάντα τὰ περὶ τὸν Κρά-
 γον γεγονότα αὐτοῦ χωρὶα δι' ὧν
 ἔθετο διαθηκῶν· τὴν ἀει-
 μνηστον δωρεάν χαλκῆ
 εἰκόνι ἡμείψατο ἢ πατ[ρῖς
 βουλῆς καὶ δήμου [χρίσει.

Vatani, halkın arkhiphylakesliğini ve yolgöstericimiz Tanrıça Hekate'nin neokorosluğunu yapmış olan, pek övgüye değer, Hierokles oğlu Markus Aurelius Eukorpos ile 2. Dionysios Alkimos kızı, Nemeso olarak da bilinen KhrySION'un oğulları olan, arkhiphylakes ve Lykhiarkhosların soyundan gelen ve Kragos'un etrafındaki kendi topraklarını vasiyet yoluyla kente bağışlayan 3. Markus Aurelius Eukorpos'u, sonsuza kadar anılacak olan bu armağanı karşılığında, danışma ve halk meclisinin kararı uyarınca altın bir heykelle (onurlandırdı).

TI 3. IGRR IV, 488

Ἀπολλοῦ δῖς,
 Λυκίων τὸ κοινὸν ἐτείμη-
 σεν χρυσῶ στεφάνῳ καὶ εἰ-
 κόνι γραπτῇ καὶ εἰκόνι χαλκῇ
 5 Μάρκον Αὐρήλιον Ἀπολλώ-
 νιον Ἀπολλοῦ τοῦ καὶ
 Φιλώτου, Ἀπολλωνίου Ὀρθα-
 γόρου, Οἰνοανδέα, γενόμε-
 νον πρότερον μὲν ἱερέα
 10 Θεοῦ πατρῶου Ἀπόλλωνος
 Λυκίων τοῦ κοινοῦ, μετὰ ταῦ-
 τα δὲ ἀρχιφυλακήσαντα ἐν
 τῇ πρὸς τῷ Κράγῳ συντελ[εία]
 καὶ μετὰ πάσης εἰρήνης κ[αί]
 15 εὐσεβείας τὴν ἀρχὴν ἐκτε-

λέσαντα, πληρώσαντα καὶ [εἰς]

τὸ ἱερώτατον ταμεῖον τοῦς

ἱεροῦς φόρους καὶ τὴν πρᾶξιν

ποιησάμενον ἐπεικῶς καὶ

20 τειμητικῶς.

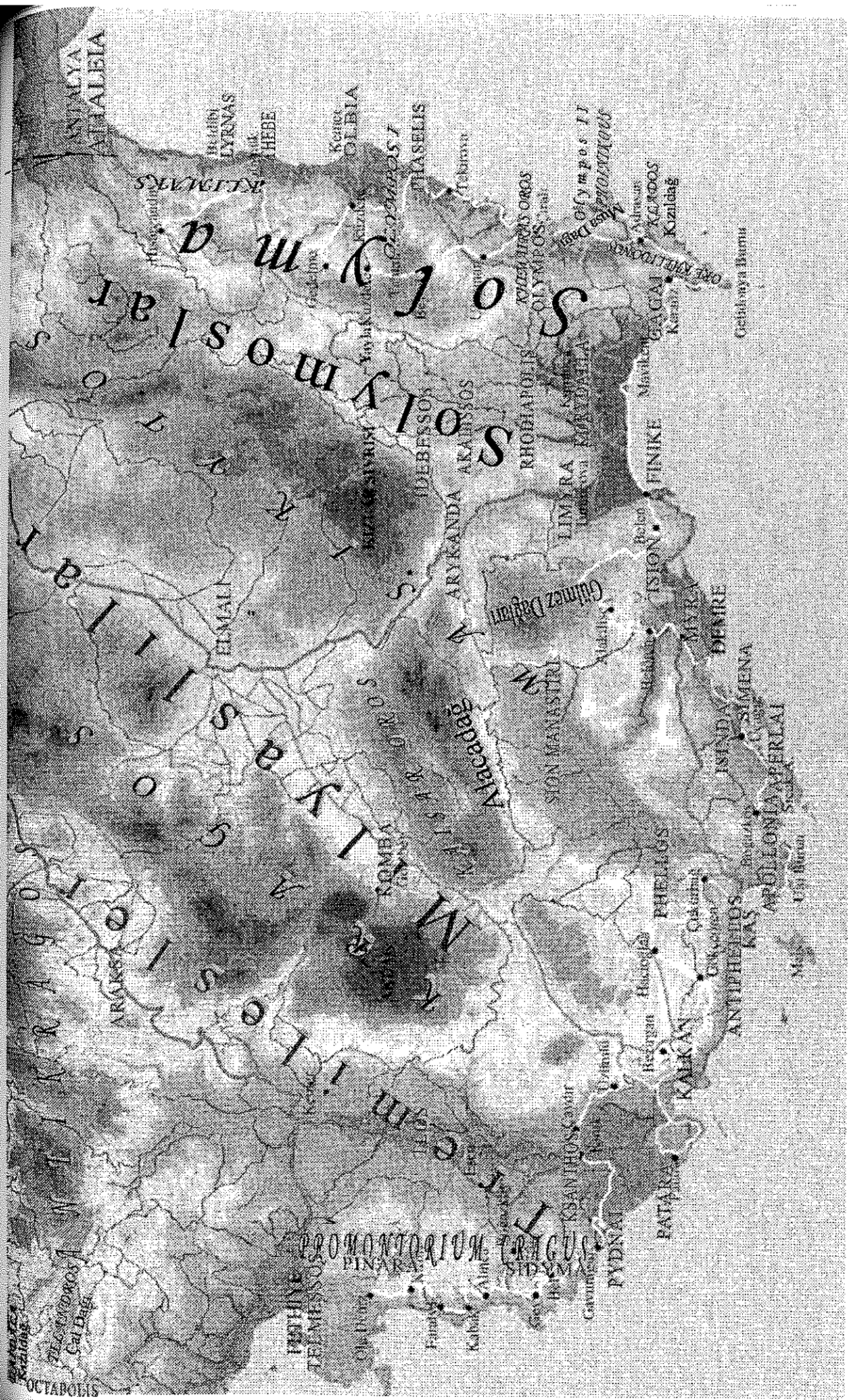
Apollonios oğlu Apollonios'un. Likya Birliği, Birliğin tanrısı Apollon Patroos'un rahipliğini yaptıktan sonra Krastos yakınındaki synteleia'nın arkhiphylakslığını yapan ve görevini huzur içinde ve bütün dindarlığı ile tamamlayan ve pek kutsal kasayı kutsal vergilerle dolduran ve işini desatansı ve pek onurlu bir biçimde yapan Apollonios Orthagoras oğlu Philotes olarak da bilinen Apollonios'un oğlu Oinoandalı Marcus Aurelius Apollonios'u altın bir tacın yanısıra hem bir resimle vehem bronz bir heykelle onurlandırdı.

TI 4. Wörrle, Stadt und Fest, s. 12, str. 72:

72. μος βοῦν α', ἐπιμελητῆς δημοσίων ἔργων [βοῦν] α', τῶν δὲ κωμῶν
Θερσηνὸς σὺν Αρμάδου καὶ Αρισσῶ καὶ Μερλακάνδοις καὶ Μεγάλῳ
᾽Ορει καὶ [...]

73.]λαις καὶ Κίβρου καὶ Εὐπόροις καὶ Οροάτοις κα[ι ...ρακῆ καὶ Οὐάλῳ
καὶ Ὑσκάφοις σὺν τὰς ἀκολουθοῦσαις μοναγρίαις βοῦς β',

paidono]mos 1 boğa, kamu işleri sorumlusu 1 boğa; köylerden; Armadou, Arissos, Merlakanda, Mega Oros, ...lai, Kirbou, Eupora/oi, Oroata, ...rakê, Ualos, (H)yskapha ve bağlı çiftlikleriyle birlikte Thersenos bir boğa....

Harita 3: Lykia Oronyma'sını gösteren harita (Takmer, Orografiya, s. 33-51).

KAYNAKÇA KISALTMALARI

AEMitt	Archäologisch-Epigraphische Mittheilungen aus Österreich.
Actes Lycie	Actes du Colloque sur la Lycie antique (<i>Bibliothèque de l'Institut français d'études anatoliennes d'Istanbul</i> 27). Paris 1980.
Akten Lykien	Akten des II. Internationalen Lykien-Symposiums (Wien, 6.-12. Mai 1990), (Ed.) J. BORCHHARDT-G. DOBESCH I-II (<i>ETAM</i> 17, 18) Wien 1993.
AMS	Asia Minor Studien
AS	Anatolian Studies, Journal of the British School at Ankara.
ATL	B. D. MERITT-H. T. WADE-GERY-M. F. MCGREGOR, The Athenian Tribute Lists I-IV (Cambridge I, Princeton II-IV 1939-1953)
BCH	Bulletin de Correspondance Hellénique
CIL	Corpus Inscriptionum Latinarum
DNP	Der Neue Pauly. Enzyklopädie der Antike.
DOP	Dumbarton Oaks Papers.
EA	Epigraphica Anatolica. Zeitschrift für Epigraphik und historische Geographie Anatoliens.
EMA	Epigraphische Mitteilungen aus Antalya.
FdX	Fouilles de Xanthos. Institut Français D'Archéologie D'Istanbul.
FGrHis.	F. JACOBY, Fragmente der griechischen Historiker (Leiden, 1923-).
GGM	GEOGRAPHI GRAECI MINORES,
GOTR	The Greek Orthodox Theological Review
JHS	Journal of Hellenic Studies. London, Society for the Promotion of Hellenic Studies.
JNES	Journal of Near Eastern Studies
JRS	Journal of Roman Studies. London, Society for the Promotion of Roman Studies.
Likya İncelemeleri I	Lykia İncelemeleri I, (Ed.) S. Şahin-M. Adak, Arkeoloji ve Sanat Yay. (ya. 2002)

Mont. Ant.	Monumenti antichi pubblicati per cura della Reale Accademia dei Lincei
ÖAW	Österreichische Akademie der Wissenschaften
Öjh	Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes
PGM	Petermanns Geographische Mitteilungen
RBS	Rerum Britannicarum Medii Aevi Scriptorum (Rolls Series)
RE	G. WISSOWA et al., Pauly's Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft
REA	Revue des Études Anciennes
RGTC	Répertoire Géographique des Textes Cunéiformes
RSN	Reveu Suisse de Numismatique Rivista Svizzera di Numismatica Schweizerische Numismatische Rundschau
Sb Wien	Sitzungsberichte der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, phil.-hist. Klasse
SC	Sources Chrétiennes
SEG	Supplementum Epigraphicum Graecum
StBoT	Studien zu den Boğazköy-Texten
Steine und Wege	P. SCHERRER-H. TAEUBER-H. THÜR (Ed), Steine und Wege. Festschrift für Dieter Knibbe. Zum 65. Geburtstag (<i>ÖAI Sonderschriften</i> 32). Wien 1999.
TAM	Tituli Asiae Minoris I-V (1901-1981)
TAVO	Tübinger Atlas des Vorderen Orients
TH	Türkiye Haritası 1:200 000, Batıdan Doğuya H III: Fethiye (1943/1951) İ III: Keleş (1944) H IV: Elmalı (1943/1951) İ IV: Kaş (1944/1950)
TIB	Tabula Imperii Byzantini (Denkschriften, phil.-hist. Klasse) (yayın aşamasında)

KAYNAKÇA

- Adak-Atvur, *Magydos*** M. ADAK-O. ATVUR, "EMA II: Die pamphyllische Hafenstadt Magydos im Lichte alter und neuer Zeugnisse", EA 31, 1999, s. 53-68.
- Adak, *Lykia ve Roma*** M. ADAK, "Lykia ve Roma", şurada: Lykia İncelemeleri I, s. xxx
- Akşit, *Likya Tarihi*** O. AKŞİT, *Likya Tarihi* (1967)
- Anrich, *Hagios Nikolaos*** G. ANRICH, *Hagios Nikolaos, Der heilige Nikolaos in der griechischen Kirce, I-II* (Leipzig-Berlin 1913-1917)
- Anti, *Esplorazioni*** C. ANTI, "Esplorazioni archeologiche nella Licia e nella Pamfilia", *Mon Ant* 29, 1923, 657-786.
- Arkwright, *Frontier*** W. ARKWRIGHT, "The Frontier of Lycia and Caria", *JHS* 15, 1895, 93-99.
- Arslan, *Galatlar*** M. ARSLAN, *Antikçağ Anadolu'sunun Savaşçı Kavmi: Galatlar* (İstanbul 2000)
- Arslan, *Mithridates*** M. ARSLAN, "I. Mithridates-Roma Savaşı: Rhodos ve Lykia'nın Durumuna Genel Bakış", şurada: *Lykia İncelemeleri I*, s. 115-28.
- Arundell, *Discoveries*** F. V. J. ARUNDELL, *Discoveries in Asia Minor, Including a Description of the Ruins of Several Ancient Cities, and Especially Antioch of Pisidia, I-II* (London, 1834)
- Babelon, *Monnaies*** E. BABELON, *Traité des Monnaies Grecques et Romaines* (Paris, 1901).
- Balland, *Inscriptions*** A. BALLAND, "Inscriptions d'Époque Impériale du Létoon" *FdX VII*, 1981.
- Bean, *Caunus*** G. E. BEAN, "Notes and Inscriptions from Caunus I", *JHS* 74, 1954, s. 85-110
- Bean, *Notes from Lycia*** G. E. BEAN, "Notes and Inscriptions from Lycia", *JHS* 48, 1948, 40-58.
- Bean, *Southern Shore*** G. E. BEAN, *Turkey's Southern Shore: An Archeological Guide* (1968).
- Beaufort, *Karamania*** F. BEAUFORT, *Karamania, or a brief Description of the South Coast of Asia Minor and of the Remains of Antiquity*

- (London, 1817)
- Behrwald, *Lykisher Bund*** R. BEHRWALD, *Der Lykische Bund* (2000).
- Benndorf, *Vorläufiger Bericht*** O. BENNDORF, "Vorläufiger Bericht über zwei österreichische Expeditionen nach Kleinasien", *AEMitt* 6, 1882, 151-252.
- Benndorf-Niemann, *Reisen I*** O. BENNDORF-G NIEMANN, *Reisen in Lykien und Karien (Reisen im südwestlichen Kleinasien I)* Mit einer Karte von H Kiepert (Wien, 1884).
- Benndorf-Niemann, *Trysa*** O. BENNDORF-G NIEMANN, *Das Heroon von Gjölbaschi-Trysa* (Wien, 1889).
- Bérard, *Les Pheniciens*** V. BÉRARD, *Les Pheniciens et l'Odyssee I* (1902).
- Bethe, *Chimaira*** E. BETHE, *RE* III,2 (1899), s. v. Chimaira (3), s. 2281-82.
- Blinkenberg, *Lindos*** C BLINKENBERG, *Lindos, Fouilles et Recherches 1902-14, II 1: Les Inscriptions* (Berlin-Copenhagen, 1941).
- Brandt, *Wirtschaft*** H BRANDI, *Gesellschaft und Wirtschaft Pamphyliens und Pisidiens im Altertum (AMS 7)*. Bonn 1992.
- Broughton, *Asia Minor*** T. R. S. BROUGHTON, *Roman Asia Minor*, şurada: T. FRANK, *An Economic Survey of Ancient Rome*, Bd. IV. (Baltimore 1938), s. 499-918.
- Bryce, *Political Unity*** T. R. BRYCE, "Political Unity in Lycia During the Dynastic Period", *JNES* 42, 1983, 31-42.
- Bryce, *Lycians*** T. R. BRYCE, *The Lycians in Literary and Epigraphic Sources* (1986).
- Campbell, *Geology*** A. S. CAMPBELL (ed.), *Geology and History of Turkey, The Petroleum Exploration of Libya on the Occasion of the XIIIth Annual Field Conference* (Tripoli, 1971).
- Carruba, *Neues Lykiens*** O. CARRUBA, "Neues zur Frühgeschichte Lykiens", şurada: *Festschr. J. Borchhardt* (1996) s. 25-39.
- Chaniotis, *Historiker*** A CHANIOTIS, *Historie und Historiker in den griechischen Inschriften* (1988).
- Childs, *Lycian Relations*** W. A. P. CHILDS, "Lycian Relations with Greeks and Persians", *AS* 31, 1981, 55-80.
- Choiseul-Gouffier, *Voyage*** COMIE DE CHOISEUL-GOUFFIER, *Voyage pittoresque dans l'Empire ottomane, en Grèce, dans la Troade, les îles de*

- Coulton, North Lycia* l'Archipel et sur les côtes d'Asie Mineure (Paris, 1782).
- J. J. COULTON, "North Lycia before the Romans", Akten Lykien II/1, 79-85.
- Del Monte-Tischler, RGTC VI* G. DEL MONTE - T. TISCHLER, RGTC VI, Die Orts- und Gewässernamen der hethitischen Texte (1978).
- Delatte, Les Portulans* A. DELAITE, Les Portulans grecs (Bibl. Fac. Philos. et Lettres Univ. Liège 107). Liège-Paris 1947 u. II Compléments Académie Royale de Belgique, Classe des Lettres, Mémoires, Collection in-8°, 2ème série, 53 (Brüssel, 1958)
- Fellows, Discoveries* CH. FELLOWS, An Account of Discoveries in Lycia (London, 1840)
- Fellows, Coins Lycia* Ch. Fellows, Coins of Ancient Lycia before the Reign of Alexander (London, 1855).
- "
- Foss, Lycia* C. FOSS, Lycia in History, şurada: MORGANSIERN, Fort 5-25 (= FOSS, Cities I).
- Foss, Cities and Villages* C. FOSS, Cities and Villages of Lycia in the Life of Saint Nicholas of Holy Zion. GOTR 36 (1991) 303-339.
- Foss, Lycian Coast* C. FOSS, The Lycian Coast in the Byzantine Age. DOP 48 (1994) 1-52.
- Fowden, Late Roman Lycia* G. FOWDEN, "Religious Developments in late Roman Lycia: Topographical Preliminaries", Μελετήματα του KEPA 10, 1990, 343-72.
- Fraser-Bean, Peraea* P. M. FRASER- G. E. BEAN, The Rhodian Peraea and Islands (Oxford 1954).
- Frei, Solymer* P. FREI, "Solymer - Milyer - Termilen - Lykier. Ethnische und politische Einheiten auf der lykischen Halbinsel", Akten Lykien II/1, 87-97.
- Dalché, Carte* P. GAUTIER DALCHE, Carte marine et portulan au XIIe siècle. Le Liber de existencia riveriarum et forma maris nostri Mediterranei (Pise, circa 1200) Collection de l'École française de Rome 203 Roma 1995.
- Hailer, Kragos* U. HAILER, Kragos, DNP 6, 1999, 788
- Hall, Milyadeis* A. S. HALL, "The Milyadeis and their Territory", AS 36,

- 1986, 137-57.
- Hawkins, Hieroglyphic Inscription** J. D. HAWKINS, The Hieroglyphic Inscription of the Sacred Pool Complex at Hattusa (SÜDBURG). StBoT III (1995).
- Head, HN²** B. V. HEAD, *Historia Numorum* (Oxford² 1911).
- Heberdey-Kalinka, Reisen** R. HEBERDEY-E. KALINKA, Bericht über zwei Reisen im südwestlichen Kleinasien. Denkschriften ÖAW, phil.-hist. Kl. 45 (1897)
- Hild-Hellenkemper, TIB 8** F. HILD-H. HELLENKEMPER, TIB 8: Lykien und Pamphylien
- Hill, BMC Lycia** G. F. HILL, Catalogue of the Greek Coins in the British Museum Lycia, Pamphylia, Pisidia (London, 1897).
- Hirschfeld, Antikragos** G. HIRSCHFELD, RE I, 2 (1894), s. v. Antikragos, s. 2427
- Howink-ten Cate, Luwian Population Groups** PH. H. J. HOWINK-TEN CATE, The Luwian Population Groups of Lycia and Cilicia Aspera during the Hellenistic Period (1961)
- „
- Imhoof-Blumer, Kleinasiatische Münzen** F. IMHOOF-BLUMER, *Kleinasiatische Münzen I-II* (Wien 1901-1902).
- İplikçioğlu, Nord Lykien** B. İPLİKÇİOĞLU-G. und V. Çelgin, Neue Inschriften aus Nord Lykien I, (AnzWien 1992).
- İplikçioğlu, Territorium** B. İPLİKÇİOĞLU, Zum Territorium von Termessos in Pisidien, şurada: *Steine und Wege*, 309-314.
- Jameson, Lykia** S. JAMESON, RE S. XIII (1973), s. v. Lykia, s. 265-308.
- Jameson, Lycia and Pamphylia** S. JAMESON, "Lycia and Pamphylia: An Historical Review", şurada: CAMPBELL, *Geology*, s. 11-31.
- Jones, Cities of the Eastern** A. H. M. JONES, *The Cities of the Eastern Roman Provinces* (1971²).
- Kalinka, Topographie** E. KALINKA, Zur historischen Topographie Lykiens. *ÖJh3* (1900), Beibl. 37-68.
- Keen, Alexander's Invasion** A. G. KEEN, "Alexander's Invasion of Lycia: Its route and Purpose", *The Ancient History Bulletin*, X 3-4, 1996, 110-18.
- Keen, Dynastic Lycia** A. G. KEEN, *Dynastic Lycia: A Political History of the Lycians and Their Relations with Foreign Powers c. 545-362 BC*.
- Kipert, FOA** H. KIPERT, *Formae Orbis Antiqui*, 1909
- Kiepert, Karte von Kleinasien** R. KIEPERT, Karte von Kleinasien, Bl. Adalia² 1914, Bl. Ermenek² 1914.

- Kolb-Kupke, Lykien** F. KOLB-B. KUPKE, Lykien (Geschichte Lykiens im Altertum). ANTIKE WELT, Sondernummer 1989 und revidierte Buchausgabe (mit gleicher Paginierung) in Zaberns Bildbände zur Archäologie 2. Mainz 1992.
- Kosmetatou, Hero Solymos** E. KOSMETATOU, "The Hero Solymos on the Coiange of Termessos Major", RSN 76, 1997, s. 41-63.
- Kroll, Solymeus** W. KROLL, RE III A, 1 (1927), s. v. Solymeus, s. 989-90.
- Lanckoronski, Städte Pamphylens und Pisidiens** K. LANCKORONSKI, Städte Pamphylens und Pisidiens I-II Prag-Wien-Leipzig 1890, 1892
- Le Bas-Waddington, Inscriptions** Ph. LE BAS-W. H. WADDINGTON, Inscriptions Grecques et Latins recueillies en Asie Mineure, I-II (*Subsidia Epigraphica* 1, 2) Paris 1870.
- Leake, Asia Minor** W. M. LEAKE, Journal of a Tour in Asia Minor with Comparative Remarks on the Ancient and Modern Geography of that Country (London, 1824)
- Legrand, Zygomalas** E. LEGRAND, Notice biographique sur Jean et Théodose Zygomalas, in: Recueil de textes et de traductions publié par les professeurs de l'École des langues orientales vivantes à l'occasion du VIIIe Congrès International des Orientalistes tenu à Stockholm en 1889, II (Paris, 1899), 67-264.
- Magie, Roman Rule** D. MAGIE, Roman Rule in Asia Minor, I-II (Princeton, 1950).
- Marino Sanuto** Marino Sanuto, Liber secretorum fidelium crucis super terrae sanctae recuperatione et conservatione, quo et terrae sanctae historia ab origine et eiusdem vicinarumque provinciarum geographica descriptio continetur. Cuius auctor Marinus Sanutus dictus Torsellus, patricius Venetus. Primum in Bongartii opere Gesta Dei per Francos intitulato editum. Hannover 1611. (ND Jerusalem 1972)
- Marksteiner, Limyra** Th. MARKSTEINER, Die befestigte Siedlung von Limyra. Studien zur vorrömischen Wehrarchitektur und Siedlungsentwicklung in Lykien unter besonderer Berücksichtigung der klassischen Periode (*Forschungen in Limyra* 1) (Wien 1997)
- Merkelbach, Glanz der Städte** R. MERKELBACH, "Der Glanz der Städte Lykiens", EA 32, 2000, 115-26

- Metzger, Lycien** H. MEIZGER, "Étapes de la découverte du monde Lycien", REA 89, 1987, s. 4-10.
- Milner, Survey in Kibyra** N. P. MILNER, "An Epigraphical Survey in the Kibyra–Olbasa Region Conducted by A. S. Hall (*RECAM 3 = Brit. Inst. of Archaeology at Ankara Monograph 24*). Hertford 1998
- Mørholm-Zahle, Kuprlli** O. MØRKHOLM-J. ZAHLE, "The Coinage of Kuprlli", *Acta Archeologica* 43, 1972, s. 57-113.
- Motzo, Compasso** B., R. MOTZO, *Il Compasso da Navigare. Opera Italiana della metà del secolo XIII* (Ann. Fac. di Lett. e Filos., Univ. Cagliari 8) (Cagliari, 1947).
- Müller, GGM** K. Müller, *Geographi Graeci minores*, vol. 1. (Paris: Didot, 1855 repr. Hildesheim: Olms, 1965).
- Oberhummer, Olympos** E. OBERHUMMER, RE XVIII, 1 (1939), s. v. Olympos (21), s. 315-20.
- Onur,** F. ONUR, *Lykia Hydrografisi* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2002).
- Ormerod, Isauricus** H. A. ORMEROD, "The Campaigns of Servilius Isauricus against the Pirates" *JRS* XII, 1922, 35–56.
- Petersen–Luschan, Reisen II** E. PETERSEN–F. VON LUSCHAN, *Reisen in Lykien Milyas und Kibyrtis* (Reisen im südwestlichen Kleinasien II) (Wien, 1889)
- Philipson, Reisen V** A. PHILIPPSON, *Reisen und Forschungen im westlichen Kleinasien*, I–V (*PGM*, Ergänzungs-Hefte Nr. 167, 172, 177, 180, 183) Gotha 1910, 1911, 1913, 1914, 1915.
- Piri Reis, Kitab-ı Bahriye** PİRİ REİS, *Kitab-ı Bahriye*, 1-4, ed. Ertuğrul Zekâi Ökte, (Ankara 1988).
- Poetto, Yalburt** M. POETTO, *L'iscrizione Luvio-Geroglifica Di Yalburt: Nuove Acquisizioni Relative alla Geografia Dell'Anatolia Sud-Occidentale* (1993).
- Ritter, Kleinasien II** C. RITTER, *Die Erdkunde im Verhältnis zur Natur und zur Geschichte des Menschen usw.* 19. Theil: Klein-Asien, Band II (Berlin, ²1859)
- Robert, Asie Mineure** L. ROBERT, *Documents de l'Asie Mineure méridionale*. (Paris 1966).
- Robert, Caunos** L. ROBERT, *Documents d'Asie Mineures XXXIII À*

- Caunos avec Quintus de Smyrne *BCH* 108 (1984) 499–532
(= ROBERTI, Documents d'Asie Mineure 487–520).
- Robinson, Lycia and Pamphylia**
E. S. G. ROBINSON, "Coins from Lycia and Pamphylia", *JHS* 34, 1914, s. 3dd
- Roos-Herrmann, Südöstlichen Karien**
P. ROOS-P. HERRMANN, "Zusätzliches zum südöstlichen Karien", *Opuscula Atheniensi* X, 1971, 31–40.
- Roos, South-eastern Caria**
P. ROOS, "Topographical and other Notes on South-eastern Caria", *Opuscula Atheniensi* IX, 1969, 59–93.
- Ross, Kleinasien**
L. ROSS, *Kleinasien und Deutschland* (Halle, 1850).
- Ruge, Chimaira**
W. RUGE, *RE* III, 2 (1899), s. v. Chimaira (2), s. 2281.
- Ruge, Daidala**
W. RUGE, *RE* IV, 2 (1901), s. v. Daidala 5, s. 1991
- Ruge, Karmylessos**
W. RUGE, *RE* X, 2 (1919), s. v. Karmylessos, s. 1961.
- Ruge, Klimax**
W. RUGE, *RE* XI, 1 (1921), s. v. Klimax 3, s. 845–46.
- Ruge, Kragos**
W. RUGE, *RE* XI, 2 (1922), s. v. Kragos, s. 1567
- Ruge, Lykia**
W. RUGE, *RE* XIII, 2 (1927), s. v. Lykia, 2270–2282.
- Ruge, Mas(s)ikytos**
W. RUGE, *RE* XIV, 2 (1930), s. v. Mas(s)ikytos, s. 2068.
- Ruge, Phoinikus**
W. RUGE, *RE* XX, 1 (1941), s. v. Phoinikus, s. 384.
- Ruge, Sardemissus**
W. RUGE, *RE* I A, 2 (1920), s. v. Sardemissus, s. 2479.
- Ruge, Solyma**
W. RUGE, *RE* III A, 1 (1927), s. v. Solyma, s. 988–89
- Ruge, Solymer**
W. RUGE, *RE* III A, 1 (1927), s. v. Solymer, s. 989.
- Ruge, Ταρβανῆς**
W. RUGE, *RE* IV A, 2 (1932), s. v. Ταρβανῆς, s. 2292.
- Ruge, Tarbelos**
W. RUGE, *RE* IV A, 2 (1932), s. v. Tarbelos, s. 2294.
- Ruge, Tauros**
W. RUGE, *RE* V A, 1 (1934), s. v. Tauros, s. 39–50.
- Ruge, Telandria**
W. RUGE, *RE* V A, 1 (1934), s. v. Telandria, s. 193.
- Ruge, Χελιδονίδες νῆσοι**
W. RUGE, *RE* III, 2 (1899), s. v. Χελιδονίδες νῆσοι, s. 2227–28.
- Ruggieri, Chimaera**
V. RUGGIERI, "Epigraphic Testimonies from Chimaera-Yanartaş (Olympos)", *EA* 26, 1996, 67–70.
- Ruggieri-Girdano-Furnari, Chimera (2)**
V. RUGGIERI-F. GIORDANO-A. FURNARI, Il sito bizantino di Chimera: 2° Rapporto *OCP* 61 (1995) 367–380.
- Schachermeyr, Alexander**
F. SCHACHERMEYR, *Alexander der Große* (*Sb* Wien 285). Wien 1973.
- Seibert, Eroberung**
J. SEIBERT, Die Eroberung des Perserreiches durch Alexander den Großen auf kartographischer Grundlage

- (Beihefte zum TAVO B 68) (Wiesbaden, 1985).
- Six, Monnaies lyciennes**
Spratt-Forbes, Travels in Lycia
- J. P. SIX, *Monnaies lyciennes* (Paris, 1887)
 T. A. B. SPRATT-E. FORBES, *Travels in Lycia, Milyas, and the Cibyratis, in company with the late Rev. E. T. Daniell* (London, 1847).
- Stark, Alexander's Path**
Strubbe, Sitionia
- F. STARK, *Alexander's Path from Caria to Cilicia* (London 1958).
 J. H. M. STRUBBE, "The Sitionia in the Cities of Asia Minor under the Principate (I), *EA* 10, 1987, s. 45-82; (II), *EA* 13 1989, s. 99-122
- Stubbs, Gesta Ricardi I.**
 ed W. STUBBS, *Gesta regis Henrici II. Benedicti abbatis. The Chronicle of the reigns of Henry II and Richard I (1169-1192) known commonly under the name of Benedict of Peterborough, I-II*, *RBS* 49 (London 1867) (Nachdruck 1965).
- Syme, Anatolica**
 R. SYME, *Anatolica. Studies in Strabo*, ed. A. BIRLEY (Oxford, 1995).
- Şahin, Olbia**
 S. ŞAHİN, "EMA V: Olbia und einige andere Küstenorte bei Kemer in Westpamphylien", *EA* 33, 2001, s. 145-67.
- Şahin-Adak, Stadiasmus Patarensis**
 S. ŞAHİN-M. ADAK, *Stadiasmus Patarensis. Itinera Provinciae Lyciae* (I. K. ya. 2002).
- Tabula Peutingeriana**
Itineraria sowie Vollständige Faksimile-Ausgabe im Originalformat u. Kommentar von E. WEBER. vgl. MILLER Graz 1976.
- Takmer-Arca, Ogyges**
 B. TAKMER, B. Takmer- E. N. Akdoğu-Arca, "Ogyges'in Kişiliğinde Panyasis'in Fragmanı için Bazı Yorumlar: Bellerophon'tes Mitosu'nun Yeniden Değerlendirilmesi ve Lykia'nın Erken Tarihi", *Adalya* V, 2002.
- Takmer, Orografya**
 B. TAKMER, "Lykia Orografyası", şurada: *Lykia İncelemeleri I*, s. 33-51.
- TAM II**
 E. KALINKA, vol. II: *Tituli Lyciae* (Wien, 1920-1940)
- TAM III**
 R. HEBERDEY, vol. III: *Tituli Pisidiae, fasc. I: Termessiet agri Termessensis* (Wien, 1941).
- Texier, Asie Mineure**
 CH. TEXIER, *Description de l'Asie Mineure, faite par ordre du gouvernement français, de 1833 à 1837, I-III* (Paris,

- 1839–1849).
- Tomaschek, *Kleinasien*** W. TOMASCHEK, Zur historischen Topographie von Kleinasien im Mittelalter. Sb Wien 124 (1891)
- Treuber, *Geschichte*** O. TREUBER, Geschichte der Lykier (1887).
- Tritsch, *Lycian und Luwian*** F. J. TRITSCH, "Lycian und Luwian", AO XVIII, 1950
- Tritsch, *Chimaera*** F. J. TRITSCH, "The Nyth of Chimaera", şurada: Actes du premier Congrès de la Fédération Internationale des Associations d'Études Classique, Paris, s. 279-80.
- Troxell, *Coinage*** H. A. TROXELL, The Coinage of the Lycian League (Numismatic Notes and Monographs 162) (New York, 1982).
- Tüner, *Yeni Lokalizasyonlar*** N. Tüner, Lykia Coğrafyasında Yeni Lokalizasyonlar (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2002).
- Türk, *Solymos*** G. TÜRK, RE III A, 1 (1927), s. v. Solymos, s. 990.
- Uzzano, *Compasso*** A. DA UZZANO, Compasso a mostrare a Navicare, dall'uno stretto all'altro, in: PAGNINI, Della decima e diverse altre gravezze imposte dal Comune di Firenze IV, contenente la pratica della mercatura scritta da Giovanni di Antonio da Uzzano nel 1442 (Lisbona-Lucca, 1766) 199-276.
- Wörrle, *Geschichte Lykiens II*** M. WÖRRLE, "Epigraphische Forschungen zur Geschichte Lykiens II-Ptolemaios II und Telmessos", Chiron 8, 1978, s. 201-46.
- Wörrle, *Stadt und Fest*** M. WÖRRLE, Stadt und Fest im kaiserzeitlichen Kleinasien, Vestigia 39 (München 1988).
- Yalouris, *Pegasos*** N. YALOURIS, Pegasos, The Art of the Legend (1975).
- Zahle, *Tombs and Cities*** J. ZAHLE, "Lycian Tombs and Lycian Cities", Actes Lycie, s. 37-49.
- Zimmermann, *Lykische Häfen*** M. ZIMMERMANN, "Die lykische Häfen und die Handelswege im östlichen Mittelmeer", ZPE 92, 1992, s. 201-217
- Zgusta, *Ortsnamen*** L. ZGUSTIA, Kleinasiatische Ortsnamen (1984).

ANTİK KAYNAK EDİSYONLARI ve KISALTMALAR LİSTESİ

- Ael.** **CLAUDIUS AELIANUS (İS 2.-3. yüzyıl)**
De nat. an. De natura animalium /Περὶ ζῴων ιδιότητος
 Claudii Aeliani de natura animalium libri xvii, varia historia, epistolae, fragmenta, Ed. R. Hercher. Leipzig: Teubner, 1864 repr. Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1971: 3-436.
- Antig. Karys.** **ANTIGONOS KARYSTIOS (İÖ 4. yüzyıl)**
Hist. mirab. Historiarum mirabilium collectio /ιστοριῶν παραδόξων συναγωγή
 Historiarum mirabilium collectio, ed. A. Giannini, Paradoxographorum Graecorum reliquiae. Milan: Istituto Editoriale Italiano, 1965.
- Ant. Lib.** **ANTONINUS LIBERALIS (İS 2. yüzyıl ?)**
Met. Metamorphoseon synagoge/μεταμορφώσεων συναγωγή
 Antoninus Liberalis. Metamorphoseon synagoge. ed. I. Cazzaniga. Milan: Istituto Editoriale Cisalpino, 1962
- Apoll. Soph.** **APOLLONIUS SOPHISTES (İS 1.-2. yüzyıl)**
Lex. Hom. Lexicon Homericum /Λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον τῆς τε Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας
 Lexicon Homericum, ed. I. Bekker, Apollonii Sophistae lexicon Homericum. Berlin: Reimer, 1833 repr. Hildesheim: Olms, 1967
- Apoll. Rhod.** **APOLLONIOS RHODIOS (İÖ 3. yüzyıl)**
Arg. Argonautica
 Apollonii Rhodii Argonautica. ed. H. Fraenkel. Oxford: Clarendon Press, 1961 repr. 1970 1st edn. corr.

- Apollod.** **APOLLODOROS (İS 1.-2. yüzyıl)**
Bibl. Bibliotheca (Sub Nomine Apollodori) / βιβλιοθήκη,
 Bibliotheca Sub Nomine Apollodori, Ed. R. Wagner, Apollodori
 bibliotheca Pediasimi libellus de duodecim Herculis laboribus
 [Mythographi Graeci. Leipzig: Teubner, 1894].
- App.** **APPIANOS (İS 1.-2. yüzyıl)**
Syr. Syriaca
 Syriaca, ed P. Viereck, A.G. Roos and E. Gabba, Appiani historia
 Romana, Leipzig: Teubner, 1939 repr. 1962 1st edn. corr.
- Mithr.* Mithridatica
 Mithridatica, ed P. Viereck, A.G. Roos and E. Gabba, Appiani historia
 Romana, vol. 1. Leipzig: Teubner, 1939 repr. 1962 1st edn. corr.
- Bell. civ.* Bellum civile
 Bellum civile, ed P. Viereck, Appian's Roman history, ed H. White.
 Cambridge, Mass : Harvard University Press, 1913 repr. 3:1964
- Aristod.** **ARISTODEMOS (İÖ 4. yüzyıl)**
 Fragmenta
 FGtH 104: 2A:493-503 fr. 1: Cod. Paris. suppl. gr. 607.
- Arist.** **ARISTOTELES (İÖ 4. yüzyıl)**
Hist. an. Historia animalium / τῶν περὶ τὰ ζῷα ἱστοριῶν
 Historia animalium, ed P. Louis, Aristote. Histoire des animaux, Paris:
 Les Belles Lettres, 1:1964; 2:1968; 3:1969.
- Frag.** Fragmenta Varia
 Aristotelis qui ferebantur librorum fragmenta. ed V. Rose.
 Leipzig: Teubner, 1886 repr. Stuttgart: 1967: 23-425.
- Oikon.** Oeconomica/ οἰκονομικά

Oeconomica, ed. B.A. van Groningen and A. Wartelle, Aristote.
Economique. Paris: Les Belles Lettres, 1968

Arr. FLAVIUS ARRIANUS (ÍS 1.-2. yüzyıl)

Anab. Alexandri anabasis / Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις

Flavii Arriani quae exstant omnia, vol. 1. ed. A.G. Roos and G. Wirth.
Leipzig: Teubner, 1967 1st edn. corr.: 1-390.

Asinius GAIUS ASINIUS QUADRATUS (ÍS 3. yüzyıl ?)

Frag. Fragmenta

Fragmenta, ed. K. Muller, FHG 3. Paris: Didot, 1841-1870.

Athan. ἈΘΑΝΑΣΙΟΣ (ÍS 4. yüzyıl)

Temp. Athen. Commentarius de templo Athenarum/ Περὶ τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τῶν
διδασκαλείων καὶ τῶν θεάτρων ἐν Ἀθήναις.

Commentarius de templo Athenarum [Sp], ed. A. Delatte, "Le declin de
la legende des vii sages et les propheties theosophiques," Musee Belge '27
1923.

Athen. ATHENAIOS (ÍS 2.-3.yüzyıl)

Deipn. Deipnosophistae / δειπνοσοφισταί

Athenaei Naucraticae deipnosophistarum libri xv, 3 vols ed. G. Kaibel.
Leipzig Teubner, 1-2:1887; 3:1890 (repr. Stuttgart: 1-2:1965; 3:1966)

Aur. Aug. AURELIUS AUGUSTINUS (ÍS 354-430)

civ. dei De Civitate Dei

De Civitate Dei, Ed. B. Dombart-A. Kalb, Teubner, 1928/29.

Bakhh. ΒΑΚΧΗΛΙΔΕΣ (İÖ 5. yüzyıl)

Epi. Epinicia / Ἐπίνικοι

Epinicia, ed J. Irigoin, Bacchylide. Dithyrambes, epinicies, fragments
Paris: Les Belles Lettres, 1993.

Cass. **CASSIUS DIO (İS 2.-3. yüzyıl)**

Hist. Rom. *Historiae Romanae*

Historiae Romanae, ed U.P. Boissevain, Cassii Dionis Cocceiani
historiarum Romanarum quae supersunt, Berlin: Weidmann, 1:1895;
2:1898; 3:1901 repr 1955.

Celsus **A. CORNELIUS CELSUS (İS 1. yüzyıl)**

De med. *De Medicina*

De Medicina Corpus Medicorum Latinorum Vol. 1, ed F. Marx, 1915;
"4 27 1d [fr 1]: ed Umberto Capitani [Maia 261974]; 4 27 1d [fr 2]: ed
Dionisio Ollero Granados [Emerita 411973].

Cicero **M. TULLIUS CICERO (İÖ 1. yüzyıl)**

Verr. *In Verrem*

M. Tulli Ciceronis Orationes. Vol. 3, ed W. Peterson, 1917.

Leg. Agr. *De Lege Agraria*

M. Tulli Ciceronis Orationes. Vol. 4, ed A. C. Clark, 1909.

Fam. *Epistulae ad Familiares*

Epistulae ad Familiares. 2 vols. ed D. R. Shackleton Bailey, 1977.

Diod. **DIODOROS SIKYLOS (İÖ 1. yüzyıl)**

Bibl. *Bibliotheca historica* /βιβλιοθήκη ιστορική

Diodori bibliotheca historica, vols 3rd edn. F. Vogel-K.T. Fischer (post I.
Bekker-L. Dindorf) Leipzig: Teubner, 1:1888; 2:1890; 3:1893; 4-5:1906
(repr. Stuttgart:1964)

Dion. Per. **DIONYSIOS PERIEGETES (İS 2. yüzyıl)**

- Orb. Desc.** Orbis descriptio / οίκουμένης περιήγησις
K. Brodersen, Dionysios von Alexandria Das Lied von der Welt
Hildesheim: Olms, 1994: 42-116.
- Diosk.** **DIOSKURIDES PEDANIOS (ἸΣ 1. yüzyıl)**
- De Mat. Med.** De materia medica / περί ὕλης ἰατρικῆς
Pedanii Dioscuridis Anazarbei de materia medica libri quinque, 3 vols ed.
M. Wellmann. Berlin: Weidmann, 1:1907; 2:1906; 3:1914
- EM** **ETYMOLOGICUM MAGNUM (ἸΣ 12. yüzyıl)**
- Etm. Mag.** Etymologicum Magnum / Ἐτυμολογικὸν Μέγα
Ed. T. Gaisford, Oxford University Press, 1848.
- Eurip.** **EURIPIDES (ἸÖ 5. yüzyıl)**
- Frag.** Fragmenta
Fragmenta, ed. A. Nauck, Tragicorum Graecorum fragmenta. Leipzig:
Teubner, 1889 repr. Hildesheim: Olms, 1964.
- Eusth.** **EUSTATHIOS (ἸΣ 12. yüzyıl)**
- Dion. Per.** Commentarium in Dionysii periegetae orbis descriptionem
Commentarium in Dionysii periegetae orbis descriptionem, ed. K. Müller,
Geographi Graeci minores, vol. 2. Paris: Didot, 1861 repr. Hildesheim: Olms,
1965.
- Hom. Il.** Commentarii ad Homeri Iliadem / παρεκβολαὶ εἰς τὴν Ὀμήρου Ἰλιάδα
Eustathii archiepiscopi Thessalonicensis commentarii ad Homeri Iliadem
pertinentes, Ed. M. van der Valk. Leiden. 1:1971; 2:1976; 3:1979; 4:1987.
- Hom. Odys.** Commentarii ad Homeri Odysseam / παρεκβολαὶ εἰς τὴν Ὀμήρου
Ὀδύσειαν

Commentarii ad Homeri Odysseam, ed. G. Stallbaum, Eustathii archiepiscopi Thessalonicensis commentarii ad Homeri Odysseam, Leipzig: Weigel, 1:1825; 2:1826 repr. Hildesheim: Olms, 1970.

Eutr. **EUTROPIOS (ÍS 4. yüzyıl)**

Brev. Breviarium ab urbe condita / "Παιανίου μετάφρασις εἰς τὴν τοῦ Εὐτρόπιου Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν," Νέος Ἑλληνομνήμων

Paeanii translatio, ed. S.P. Lambros, 9 1912 9-'113

ETM **Expositio Totius Mundi**

Expositio totius mundi et gentium, ed. J. Rougé (SC 124) (Paris, 1966).

F. Iosep. **FLAVIUS IOSEPUS (ÍS 1. yüzyıl)**

Ant. Iud. Antiquitates Judaicae / ἱστορίαι τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας

Antiquitates Judaicae, ed. B. Niese, Flavii Iosephi opera, Berlin: Weidmann, 1:1887; 2:1885; 3:1892; 4:1890 repr. 1955: 1:3-362; 2:3-92; 3:3-409.

Florus **ANNIUS FLORUS (ÍS 1.-2. yüzyıl)**

Epitomae Epitomae Bell. Omn. Ann. DCC L.

Epitomae Bell. Omn. Ann. DCC L. Annaei Flori Quae Exstant, ed. E. Malcovati, 1972.

Herak. **HERAKLITOS (ÍÖ 4. yüzyıl)**

de incr. de incredilibu / ἀνασκευὴ ἢ θεραπεία μύθων τῶν παρὰ φύσιν παραδεδομένων

De incredilibus, ed. N. Festa, Palaephati peri áπίστων [Mythographi Graeci 3 2. Leipzig: Teubner, 1902].

Herod. **AELIUS HERODIANUS (ÍS 2. yüzyıl)**

- pro. cath.** De prosodia catholica / περί καθολικῆς προσωδίας
Grammatici Graeci, vol. 3.1. ed A. Lentz. Leipzig: Teubner, 1867 repr. Hildesheim: Olms, 1965.
- Hdt.** **Herodotos (İÖ 5. yüzyıl)**
Historiae / Ἱστορίαι
Historiae, Ed. A. D. Godley, The Persian Wars, Loeb.
- Hesiod.** **Hesiodos (İÖ 8.-7. yüzyıl),**
Theog. Theogonia / Θεογονία
Hesiodi Theogonia, Ed. M. L. West, Hesiod. Theogony. Oxford: Clarendon Press, 1966.
- Hesy.** **Hesykhios (İS 5.-6. yüzyıl)**
Lex. Lexicon / Λεξικόν
Lexicon, A-O, Ed. K. Latte, Hesychii Alexandrini lexicon, Copenhagen: Munksgaard, 1966; LEXICON Π-Ω, Ed. M. Schmidt, Hesychii Alexandrini lexicon, Halle: repr. Amsterdam: Hakkert, 1965.
- Hom.** **HOMEROS (İÖ 8. yüzyıl)**
Il. Ilias / Ἰλιάς
Homeri Ilias, Ed. T. W. Allen. Oxford: Clarendon Press, 1931: 2:1-356; 3:1-370.
Odys. Odyssea / Ὀδυσσεΐα
Odyssea, ed. P. von der Mühl, Homeri Odyssea. Basel: Helbing & Lichtenhahn, 1962.
- Horat.** **QUINTUS HORATIUS FLACCUS (İÖ 1. yüzyıl)**
Car. Carmina

Q. Horati Flacci Opera ed H. W. Garrod. Londra 1955 (ilk baskı 1901).

Hyg. HYGINUS (İÖ 64-İS 17)

Fab. Fabulae

Fabulae Hygini Fabulae, ed H. J. Rose, 1933.

Ioan. Mal. Ioannes Malalas (İS 5.-6. yüzyıl)

Chron. Chronographia / Χρονογραφία

Ed. L. Dindorf, Ioannis Malalae chronographia [Corpus scriptorum historiae Byzantinae. Bonn: Weber, 1831].

Isok. ISOKRATES (İÖ 5.-4. yüzyıl)

Paneg. Panegyricus/ Πανηγυρικός

Panegyricus orat. 4, ed G. Mathieu and E. Bremond, Isocrate. Discours, vol. 2. Paris: Les Belles Lettres, 1938 repr. 1967 1st edn. rev. et corr.

Khor. KHOIRILOS (İÖ V. yüzyıl)

Frag. Fragmenta

Fragmenta et tituli, Ed H. Lloyd-Jones/P. Parsons, Supplementum Hellenisticum Berlin: De Gruyter, 1983.

Kons. Porphr. KONSTANTINOS VII PORPHYROGENNETOS (İS 10. yüzyıl)

De virt. De virtutibus et vitiis / τοῦ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας βιβλίου πρώτου.

De virtutibus et vitiis, ed. T. Buttner-Wobst and A.G. Roos, Excerpta historica iussu imp. Constantini Porphyrogeniti confecta, excerpta de virtutibus et vitiis, Berlin: Weidmann, 2.1:1906; 2.2:1910.

De ins. De insidiis / Περὶ ἐπιβουλῶν κατὰ βασιλέων γεγνησιῶν.

De insidiis, ed. C. de Boor, Excerpta historica iussu imp. Constantini Porphyrogeniti confecta, excerpta de insidiis. Berlin: Weidmann, 1905.

- De them.** De thematibus / περί τῶν θεμάτων
 Costantino Porfirogenito. De thematibus [Studi e Testi 160. Vatican City: Biblioteca Apostolica ed. A. Pertusi. Vaticana, 1952]
- Ktes.** **KTESIAS (İÖ 4. yüzyıl)**
Frag Fragmenta
 Fragmenta, FGrH 688: 3C:420-517. fr. 8b: P. Oxy. 22.2330. Pap: 31,306: Hist. Med. Nat. Hist. Perieg.
- Lib.** **LIBANIOS (İS 4. yüzyıl)**
Prg. Progymnasmata / Προγυμνάσματα
 Progymnasmata, ed. R. Foerster, Libanii opera, Leipzig: Teubner, 1915 repr. Hildesheim: Olms, 1997.
- Liv.** **TITUS LIVIUS (İÖ 1.-İS 1. yüzyıl)**
 Ab Urbe Condita
 Titi Livi Ab Urbe Condita. Part 3 (Kitap 36 ve 40 arası). ed. W. Weissenborn. 1908
- Luk.** **LUKIANOS (İS 2. yüzyıl)**
diol. mort. Dialogi mortuorum / νεκρικοί διάλογοι
 Dialogi mortuorum, ed. M.D. Macleod, Lucian, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1961
- Lucan.** **M. ANNAEUS LUCANUS (İS 1. yüzyıl)**
Bell. civ. Bellum Civile
 M. Annaei Lucani Belli Civilis Libri Decem, ed. A. E. Housman, 1927.

MP MANTISSA PROVERBIORUM

Mantissa proverbiorum, ed. E.L. von Leutsch, Corpus paroemiographorum Graecorum, vol 2. Gottingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1851 repr Hildesheim: Olms, 1958.

Max. MAXIMUS SOPHISTES (ÍS 2. yüzyıl)

Dia Dialexeis / ó τοῦ φιλοσόφου λόγος.

Dialexeis, ed H Hobein, Maximi Tyrii philosophumena Leipzig: Teubner, 1910.

Mela POMPONIUS MELA (ÍS 1. yüzyıl)

De Chorographia

"
Pomponius Mela. Kreuzfahrt durc die Alte Welt, ed. Kai Brodersen. Darmstadt 1994

Men. MENANDROS (İÖ 4.-3. yüzyıl)

Aspis Aspis / ἀσπίς

Menandri reliquiae selectae. ed. F.H. Sandbach, Oxford: Clarendon Press, 1972.

Frag. Fragmenta

Fragmenta, Ed. T. Kock, Comicorum Atticorum Fragmenta, Leipzig: Teubner, 1888.

Niko. NIKOLAOS (İÖ 1. yüzyıl)

Frag. Fragmenta

Fragmenta, ed K. Muller, FHG 3. Paris: Didot, 1841-1870.

- Nikolaos** **HAGIOS NIKOLALOS I**
- Hagios Nikolalos, ed. G. Anrich, *Der heilige Nikolaos in der griechischen Kirche*, I. Die Texte, II. Prolegomena, Untersuchungen, Indices. Leipzig-Berlin 1913-1917.
- Non.** **NONNOS (ÍS 5. yüzyıl)**
- Dionys** Dionysiaca / Διονυσιακά
- Dionysiaca, ed. R. Keydell, *Nonni Panopolitani Dionysiaca*, vols. Berlin: Weidmann, 1959.
- Orac. Sibyll.** **ORACULA SIBYLLINA (İÖ 2.-İS 4. yüzyıl)**
- Oracula Sibyllina / Οἱ Σιβυλλιακοὶ χρησμοί
- “
- Die Oracula Sibyllina [Die griechischen christlichen Schriftsteller 8. ed. J. Geffcken. Leipzig: Hinrichs, 1902]:1-226
- Ovid.** **PUBLIUS OVIDIUS NASO (İÖ 1.-İS 1. yüzyıl)**
- Metamor.** Metamorphoses
- Publius Ovidius Naso, ed. Erich Rösch. Münih-Zürih 1992 (Sammlung Tusculum)
- Palaiph.** **PALAIPHATOS (İÖ 4. yüzyıl)**
- De incr.** De incredibilibus / περί ἀπίστων
- Palaephati περί ἀπίστων [Mythographi Graeci 3.2. ed. N. Festa, Leipzig: Teubner, 1902]: 1-72
- Panyasis** **PANYASIS (İÖ 5. yüzyıl)**
- Frag.** Fragmenta
- Poetarum epicorum Graecorum testimonia et fragmenta, pt 1. ed. A. Bernabe. Leipzig: Teubner, 1987.

- Paus.** **PAUSANIAS (ÍS 2. yüzyıl)**
 Graeciae descriptio / περιήγησις τῆς Ἑλλάδος
 Pausaniae Graeciae descriptio, 3 vols. ed F. Spiro. Leipzig: Teubner, 1903 (repr.: Stuttgart 1967)
- Paus.** **Pausanias (ÍS 2. yüzyıl)**
Att. Ono. Αττικῶν ὀνομάτων συναγωγή
 Αττικῶν ὀνομάτων συναγωγή, Ed. H. Erbse, Untersuchungen zu den attizistischen Lexika [Abhandlungen der deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Philosoph -hist. Kl. Berlin: Akademie-Verlag, 1950]: 152-221.
- Phot.** **PHOTIOS (ÍS 9. yüzyıl)**
Lex. Lexicon / Λεξικόν Ε-Ω,
 Lexicon, Ed. R. Porson, Φωτίου τοῦ πατριάρχου λέξεων συναγωγή, pts. 1-2. Cambridge: Cambridge University Press, 1822.
- Bibl.** Bibliotheca / βιβλιοθήκη
 Bibliotheca, ed. R. Henry, Photius. Bibliothéque, Paris: Les Belles Lettres, 1:1959; 2:1960; 3:1962; 4:1965; 5:1967; 6:1971; 7:1974; 8:1977.
- Pind.** **PINDAROS (ÍÖ 6.-5. yüzyıl)**
Olym. Olympia / Ὀλυμπία
 Pindari carmina cum fragmentis, pt. 1, 5th edn. ed H. Maehler post B. Snell Leipzig: Teubner, 1971.
- Plat.** **PLATON (ÍÖ 5.-4. yüzyıl)**
Resp Respublica
 Respublica, ed J. Burnet, Platonis opera, Oxford: Clarendon Press, 1902 repr. 1968.

- Phaed** Phaidros / Φαῖδρος
- Phaedrus, ed. J. Burnet, *Platonis opera*, Oxford: Clarendon Press, 1901 repr. 1967.
- Plin.** **GAIUS PLINIUS SECUNDUS (İS 1. yüzyıl)**
- Nat. Hist.** *Naturalis Historia*
- C. Plini Secundi *Naturalis Historiae Libri XXXVII Vols 1-5*. ed. C. Mayhoff. 1892-1909.
- Plut.** **PLUTARKHOS (İS 1.-2. yüzyıl)**
- Kim** Kimon / Κίμων
- Κίμων, ed. K. Ziegler, *Plutarchi vitae parallelae*, Leipzig: Teubner, 1969.
- Aleks.** Aleksandros / Ἀλέξανδρος καὶ Καῖσαρ
- Plutarchi vitae parallelae*, vol. 2.2, 2nd edn. ed. K. Ziegler. Leipzig: Teubner, 1968.
- Brut.** Brutus / Βρούτος
- Plutarchi vitae parallelae*, vol. 2.1, 2nd edn. ed. K. Ziegler. Leipzig: Teubner, 1964: 135-179.
- Mul. virt.** *Mulierum virtutes (γυναικῶν ἀρεταί)*
- Mulierum virtutes* 242e-263c, ed. W. Nachstadt, *Plutarchi moralia*, Leipzig: Teubner, 1935 repr. 1971.
- Polyainos** **POLYAINOS (İS 2. yüzyıl)**
- Strat.** *Strategemata/ Στρατηγικά*
- Strategemata*, ed. E. Woelfflin and J. Melber, *Polyaeni strategematon libri viii*. Leipzig: Teubner, 1887 repr. Stuttgart: 1970: 2-301, 305-425.
- Polyb.** **POLYBIOS (İÖ 3.-2. yüzyıl)**
- Historiae / Ἱστορίαι*

Historiae, ed. T. Buttner-Wobst, Polybii historiae, Leipzig: Teubner, 1:1905; 2:1889; 3:1893; 4:1904 repr. Stuttgart: 1:1962; 2-3:1965; 4:1967.

Porph. **PORPHYRIOS (ÍS 3. yüzyıl)**

Quaest. Hom. Quaestionum Homericarum ad Iliadem pertinentium reliquiae

Porphyrii quaestionum Homericarum ad Iliadem pertinentium reliquiae, fasc. 1-2 ed. H. Schrader Leipzig: Teubner, 1:1880; 2:1882.

Porphyrio **POMPONIUS PORPHYRIO**

Horat. Car. Commentum in Horati Carmina Pomponi Porphyronis.

Pomponius Porphyrio. Commentum in Horati Carmina Pomponi Porphyronis Commentum in Horatium Flaccum, ed. A. Holder, 1894.

"

Ps-Non. **Pseudo Nonnos (ÍS 6. yüzyıl)**

Myth Scholia mythologica

Scholia mythologica, ed. J. Nimmo Smith, Pseudo-Nonniani in IV orationes Gregorii Nazianzeni commentarii [Corpus Christianorum. Series Graeca 27. Turnhout: Brepols, 1992]

Ptol. **CLAUDIUS PTOLEMAEUS (ÍS 2. yüzyıl)**

Geographia / Γεωγραφικὴ ὑφήγησις

Geographia lib. 4-8, ed. C.F.A. Nobbe, Claudii Ptolemaei geographia, Leipzig: Teubner, 1:1843; 2:1845 repr. Hildesheim: Olms, 1966

Quint. Smyr. **QUINTUS SMYRNAIOS (ÍS 4. yüzyıl)**

Posthomericā / οἱ μετ' Ὀμηρον λόγοι

Quintus de Smyrne. La suite d'Homere, 3 vols. ed. F. Vian Paris: Les Belles Lettres, 1:1963; 2:1966; 3:1969

- Rufus** **Q. CURTIUS RUFUS (İS 1. yüzyıl)**
- Hist. Alex.** *Historiae Alexandri Magni*
- Historiae Alexandri Magni Q. Curtius Rufus, Geschichte Alexanders des Grossen, ed K. Muller, 1954.*
- Sallust.** **C. SALLUSTIUS CRISPUS**
- Hist.** *Historiae*
- C. Sallusti Crispi Historiarum Reliquiae Vol. 2, ed. B. Maurenbrecher, 1893.*
- Sch. Apoll.** **SCHOLIA IN APOLLONII RHODII**
- Sch. Argo.** *Scholia in Argonautica (scholia vetera)*
- Ed. K. Wendel, Scholia in Apollonium Rhodium vetera. Berlin Weidmann, 1935.*
- Sch. Eurip.** **SCHOLIA IN EURIPIDEM**
- Sch. Rhes.** *Scholia vetera in Rhesum*
- Scholia vetera, Ed E. Schwartz, Scholia in Euripidem, Berlin, 1891; Scholia in Rhesum: Argumentum Rhesi: Cilt II, s. 323-'325 - Scholia in Rhesum: Cilt II, s. 326-343, 345.*
- Sch. Hom.** **SCHOLIA IN HOMERUM**
- Sch. Il. D** *Scholia in Iliadem (scholia vetera -D scholia)*
- Homeri Ilias, 2 vols. ed. C.G. Heyne. Oxford: Oxford University Press, 1834*
- Sch. Il.** *Scholia in Iliadem (scholia vetera)*
- Scholia in Iliadem scholia vetera, ed. H. Erbse, Scholia Graeca in Homeri Iliadem scholia vetera, Berlin: De Gruyter, 1:1969; 2:1971; 3:1974; 4:1975; 5:1977; 7:1988.*
- Sch. Odys.** *Scholia in Odysseem (scholia vetera)*

Scholia in Odysseam 1.1-'309 scholia vetera, ed. A. Ludwich, Scholia in Homeri Odysseae a 1-'309 auctiora et emendatiora. Königsberg: Hartung, 1888-'1890 repr. Hildesheim: Olms, 1966.

Seneca Iun.**L. ANNAEUS SENECA IUNIOR. (ÍS 1. yüzyıl)****Epist.**

Epistulae Morales ad Lucilium

L. Annaei Senecae ad Lucilium Epistulae Morales, ed. L. D. Reynolds, 1965.

Nat. quaest.

Naturales Quaestiones

L. Annaeus Seneca iunior. Naturales Quaestiones Seneque, Questions Naturelles. Vols 1-2, ed. P. Oltramare, 1929.

Serv.**MAURUS SERVIUS HONORATUS (ÍS 4. yüzyıl)****Verg. Aen.**

In Vergilii Aeneidos Libros

Servii Grammatici Qui Feruntur in Vergilii Carmina Commentarii. Vols 1-2. ed. G Thilo. 1878-1884.

Skyl.**SKYLAKS PERIEGETES (İÖ 4. yüzyıl)****Periplus**

Periplus Scylacis / Σκύλακος Καρυάνδεως περίπλους τῆς θαλάσσης τῆς οἰκουμένης Εὐρώπης καὶ Ἀσίας καὶ Λιβύης

Periplus Scylacis, ed. K. Müller, GGM s. 15-96.

SMM**STADIASMUS SIVE PERIPLUS MARIS MAGNI (İs 3. yüzyıl)**

Ἀνωνύμου σταδιασμός ἤτοι περίπλους τῆς Μεγάλης Θαλάσσης.

Stadiasmus sive periplus Maris Magni, ed. K. Müller, GGM s. 427-514.

Sol.**GAIUS IULIUS SOLINUS (ÍS 2.-3. yüzyıl)****Coll. Mem.**

Collectanae Rerum Memorabilium

C. Iulii Solini Collectanae Rerum Memorabilium. Ed. Th. Mommsen. Berlin 1958.

- Steph. Byz.** **STEPHANOS BYZANTIOS (İS 6. yüzyıl)**
Ethnika / Ἐθνικά
Stephan von Byzanz. Ethnika ed. A. Meineke. Berlin: Reimer, 1849 repr. Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1958
- Strab.** **STRABON (İÖ 1.-İS 2. yüzyıl)**
Geographica / Γεωγραφικά
Strabonis geographica, 3 vols. ed. A. Meineke. Leipzig: Teubner, 1877.
- Suda** **SUDA ya da SUIDAS (İS 10. yüzyıl)**
Lexicon / Λεξικόν
Suidae lexicon, 4 vols. [Lexicographi Graeci 1.1-1.4. ed. A. Adler. Leipzig: Teubner, 1.1:1928; 1.2:1931; 1.3:1933; 1.4:1935 repr. Stuttgart: 1.1:1971; 1.2:1967; 1.3:1967; 1.4:1971.
- Sueton.** **C. SUETONIUS TRANQUILLUS (İS 1.-2. yüzyıl)**
vit. Caes. De Vita Caesarum
Vita Caesarum C. Suetoni Tranquilli Opera. Vol. 1, ed. M. Ihm, 1908.
- Theok.** **THEOKRITOS (İÖ 4.-3. yüzyıl)**
Idyl. Idyllia
Idyllia, ed. A.S.F. Gow, Theocritus, vol. 1, 2nd edn. Cambridge: Cambridge University Press, 1952 repr. 1965.
- Theoph.** **THEOPHRASTOS (İÖ 4.-3. yüzyıl)**
Hist. Plant. Historia plantarum/ περί φυτῶν ἱστορίας
Historia plantarum, ed. A. Hort, Theophrastus Enquiry into plants, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1916 repr. 1:1968; 2:1961.

- Thuk.** **THUKYDIDES (İÖ 5. yüzyıl)**
 Historiae / ἱστορίαι
 Historiae, Ed H.S. Jones and J.E. Powell, Thucydides historiae, Oxford: Clarendon Press, 1942.
- Verg.** **PUBLIUS VERGILIUS MARO (İÖ 1.-İS 2. yüzyıl)**
Aen. Aeneis
 Vergil Aeneis, ed. J. Götte (Münih-Zürich, 1994) (Sammlung Tusculum)
- Vita Nik. Sion.** **VITA NICOLAI SIONITAE**
 Ed. I. ŠEVČENKO–N. P. ŠEVČENKO, The Life of Saint Nicholas of Sion. Text and Translation (*The Archbishop Iakovos Library of Ecclesiastical and Historical Sources* 10). Brookline, Mass. 1984.
- Zen.** **ZENOBIOS (İS 2. yüzyıl)**
epitome Epitome collectionum Lucilli Tarrhaei et Didymi / Ταρραίου και Διδύμου παροιμιῶν συντεθεισα κατὰ στοιχείων.
 Epitome collectionum Lucilli Tarrhaei et Didymi, ed. E.L. von Leutsch and F.G. Schneidewin, Corpus paroemiographorum Graecorum, vol. 1 Gottingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1839 repr. Hildesheim: Olms, 1965.
- Zos.** **ZOSIMOS (İS V. yüzyıl)**
hist. nov. Historia Nova / ἱστορία Νέα
 Historia nova, ed. F. Paschoud, Zosime. Histoire nouvelle, Paris: Les Belles Lettres, 1:1971; 2.1-2.2:1979; 3.1:1986; 3.2:1989.

İNDEKS- I ANTİK YAZARLARA GÖRE

CLAUDIUS AELIANUS (İS 2.-3. yüzyıl)

nat. an. XVI, 30: Lykia keçilerinden iyi kalite tiftik elde edilmesi

ANTIGONOS KARYSTIOS (İÖ 3. yüzyıl)

Hist. mirab. 166: Phaselis yakınında bulunan Khimaira Dağı'ndaki ölümsüz ateş [TN 1]

ANTONINUS LIBERALIS (İS 2. yüzyıl ?)

Met. 35: Leto'nun doğumdan sonra ikizlerini yıkamak için kurtların kılavuzluğunda Ksanthos Nehri'ne gelişi ve bölgenin Tremilis olan adını Lykia olarak değiştirmesi.

APOLLODOROS (İS 1.-2. yüzyıl)

Bibl. I, 9, 3: Khimaira'yı öldüren Bellerophontes'in soyu.

II, 1, 4: Proitos'un soyu

II, 2, 1: Proitos'un soyu, kardeşi Akrisios'la iktidar mücadelesinde kayınpederi Lykia kralı Amphianaks'ın yardımıyla Tiryns'ü ele geçirmesi

II, 3, 1: Bellerophontes'in Khimaira'yla mücadelesi, Khimaira'nın soyu

II, 3, 2: Bellerophontes'in Solymos'lularla savaşı ve Amphianaks'ın ona krallığıyla birlikte kızı Philione'yi vermesi.

III, 1, 1: Europa efsanesi Sarpedon'un Zeus'la Europa ya da Bellerophontes kızı Laodameia'nın çocukları olması [TM 1].

III, 1, 2: Sarpedon'un Minos'la giriştiği iktidar mücadelesinden sonra Kiliks ile ittifak kurarak Lykia kralı olması.

III, 5, 6: Ogygia Amphion'un kızı

APOLLONIUS SOPHISTES (İS 1.-2. yüzyıl)

Lex. Hom. 143: Solyma Dağları Pisidia'dan aşağı doğru uzanır [TN 2].

APPIANOS (İS 1.-2. yüzyıl)

Syr. 32: Lykia'nın Sipylos Savaşı'na katılması

44: Apameia Barışı'ndan sonra Lykia'nın Rhodos'a verilmesi.

53: Aleksandros'un ölümünden sonra Antigonos Lykia satrapı.

Mithr. 20-21: Mithridates'in Lykia'yı boyunduruk altına alması.

- 24: Lykia'nın Mithridates'e karşı Rhodos'la ittifak kurması.
- 27: Mithridates'in Patara'yı kuşatması ve Leto kutsal alanında ağaç lesmesi.
- 61: Sulla'nın, Mithridates Savaşları'nda Roma'yla müttefik olan Lykia'ya özgürlük tanıması
- 62: Roma'nın Lykia'daki Rhodos hakimiyetine son vermesi.
- 96: Lykia'daki Kragos ve Antikragos Dağları'nda mevzi tutan korsanların Pompeius'a teslim olması [TN 3].
- 121: Roma'nın egemenlik alanının Mithridates Savaşları sonunda, Mısır dışında bütün Akdeniz'i çevrelemesi.

Bell. civ. II, 149: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi [TH 1].

IV, 52, 65, 76-82: Brutus'un Ksanthos ve Patara'yı kuşatması.

IV, 60: Dolabella'nın Lykia'dan donanma toplaması.

IV, 61: Lykia'nın Dolabella'ya yardımdan dolayı Cassius'tan af dilemesi.

V, 7: Antonius, Brutus'un Lykia'ya getirdiği vergi muafiyetine son veriyor ve Ksanthos'un yeniden inşasını teşvik ediyor

ARISTODEMOS (İÖ 4. yüzyıl)

Frag. 249-258: Kallias Barışı'na göre Gelidonya Burnu'nun Pers deniz sahasının sınırı olması

ARISTOTELES (İÖ 4. yüzyıl)

Hist. an. 548b: Lykia'da bol miktarda sünger yetişmektedir.

605b: Lykia'da tiftik elde edilmesi

Oikon. 1348a: Mausolos'un Lykia'luların uzun saçlarına gereksinim duyması.

F. ARRIANUS (İS 1.-2. yüzyıl)

Anab. I, 24, 3-6: Aleksandros'un Lykia'yı fethi [TH 2].

I, 26, 1-2: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni aşması [TN 4a].

I, 27, 5-28, 1-2: Termessos'luların Aleksandros'a karşı, dağlarında (Solymos) mevzi oluşturmaları [TN 4b]

II, 2, 1: Pharnabazos Lykia kıyılarına geliyor.

II, 20, 2: Lykia Tyre seferi için Aleksandros'a 20 gemi veriyor.

III, 6, 6: Nearkhos Lykia satrapı oluyor.

C. ASINIUS QUADRATUS (İS 3. yüzyıl ?)

Frag 12: Solyma Assyria'lılara ait bir kent [TN 5].

ATHANASIOS (İS 4. yüzyıl)

Temp. Athen. 108: Olympos Dağı'ndaki ateş fenomeni [TN 6].

ATHENAIOS (İS 2.-3.yüzyıl)

Deipn. XI, 97: Bellerophontes'in Pegasos'un üzerinden Khimaira'yı oklaması.

AURELIUS AUGUSTINUS (İS 354-430)

civ. dei XVIII, 12: Europa'nın Girit Kralı Ksanthos tarafından kaçırılması [TM 2]

BAKKHYLIDES (İÖ 5. yüzyıl)

Epi. XI, 60-95: Proitos ile Akrisios arasındaki iktidar mücadelesi, Kyklops'ların Tiryns duvarlarını örmesi.

CASSIUS DIO (İS 2.-3. yüzyıl)

Hist. LX, 17, 3-4: Lykia'nın Roma eyaletine dönüştürülmesi.

LXVIII, 17, 3: Lykia Traianus'un Parth seferi güzergahı üzerinde

A. CORNELIUS CELSUS (İS 1. yüzyıl)

De med. V, 26, 30;

VI, 7, 2; VIII, 6, 2: Lycium'un tıbbi amaçlarla kullanılması.

M. TULLIUS CICERO (İÖ 1. yüzyıl)

fam. XII, 15, 2.5: Dolabella'nın donanması Lykia önlerinde.

Leg. Agr. I,5; II,50: Pompeius Attaleia ve Olympos arazilerinin satılması emrediyor [TH 3a-b].

Verr. II, 1, 56: P. Servilius Olympos'u alıyor [TH 3c].

DIODOROS SIKYLOS (İÖ 1. yüzyıl)

Bibl. V, 79, 3: Sarpedon'un Lykia'yı fethi (Troia Savaşı'ndaki Sarpedon'm büyük babası)™

V, 81, 2: Argos'lu Pelasgoi'un kralı Ksanthos'un Lykia'yı kuşatması

VI, 9, 1: Bellerophontes mitosu

XI, 3, 7: Lykia Kserkses'in donanmasına 40 gemi veriyor

XI, 60, 4: Kimon Lykia'yı ikna yoluyla Deniz Birliği'ne dahil ediyor

XV, 90, 3-4: Lykia'nın satrap isyanına katılması.

XVII, 27-28: Aleksandros'un Marmara'yı fethi [TH 4a-b].

DIONYSIOS PERIEGETES (İS 2. yüzyıl)

Orb. Desc. 847-51: Tauros'un Ksanthos yakınındaki doruklarına Kragos denir [TN 7].

DIOSKURIDES PEDANIOS (İS 1. yüzyıl)

De Mat. Med. I, 100: Lycium'un tıbbi amaçlarla kullanılması.

ETYMOLOGICUM MAGNUM (İS 12. yüzyıl)

Etm. Mag. 189: Khimaira, Lykia'daki Dneus kentinde büyütülüyor [TN 8]

721: Solymos Pisides kızı Kaldene ile Ares'in çocuğu Solymos'lulara şimdi Isaura'lılar denir [TM 3].

820: Ogyges Thebai'nin eski kralı

“

EURIPIDES (İÖ 5. yüzyıl)

Frag. 669 Ksanthos yakınında vahşi hayvanlardan ve haydutlardan kaynaklanan büyük tehliker söz konusudur [TN 9]

EUSTATHIOS (İS 12. yüzyıl)

Dion. Per. 647: Tauros'un bir kısmına Kragos denmektedir [TN 10a].

847: Tauros'un boğaya benzerliğinden dolayı bu şekilde adlandırılması ve Lykia'dan Pamphylia'ya uzanan kısmına Kragos denmesi. Antikragos Kragos'un önünde uzanmaktadır. Lykia sınırında ateş doğuran bir dağ bulunmaktadır [TN 10b]

855: Korykos Phaselis ve Pamphylia sınırındadır. Solyma Dağı Phaselis'in üzerindedir. Klimaks Dağı, Pamphylia Denizi'nde Phaselis yakınındadır [TN 10c]

858: Solymos'lular Pisidia'lıdır. Pisidia'lılar ismi Pisides'ten gelir [TM 4].

859: Termessos Telmessos olarak da yazılmaktadır. Termessos Burnu'ndan sonra Antikragos'a gelir [TN 10e].

Hom. Il. I, 582: Homeros Lykia'lularla Solymos'luların aynı halk olmadığını ima eder. Solymos'lular adının Tzelumos'lular şeklinde Eustathios'un zamanına kadar korunması [TM 5a].

II, 280-84: Khimaira efsanesi. Kragos Dağı.

II, 285: Homeros, Solymos'luların Pisidia'dakiler olduğunu söylemez [TM 5b].

III, 434: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi [TN 11].

Hom. Odys. V, 283: Homeros'taki Solymos'lularla, Tauros'un Lykia sınırındaki doruklarını isakan eden Solymos'lular aynıdır [TN 12].

EUTROPIOS (İS 4. yüzyıl)

Brev. VI, 3: P. Servilius Olympos, Phaselis ve Korykos'u fethediyor [TH 5].

EXPOSITIO TOTIUS MUNDI

80, 182: Caucasus (Kragos) Lykia'dadır [TN 13]

FLAVIUS IOSEPUS (İS 1. yüzyıl)

Ant. Iud. II, 347-48: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi [TN 14].

ANNIUS FLORUS (İS 1.-2. yüzyıl)

Epitomae I, 41, 6: P. Servilius korsanların güçlü kaleleri Olympos ve Phaselis'i yerle bir ediyor [TH 6].

HAGIOS NIKOLAOS I

III, 141: Olympos yakınındaki dağda görülen ateş fenomeni [TN 15].

HERAKLITOS (İÖ 4. yüzyıl)

de incr. 15: Khimaira misafirlerini acımasızca öldüren kadın bir hancıdır [TM 6].

AELIUS HERODIANUS (İS 2. yüzyıl)

pro. cath. III, 1, 52: Milyas'lulara önceleri Solymos'lular denmesi. Milye önce kardeşi Solymos'un daha sonraysa Kragos'un eşi.

III, 1, 69: Tremile=Lykia Tremiles Lykia'nın soy atası. Bellerophontes Bölge'nin Tremile olan adını Lykia olarak değiştiriyor.

III, 1, 140: Lykia'daki Kragos Dağı ismini Tremiles'le Nymphe Praksidike'nin oğlu Kragos'tan almıştır [TN 16a, krş.: TN 46c].

III, 1, 141: Lykia'lılara Termera'nın oğlu Ogyges'ten dolayı Ogygioi denir

III, 1, 172: İsmi Zeus ile Khaldene'nin oğulları Solymos'tan olan Solymos halkı bugünkü Pisidia'lılardır.

III, 1, 212: Hydissos, Bellerophontes'le Hydeos kızı Asteria'nın oğlu

III, 1, 252: Olbia Solymos'luların toprağında bir kenttir [TN 16b, krş.: TN 46d].

- III, 1, 367: Isandros, Solymos'lulara müttefiği olan Theseus oğlu Akamas'a toprak hediye eder.
- III, 1, 381: Daidala Lykia'da bir dağ [TN 16c, krş. :TN 46b]
- III, 1, 386: Pinara, Kragos üzerinde bir kent [TN 16d, IN 46e].

HERODOTOS (İÖ 5. yüzyıl)

- I, 28: Lykia Lydia egemenliği altına girmez.
- I, 171: Harpagos Lykia üzerine sefere çıkar.
- I, 173: Solymos'lularla Milyas'luların aynı halk görülmesi. Lykia'luların Girit kökeni. Sarpedon'un Termilai ile birlikte Lykia'ya gelişi. Bölgenin sonunda, Pandion oğlu Lykos'tan dolayı Lykia olarak adlandırılması.
- I, 176: Harpagos'un fethi karşısında Ksanthos'luların kendilerini yok etmeleri.
- III, 90: Lykia 1. vergi bölgesine dahil ediliyor.
- IV, 45: Europa, Phoinike'den Girit'e ve oradan Lykia'ya gitmesi [TM 7].
- VII, 92: Lykia'lular'ın Girit kökeni.
- VII, 98: Lykia donanmasına Kossikas oğlu Kybernis komuta ediyor.

HESIODOS (İÖ 8.-7. yüzyıl),

- Theog.* 305-330: Khimaira'nın soyu ve Bellerophontes tarafından öldürülmesi
- 805-06: Styks Irmağı için ogygion sıfatının kullanılması.

HESYKHIOS (İS 5.-6. yüzyıl)

Lex. s. v. Παταρ(η)ς: Patareis Lykia'da bir kent ve dağ [TN 17].

s. v. Τρεμ[ε]ιλ(α): Tremelia=Lykia

HOMEROS (İÖ 8. yüzyıl)

- Il.* V, 628-31: Sarpedon ile Tlepolemos arasındaki çarpışma
- VI, 119-206: Glaukos ile Diomedes'in savaş meydanında karşılaşması.
- VI, 152-55: Bellerophontes'in soyu.
- VI, 156-74: Bellerophontes'in Proitos'un yanına sığınması, Stheneboia tarafından iftiraya uğrayınca öldürülmesi için Lykia kralı Iobates'in yanına gönderilmesi
- VI, 179-83: Khimaira'nın tanımı. Bellerophontes'in Khimaira'yı öldürmesi.
- VI, 184: Bellerophontes'in Solymos'lularla savaşı
- VI, 192-94: Iobates Bellerophontes'in kudretini anlayınca ona kızını veriyor ve bütün krallık onurlarını onunla paylaşıyor.

- VI, 196-206: Glaukos ve Sarpedon'un soyu.
 VI, 203-04: Bellerophontes'in oğlu Isandros Solymos'lularla giriştiği savaşta şehit düşüyor
 XVI, 328: Khimaira'yı Amisodaros besliyor.
Odys. V, 283: Poseidon Solyma Dağları'ndan Odysseus'u görüyor [TN 18].

QUINTUS HORATIUS FLACCUS (İÖ 1. yüzyıl)

- Car.* I, 21, 8: Leto Kragos Dağı'yla birlikte anılıyor [TN 19].
 I, 27, 21-24: Khimaira ve Pegasus anılıyor
 II, 17, 13-16: Khimaira'nın ateş saçan soluğu
 IV, 2, 13-16: Korkunç Khimaira'nın ateşi.

HYGINUS (İÖ 64-İS 17)

- Fab.* 11: Ogygia Niobe'nin kızlarından biridir.
 57: Bellerophontes mitosu.
 106, 2: Patroklos Zeus'la Europa'nın oğlu Sarpedon'u öldürür.
 178: Europa efsanesi Minos'la Rhadamanthos'un kardeşi Sarpedon Zeus'la Europa'nın oğludur [TM 8].

IOANNES MALALAS (İS 5.-6. yüzyıl)

- Chron.* 62: Attika kralı Ogyges'in topraklarında büyük bir tufan olur.
 364-68: Myra Metropolisinde tanrının gizemi olarak kendiliğinden yanan bir ateş vardır [TN 20]

ISOKRATES (İÖ 5.-4. yüzyıl)

- Paneg.* 161: Lykia'ya hiçbir Pers boyun eğdiremedi.

IUSTINUS (İS 3. yüzyıl ?)

- Hist. phil.* XIII, 4, 15: Aleksandros Lykia'yı Nearchos'a veriyor.
 XIII, 6, 14: Eumenes, Paphlagonia, Karia ve Phrygia'nın yanında Lykia'ya da egemen oluyor.

KHOIRILOS (İÖ V. yüzyıl)

- Frag.* 320: Solyma Dağları'nda Fenikece konuşan bir halk oturmaktadır [TN 21].

KONSTANTINOS VII PORPHYROGENNETOS (İS 10 yüzyıl)

De virt. I, 158: Khimaira.

I, 166: Khimaira.

I, 336-37: Amphianaks'ın kızı Stheneboia kendini asınca Bellerophontes'in ünü gölgelenir

De ins. 197, 19: Bellerohontes mitosu.

De them. Asia 14: Myra ile Phaselis arasında Phoiniks kenti ve nehri [TN 22]

KTESIAS (İÖ 5.-4. yüzyıl)

Frag. 45: Phaselis yakınındaki ölümsüz ateş [TN 23].

LUKIANOS (İS 2. yüzyıl)

diol. mort. 24,1: Khimaira yeraltıyla ilgili bir daimon olarak gözükmektedir.

M. ANNAEUS LUCANUS (İÖ 1.-İS 1. yüzyıl)

Bel. civ. VIII, 243-55: Nüfusu oldukça azalmış olan, Pamphylia kenti Phaselis, Pompeius tarafından ele geçiriliyor [TH 7]

MANTISSA PROVERBIORUM

Önceleri Hipponus olarak bilinen Bellerophontes Korinthos Beyi Belleros'u öldürünce bu adı alır. Glaukos'un soyundan sayılsa da aslen Poseidon'un oğludur. Iobates'in Bellephontes'le evlenen kızının adı Kasandra'dır. Zeus, Bellerophontes'in Pegasos'tan düşerek, bundan dolayı Çorak Ova adını alacak bir bölgeye düşmesine ve sakat kalmasına sebep olur.

MAXIMUS SOPHISTES (İS 2. yüzyıl)

Dia 2, 8, f, 1: Olympos Dağı'ndaki ateş Aitna'nın ateşiyle karşılaştırılıyor [TN 24]

POMPONIUS MELA (İS 1. yüzyıl)

I, 79: Sardemisuş Dağı Phaselis ile Aspendos arasında [TN 25a]

I, 80: Khimaira'nın ateşleri. Lykia'nın ismini kral Lykos'tan alması Tauros Burnu [TN 25b].

I, 82: Kragos Dağı [TN 25c].

II, 102: Tauros Burnu'nun karşısında Khelidonia Adaları yer almaktadır [TN 25d]

MENANDROS (İÖ 4.-3. yüzyıl)

Frag. 924: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi.

NIKOLAOS (İÖ 1. yüzyıl)

Frag. 16: Amphianaks'ın kızı Stheneboia kendini asınca Bellerophontes'in ütü gölgelenir.

NONNOS (İS 5. yüzyıl)

Dionys. XXVI, 173-82: Thyamis ve Holkasos Tarbelos'un çocuklarıdır [TM 9].

ORACULA SIBYLLINA (İÖ 2.-İS 4. yüzyıl)

III, 439: Akdağ'daki Saklıkent'in Kragos üzerinde yer alması [TN 26].

OROSIUS

V, 23, 22: Servilius, Olympos Dağı'nı kuşattıktarak Phaselis'i ele geçirir [TH 8a].

I, 22, 6: Olympos Dağı Asia Minor'un güneyinde bir nişan noktasıdır [TH 8b].

P. OVIDIUS NASO (İÖ 1.-İS 1. yüzyıl)

Metamor. VI, 331-48: Leto'nun izkizlerini doğurduktan sonra, Khimaira'nun doğduğu Lykia topraklarına gelmesi [TM 10]

IX, 640-48: Miletos'un kardeşi Byblis Kragos'a ve Khimaira'nın yaşadığı dağ doruğuna uğrar [TN 27].

PALAIPHATOS (İÖ 4. yüzyıl)

De incr. 28: Khimaira, Telmessos'la Ksanthos arasındaki dağlarda, içinden ateş çıkan bir yarıktır. Pegasos, Bellerophontes'in değil gemisinin ismidir. [TN 28].

PANYASSIS (İÖ 5. yüzyıl)

Frag. 23: [Krş.: TM 14c].

PAUSANIAS (İS 2. yüzyıl)

I, 19, 3: Termiles'lere Lykos'a izafeten Lykia'lılar denmiştir

I, 38, 7: Ogyges Eleusis'in babası.

II, 4, 2: Bellerophontes Proitos'a tabi bir bey.

- II, 25, 7: Proitos'la Akrisios arasındaki iktidar mücadelesi Epidauria civarında gerçekleşmiştir.
- II, 27, 2: Asklepios'un tahtına Argos'lu kahraman Bellerophontes'in Khimaira'ya karşı mücadele sahnesi betimlenmiştir.
- III, 25, 6: Homeros'un Khimaira'yı Kerberos'un tersine detaylı bir biçimde tasvir etmesi
- IX, 5, 1: Ogyges Thebai bölgesini ilk iskan eden Ekten'lerin kralı.
- IX, 8, 4-5: Thebai yedi kapısından birinin adı Ogygia'dır
- IX, 19, 6: Aulis kenti ismi Ogyges'in kızından alır
- IX, 33, 5: Alalkomenai köyü ismini Ogyges'in kızından alır.

PHOTIOS (İS 9. yüzyıl)

Lex. s. v. Τερμέριαι: Termeros ve Lykos zalim haydutlardır.

Bibl. cod. 72, 46a: Ktesias'ın Phaselis yakınındaki ölümsüz ateşi tanımlaması [TN 29a].

cod. 176, 120b: Limyra Beyi Perikle'nin Telmessos'u kuşatması.

cod. 223, 212b: Tarsus Piskoposu Diodoros'un Lykia'daki ölümsüz ateşi tanımlaması [TN 29b].

cod. 234, 298b: Piskopos Methodios'un Olympos Dağı'ndaki ölümsüz ateşi tanımlaması [TN 29c].

PINDAROS (İÖ 6.-5. yüzyıl)

Olym. XIII, 90: Bellerophontes'in Khimaira, Amazonlar ve Solymos'lularla mücadelesi

PLATON (İÖ 5.-4. yüzyıl)

Resp. 588b-c: Tek idea içindeki bir çok ideaya örnek olarak Khimaira.

Phaed. 229b-e: Mucizevi bir yaratık olarak Khimaira.

C. PLINIUS SECUNDUS (İS 1. yüzyıl)

Nat. Hist. II, 236: Phaselis'teki Khimaira Dağı'nın ateşi [TN 30a].

V, 94: Isauria sınırındaki dağların zirveleri, önceleri Solymos'lular olarak adlandırılan Pisidia'lular tarafından iskan edilmiştir [TN 30b].

V, 95: Arykanda bir Thrak soyu olan ve Pamphyliya'nın berisinde yaşayan Milyas'luların kentidir [TN 30c].

V, 96: Sardemisus Dağı Perge ile Aspendos arasındadır [TN 30d].

V, 97: Tauros Dağı Gelidonya Burnu'nu şekillendirir [TN 30e].

- V, 98: Tauros'un bir kısmı Kragos olarak adlandırılmaktadır [TN 30f]
- V, 100: Khimaira Dağı'ndaki ateş Tauros'un oluşturduğu Burun Limyra ile Myra arasında Masikyos Dağı. Patara'dan sonra Promunturium Cragus (Kragos Uzantısı) [TN 30g].
- V, 101: Kragos Çıkıntısı'ndan sonra Pinara ve Lykia'nın sınırı Telmessos'a gelinir [TN 30h].
- V, 103: Kibyrtis Dağları [TN 30i].
- V, 127: Solymos'lular, soyları Plinius'un zamanında kurumuş bulunan Asia kabileleri arasındadır [TN 30j].
- V, 131: Khimaira Ksanthos Vadisi dolaylarına denk düşüyor [TN 30k].
- VIII, 225: Seksa'ya komşu dağlar [TN 30l].
- XXI, 31: Olympos Dağı'nda iyi kalite safran yetişmektedir [TN 30m].

PLUTARKHOS (İS 1.-2. yüzyıl)

- Kim.* XII, 3-4: Kimon Phaselis'e karşı zor kullanıyor.
- Aleks.* XVII, 1-8: Aleksandros'un Lykia'yı fethi.
- XVII, 6-8: Aleksandros'un Pamphylia denizini geçişi, bunun için Phaselis'ten sonra, Klimaks olarak adlandırılan yolları yaptırması [TN 31].
- Brut.* 30-32: Brutus'un Ksanthos ve Patara'yı kuşatması.
- Mul. virt.* 248A-D: Khimaira, Amisodaros'un gemisi. Bellerophontes'in Pegasos adlı gemisiyle korsan Khimairos'un peşine düşmesi. Khimaira güneşin ışınlarını yansıtarak ürünleri kurutan bir dağ. Nymphis'e göre Khimaira Ksanthos teritoryumunda bulunmaktadır [TM 11a].
- 421: Kronos'un Solymos'luların arkhonları Arsalos, Dryos ve Trosobios'u öldürmesi [TM 11b].

POLYAINOS (İS 2. yüzyıl)

- Strat.* V, 42: Limyra Beyi Perikles'in Phaselis'i kuşatması.

POLYBIOS (İÖ 3.-2. yüzyıl)

- XXI, 45, 10: Magnesia Savaşı'ndan sonra Telmessos ve Mylias'ın Eumenes'e verilmesi.
- XXX, 5, 12 16: Roma Senato'sunun Lykia'ya özgürlük tanıması.

XXXI, 3, 1-3: Rhodos'luların Karia ve Lykia'daki menkullerini koruyabilmek için Roma Senatosu'na danışması.

PORPHYRIOS (İS 3. yüzyıl)

Quest. Hom. VI,200: Bellerophontes'in Solymos'lularla savaşı. Solymos'luların Pisidia'hılarla aynı halk görülmesi.

XV, 189: Khimaira'nın ateşlerinin Kragos'a yerleştirilmesi [TN 32].

POMPONIUS PORPHYRIO (İS xx)

Horat. Car. I, 28: Lykia'da Khimaera'nın olduğu söylenen dağ, Gragus'tur (Kragos) [TN 33]

PSEUDO NONNOS (İS 6. yüzyıl)

Myth. 50: Khimaira Patara'da yaşamaktadır [TN 34]

CLAUDIUS PTOLEMAEUS (İS 2. yüzyıl)

V, 3, 1: Denize kadar uzanan Masikytos'un Lykia ile Pamphylia arasında sınır oluşturması [TN 35a].

V, 3, 3: Lykia'nın batıda sınırı Indos; doğudaysa son kenti Phaselis'tir [TN 35b].

V, 3, 4: Kragos Dağı'nın orta kısmının koordinatları [TN 35c].

V, 3, 5: Kragos Dağı etrafındaki kentler: Kydna, Symbra, Oktapolis, Komba, Sidyma, Pinara, Araksa, Tlos ve Ksanthos [TN 35d].

V, 3, 6: Masikytos Dağı etrafındaki kentler: Korydalla, Sagalassos (Akalissos), Phodia, Trebenda, Phellos, Myra, Limyra [TN 35e].

V, 8, 2: Kilikia'daki Kragos bölgesi [TN 35f].

QUINTUS SMYRNAIOS (İS 4. yüzyıl)

II, 113-23: Priamos'la Aithiopia Kralı Memnon karşılıklı konuşması

II, 121-23: Memnon'un, geçişini engellemek isteyen Solymos'luları bozguna uğratması [TN 36a].

III, 230-36: Masikytos, Gelidonya Burnu ile Melanippion'un yakınlarındadır [TN 36b].

- IV, 1-8: Glaukos'a Telandros Dağı'nın eteklerinde şanına yakışır bir mezar yapılması [TN 36c].
- VIII, 76-80: Kaunos Beyi Aleksinamos Tarbelos'un eteğinde oturmaktadır [TN 36d].
- VIII, 100-07: Masikytos Dağı Phoiniks'in ve Khimaira Vadisi'nin yakınlarındadır [TN 36e].
- X, 147-63: Skylakeus'la Oileus arasındaki mücadele Skylakeus'un evine dönüşü ve Lykia'lı kadınlar tarafından öldürülmesi.
- X, 161-63: Skylakeus'ın Tlos'ta, Bellerophontes'in Yalçın Titan kayalığı civarındaki Temenosu yakınında ölmesi [TN 36f].
- XI, 90-98: Hepaistos'un Korykie kayalığındaki hiç sönmeyen ateşi [TN 36g].

Q. CURTIUS RUFUS (İS 1. yüzyıl)

Hist Alex. X, 2: Antigonos Lykia, Pamphylia ve Phrygia Maior'un satrabı oluyor.

C. SALLUSTIUS CRISPUS ()

Hist. frag 127-31:P. Servilius'un Olympos, Phaselis ve Korykos'a gelişi [TH 9].
Olympos'tan Lykia ve Pamphylia'nın kuşbakışı görünüşü [TN 37].

SCHOLIA IN APOLLONII RHODII

Sch. Argo. 598: Olympos adıyla bilinen 6 dağdan biri de Lykia'dadır [TN 38].
1178: Thebai kapılarını ismini Boiotos'un oğlu Ogyges'ten alır.

SCHOLIA IN EURIPIDEM

Sch. Rhes. 505: Zalim korsanlar Termeros ve Lykos.

SCHOLIA IN HOMERUM

Sch. Il. D VI, 155: Bellerophontes mitosu. Iobates'in diğer kızı Philone'nin ikinci adı Kasandra.

Sch. Il. VI, 181: Khimaira'nın tasviri ve onun gerçekte müşteriyle birlikte olan bir hancı olması [TM 12]. Bazılarına göre de Khimaira'nın Lykia'da, orta yerinde ateş çıkan bir dağ olması [TN 39a].

VI, 184: Poseidon'un Pisidia ve Kilikia'dan Odysseus'u görmesi [TN 39b].

Sch. Odys. I, 23: Poseidon'un Solyma'dan Odysseus'u görmesi [TN 40a].

V, 283: Solymos Zeus ile Kalkhedonia'nın oğludur. Solyma Pisidia'da bir sıradağdır [TN 40b].

L. ANNAEUS SENECA IUNIOR (İS 1. yüzyıl)

Epist. LXXIX, 3: Lykia'daki Hephaistion'un ünlü ateşleri [TN 41]

Nat. quæst. III, 25, 11: Lykia'nın kısırlığı önleyen şifalı suları.

V, 17, 5: (Kragos'tan) Pamphylia'ya doğru esen Krageus rüzgarı [TN 42].

MAURUS SERVIUS HONORATUS (İS 4. yüzyıl)

Verg. Aen. V, 118: Bellerophon'tes mitosu.

VI, 287-88: Khimaira'nın tanımı ve bu mitosun gerçekte, Kilikia'nın Dağı'nda yaşayan hayvanları temsil etmesi [TM 13].

SKYLAKS PERIEGETES (İÖ 4. yüzyıl)

Periplus 100: Siderus Limanının yukarısındaki Hephaistion kutsal alanının hiç sönmeyen ateşleri [TN 43]

“

STADIASMUS SIVE PERIPLUS MARIS MAGNI (İS 3. yüzyıl)

SMM 200-205: Kilikia'daki Kragos Bölgesi [TN 44a].

226: Phaselis'in üzerinde ismi verilmeyen büyük bir dağ uzanmaktadır [TN 44b].

228: Phoinikus Nehri'nin üstündeki yüce dağın adı Olympos'tur [TN 44c].

232: Krambusa ile Hiera Akra arasında Moron Hydor adında bir su akmaktadır [TN 44d].

254: Telmessos Lykia'nın son kentidir [TN 44e].

GAIUS IULIUS SOLINUS (İS 2.-3. yüzyıl)

Coll. Mem. 39, 1: Olympos yakınında bulunan Hephaistia kenti yakınındaki Khimaira Dağı'nın ateşleri [TN 45]

39, 1-2: Eskiden büyük bir kent olan Olympos'un artık sadece küçük bir kale olması [TH 10].

STEPHANOS BYZANTIOS (İS 6. yüzyıl)

'Ακαμάντιον, 56: Bellerophon'tes'in oğlu Isandros Solymos'lulura karşı müttefiki olan Akamas'a toprak veriyor.

'Αρτύμνησος, 129: Kragos'a koloni gönderen Ksanthos'luların, tepenin yuvarlaklığına izafeten kente Pinara adını vermeleri [TN 46a].

Δαίδαλα, 216: Daidala Lykia'da bir dağ adıdır [TN 46b, krş.: TN 16c].

- Κράγος, 380: Kragos Dağı adını Tremiles ile Nynphe Praksidike'nin oğlundan alır. Yakında Antikragos adında bir başka dağ daha vardır [TN 46c, krş.: TN 16a]
- Μιλύαι, 453: Solymos'lularla Milyas'lular aynı halktır. Milyas'luların adı, önce kardeşi Solymos'un daha sonra da Kragos'un eşi olan Milye'den gelir [TM 14a]
- Ὀινόανδα: Oinoanda, Aleksandros Polyhistor'un zamanında Lykia'ya dahildir.
- Ὀλβία, 489: Olbia Solymos'lular ülkesinin bir kenti [TN 46d, krş.: TN 16b].
- Πίναρα, 523: Pinara Kragos Dağı'nın eteklerinde kurulu bir kenttir [TN 46e krş.: TN 16d].
- Πισιδία, 524: Pisidia'lular Zeus'la Kaldene'nin oğlu Solymos'tan ismini alan Solymos'lularla aynı halktır [TM 14b]
- Τέλμερα, 612: Karia kenti Telmera farklı bir şekilde Termile olarak da yazılmaktadır.
- Τέρμερα, 617: Termera bir Lykia kenti olup Telmera'lularla Termilai aynı ahlktur.
- Τρεμίλη, 633: Tremile=Lykia. Tremiles Ogyges'in kızı Nynphe Praksidike ile evlenerek Kragos, Ksanthos, Tloos ve Pinaros adında zorba çocuklara sahip olur. Bölgenin sakinlerine Tremileus'lar denirken Bellerophontes isimlerini Lykia'lular olarak değiştirir. Hekataios'sa, onları Termilai olarak adlandırır [TM 14c].
- Ὑδισσός, 645: Hydissos, Bellerophontes'le Hydeos kızı Asteria'nın oğlu.
- Ὠγγυία, 705: Lykia'lulara Ogygioi (Ogyges soylular) denir.

STRABON (İÖ 1.-İS 2. yüzyıl)

- I, 1, 10: Solymos'lular Akdeniz'in çevresindeki halklardandır [TN 47a].
- I, 2, 10: Tauros'un, Lykia sınırından Pisidia'ya uzanan en yüce doruklarında Solymos'lular yaşar [TN 47b].
- I, 2, 28: Homeros'un kastettiği Solymos'lular Pisidia'daki Solymos'lular değildir [TN 47c].
- XII, 3, 27: Homeros Lykia'lular ve Solymos'lulardan bahsederken Mylias'lulardan bahsetmez [TN 47d].
- XII, 8, 5: Sarpedon'un Termilai kolonisini Lykia'ya yerleştirmesi Lykia'lular, Solymos'lular ve Lykia'lular aynı halklarmış gibi gözükse de Homeros'un, onları savaştırarak ayrı halklar olduklarını ima etmesi [TM 15a].
- XIII, 4, 16: Bellerophontes ve oğlu Isandros'un Solymos'lulara karşı savaşı Solymos'lularla Kabalia'lular aynı halk. Termessos'luların üstünde yükselen tepenin adı Solymos'tur [TN 47e].
- XIII, 4, 17: Murena Kibyra Tetrapolisine son veriyor.
- XIII, 4, 17: Milyas Termessos'un dar geçitlerinden başlamaktadır [TN 47f].

- XIV, 2, 1: Pamphylia Lykia sınırının başlangıcı olan Khelidoniai denen adaların üstünde uzanan dağların Tauros'un başlangıcını oluşturduğu ve bu nedenle Tauros'un buradan yükselmeye başladığı söylenir [TN 47g].
- XIV, 3, 1: Lykia Rhodos Pereiası'nın son kenti Daidala'dan başlayıp Pamphylia'ya kadar uzanır [TN 47h].
- XIV, 3, 2: Daidala Dağı. Lykia kıyı şeridinin özellikleri ve Lykia'luların komşuları Pamphylia ve Kilikia'lılardan farklı olarak uygar ve nezih bir yaşam sürmeleri [TN 47i].
- XIV, 3, 3: Lykia Birliği
- XIV, 3, 4: Daidala Dağı, Daidala kenti ile Telmessos arasındadır x Antiokhos Savaşı'ndan sonra Telmessos Eumenes'e verilir [TN 47j].
- XIV, 3, 5: Telmessos'tan sonra Antikragos ve sekiz tepeye sahip Kragos gelir. Khimaira Kanyonu ve efsanenin geçtiği yerler bu yakındadır. Pınara Kragos'un eteğindedir [TN 47k].
- XIV, 3, 6: Sirbis Ksanthos Nehri'nin eski ismi Ptolemaios Philadelphos Lykia'yı ele geçirdiğinde Patara'ya Arsinoe ismini verir.
- XIV, 3, 7: Khimaira Batı Lykia'da gösteriliyor [TN 47l].
- XIV, 3, 8: Bazıları Tauros'un Khelidonia Dağları'ndan başladığını düşünse de Rhodos Peraia'sından Pisidia'ya kadar uzanan dağlara da Tauros denir. Hiera Burnu ile Korykos sahili arasında Olympos kentine ve kentle aynı adı taşıyıp Phoinikus olarak bilinen dağa gelinir [TN 47m].
- XIV, 3, 9: Phaselis'in üzerinde Solyma Dağı yükselir. Milyas'a açılan dar geçitleri tutan Termessos bu yakınlardadır. Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni ve Klimaks Dağı'nı aşması [TN 47n].
- XIV, 3, 10: Solymos'lular Lykia'lılardan farklı olup Milyas'lularla aynı halktır. Lykia'luların Termilai ve Lykia'lular adını alması [TM 15b].
- XIV, 5, 3: Kilikia'daki Kragos bölgesi [TN 47o].
- XIV, 5, 7: Tauros'un yamaçlarında Olympos Dağı ve Zeniketes'in aynı adı taşıyan ve buradan bütün Lykia, Pamphylia, Pisidia ve Milyas'ın görülebildiği kalesi bulunmaktadır [TN 47p] P. Servilius'un Zeniketes'in kalesiyle birlikte ona ait olan Korykos ve Phaselis'i de ele geçirmesi.
- XIV, 4, 1: Olbia Pamphylia'nın ilk kentidir.

SUDA ya da SUIDAS (İS 10. yüzyıl)

s. v. Βελλεροφόντης: Proitos'un, Iobates'e götürmek üzere Bellerophon'tes'e mektup vermesi.

- Ἰοβάτης: Stheneboia'nın babası ve Bellerophontes'i öldürmesi istenen kişi
- Πραξιδική: Praksidike'nin çocukları Ogyges'in kızları Praksidike, Alalkomeneia, Aulis ve Theleksineia'nın her birinin daha sonradan Praksidike olarak bilinmesi
- Σόλυμα: Solyma bir kent adıdır [TN 48a].
- Σόλυμοι: Solymos'lular bir ethnikon'dur [TN 48b].
- Σθενέβοια: Stheneboia'nın Bellerophontes'le macerası ve ölümünün kötü nam alması.
- Σωφροσύνη: Bellerophontes'in erdemliliği.
- Θελεξίνεια: Theleksineia Ogyges'in kızı.
- Τερμέρια κακά: Termerion, Melos ile Halikarnassos arasında bir korsan yuvası

C. SUETONIUS TRANQUILLUS (İS 1.-2. yüzyıl)

viz. Caes. Clau. XXV, 3: Lykia'nın Roma Eyaletine dönüştürülmesi

Vesp. VIII, 4: Nero ve Galba Dönemindeki bağımsızlıktan sonra Vespasian, Lykia'yı yeniden eyalet statüsüne sokuyor.

THEOKRITOS (İÖ 4.-3. yüzyıl)

Idyl. XVII, 88-94: Lykia II. Ptolemaios'un hakimiyetinde.

THEOPHRASTOS (İÖ 4.-3. yüzyıl)

Hist. Plant. III, 12, 3: Lykia sediri

IV, 5, 2: Lykia dağlarında bol miktarda servi bulunur.

THUKYDIDES (İÖ 5. yüzyıl),

II, 69: Melesandros'un Lykia seferi.

PUBLIUS VERGILIUS MARO (İÖ 1.-İS 1. yüzyıl)

Aen. V, 114-23: Khimaira, gemi adı.

VI, 285-91: Ateşle donanmış Khimaira.

VII, 783-88: Bir mifer süsü olarak Khimaira

VITA NICOLAI SIONITAE

23-24: Arnabanda Köyü yakınındaki Kaisar Dağı [TN 49a].

37: Khelidonia Dağları [TN 49b].

ZENOBIOS (İS 2. yüzyıl)

epitome II, 87: Bellerophontes mitosu

ZOSIMOS (İS 5. yüzyıl)

hist. nov. IV, 20, 1: Solymos'lular Isauria'lılarla aynı halk [TM 16]

ZYGOMALAS (İS 15. yüzyıl)

14: Çıralı Dağı'nın gece gündüz yanan ateşi [TN 50]

İNDEKS-II DAĞ İSİMLERİNE GÖRE

ANTIKRAGOS [Ἀντίκραγος ὄρος]

APP.

Mithr. 96: Lykia'daki Kragos ve Antikragos Dağları'nda mevzi tutan korsanların Pompeius'a teslim olması [TN 3].

EUST.

Dion. Per. 847: Antikragos Kragos'un önünde uzanmaktadır. [TN 10b].

859: Termessos Telmessos olarak da yazılmaktadır. Telmessos Burnu'ndan sonra Antikragos'a gelinir [TN 10e]

STRAB.

XIV, 3, 5: Telmessos'tan sonra Antikragos ve sekiz tepeye sahip Kragos gelinir Khimaira Kanyonu Ksanthos Vadisi'ndedir ve Pinara Kragos'un eteğindedir [TN 47k].

STEPH. BYZ.

s. v. Κράγος, 380: Kragos Dağı adını Tremiles ile Nynphe Praksidike'nin oğlundan alır. Yakında Antikragos adında bir başka dağ daha vardır [TN 46c, krş.: TN 16a].

DAIDALA (Δαίδαλα ὄρος)

HEROD.

pro. Cath. III, 1, 381: Daidala Lykia'da bir dağ [TN 16c, krş.: TN 46b]

STEPH. BYZ.

s. v. Δαίδαλα, 216: Daidala Lykia'da bir dağ adıdır [TN 46b, krş.: TN 16c].

STRAB.

XIV, 3, 2: Daidala Dağı [TN 47i]

XIV, 3, 4: Daidaia Dağı, Daidala kenti ile Telmessos arasındadır [TN 47j]

KAISAR OROS (Καῖσαρ ὄρος)

VITA NIK. SION.

23-24: Amabanda Köyü yakınında Kaisar Oros olarak bilinen bir dağ vardır [TN 49a].

KHIMAIRAS OROS (Χιμαίρας ὄρος)

ANTIG. KARYS.

hist. mirab. coll. 166: Phaselis yakınında bulunan Khimaira Dağı'ndaki ölümsüz ateş [TN 1].

ATHAN.

temp. Athen. 108: Olympos Dağı'ndaki ateş fenomeni [TN 6].

EURIP.

Frag. 669: Ksanthos yakınında vahşi hayvanlardan ve haydutlardan kaynaklanan büyük tehliker söz konusudur [TN 9]

EUST.

Dion. Per. 847: Lykia sınırında ateş doğuran bir dağ bulunmaktadır [TN 10b].

HAGIOS NIKOLAOS

(I), III, 141: Olympos yakınındaki dağda görülen ateş fenomeni [TN 15]

IOAN. MAL.

Chron. 364-68: Myra Metropolisi'nde tanrının gizemi olarak kendiliğinden yanan bir ateş vardır [TN 20].

KTES.

frag. 45: Phaselis yakınındaki ölümsüz ateş [TN 23].

MAX.

Dia. II, 8, f, 1: Olympos Dağı'ndaki ateş Aitna'nın ateşiyle karşılaştırılıyor [TN 24]

MELA

I, 80: Khimaira'nın ateşleri [TN 25b].

OVID.

Metamor. IX, 640-48: Miletos'un kardeşi Byblis Kragos'a ve Khimaira'nın yaşadığı dağ doruğuna uğrar [TN 27].

PALAIIPH.

De incr. 28: Khimaira Dağı, Ksanthos Vadisi'nde yer almaktadır [TN 28].

PHOT.

Bibl. cod 72, 46a: Ktesias'ın Phaselis yakınındaki ölümsüz ateşi tanımlaması [TN 29a].

cod. 223, 212b: Tarsus Piskoposu Diodoros'un Lykia'daki ölümsüz ateşi tanımlaması [TN 29b]

cod. 234, 298b: Piskopos Methodios'un Olympos Dağı'ndaki ölümsüz ateşi tanımlaması [TN 29c]

PLIN.

Nat. Hist. II, 236: Phaselis'teki Khimaira Dağı'nın ateşi [TN 30a]

V, 100: Khimaira Dağı'ndaki ateş [TN 30g].

V, 131: Khimaira Ksanthos Vadisi dolaylarına denk düşüyor [TN 30k].

PLUT.

mul. virt. 248D: Nymphis'e göre, Khimaira Ksanthos teritoryumundadır [TM 11a]

PORPHYRIO

Horat. Car. I, 28: Lykia'da Khimaera'nın olduğu söylenen dağ, Gragus'tur (Kragos) [TN 33].

PS-NONNOS

Myth. 50: Khimaira Patara'da yaşamaktadır [TN 34].

QUINT. SMYR.

VIII, 100-07: Masikytos Dağı Phoiniks'in ve Khimaira Vadisi'nin yakınlarındadır [TN 36e].

X, 161-63: Skylakeus'in Tlos'ta, Bellerophontes'in 'Yalçın Titan' kayalığı civarındaki Temenosu yakınında ölmesi [TN 36f].

XI, 90-98: Hepaistos'un Korykie kayalığındaki hiç sönmeyen ateşi [TN 36g].

SCH. HOM

Sch. Il. VI, 181: Khimaira, Lykia'da, orta yerinde ateş çıkan bir dağdır [TN 39a].

SENECA IUN.

Epist. LXXIX, 3: Lykia'daki Hephaistion'un ünlü ateşleri [TN 41].

SKYL.

Periplus 100: Siderus Limanının yukarısındaki Hephaistion kutsal alanının hiç sönmeyen ateşleri [TN 43].

SOL.

Coll. Mem. 39, 1: Olympos yakınında bulunan Hephaistia kenti yakınındaki Khimaira Dağı'nın ateşleri [TN 45].

STRAB.

XIV, 3, 5: Telmessos'tan sonra Antikragos ve sekiz tepeye sahip Kragos gelir. Khimaira (Dağı) Ksanthos Vadisi'ndedir ve Pinara Kragos'un etegindedir [TN 47k].

XIV, 3, 7: Khimaira Batı Lykia'da gösteriliyor [TN 47l].

ZYGOMALAS

14: Çıralı Dağı'nın gece gündüz yanan ateşi [TN 50].

KLADOS (κάβο ya da βουνός Κλάδος, mons Clarus, Lo Clar)

Delatte, s. 22: Bir ortaçağ *periplus*'una göre, Gelidonia Burnu ile Porto Ceneviz arasında bulunan Klados Tepesi, denizden çıplak olarak görülür, burası fidansız

kızıl bir tepedir ve yukarıdan aşağıya doğru inererek Venedik Limanı'na (Adrasan Limanı) ulaşır

- Dalché**, s. 132: 13. yy.'ın ilk çeyreğine ait bu *periplus*'ta Gelidonia Adaları'nın Klarus'a yakın olduğu belirtilmektedir
- Motzo**, s. 59: Khelidonia'nın yukarısındaki dağların yakınında Claro adında bir dağ vardır.
- Uzzano**, s. 243: 1442 yılında kalem alınmış bir *periplus*'ta Venedik Limanı Porto Ceneviz'le karıştırılarak Gelidonia Burnu'ndan 20 mil ötede üzerinde Klar adında büyük bir dağ yükselen Ceneviz Limanı bulunduğu kayıtlıdır.
- Legrand**, s. 194: 16. yy.'a ait bir başka *periplus*'taysa bir sıcak, bir de soğuk su kaynağına sahip olan Büyük Klados Tepesi'nden bahsedilmektedir. Burada geçen kaynak büyük ihtimalle Morom Hydor olmalıdır.
- SMM**, 232: Krambusa ile Hiera Akra arasında Moron Hydor adında bir su akmaktadır [TN 44d].

KLIMAKS (Κλίμαξ "Όρος)

APP.

bell. civ. II, 149: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi [TH 1].

ARR.

Anab. I, 26, 1-2: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni aşması [TN 4a].

EUST.

Dion. Per. 855: Klimaks Dağı, Pamphylia Denizi'nde Phaselis yakınındadır [TN 10c].

Hom. Il. III, 434: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi [TN 11].

F. IOSEP.

Ant. Iud. II, 347-48: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi [TN 14].

MEN.

Frag. 924: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi [krş : TN 31].

PLUT.

Aleks. XVII, 6-8: Aleksandros'un Pamphylia denizini geçişi, bunun için Phaselis'ten sonra, Klimaks olarak adlandırılan yolları yaptırması [TN 31].

STRAB.

XIV, 3, 9: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni ve Klimaks Dağı'nı aşışı [TN 47n].

KRAGOS (Κράγος "Όρος)**APP.**

Mithr. 96: Lykia'daki Kragos ve Antikragos Dağları'nda mevzi tutan korsanların Pompeius'a teslim olması [TN 3].

DION. PER.

847-51: Tauros'un Ksanthos yakınındaki doruklarına Kragos denir [TN 7].

EUST.

Dion. Per. 647: Tauros'un bir kısmına Kragos denmektedir [TN 10a].

Dion. Per. 847: Tauros'un boğaya benzerliğinden dolayı bu şekilde adlandırılması ve Lykia'dan Pamphylia'ya uzanan kısmına Kragos denmesi. [TN 10b].

Hom. Il. II, 280-84: Krāgos Dağı

EXPOSITIO TOTIUS MUNDI

80, 182: Caucasus (Kragos) Lykia'dadır [TN 13].

HEROD.

pro. cath. III, 1, 140: Lykia'daki Kragos Dağı ismini Tremiles'le Nymphe Praksidike'nin oğlu Kragos'tan almıştır [TN 16a, krş.: TN 46c].

III, 1, 386: Pinara, Kragos üzerinde bir kent [TN 16d, TN 46e].

HORAT.

Car. I, 21, 8: Leto Kragos Dağı'yla birlikte anılıyor [TN 19].

MELA

I, 82: Kragos Dağı [TN 25c].

OROC. SIBYLL.

III, 439: Akdağ'daki Saklıkent'in Kragos üzerinde yer alması [TN 26].

OVID.

Metamor. IX, 640-48: Miletos'un kardeşi Byblis, Kragos'a ve Khimaira'nın yaşadığı dağ doruğuna uğrar [TN 27].

PLIN.

Nat. hist. V, 98: Tauros'un bir kısmı Kragos olarak adlandırılmaktadır [TN 30f].

V, 100: Patara'dan sonra Promunturium Cragus (Kragos Çıkıntısı) gelir [TN 30g].

PORPHYRIO

Horat. Car. I, 28: Lykia'da Khimaera'nın olduğu söylenen dağ, Gragus'tur (Kragos) [TN 33].

PTOL.

- V, 3, 4: Kragos Dağı'nın orta kısmının koordinatları [TN 35c].
 V, 3, 5: Kragos Dağı etrafındaki kentler: Kydna, Symbra, Oktapolis, Komba, Sidyma, Pinara, Araksa, Tlos ve Ksanthos [TN 35d].
 V, 8, 2: Kilikia'daki Kragos bölgesi [TN 35f].

SENECA IUN.

Nat. quaest. V, 17, 5: (Kragos'tan) Pamphylia'ya doğru esen Krageus rüzgarı [TN 42].

SMM

200-205: Kilikia'daki Kragos Bölgesi [TN 44a].

STEPH. BYZ.

- s. v. Ἀρτύμνησος: Kragos'a koloni gönderen Ksanthos'luların, tepenin yuvarlaklığına izafeten kente Pinara adını vermeleri [TN 46a].
 s. v. Κράγος, 380: Kragos Dağı adını Tremiles ile Nynphe Praksidike'nin oğlundan alır. Yakında Antikragos adında bir başka dağ daha vardır [TN 46c, krş.: TN 16a].
 s. v. Πίναρα, 523: Pinara Kragos Dağı'nın eteklerinde kurulu bir kenttir [TN 46e krş.: TN 16d].

STRAB.

- XIV, 3, 5: Telmessos'tan sonra Antikragos ve sekiz tepeye sahip Kragos gelir. Khimaira (Dağı) Ksanthos Vadisi'ndedir ve Pinara Kragos'un eteğindedir [TN 47k].
 XIV, 3, 8: Bazıları Tauros'un Khelidonia Dağları'ndan başladığını düşünse de Rhodos Peraia'sından Pisidia'ya kadar uzanan dağlara da Tauros denir. [TN 47n].

KILIKIA'DAKİ KRAGOS (ὁ ἐν τῇ Κιλικίᾳ Κράγος)**PTOL.**

V, 8, 2

SMM

200-01

STRAB.

XIV, 5, 3

MASIKYTOS (Μασ[σ]ίκυτος ὄρος)

PLIN.

Nat. Hist. V, 100: Masikytos Dağı, Limyra ile Myra arasında [TN 30g]

PTOL.

V, 3, 1: Denize kadar uzanan Masikytos'un Lykia ile Pamphylia arasında sınır oluşturması [TN 35a].

V, 3, 6: Masikytos Dağı etrafındaki kentler: Korydalla, Sagalassos (Akalissos), Phodia, Trebenda, Phellos, Myra, Limyra [TN 35e].

QUINT. SMYR.

III, 230-36: Masikytos, Gelidonya Burnu ile Melanippion'un yakınlarındadır [TN 36b].

VIII, 100-07: Masikytos Dağı Phoiniks'in ve Khimaira Vadisi'nin yakınlarındadır [TN 36e].

OLYMPUS OROS ("Όλυμπος Όρος)**ATHAN.**

temp. Athen. 108: Olympos Dağı'ndaki ateş fenomeni [TN 6].

MAX.

Dia. II, 8, f, 1: Olympos Dağı'ndaki ateş Aitna'nın ateşiyle karşılaştırılıyor [TN 24].

OROSIUS

Hist. Adv. Pag. I,2,26: Olympos Asia Minor'un güneyinde bir nişan noktasıdır [TH 8a].

V, 23, 22: Servilius Isauricus, Olympos Dağı'nı kuşattıktan sonra Phaselis'i fetheder [TH 8b].

PHOT.

Bibl. cod. 234, 298b: Piskopos Methodios'un Olympos Dağı'ndaki ölümsüz ateşi tanımlaması [TN 29c].

PLIN.

Nat. Hist. XXI, 31: Lykia Olympos Dağı'nda yetişen çiçeklerden dolayı bu sahada oldukça ünlüdür [TN 30m].

SALLUST.

Hist. frag. 127-31: Olympos'tan Lykia ve Pamphylia'nın kuşbakışı görünüşü [TN 37].

SMM

226: Phaselis'in üzerinde ismi verilmeyen büyük bir dağ uzanmaktadır [TN 44b].

228: Phoinikus Nehri'nin üstündeki yüce dağın adı Olympos'tur [TN 44c].

STRAB

- XIV, 3, 8: Hiera Burnu ile Korykos sahili arasında Olympos kentine ve kentle aynı adı taşıyıp Phoinikus olarak bilinen dağa gelinir [TN 47m].
- XIV, 5, 7: Tauros'un yamaçlarında Olympos Dağı ve Zeniketes'in aynı adı taşıyan ve buradan bütün Lykia, Pamphylia, Pisidia ve Milyas'ın görülebildiği kalesi bulunmaktadır [TN 47p].

ORE KHELIDONOS (Ὄρη Χελιδόνος)**MELA**

- I, 80: Tauros Burnu [TN 25b].
- II, 102: Tauros Burnu'nun karşısında Khelidonia Adaları yer almaktadır [TN 25d]

PLIN.

- Nat. Hist.* V, 97: Tauros Dağı Gelidonya Burnu'nu şekillendirir [TN 30e].
- V, 100: Ğelidonia Burnu'nu Tauros oluşturur [TN 30g]

QUINT. SMYRN.

- III, 230-36: Masikytos, Gelidonya Burnu ile Melanippion'un yakınlarındadır [TN 36b].

STRAB.

- XIV, 2, 1: Pamphylia Lykia sınırının başlangıcı olan Khelidoniai Adaları'nın üstünde uzanan dağların Tauros'un başlangıcını oluşturduğu ve bu nedenle Tauros'un buradan yükselmeye başladığı söylenir [TN 47g]
- XIV, 3, 8: Bazıları Tauros'un Khelidonia Dağları'ndan başladığını düşünse de Rhodos Peraia'sından Pisidia'ya kadar uzanan dağlara da Tauros denir [TN 47m].

VITA NIK. SION.

- 37: Khelidonia Dağları [TN 49b].

PATAREIS OROS (Παταρ(η)ίς Ὄρος)**HESY.**

- Lex. s. v. Παταρ(η)ίς:* Patareis Lykia'da bir kent ve dağ [TN 17].

PHOINIKUS OROS (Φοινικοῦς Ὄρος)**KONS. PORPHR.**

- De them. Asia* 14: Myra ile Phaselis arasında Phoiniks kenti ve nehri [TN 22]

QUINT. SMYRN.

VIII, 100-07: Masikytos Dağı Phoiniks'in ve Khimaira Vadisi'nin yakınlarındadır [TN 36e].

SMM

228: Phoinikus Nehri'nin üstündeki yüce dağın adı Olympos'tur [TN 44c]

STRAB

XIV, 3, 8: Hiera Burnu ile Korykos sahili arasında Olympos kentine ve kentle aynı adı taşıyıp Phoinikus olarak bilinen dağa gelinir [TN 47m].

SARDEMISUS

MELA

I, 79: Sardemius Dağı Phaselis ile Aspendos arasında [TN 25a].

PLIN

Nat. Hist. V, 96: Sardemius Dağı Perge ile Aspendos arasındadır [TN 30d].

SEKSAYA KOMŞU DAĞLAR (Montes Sexis Vicinos)

PLIN

Nat. Hist. VIII, 225: Seksa'ya komşu dağlar [TN 30i].

SOLYMA DAĞLARI (Σόλυμα ὄρη)

APOLL

Lex. Hom. 143: Solyma Dağları Pisidia'dan aşağı doğru uzanır [TN 2].

ARR

Anab. I, 27,5-28, 1-2: Termessos'luların Aleksandros'a karşı dağlarında (Solymos) mevzi oluşturmaları [TN 4b].

ASINIUS

Frag. 12: Solyma Assyria'lılara ait bir kent [TN 5].

EUST

Dion. Per. 855: Solyma Dağı Phaselis'in üzerindedir. Klimaks Dağı, Pamphylia Denizi'nde, Phaselis yakınındadır [TN 10c].

Hom. Il. II, 285: Solyma Dağı Phaselis üzerindedir [TM 5b]

HOM.

Odys. V, 283: Aithiopia'luların ülkesinden dönen Poseidon'un Solyma Dağları'ndan, sahıyla yolculuk yapan Odysseus'u görmesi [TN 18].

KHOR.

Hrag 320: Solyma Dağları'nda Fenikece konuşan bir halk oturmaktadır [TN 21].

SCH. HOM

Sch. Odys. I, 23: Poseidon'un Solyma'dan Odysseus'u görmesi [TN 40a].

V, 283: Solyma Pisidia'da bir sıradağdır [TN 40b].

STEPH.

s. v. 'Ολβία, 489: Olbia Solymos'lular ülkesinin bir kenti [TN 46d, krş: TN 16b].

STRAB.

I, 1, 10: Solymos'lular Akdeniz'in çevresindeki halklardandır [TN 47a]

I, 2, 10: Tauros'un, Lykia sınırından Pisidia'ya uzanan en yüce doruklarında Solymos'lular yaşar [TN 47b].

I, 2, 28: Homeros'un kastettiği Solymos'lular Pisidia'daki Solymos'lular değildir [TN 47c]

XII, 3, 27: Homeros Lykia'lular ve Solymos'lulardan bahsederken Mylias'lulardan bahsetmez [TN 47d].

XIII, 4, 16: Solymos'lularla Kabalia'lular aynı halk. Termessos'luların üstünde yükselen tepenin adı Solymos'tur [TN 47e].

XIII, 4, 17: Milyas Termessos'un dar geçitlerinden başlamaktadır [TN 40f].

XIV, 3, 9: Phaselis'in üzerinde Solyma Dağı yükselir. Milyas'a açılan dar geçitleri tutan Termessos bu yakınlardadır [TN 47n].

SUDA

s v. Σόλυμα: Solyma bir kent adıdır [TN 48a].

s v. Σόλυμοι: Solymos'lular bir ethnikon'dur [TN 48b].

TARBELOS (Τάρβηλος)**QUINT. SMYRN.**

VIII, 76-80: Kaunos Beyi Aleksinamos Tarbelos'un eteğinde oturmaktadır [TN 36d]

TELANDROS (Τήλανδρος)**Quint. SMYRN**

IV. 1-12: Glaukos'a Telandros Dağı'nın eteklerinde şanıma yakışır bir mezar yapılması [TN 36c]

İNDEKS-III MİTOSLARA GÖRE

III.1 BELLEROPHONTES-KHIMAIRA

APOLLOD.

- Bibl.* I, 9, 3: Khimaira'yı öldüren Bellerophontes'in soyu.
 II, 1, 4: Proitos'un soyu
 II, 2, 1: Proitos'un soyu, kardeşi Akrisios'la iktidar mücadelesinde kayınpederi Lykia kralı Amphianaks'ın yardımıyla Tiryns'ü ele geçirmesi
 II, 3, 1: Bellerophontes'in Khimaira'yla mücadelesi, Khimaira'nın soyu.
 II, 3, 2: Solymos'lularla savaşı ve Amphianaks'ın ona krallığıyla birlikte kızı Philione'yi vermesi.
 III, 1, 1: Europa efsanesi Sarpedon'un Zeus'la Europa ya da Bellerophontes kızı Laodameia'nın çocukları olması [TM 1].
 III, 1, 2: Sarpedon'un Minos'la giriştiği iktidar mücadelesinden sonra Kiliks ile ittifak kurarak Lykia kralı olması.
 III, 5, 6: Ogygia Amphion'un kızı

ATHEN

- deipn.* XI, 97: Bellerophontes'in Pegasos'un üzerinden Khimaira'yı oklaması

BAKKH

- Ep.* X, 64-70: Proitos ile Akrisios arasındaki iktidar mücadelesi, Kyklops'ların Tiryns duvarlarını örmesi.

DIOD

- Bibl.* VI, 9, 1: Bellerophontes mitosu.

EURIP.

- Frag.* 669: Ksanthos Vadisi'nde vahşi hayvanlardan ve haydutlardan kaynaklanan tehlikeler

EUSI.

- Hom.* II II, 280-84: Khimaira efsanesi.

HERAK

- de incr.* 15: Khimaira misafirlerini acımasızca öldüren kadın bir hancıdır [TM 6].

HEROD.

pro. cath III, 1, 69: Tremile=Lykia. Tremiles Lykia'nun soy atası. Bellerophontes Bölge'nin Tremile olan adını Lykia olarak değiştiriyor.

III, 1, 212: Hydissos, Bellerophontes'le Hydeos kızı Asteria'nın oğlu.

HESIOD

Theog 305-330: Khimaira'nın soyu ve Bellerophontes tarafından öldürülmesi.

HOM.

Il VI, 152-55: Bellerophontes'in soyu

VI, 156-74: Bellerophontes'in Proitos'un yanına sığınması, Stheneboia tarafından iftiraya uğrayınca öldürülmesi için Lykia kralı Iobates'in yanına gönderilmesi

VI, 179-83: Khimaira'nın tanımı. Bellerophontes'in Khimaira'yı öldürmesi

VI, 184: Bellerophontes'in Solymos'lularla savaşı.

VI, 192-94: Iobates Bellerophontes'in kudretini anlayınca ona kızını veriyor ve bütün kıllık onurlarını onunla paylaşıyor.

VI, 196-206: Glaukos ve Sarpedon'un soyu.

VI, 203-04: Bellerophontes'in oğlu Isandros Solymos'lularla giriştiği savaşta şehit düşüyor.

XVI, 328: Khimaira'yı Amisodaros besliyor.

HORAT

Car. I, 27, 21-24: Khimaira ve Pegasus anılıyor.

II, 27, 13-16: Khimaira'nın ateş saçan soluğu.

IV, 2, 5-24: Korkunç Khimaira'nın ateşi.

HYG.

fab. 57: Bellerophontes mitosu.

KONS. PORPHR.

De virt. I, 158: Khimaira

I, 166: Khimaira.

I, 336-37: Khimaira.

De ins. 197, 19: Bellerophontes mitosu.

LUK.

diol. mort. 24,1: Khimaira yer altıyla ilgili bir daimon olarak gözükmektedir.

MANTISSA PROVERBIORUM

- I, 44: Önceleri Hipponus olarak bilinen Bellerophontes Korinthos Beyi Belleros'u öldürünce bu adı alır. Glaukos'un soyundan sayılsa da aslen Poseidon'un oğludur. Iobates'in Belleophontes'le evlenen kızının adı Kasandra'dır. Zeus, Bellerophontes'in Pegasos'tan düşerek, bundan dolayı Çorak Ova adını alacak bir bölgeye düşmesine ve sakat kalmasına sebep olur.

NIKO.

- Frag.* 16: Amphianaks'ın kızı Stheneboia kendini asınca Bellerophontes'in üzü gölgelenir.

OVID.

- Metamor.* VI, 331-48: Leto'nun ikizlerini doğurduktan sonra, Khimaira'nın doğduğu Lykia topraklarına gelmesi [TM 10].

PALAI.

- De incr.* 28: Khimaira, Telmessos'la Ksanthos arasındaki dağlarda, içinden ateş çıkan bir yarıktır. Pegasos, Bellerophontes'in atının değil gemisinin ismidir.

PAUS.

- II, 4, 2: Bellerophontes Proitos'a tabi bir bey.
 II, 25, 7: Proitos'la Akrisios arasındaki iktidar mücadelesi Epidauria civarında gerçekleşmiştir.
 II, 27, 2: Asklepios'un tahtına Argos'lu kahraman Bellerophontes'in Khimaira'ya karşı mücadele sahnesi betimlenmiştir.
 III, 25, 6: Homeros'un Khimaira'yı Kerberos'un tersine detaylı bir biçimde tasvir etmesi.

PIND.

- Olym.* XIII, 90: Bellerophontes'in Khimaira, Amazonlar ve Solymos'lularla mücadelesi.

PLAT.

- Resp.* 588b-c: Tek idea içindeki bir çok ideaya örnek olarak Khimaira
Phaid 229b-e: Mucizevi bir yaratık olarak Khimaira.

PLUT.

- Mul. virt.* 248 A-D: Khimaira, Amisodaros'un gemisi. Bellerophontes'in Pegasos adlı gemisiyle korsan Khimairos'un peşine düşmesi. Khimaira güneşin ışınlarını yansıtarak ürünleri kurutan bir dağ [TM 11a].

PORPH.

Quaest. Hom. XV, 189: Bellerophontes'in Solymos'lularla savaşı. Solymos'luların Pisidia'lularla aynı halk görülmesi.

QUINT. SMYR.

X, 161-63: Skylakeus'in Tlos'ta, Bellerophontes'in Yalçın Titan kayalığı civarındaki Temenosu yakınında ölmesi [TN 36f].

SCH. HOM

(D) *Il.* VI, 155: Bellerophontes mitosu. Iobates'in diğer kızı Philione'nin ikinci adı Kasandra.

Il. VI, 181: Khimaira'nın tasviri ve onun gerçekte müşterileriyle birlikte olan bir hancı olması [TM 12].

SERV

Verg. Aen. V, 118: Bellerophontes mitosu

VI, 287-88: Khimaira'nın tanımı ve bu mitosun gerçekte, Kilikia'nın Dağı'nda yaşayan hayvanları temsil etmesi [TM 15].

STEPH. BYZ.

s. v. 'Ακαμάντιον: Bellerophontes'in oğlu Isandros Solymos'lulara karşı müttefiki olan Akamas'a toprak veriyor.

s. v. 'Υδισσός, 645: Hydissos, Bellerophontes'le Hydeos kızı Asteria'nın oğlu.

STRAB.

XIII, 4, 16: Bellerophontes ve oğlu Isandros'un Solymos'lulara karşı savaşı [TN 47e].

SUDA

s. v. Βελλεροφόντης: Proitos'un, Iobates'e götürmek üzere Bellerophontes'e mektup vermesi.

s. v. 'Ιοβάτης: Stheneboia'nın babası ve Bellerophontes'i öldürmesi istenen kişi.

s. v. Σθενέβοια: Stheneboia'nın Bellerophontes'le macerası ve ölümünün kötü nam alması.

s. v. Σωφροσύνη: Bellerophontes'in erdemliliği.

VERG.

Aen. V, 114-23: Khimaira, gemi adı

VI, 285-91: Ateşle donanmış Khimaira

VII, 783-88: Bir mifer süsü olarak Khimaira.

ZEN

epitome II, 87: Bellerophontes mitosu

III.2 OYGES-TREMILES (Lykia'nın Termilai Ülkesi olarak anılması)

ANT. LIB.

Met. 35: Leto'nun doğumdan sonra ikizlerini yıkamak için kurtların kılavuzluğunda Ksanthos Nehri'ne gelişi ve bölgenin Tremilis olan adını Lykia olarak değiştirmesi.

EM

Etm Mag. 820: Ogyges Thebai'nin eski kralı.

HEROD.

pro. cath III, 1, 52: Milyas'lılara önceleri Solymos'lular denmesi. Milye önce kardeşi Solymos'un daha sonraysa Kragos'un eşi.

III, 1, 69: Tremile=Lykia. Tremiles Lykia'nın soy atası Bellerophonates Bölge'nin Tremile olan adını Lykia olarak değiştiriyor.

III, 1, 140: Lykia'daki Kragos Dağı ismini Tremiles'le Nymphe Praksidike'nin oğlu Kragos'tan almıştır [TN 16a, krş.: TN 46c].

III, 1, 141: Lykia'lılara Termera'nın oğlu Ogyges'ten dolayı Ogygioi denir.

HDT

I, 173: Lykia'lıların Girit kökeni Sarpedon'un Termilai ile birlikte Lykia'ya gelişi. Bölgenin sonunda, Pandion oğlu Lykos'tan dolayı Lykia olarak adlandırılması.

VII, 92: Lykia'lıların Girit kökeni.

HESIOD.

Theog. 805-06: Styks Irmağı için ogygion sıfatının kullanılması.

HESY.

Lex. s. v. Τρεμ[ε]λίαι: Tremelia=Lykia

HYG.

fab. 11: Ogygia Niobe'nin kızlarından biridir.

IOAN. MAL.

Chron. 62: Attika kralı Ogyges'in topraklarında büyük bir tufan olur.

PAUS.

I, 19, 3: Termiles'lere Lykos'a izafeten Lykia'lılar denmiştir.

I, 38, 7: Ogyges Eleusis'in babası.

IX, 5, 1: Ogyges Thebai bölgesini ilk iskan eden Ekten'lerin kralı.

- IX, 8, 4-5: Thebai yedi kapısından birinin adı Ogygia'dır.
 IX, 19, 6: Aulis kenti ismi Ogyges'in kızından alır.
 IX, 33, 5: Alalkomenai köyü ismini Ogyges'in kızından alır

PHOT.

Lex. s. v. Τερμέρια: Termeros ve Lykos zalim haydutlardır

SCH. EURIP.

Sch. Rhés. 505: Zalim korsanlar Termeros ve Lykos.

STEPH. BYZ.

- s. v. Κράγος, 380: Kragos Dağı adını Tremiles ile Nynphe Praksidike'nin oğlundan alır. Yakında Antikragos adında bir başka dağ daha vardır [TN 46c, krş : TN 16a].
 s. v. Μιλύαι, 453: Solymos'lularla Milyas'lılar aynı halktır. Milyas'lıların adı, önce kardeşi Solymos'un daha sonra da Kragos'un eşi olan Milye'den gelir [TM 14a]
 s. v. Τέλμερα, 612: Karia kenti Telmera farklı bir şekilde Termile olarak da yazılmaktadır.
 s. v. Τέρμερα, 617: Termera bir Lykia kenti olup Telmera'lularla Termilai aynı ahlktur.
 s. v. Τραμίλη, 633: Tremile=Lykia. Tremiles Ogyges'in kızı Nynphe Praksidike ile evlenerek Kragos, Ksanthos, Tloos ve Pinaros adında zorba çocuklara sahip olur. Bölgenin sakinlerine Tremileus'lar denirken Bellerophontes isimlerini Lykia'lılar olarak değiştirir. Hekataios'sa, onları Termilai olarak adlandırır [TM 14c]
 s. v. Ὠγγυία, 705: Lykia'lılara Ogygioi (Ogyges soylular) denir.

STRAB.

- XII, 8, 5: Sarpedon'un Termilai kolonisini Lykia'ya yerleştirmesi Lykia'lılar, Solymos'lular ve Lykia'lılar aynı halklarmış gibi gözükse de Homeros'un, onları savaştırarak ayrı halklar olduklarını ima etmesi [TM 15a].
 XIV, 3, 10: Lykia'lıların Termilai daha sonra da Lykia'lılar adını alması [TM 15b]

SUDA

- s. v. Πραξιδική: Praksidike'nin çocukları Ogyges'in kızları Praksidike, Alalkomeneia, Aulis ve Theleksineia'nın her birinin daha sonradan Praksidike olarak bilinmesi
 s. v. Θελεξίναια: Theleksineia Ogyges'in kızı
 s. v. Τερμέρια κακά: Termerion, Melos ile Halikarnassos arasında bir korsan yuvası

III.3 SOLYMOS

APOLLOD.

Bibl. II, 3, 2: Bellerophontes'in Solymos'lularla savaşı ve Amphianaks'ın ona krallığıyla birlikte kızı Philione'yi vermesi.

EM

Etm. Mag. 721: Solymos, Pisides kızı Kaldene ile Ares'in çocuğu Solymos'lulara şimdi Isaura'lular denir [TM 3]

EUST.

Dion. Per. 858: Solymos'lular Pisidia'lıdır Pisidia'lular ismi Pisides'ten gelir [TM 4].

Hom. Il. I, 582: Homeros Lykia'lularla Solymos'luların aynı halk olmadığını ima eder. Solymos'lular adının Izelymos'lular şeklinde Eustathios'un zamanına kadar korunması [TM 5a].

II, 285: Homeros, Solymos'luların Pisidia'dakiler olduğunu söylemez [TM 5b]

Hom. Odys. V, 283: Homero:'taki Solymos'lularla, Tauros'un Lykia sınırındaki doruklarını iskan eden Solymos'lular aynıdır [TN 12]

HEROD.

pro. cath. III, 1, 52: Milyas'lılara önceleri Solymos'lular denmesi. Milye önce kardeşi Solymos'un daha sonraysa Kragos'un eşi.

III, 1, 172: İsmi Zeus ile Khaldene'nin oğulları Solymos'tan olan Solymos halkı bugünkü Pisidia'lılardır.

III, 1, 252: Olbia Solymos'luların toprağında bir kenttir [TN 16b, krş. : TN 46d].

III, 1, 367: Isandros, Solymos'lulara müttefiği olan Theseus oğlu Akamas'a toprak hediye eder.

HDT.

I, 173: Solymos'lularla, Milyas'lular aynı halk görülmesi.

HOM.

Il. VI, 184: Bellerophontes'in Solymos'lularla savaşı.

PIND.

Olym. XIII, 90: Bellerophontes'in Khimaira, Amazonlar ve Solymos'lularla mücadelesi.

PLIN.

- Nat. Hist.* V, 94: Isauria sınırındaki dağların zirveleri, önceleri Solymos'lular olarak adlandırılan Pisidia'lular tarafından iskan edilmiştir [TN 30b].
- V, 127: Solymos'lular, soyları Plinius'un zamanında kurumuş bulunan Asia kabileleri arasındadır [TN 30j].

PLUT.

- Mul. virt.* 421: Kronos'un Solymos'luların arkhonları Arsalos, Dryos ve Trosobios'u öldürmesi [TM 11b].

PORPH.

- Quest. Hom.* VI, 200: Bellerophontes'in Solymos'lularla savaşı. Solymos'luların Pisidia'lularla aynı halk görülmesi.

QUINT SMYR.

- II, 121, 23: Memnon'un, geçişini engellemek isteyen Solymos'luları bozguna uğratması [TN 36a].

SCH. HOM.

- Sch. Odys.* I, 23: Poseidon'un Solyma'dan Odysseus'u görmesi [TN 40a]
- V, 283: Solymos Zeus ile Kalkhedonia'nın oğludur. Solyma Pisidia'da bir sıradağdır [TN 34b].

SERV

- Verg. Aen.* V, 118: Bellerophontes mitosunu [TM 13]

STEPH. BYZ.

- s. v. 'Ακαμάντιον: Bellerophontes'in oğlu Isandros Solymos'lulara karşı müttefiki olan Akamas'a toprak veriyor.
- s. v. Μιλύαι, 453: Solymos'lularla Milyas'lular aynı halktır. Milyas'luların adı, önce kardeşi Solymos'un daha sonra da Kragos'un eşi olan Milye'den gelir [TM 14a]
- s. v. Πισιδίαι, 524: Pisidia'lular Zeus'la Kaldene'nin oğlu Solymos'tan ismini alan Solymos'lularla aynı halktır [TM 14b].

STRAB

- I, 2, 28: Homeros'un kastettiği Solymos'lular Pisidia'daki Solymos'lular değildir [TN 47c]
- XII, 3, 27: Homeros Lykia'lular ve Solymos'lulardan bahsederken Mylias'lulardan bahsetmez [TN 47d].

- XII, 8, 5: Sarpedon'un Termilai kolonisini Lykia'ya yerleştirmesi. Lykia'lilar, Solymos'lular ve Milyas'lilar aynı halklarmış gibi gözükse de Homeros'un, onları savaştırarak ayrı halklar olduklarını ima etmesi [TM 15a].
- XIV, 3, 10: Solymos'lular Lykia'lilardan farklı olup Milyas'lilarla aynı halktır. Lykia'lilerin Termilai ve Lykia'lilar adını alması [TM 15b].
- XIII, 4, 16: Bellerophontes ve oğlu Isandros'un Solymos'lulara karşı savaşı [TN 47e].

SUDA

s. v. Σόλυμοι: Solymos'lular bir ethnikon'dur [TN 48b].

Zos.

hist. nov. IV, 20, 1: Solymos'lular Isauria'lilarla aynı halk [TM 16].

III.4 TARBELOS**NON.**

Dionys. XXXVI, 173-82: Thyamis ve Holkasos Tarbelos'un çocuklarıdır [TM 9].

III.5 FENİKE BAĐLANTILARI**APOLLOD.**

III, 1, 1: Europa efsanesi. Sarpedon'un Zeus'la Europa ya da Bellerophontes kızı Laodameia'nın çocukları olması [TM 1].

AUR. AUG.

civ. dei XVIII, 12: Europa'nın Girit Kralı Ksanthos tarafından kaçıırılması [TM 2].

HDT.

VI, 45: Europa, Phoinike'den Girit'e ve oradan Lykia'ya gitmesi [TM 7].

HYG.

fab. 106, 2: 106, 2: Patroklos Zeus'la Europa'nın oğlu Sarpedon'u öldürür.

fab. 178: Europa efsanesi. Minos'la Rhadamanthos'un kardeşi Sarpedon Zeus'la Europa'nın oğludur [TM 8].

İNDEKS-IV TARİHİ OLAYLARA GÖRE

IV.1 DENİZCİLİK ve STRATEJİ

ARR

Anab. II, 20, 2: Lykia Tyre seferi için Aleksandros'a 20 gemi veriyor.

CICERO

fam. XII, 15, 2 5: Dolabella'nın donanması Lykia önlerinde.

CASS.

Hist LXV, 9, 2: Lykia Vespasian'ın Filistin'den İtalya dönüş yolunda
LXVIII, 17, 3: Lykia Traianus'un Parth seferi güzergahı üzerinde.

DIOD.

Bibl. XI, 3, 7: Lykia Kserkses'in donanmasına 40 gemi veriyor.

HDT.

VII, 98: Lykia donanmasına Kossikas oğlu Kybernis komuta ediyor.

IV.2 İŞGALLER

HDT.

I, 28: Lykia Lydia egemenliği altına girmez

ISOK.

paneg. 161: Lykia'ya hiçbir Pers boyun eğdiremedi.

IV.2.1 Pers

HDT

I, 171: Harpagos Lykia üzerine sefere çıkar

I, 176: Harpagos'un fethi karşısında Ksanthos'luların kendilerini yok etmeleri.

III, 90: Lykia I. vergi bölgesine dahil ediliyor.

VII, 98: Ksekses'in donanmasındaki Lykia gemilerine Kossikas oğlu Kybernis komuta ediyor.

DIOD.

Bibl. XI, 3, 7: Lykia Kserkses'in donanmasına 40 gemi veriyor.

XV, 90, 3-4: Lykia'nın satrap isyanına katılması.

IV.2.2 Atina

ARISTOD.

frag. 249-258: Kallias Barışı'na göre Gelidonya Burnu'nun Pers deniz sahasının sınırı olması.

DIOD.

Bibl. XI, 60, 4: Kimon Lykia'yı ikna yoluyla Deniz Birliği'ne dahil ediyor.

MEN.

aspis 23-114: Atinalılar'ın Lykia'ya seferleri ve Ksanthos kenarındaki savaş.

PLUT.

Kim. 12, 3-4: Kimon Phaselis'e karşı zor kullanıyor.

THUK.

II, 69: Meftesandros'un Lykia seferi.

IV.2.3 Karia

DIOD.

Bibl. XV, 90, 3: Satrap İsyanının bastırılmasının ardından Lykia Mausolos'a veriliyor

ARIST.

Oikon. 1348a: Mausolos'un Lykia'luların uzun saçlarına gereksinim duyması

IV.2.4 Aleksandros

APP.

Bell. civ. II, 149: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi [TH 1]

ARR.

Anab. I, 24, 3-6: Aleksandros'un Lykia'yı fethi [TH 2]

I, 26, 1-2: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni aşması [TN 4a].

III, 6, 6: Nearkhos Lykia satrapı oluyor.

DIOD.

Bibl. XVII, 27-28: Aleksandros'un Marmara'yı fethi [TH 4a-b]

EUST.

Hom. Il. III, 434: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi [TN 11].

F. IOSEP.

Ant. Iud II, 347-48: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi [TN 14].

IUST.

Hist. phil. XIII, 4, 15: Aleksandros Lykia'yı Nearkhos'a veriyor.

MEN.

Frag. 924: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni geçişi.

PLUT.

Aleks. XVII, 1-8: Aleksandros'un Lykia'yı fethi.

STRAB.

XIV, 3, 9: Aleksandros'un Pamphylia Denizi'ni ve Klimaks Dağı'nı aşışı [TN 47n].

IV.2.5 Antigonos**APP.**

Syr. 53: Aleksandros'un ölümünden sonra Antigonos Lykia satrabı.

DIOD.

Bibl. XIX, 69, 1:

XVIII, 3, 1:

XVIII, 39, 6:

XX, 93, 3: Demetrios Patara'yı I. Ptolemaios'tan geri alıyor.

RUFUS

Hist. Alex. X, 2: Antigonos Lykia, Pamphylia ve Phrygia Maior'un satrabı oluyor.

IV.2.6 Ptolemaioslar**DIOD.**

Bibl. XX, 27, 1: I. Ptolemaios Phaselis ve Ksanthos'u işgal ediyor.

THEOK

Idyl. XVII, 88-94: Lykia II. Ptolemaios'un hakimiyetinde.

STRAB

XIV, 3, 6: Ptolemaios Philadelphos Lykia'yı ele geçirince Patara'ya Arsinoe ismini verir.

IV.2.7 III. Antiokhos

APP.

Syr. 32: Lykia'nın Sipylos Savaşı'na katılması.

HIERONYM

comm. Daniel, XI, 15: Myra, Phaselis, Limyra, Patara, Andriake'yi işgali

STRAB.

XIV, 3, 4: Daidaia Dağı, Daidala kenti ile Telmessos arasındadır [TN 47] Antiokhos Savaşı'ndan sonra Telmessos Eumenes'e verilir.

IV.2.8 Rodos

APP.

Syr. 44: Apameia Barışı'ndan sonra Lykia'nın Rhodos'a verilmesi.

Mithr. 62: Roma'nın Lykia'daki Rhodos hakimiyetine son vermesi.

IV.2.9 Mithridates

APP

Mithr. 20-21: Mithridates'in Lykia'yı boyunduruk altına alması.

24: Lykia'nın Mithridates'e karşı Rhodos'la ittifak kurması.

27: Mithridates'in Patara'yı kuşatması ve Leto kutsal alanında ağaç lesmesi.

61: Sulla'nın, Mithridates Savaşları'nda Roma'yla müttefik olan Lykia'ya özgürlük tanıması.

IV.3 ZENİKETES ve KORSAN SAVAŞLAR SIRASINDA LYKIA

CICERO

Verr. II, 50: P. Servilius Olympos'u alıyor [TH 3b].

EUTR.

Brev. VI, 3: P. Servilius Olympos, Phaselis ve Korykos'u fethediyor [TH 5]

FLORUS

Epitomae I, 41, 6: P. Servilius korsanların güçlü kaleleri Olympos ve Phaselis'i yerle bir ediyor [TH 6].

OROSIOS,

V, 23, 21-22: Servilius Olympos'un Dağı'nı kuşatarak Phaselis'i fethediyor [TH 8a].

SALLUST.

Hist. frag. 127-31: P. Servilius'un Olympos, Phaselis ve Korykos'a gelişi [TH 9].

SOL.

Coll Mem. 39, 1-2: Eskiden büyük bir kent olan Olympos'un artık sadece küçük bir kale olması [TH 10].

STRAB.

XIII, 4, 17: Murena Kibyra Tetrapolisine son veriyor.

XIV, 5, 7: P. Servilius'un Zeniketes'in kalesiyle birlikte ona ait olan Korykos ve Phaselis'i de ele geçirmesi [TH 11].

IV.4 SULLA-POMPEIUS-ROMA İÇ SAVAŞI SIRASINDA LYKIA

APP.

Bell. Civ. IV, 52, 65, 76-82: Brutus'un Ksanthos ve Patara'yı kuşatması

60: Dolabella'nın Lykia'dan donanma toplaması

61: Lykia'nın Dolabella'ya yardımdan dolayı Cassius'tan af dilemesi

V, 7: Antonius, Brutus'un Lykia'ya getirdiği vergi muafiyetine son veriyor ve Ksanthos'un yeniden inşasını teşvik ediyor.

Mithr. 61: Sulla'nın, Mithridates Savaşları'nda Roma'yla müttefik olan Lykia'ya özgürlük tanınması.

96: Lykia'daki Kragos ve Antikragos Dağları'nda mevzi tutan korsanların Pompeius'a teslim olması.

121: Roma'nın egemenlik alanının Mithridates Savaşları sonunda, Mısır dışında bütün Akdeniz'i çevrelemesi.

CASS

47, 36, 3-4: Lykia'nın iç savaşa dahili ve Brutus)

48, 34, 1: Brutus, Lykia işgal ettiğinde Birlik ordusu karşı koyuyor.

CICERO

Leg. Agr. I, 5; II, 50: Pompeius Attaleia ve Olympos arazilerinin satılması emrediyor [TH 3a-b].

LUC.

Bell. civ. VIII, 243-55: Nüfusu oldukça azalmış olan, Pamphylia kenti Phaselis, Pompeius tarafından ele geçiriliyor [TH 7]

PLUT

Brut., 30-32: Brutus'un Ksanthos ve Patara'yı kuşatması.

IV.5 LYKIA'NIN ROMA EYALETİNE DÖNÜŞTÜRÜLEMESİ

CASS

Hist. LX, 17, 3-4: Lykia'nın Roma eyaletine dönüştürülmesi.

SUETON.

Clau. XXV, 3: Lykia'nın Roma Eyaletine dönüştürülmesi.

Vesp. VIII, 4: Nero ve Galba Dönemindeki bağımsızlıktan sonra Vespasian, Lykia'yı yeniden eyalet statüsüne sokuyor.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI : Burak TAKMER

Doğum yeri ve Tarihi : Ankara 15.04 1972

Medeni Durumu : Bekar

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Antalya Anadolu Lisesi

Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Klasik Arkeoloji Bölümü

Yüksek Lisans Diploması : _____

Tez konusu : Lykia Oroğrafyası

Yabancı Dil/Diller : İngilizce/Almanca

Bilimsel Faaliyetler

1. B. Takmer, "Doğu Nerede?", Batı Akdeniz Mimarlık, 38, Ocak 1999, 39-40
2. B. Takmer, "Modern Bilimde Hint-Avrupa Atavatanı Sorunu ve Hitito-Luviler", Adalya IV 1999-2000
3. B. Takmer-N. Tüner, "Four Epigrams from Periphery of Nicaia", EA 33, 2001, s. 179-84.
4. B. Takmer, "Lykia Oroğrafyası", şurada: Likya İncelemeleri I: Ed. S. Şahin-M. Adak, Arkeoloji ve Sanat Yay., (İstanbul, 2002)
5. B. Takmer- E. N. Akdoğu-Arca, "Ogyges'in Kişiliğinde Panyasis'in Fragmanı için Bazı Yorumlar: Bellerophonates Mitosu'nun Yeniden Değerlendirilmesi ve Lykia'nın Erken Tarihi", Adalya V, 2002.

İş Deneyimi

Stajlar : 1996 ve 1997 yılları Patara Kazıları
1997 yılı Patara Kurtarma Kazısı
1998 yılı Orthosia ve Harpasa antik kentleri Kazı Katılımlı Yüzey Araştırmaları
1988 yılı Sultandağları Epigrafi ve Tarihsel Coğrafya Araştırmaları
1999 yılı Sagalassos Kazısı.

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Garanti Bankası Kredi Kartları Servisi
Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Adres : Fener Mah. 1976 Sok. Takmer Apt. No:17/4

Tel. no : 323 32 34